

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

Single tax

Joris Reyskens

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen,
afstudeerrichting beleidsmanagement

PROMOTOR :

Prof. dr. Lode VEREECK

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2017
2018

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

Single tax

Joris Reyskens

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen,
afstudeerrichting beleidsmanagement

PROMOTOR :

Prof. dr. Lode VEREECK

VOORWOORD

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn opleiding in de toegepaste economische wetenschappen, afstudeerrichting Beleidsmanagement. De totstandkoming van dit eindproduct was onmogelijk geweest zonder de hulp van anderen. Daarom ook dat ik van de gelegenheid gebruik wil maken om bepaalde mensen te bedanken.

Allereerst wens ik mijn promotor en copromotor, Prof. dr. Lode Vereeck en dra. Leentje Ann Sourbron, te bedanken voor hun begeleiding doorheen deze masterproef. Zij stonden mij altijd bij met opmerkingen, vakkundig advies en stonden bovendien altijd klaar voor vragen van alle aard. Ook wens ik Prof. dr. Samantha Bielen en Prof. dr. Wim Marneffe te bedanken, omdat ik de ervaring die ik heb kunnen opdoen tijdens het Beleidsproject (stage) heb kunnen toepassen in de praktijk.

Daarnaast wil ik ook graag professor-emeritus Edgar L. Feige van de *University of Wisconsin-Madison* (VS) bedanken. Door mij data ter beschikking te stellen en bepaalde onderdelen van deze masterproef van commentaar te voorzien, kan gesteld worden dat deze thesis een mooier eindresultaat is kunnen worden. *Professor Feige, I would like to thank you for the pleasant cooperation!*

Tot slot wens ik mijn vrienden, ouders en andere familieleden te bedanken, omdat ik telkens kon terugvallen op hun steun en toeverlaat.

Diepenbeek,

30 mei 2018

SAMENVATTING

Deze masterproef tracht een brug te slaan tussen het economisch-filosofisch aspect van belastingheffing enerzijds en het budgettaire aspect anderzijds: hoe kan men een belastingstelsel ontwerpen zodat rechtvaardigheid, eenvoud en een zo min mogelijk welvaartsverlies wordt nagestreefd en dat er tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de financiering van de overheid gevrijwaard wordt. De *single tax* – oftewel de unieke belasting – is één belastingtarief geheven op één enkele belastinggrondslag die bovendien budgetneutraal is. Henry George (1879) wordt beschouwd als een van de eerste grondleggers van de *single tax* op onroerende goederen, waarbij de enige belasting zou geheven worden op de onverdiende meerwaarden van deze goederen. Meer dan een eeuw later werd er een tweede voorstel voor een unieke belasting gelanceerd door Edgar L. Feige (2000). Feige stelde voor om een algemene transactiebelasting te heffen telkens wanneer er een transfer plaatsvindt tussen een koper en een verkoper van goederen of diensten enerzijds en geldmiddelen anderzijds. Uiteindelijk stopt het principe van de *single tax* niet bij een unieke grondbelasting (George) of een unieke transactiebelasting (Feige). Zo kunnen er verscheidene andere belastingssystemen ontworpen worden die voldoen aan de voorwaarden van de *single tax*, namelijk één belastingtarief die wordt geheven op één belastinggrondslag en overigens ook budgetneutraal is vanuit het oogpunt van de overheidsfinanciering. Een *single tax* geheven op het geconsumeerde inkomen of op het gecumuleerd vermogen zijn slechts voorbeelden van een unieke belasting anders dan degene die reeds voorgesteld werden in het verleden. Voor het empirisch deel van deze masterproef werd er evenwel gewerkt met de reeds uitgewerkte voorstellen van een *single tax*. Zo werd een doorgedreven fiscale vereenvoudiging bewerkstelligd in de vorm van een unieke grondbelasting op het niveau van de lokale besturen, namelijk de steden en gemeenten. Hiervoor werden twee keer twee centrumsteden geanalyseerd op basis van kadastragegevens van 2016 waarbij de financiering van de gemeentebegrotingen van 2018 als budgettaire doelstelling werd gebruikt. Aangezien op nationaal niveau reeds een soortgelijke analyse plaatsvond voor België in de vorm van een unieke grondbelasting, werd berekend hoeveel een *single tax*-tarief zou bedragen indien de unieke belasting zou worden geheven op alle transacties. Hiervoor werden transactiegegevens gebruikt van 2016 die ter beschikking werden gesteld door de Europese Centrale Bank. De financiering van de Belgische, gezamenlijke overheid werd bepaald op basis van data gepubliceerd door het Federaal Planbureau en door de federale regering in de vorm van de Federale Begroting van 2018. Het unieke belastingtarief voor België indien we de primaire overheidsuitgaven – dit zijn de totale overheidsuitgaven min de rentelasten op schulden – exclusief de sociale zekerheid nemen als basis voor de overheidsfinanciering, zou afgerond 0,59% bedragen van de transactiewaarde. Hierbij wordt weliswaar abstractie gemaakt van de elasticiteiten. Een gelijkaardige analyse werd overgedaan op supranationaal niveau, namelijk op niveau van de eurozonelanden. Er werd bewust niet gewerkt met gegevens op niveau van de lidstaten van de Europese Unie waardoor de problematiek van negen EU-lidstaten die andere valuta hanteren dan de euro werd vermeden. Opnieuw werden de gegevens inzake transactiegegevens gebruikt die ter beschikking werden gesteld door de Europese Centrale Bank, maar dan op het niveau van de eurozone. Voor de financiering van de gezamenlijke overheden van de eurozonelanden werd gebruik gemaakt van een geharmoniseerde berekeningswijze gepubliceerd door het Directoraat-Generaal Eurostat van de Europese Commissie. Een unieke transactiebelasting voor de eurozone zou afgerond 0,88% van de transactiewaarde bedragen, waarbij de primaire overheidsuitgaven inclusief de uitgaven van de socialezekerheidsstelsels

van de eurozonelanden worden gedekt. De volgende masterproef is opgedeeld in vijf delen: Deel I verdiept zich in de probleemstelling alsook de onderzoeksvragen en -opzet. Deel II tot en met IV omvat de literatuurstudie. Zo gaat Deel II in op de unieke grondbelasting zoals voorgesteld door Henry George. In het derde deel wordt er bondig ingegaan op de mogelijkheid om een *single tax* te heffen op geconsumeerd en gecumuleerd inkomen. In Deel IV zal worden ingegaan op de APT-belasting – ook bekend als de algemene transactiebelasting – van Edgar L. Feige. Het vijfde en laatste deel omvat het empirisch luik van deze masterproef en berekent specifieke toepassingen van een grondbelasting en een algemene transactiebelasting als *single tax* en dit zowel op lokaal, nationaal als supranationaal niveau.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	i
Samenvatting	ii
Inhoudsopgave	iv
Figuren- en tabellenlijst	viii
Figurenlijst	viii
Tabellenlijst.....	viii
Deel I - Probleemstelling en onderzoeksaanpak.....	1
Hoofdstuk 1 Probleemstelling	1
Hoofdstuk 2 Onderzoeksvragen en -opzet	5
2.1 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen.....	5
2.2 Onderzoeksopzet.....	6
Deel II – De grondbelasting als unieke belasting	8
Hoofdstuk 1 De “unieke belasting” op land	8
Hoofdstuk 2 Duurzame belastingheffing en de <i>single tax</i> op land	11
Hoofdstuk 3 Voor- en nadelen van Georges <i>single tax</i>	13
Hoofdstuk 4 De unieke belasting in België	17
Hoofdstuk 5 De unieke belasting internationaal	18
Hoofdstuk 6 Historisch overzicht van de <i>single tax</i>	18
6.1 John Locke	18
6.2 David Ricardo.....	19
6.3 Anne Robert Jacques Turgot	20
Deel III – De consumptiebelasting of de belasting op gecumuleerd inkomen als unieke belasting .	22
Hoofdstuk 1 De consumptiebelasting als unieke belasting	22
1.1 Voor- en tegenstanders	23
Hoofdstuk 2 Belasting op gecumuleerd vermogen als unieke belasting	24
Deel IV – De transactiebelasting als unieke belasting	26
Inleiding.....	26
Hoofdstuk 1 John Keynes en het belasten van transacties.....	27
Hoofdstuk 2 James Tobin en het belasten van transacties.....	27
Hoofdstuk 3 De financiële transactietaks	29
3.1 Wat is de financiële transactietaks?.....	29

3.2 De financiële transactietaks toegepast op Zweden en het Verenigd Koninkrijk	30
3.2.1 Zweden en de financiële transactietaks.....	30
3.2.2 Het Verenigd Koninkrijk en de financiële transactietaks	30
3.3 Pro en contra een financiële transactietaks	31
3.4 Een Europese financiële transactietaks	33
Hoofdstuk 4 De algemene transactiebelasting	36
4.1 Edgar Feige en de algemene transactiebelasting.....	36
4.1.1 Kenmerken van de algemene transactiebelasting van Feige	36
4.1.2 Kosten en baten van de algemene transactiebelasting van Feige.	39
4.2 De algemene transactiebelasting op Belgisch niveau	43
4.3 De algemene transactiebelasting op Europees niveau.....	44
Deel V – Kwantitatief luik	47
Inleiding.....	47
Hoofdstuk 1 De unieke grondbelasting op lokaal niveau	48
A. Introductie	48
B. De unieke grondbelasting in Hasselt & Genk	52
1. Hasselt	52
2. Genk	55
3. Hasselt & Genk – elke stad apart tarief	57
4. Hasselt & Genk – 1 tarief	58
C. De unieke grondbelasting in Kortrijk & Oostende.....	61
1. Kortrijk.....	61
2. Oostende	62
3. Kortrijk en Oostende – elke stad apart tarief	64
4. Kortrijk en Oostende – 1 tarief	65
Hoofdstuk 2 De unieke belasting op nationaal en supranationaal niveau	66
A. Introductie	66
B. Onderdelen transacties	68
1. Betalingstransacties	68
2. Afhaal- en stortingstransacties	69
3. Financiële transacties	70
C. De unieke transactiebelasting voor België	71

1. Totale overheidsuitgaven incl. en excl. het wettelijke socialezekerheidsstelsel	75
2. Primaire overheidsuitgaven incl. en excl. het wettelijke socialezekerheidsstelsel	75
3. Initieel en aangepast tarief.....	76
4. Tarief voor geldafhalingen en –storting en	77
5. Gevolg voor cryptovaluta	79
D. De unieke transactiebelasting voor de eurozone.....	80
1. Totale en primaire overheidsuitgaven	84
2. Initieel en aangepast tarief.....	84
3. Tarief voor geldafhalingen en –storting	85
4. Gevolg voor cryptovaluta	86
Conclusie unieke grond- en transactiebelasting	87
Lijst van de geraadpleegde werken	92
Bijlagen	96
Bijlage 1 – Unieke grondbelasting op lokaal niveau: uitleg kolommen	96
Bijlage 2 – Historische en gebudgetteerde uitgaven van de geanalyseerde steden	97
Bijlage 3 – Unieke grondbelasting Hasselt op basis van de jaarrekening	98
Bijlage 4 – Unieke grondbelasting Hasselt op basis van de gemeentebegroting	99
Bijlage 5 – Unieke grondbelasting Genk op basis van de jaarrekening	100
Bijlage 6 – Unieke grondbelasting Genk op basis van de gemeentebegroting	101
Bijlage 7 – Gezamenlijk tarief unieke grondbelasting Hasselt en Genk op basis van de gemeentebegroting.....	102
Bijlage 8 – Unieke grondbelasting Kortrijk op basis van de jaarrekening	103
Bijlage 9 - Unieke grondbelasting Kortrijk op basis van de gemeentebegroting.....	104
Bijlage 10 - Unieke grondbelasting Oostende op basis van de jaarrekening.....	105
Bijlage 11 - Unieke grondbelasting Oostende op basis van de gemeentebegroting	106
Bijlage 12 - Gezamenlijk tarief unieke grondbelasting Kortrijk en Oostende op basis van de gemeentebegroting.....	107
Bijlage 13 – Transactiewaarde en –aantal België	108
Bijlage 14 – <i>Single tax</i> voor België.....	110
Bijlage 15 – ISO-codes van de eurozonelanden	112
Bijlage 16 – Additionele berekeningen eurozonelanden die geen cijfers rapporteren.....	113
Bijlage 17 – Vereiste overheidsmiddelen eurozonelanden	115

Bijlage 18 – Transactiewaarde- en aantal eurozone	116
Bijlage 19 – <i>Single tax</i> voor de eurozone.....	118

FIGUREN- EN TABELLENLIJST

FIGURENLIJST

Figuur 1: Schema van Henry Georges voorstel van een unieke belasting op land.....	9
Figuur 2: Het aantal transacties in verhouding tot het jaarlijkse inkomen	37
Figuur 3: Middelenstromen van de Vlaamse steden en gemeenten	49
Figuur 4: Opsplitsing van de transacties in zijn componenten.....	67
Figuur 5: Vereenvoudigde structuur Euroclear Group	71

TABELLENLIJST

Tabel 1: Gemeentebegroting 2018 Hasselt	53
Tabel 2: Unieke grondbelasting voor Hasselt.....	53
Tabel 3: Gemeentebegroting 2018 Genk	55
Tabel 4: Unieke grondbelasting voor Genk.....	56
Tabel 5: Vergelijking single tax Hasselt en Genk elk apart	57
Tabel 6: Unieke grondbelasting voor Hasselt en Genk - gemeenschappelijk tarief	59
Tabel 7: Gemeentebegroting 2018 Kortrijk	61
Tabel 8: Unieke grondbelasting voor Kortrijk	62
Tabel 9: Gemeentebegroting 2018 Oostende	63
Tabel 10: Unieke grondbelasting voor Oostende.....	63
Tabel 11: Vergelijking single tax Kortrijk en Oostende elk apart	64
Tabel 12: Unieke grondbelasting voor Kortrijk en Oostende - gemeenschappelijk tarief	65
Tabel 13: Subcategorieën van betalingstransacties.....	69
Tabel 14: Subcategorieën van geldafhaal- en stortingstransacties	69
Tabel 15: Subcategorieën van financiële transacties	70
Tabel 16: Samenvattende tabel transacties België.....	72
Tabel 17: Berekening uitgaven gezamenlijke overheid België voor 2018.....	74
Tabel 18: Unieke transactiebelasting voor België.....	77
Tabel 19: Samenvattende tabel transacties eurozone.....	81
Tabel 20: Vereiste overheidsmiddelen voor de eurozonelanden	83
Tabel 21: Unieke belasting voor de eurozone	84

DEEL I - PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSAANPAK

HOOFDSTUK 1 PROBLEEMSTELLING

Een welvaartsstaat heeft vijf doelstellingen, namelijk ervoor zorgen dat de economie goed draait, mensen een behoorlijke levensstandaard hebben, sociale integratie bevorderd wordt, de bevolking beschermd wordt en administraties van de verschillende overheden efficiënt werken waardoor machtsmisbruik eerder uitzondering dan regel is. Belastingheffing kan een hulpmiddel zijn om deze doelstellingen¹ te bereiken (Carone et al., 2007; Garnier et al., 2013; OECD, 2010) en is een van de belangrijkste onderdelen van een liberale democratie, zowel op economisch als op politiek vlak (Head, 1992). Ten eerste moet een belastingstelsel ervoor zorgen dat de werking van de overheid op voldoende wijze gefinancierd wordt, maar ook dat er voldoende publieke goederen geproduceerd worden en er transfers plaatsvinden, al dan niet via verplichte verzekeringen. Ten tweede dienen belastingen om te interveniëren in het geval er een marktfaaling optreedt en om de consumptie van verdienstgoederen, zoals onderwijs, en schadelijke producten, zoals tabakswaaren, respectievelijk te ondersteunen en te verhinderen (Carone et al., 2007).

De gemiddelde belastingvoet in een land hangt vanzelfsprekend nauw samen met het niveau van overheidsuitgaven. Dit lijkt evident, omdat belastingen worden gebruikt om de overheidsuitgaven te financieren, maar het is de omgekeerde redenering die bedoeld wordt. Zo verwacht de bevolking van welvarende(re) landen dat er meer publieke goederen worden geproduceerd, wat leidt tot hogere overheidsuitgaven die op hun beurt gefinancierd dienen te worden door meer belastingen te heffen (Carone et al., 2007). Indien landen erin slagen te voorzien in de basisbehoeften van hun bevolking, vraagt hun bevolking onder meer een hogere sociale bescherming, hetgeen beter bekend staat als de Wet van Wagner (Naert, Algoed, Crombez, Marneffe, & Vereeck, 2016). Bovendien speelt de openheid van de economie – vooral op België van toepassing – een grote rol: hoe opener een economie, hoe meer de bevolking verlangt naar een grotere overheid, omdat een open economie gevoeliger is voor externe schokken en de overheid ten minste gedeeltelijk deze schokken kan opvangen (Carone et al., 2007; OECD, 2010; Sorensen, 2000).

Overheden kregen vooral het laatste decennium meermaals te maken met cruciale uitdagingen. Ten eerste zorgt de vergrijzing van de bevolking ervoor dat sociale uitgaven een groter deel van de overheidsuitgaven uitmaken en tegelijkertijd tot gevolg hebben dat de belastbare basis van arbeid wordt uitgehold (AICPA, 2009; Carone et al., 2007; Garnier et al., 2013). Ten tweede leven we in een geglobaliseerde wereld en is er een stijgende mobiliteit van zowel arbeid als kapitaal. Als gevolg daarvan kan er minder gerekend worden op zulke inkomsten om de overheidsuitgaven te financieren. Sterker nog, de Europese Unie (EU) is gebaseerd op de vier pilaren van mobiliteit, namelijk het vrij verkeer van goederen, diensten, kapitaal en mensen, wat dit probleem en de uitdaging opmerkelijk versterkt (Dehejia & Genschel, 1999; Sorensen, 2000). De EU geeft al meer dan een decennium haar lidstaten de raad om dit probleem te verhelpen door meer de nadruk te leggen op immobiele belastingbasissen en de belastingen op mobiele basissen te verminderen. De meest immobiele belastingbasis is eenvoudigweg een belasting op onroerende goederen (Carone et al., 2007; Dehejia & Genschel, 1999; Garnier et al., 2013; OECD, 2010). Ten derde is er een algemene consensus in de Europese Unie dat de lasten op arbeid naar omlaag moeten om ervoor te zorgen dat werken

¹ Andere manieren om de doelstellingen van een overheid te bereiken zijn subsidies, regulering, publieke productie, transfers tussen inkomens, enz. (Carone, Nicodème, & Schmidt, 2007).

loont en tegelijkertijd het sociale overheidsmodel van de lidstaten kan worden behouden. Ter illustratie van het derde puntje: de hoge belasting op arbeid die in veel EU-lidstaten geldt, zorgt ervoor dat de arbeidsmarkt dusdanig verstoord wordt, wat zich manifesteert in de verstoring van zowel de vraag naar als het aanbod van arbeid. Deze verstoring uit zich vooral in het verschil tussen de loonkost voor de werkgever en het nettoloon van de werknemer, beter bekend als de loonwig (AICPA, 2009; Carone et al., 2007; Naert et al., 2016). Ten vierde is er een pervers gevolg van belastingssystemen van veel EU-lidstaten, namelijk het verschijnsel van fiscale uitgaven. Fiscale uitgaven zijn belastingverminderingen, -uitzonderingen, -aftrekken en -vrijstellingen die vaak voordelig zijn voor zij die het hoogste belastingtarief betalen. Hierdoor komt helaas de progressiviteit – de zwaarste schouders dragen de zwaarste lasten – van een belastingstelsel in het gedrang en kan dit zelfs soms leiden tot regressiviteit – de zwaarste schouders dragen de minste lasten. Zulke fiscale uitgaven ontstaan niet zelden door het lobbyen van belangengroepen bij de wetgever en leiden tot een overgecompliceerd belastingstelsel (Carone et al., 2007; Garnier et al., 2013; Kopczuk, 2005). Ten vijfde beseffen economen en beleidsmakers maar al te goed dat het overschakelen van het ene belastingstelsel naar het andere vaak gepaard gaat met budgettaire onzekerheid, wat vanzelfsprekend nefast is in tijden van strenge begrotingsnormen (Ball & Bowers, 1983). De belangrijkste begrotingsnormen voor EU-lidstaten zijn ongetwijfeld de normen die men terugvindt in de opvolger van de Maastrichtnormen, namelijk het Stabiliteits- en Groeipact (Carone et al., 2007; Naert et al., 2016). Ten zesde is het grote gevaar van landen met een overheidsbeslag van 40% of meer van het bruto binnenlands product dat er substantieel meer belastingen worden ontweken (wat desalniettemin perfect legaal is), maar ook worden ontdoken (wat illegaal is; ook wel fraude genoemd) (Dehejia & Genschel, 1999). De belastingssystemen van EU-lidstaten hebben daarom duidelijk een *update* nodig (Garnier et al., 2013).

Idealiter zou een belastingstelsel een brede belastbare basis moeten hebben, zodat het belastingtarief relatief beperkt blijft, vergezeld van weinig belastingverminderingen, -uitzonderingen, -aftrekken en -vrijstellingen. Een van de voorstellen van de EU is om onroerende goederen meer te belasten, omdat ze de meest immobiele belastingbasis zijn. Toch stellen er zich bij een belasting op onroerende goederen verscheidene problemen. Allereerst wordt in EU-lidstaten vaak een beleid gehanteerd om eigendom te promoten door diverse voordelen toe te kennen aan mensen die een woning kopen. Deze steunmaatregelen gaan hoofdzakelijk over het aftrekbaar maken van interestbetalingen en/of kapitaalaflossingen. Dit zorgt er indirect voor dat de vraag naar huizen en appartementen stijgt en dus ook de prijzen (Carone et al., 2007; Garnier et al., 2013; Johannesson-Linden & Gayer, 2012). Een buitensporige stijging van de prijzen kan zowel leiden tot een potentiële bubbel op de huizenmarkt als tot een overfinanciering door middel van private schuld. Als de bubbel barst – zoals in 2007-2008 in de Verenigde Staten – zou dit desastreuze gevolgen hebben voor de economische groei van de EU-lidstaten, maar ook voor de wereldeconomie (Johannesson-Linden & Gayer, 2012). Ten tweede worden deze fiscale uitgaven vaak toegekend aan zij die het hoogste belastingtarief betalen, waardoor – zoals reeds aangehaald – de progressiviteit van het belastingstelsel wordt beperkt (Carone et al., 2007). Ten slotte hanteren enkele EU-lidstaten een verouderde manier van waardebepaling (België: via het kadastraal inkomen²) waardoor deze waarde misschien niet de werkelijke baten weergeeft (Carone et al., 2007; Garnier et al., 2013; Johannesson-Linden & Gayer, 2012). Dit zorgt voor aantasting van de belastbare basis en bijgevolg tot inkomstenverlies voor de overheid, wat

² In België is het kadastraal inkomen (K.I.) een fictieve, geschatte netto-huurwaarde van een onroerend goed in 1975 (Vereeck, Sourbron, & Marneffe, 2016).

alleen nog maar versterkt wordt wanneer de waardebepaling niet wordt aangepast aan de consumptieprijzen (inflatie), hetgeen in de meeste EU-lidstaten wel het geval is (Johannesson-Linden & Gayer, 2012). In België is het kadastraal inkomen bijvoorbeeld niet meer aangepast sinds 1975, doch geïndexeerd sinds 1991³.

Niet alleen zijn onroerende goederen uitermate geschikt om te belasten omwille van het immobiele karakter, maar ook omdat deze belastingen worden beschouwd als een van de minst schadelijke ten aanzien van de economische groei. Toch gaat er naar alle waarschijnlijkheid aanzienlijk weerwerk komen van de bevolking als men meer – zonet alle – belastingen zou heffen op onroerende goederen. Politici maximaliseren hun nut doordat ze het aantal stemmen proberen te maximaliseren om op die manier ver- of herkozen te worden. Vermits de overheid waarschijnlijk protest zal ondervinden van de bevolking omdat deze vindt dat het recht op eigendom wordt gefnuikt, zal er weinig politiek draagvlak zijn voor een dergelijke belasting (Johannesson-Linden & Gayer, 2012; OECD, 2010). Er is met andere woorden een *mind shift* nodig om een belasting op onroerende goederen in te voeren. Echter, zo een *mind shift* is op korte termijn niet aan de orde, omdat de gevestigde waarde er te veel belang bij heeft dat het huidige systeem in stand wordt gehouden: raken aan dergelijke heilige huisjes is politiek gezien vandaag onmogelijk. Dit is dus de voornaamste reden waarom politici weinig animo hebben om het systeem te veranderen, terwijl de overheid tenminste de bevolking zou horen te informeren over het bestaan van een *single tax* op onroerende goederen (Foldvary, 2006).

Er zijn een aantal kritische succesfactoren die overheden kunnen helpen bij het tot stand brengen van een billijk belastingsysteem. Ten eerste is er een grondige shift nodig van de personenbelasting en de vennootschapsbelasting naar andere belastbare basissen, waaronder consumptie en onroerende goederen, omdat deze ervoor zorgen dat het bruto binnenlands product (bbp) op lange termijn gaat stijgen (Garnier et al., 2013; Johannesson-Linden & Gayer, 2012; OECD, 2010). Ten tweede is het onverstandig om een belasting te heffen op transfers van onroerende goederen; er wordt de voorkeur gegeven aan een periodieke belasting, omdat deze economisch gezien minder verstoring werkt dan een transferbelasting. Ten derde mag er vanuit de overheid geen stimulans gecreëerd worden om schuldfinanciering aan te gaan wanneer men onroerende goederen wil verwerven. Concreet betekent dit dat intrestbetalingen en/of kapitaalaflossingen niet meer aftrekbaar zouden mogen zijn. Zoals reeds aangehaald, creëert dit mogelijks bubbels op de onroerende goederenmarkt, maar ook een aanzienlijke stijging van de volatiliteit op de markt. Tot slot moet het kadastraal inkomen – wat in veel landen de belastbare basis is van onroerende belastingen – met de regelmaat van de klok worden geüpdatet naar analogie met de huidige marktwaarde van het onroerend goed (Garnier et al., 2013; Johannesson-Linden & Gayer, 2012).

In België worden er van tijd tot tijd nieuwe belastingen ingevoerd zonder na te gaan of ze daadwerkelijk tot inkomsten zullen leiden. De vraag of nieuwe belastingen vooraf onderworpen zijn aan vooronderzoek, meer bepaald door na te gaan of het zinvol is om nieuwe belastingen te heffen, is evenmin vervuld. De speculatietaks is een mooi voorbeeld van een belasting die niet tot inkomsten leidde: de idee was om de CD&V tevreden te stellen met een meerwaardebelasting en tegelijkertijd extra opbrengsten te genereren voor de overheid. Niets was minder waar, want de regering Michel I keek een jaar later verslagen toe toen bleek dat de speculatietaks geen geld opbracht, maar net geld kostte (Maddens, 2016; Meuleman, Abts, &

³ FOD Financiën (z.d.). *Kadastraal inkomen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://financien.belgium.be/nl/particulieren/woning/kadastraal_inkomen/kadastraal-inkomen.

Swyngedouw, 2015). Ook zitten we in België met het probleem van een aanwasbegroting: wanneer de begroting jaarlijks wordt opgesteld, kijkt men niet naar de efficiëntie of effectiviteit van historische uitgaven; men neemt gewoonweg het bedrag dat het jaar voordien werd ingeschreven in de begroting en doet dit bedrag plus of min (Naert et al., 2016). Het probleem dat de speculatietaks geen inkomsten genereerde voor de Belgische staat zou in Nederland geen probleem gevormd hebben, omdat de speculatietaks er simpelweg nooit geïntroduceerd zou zijn geweest. In Nederland mogen er namelijk pas nieuwe belastingen worden voorgesteld indien ze voldoen aan zes voorwaarden⁴. Waarschijnlijk de meest belangrijke voorwaarde is dat de belasting geëvalueerd moet worden (Garnier et al., 2013). Om dergelijk mismanagement in België te vermijden zou in hoofdorde een complete verandering van het belastingsysteem soelaas brengen en in ondergeschikte orde ten minste een evaluatiesysteem kunnen worden geïntroduceerd.

Het 19^e-eeuwse voorstel aangaande een unieke grondbelasting (zie Deel II) alsook de transactiebelasting die 20 jaar geleden werd voorgesteld (zie Deel IV), moeten bekeken worden in de tijdsgeschiedenis waarin ze gelanceerd werden. Zo is een belastingsysteem dat vandaag wordt voorgesteld hoogstwaarschijnlijk binnen enkele decennia achterhaald omwille van continu veranderende technologieën, globale gebeurtenissen, maar ook wijzigende percepties van de bevolking en beleidsmakers (Slemrod, 1990). De zoektocht van economen naar één enkel optimaal belastingsysteem is dan ook een continu proces en dient zo nodig aangepast te worden aan de specifieke noden van de tijd. De bespreking van de unieke grondbelasting, de unieke consumptiebelasting, de unieke belasting op gecumuleerd vermogen (zie deel III) of de unieke transactiebelasting zijn slechts aanzetten om een unieke belasting vorm te geven, maar dienen zeker niet als dusdanig opgevat te worden. Zo zouden toekomstige economische en fiscale inzichten binnen enkele decennia ervoor kunnen zorgen dat economen met compleet andere belastingvoorstellen inzake unieke belastingen op de proppen komen.

⁴ De vijf andere voorwaarden die positief beantwoord moeten worden, zijn: (1) Is het probleem duidelijk geformuleerd? (2) Is de voorgestelde maatregel duidelijk en ondubbelzinnig? (3) Kan aangetoond worden waarom interventie noodzakelijk is? (4) Kan aangetoond worden waarom men voor belastingheffing wil gaan dan wel voor een subsidie? (5) Kan aangetoond worden waarom men voor belastingverminderingen, -uitzonderingen, -aftrekken of -vrijstellingen wil gaan in plaats van voor directe subsidies? (Garnier et al., 2013).

HOOFDSTUK 2 ONDERZOEKSVRAGEN EN –OPZET

2.1 CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG EN DEELVRAGEN

Na bovenstaande analyse wordt het mogelijk om volgende centrale onderzoeksvraag voor te dragen:

WAT IS DE HAALBAARHEID VAN EEN SINGLE TAX IN BELGIË (LOKAAL EN NATIONAAL) EN OP SUPRANATIONAAL NIVEAU EN WAT ZIJN DE HIERMEE VERBONDEN CONSEQUENTIES?

Deze masterthesis zal een algemeen kader scheppen met betrekking tot de economische, politieke en budgettaire haalbaarheid die als gevolg van de invoering van de unieke belasting zou blijken. Hoewel er in het verleden voornamelijk literatuur gepubliceerd werd rond een *single tax* geheven op onroerende goederen, zal het grootste deel van het kwantitatief luik van deze thesis een soortgelijke analyse trachten te maken, waarbij een unieke belasting wordt geheven op transacties. Daar de unieke belasting op niveau van België en op niveau van de eurozone wordt berekend, zou deze thesis een hulpmiddel kunnen zijn voor zowel Belgische als Europese beleidsmakers.

Alvorens een grondige analyse kan uiteengezet worden, is het voornamelijk om te onderzoeken wat er reeds over de *single tax* gepubliceerd werd. De publicatie van Henry George heeft het startschot gegeven van een unieke belasting op land. Het is daarom belangrijk om het werk van George op een overzichtelijke manier weer te geven, maar daar stopt het niet. Ook zal er in een bondig historisch overzicht nagegaan worden door wie en op welke wijze George geïnspireerd werd. De eerste deelvraag is derhalve:

Wat is de unieke belasting op land die Henry George voor ogen had en door wie heeft hij zich laten inspireren?

Merk op dat er wel meerdere belastingsystemen kunnen voldoen aan de voorwaarden van een *single tax*. Het is dus niet zo dat een unieke belasting enkel en alleen op grond of op transacties geheven moet worden. Zolang het voldoet aan de twee voorwaarden "één belasting" op "één enkele belastinggrondslag" kunnen er uiteraard verscheidene systemen ontworpen worden die hieraan voldoen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een *single tax* op consumptie of een *single tax* op gecumuleerd inkomen (d.i. het arbeids- en kapitaalinkomen opgeteld). Daarom dat de tweede deelvraag inhoudt:

Wat zijn naast de unieke grondbelasting en de unieke transactiebelasting nog mogelijke belastinggrondslagen om een single tax op te heffen?

Vervolgens zal er dieper worden ingegaan op een *single tax* op transacties voor België en de negentien landen van de eurozone. Een unieke belasting op transacties in België doet allereerst vermoeden dat er een supranationaal kader moet worden gecreëerd; dé supranationale instelling bij uitstek is zonder twijfel via de besluitvorming van de Europese Unie, die in bepaalde mate doorwerkt op het niveau van de eurozonelanden. Om te beginnen is het de bedoeling om na te gaan wat er reeds bekend is over transactiebelastingen, meer bepaald wat John Keynes en James Tobin over het belasten van financiële transacties gezegd hebben. Nadien zal er gekeken worden hoe een algemene transactiebelasting op Belgisch niveau en op niveau van de eurozone haalbaar is op politiek, economisch, maar vooral budgettair vlak. De derde deelvraag luidt dan ook:

Wat is een algemene transactietaks en wat zijn de voorwaarden voor een succesvolle uitwerking en de gevolgen van deze belasting zowel voor België als voor de eurozonelanden?

Daaropvolgend is het de bedoeling om het kwantitatief luik op te splitsen in drie onderdelen: lokaal, nationaal en supranationaal, waarbij er twee unieke belastingen zullen worden onderzocht, namelijk de unieke grondbelasting en de unieke transactiebelasting. Via het gebruik van Microsoft Office-software zullen simulaties plaatsvinden in Excel om op die manier allerlei berekeningen uit te voeren die nodig zijn om de twee soorten unieke belastingen te bepalen. Allereerst zal er worden nagegaan hoe een unieke grondbelasting kan worden opgezet op lokaal – meer bepaald gemeentelijk – niveau. Hierbij worden twee keer twee steden geanalyseerd om op die manier de onderlinge vergelijkbaarheid te vergroten. Ook zal er worden ingegaan op de gevolgen en aanbevelingen van een *single tax* op onroerende goederen. De vierde deelvraag houdt dan ook in:

Hoe zou een unieke grondbelasting op gemeentelijk niveau eruitzien en wat zouden de gevolgen zijn van deze belasting?

Zoals zal blijken, werd de oefening voor het bepalen van een unieke grondbelasting op Belgisch niveau al eens uitgevoerd, waardoor het irrelevant zou zijn als er op Belgisch niveau dezelfde analyse plaatsvindt, maar dan geüpdatet met de meest recente cijfers. Daarom dat er op nationaal en supranationaal niveau werd gekozen voor de unieke transactiebelasting. Deze analyse is noch voor België noch voor de eurozonelanden ooit uitgevoerd. Dit is een van de redenen waarom we deze analyse uitvoeren, maar ook omdat er gekozen werd voor een meer hedendaagse invulling van de *single tax*. De vijfde deelvraag luidt dan ook:

Hoe zou een unieke transactiebelasting op nationaal en supranationaal niveau eruitzien en wat zouden de gevolgen zijn van deze belasting?

2.2 ONDERZOEKSOPZET

Om informatie te vergaren, is het noodzakelijk dat voldoende bronnen alsook diverse soorten bronnen worden gebruikt. De twee voornaamste soorten bronnen omvatten de secundaire en de tertiaire bronnen. Secundaire bronnen die in deze thesis gebruikt zullen worden, omvatten overwegend elektronische, wetenschappelijke artikels die men terugvindt in de databanken van de Universiteit Hasselt. Zo worden niet alleen de zoekmachines Google Scholar of EBSCOHost gebruikt, maar ook de algemene databank van de bibliotheek van de Universiteit Hasselt, dewelke allemaal zijn terug te vinden op de website van de universiteit. Ook de fysieke bibliotheek wordt gebruikt voor het verwerven van informatie: handboeken van vooraanstaande schrijvers waren niet elektronisch terug te vinden, maar konden wel in boekvorm worden gearchiveerd. Daarom ook dat er in deze thesis tertiaire bronnen gebruikt worden, waaronder handboeken van Musgrave en Musgrave (1973), Naert, Algoed, Crombez, Marneffe en Vereeck (2016) en Rima (2003).

Voor de unieke grondbelasting op lokaal niveau werd gebruik gemaakt van kadastragegevens, ter beschikking gesteld door Statbel. Voor data omtrent lokale financiering werd gebruik gemaakt van jaarrekeningen en gemeentebegrotingen die terug te vinden zijn via de Vlaamse Overheid (Agentschap Binnenlands Bestuur). Voor de unieke transactiebelasting op nationaal en supranationaal niveau werd er gewerkt met data ter beschikking gesteld via de statistiek-warehouse van de Europese Centrale Bank (ECB). In eerste instantie werd gedacht om data van Febelfin te gebruiken om de transactiewaarde te bepalen, maar al snel bleek dat deze data niet alles omvatte en bovendien onvolledig was. Daarom dat er dus geopteerd werd voor data van de ECB. Voor data omtrent de financiering van de Belgische gezamenlijke overheid en de

gezamenlijke overheden van de eurozonelanden werd gebruik gemaakt van het Federaal Planbureau, de federale Begroting 2018 en Eurostat (onderdeel van de Europese Commissie).

DEEL II – DE GRONDBELASTING ALS UNIEKE BELASTING

HOOFDSTUK 1 DE “UNIEKE BELASTING” OP LAND

De idee van een unieke belasting gaat ver terug in de tijd, maar verwierf pas bekendheid einde 19^e eeuw toen Henry George (1839-1897) zijn werk *Progress and Poverty*⁵ publiceerde, waarin hij pleitte voor een *single tax* op de onverdiende meerwaarden van onroerende goederen (Foldvary, 2006; George, 1879). George was overigens een autodidact en hoewel hij geen belastingexpert was in het belasten van onroerende goederen, lijkt toch vaak het tegendeel (Backhaus, 1997).

De unieke belasting – beter bekend als de *single tax* – is één enkele belasting die geheven wordt op één enkele belastingbasis. Deze belasting is “uniek”, omdat hij opmerkelijk en buitengewoon is, maar ook omdat er slechts één belasting geldt. Omdat de huidige belastingssystemen van de EU-lidstaten voornamelijk worden gekenmerkt door drie pijlers, namelijk directe belastingen op inkomen (o.a. personen- en vennootschapsbelasting), indirecte belastingen (o.a. btw en accijnzen) en socialezekerheidsbijdragen, zal onder de *single tax* van George slecht één belasting overblijven en alle andere belastingen worden afgeschaft (Carone et al., 2007; McNally, 1934; Todd, 1934). Deze belasting is een directe *ad valorem*-belasting, omdat de belastingbetaler gekend is en de hoogte van de belasting voornamelijk afhangt van de publieke waardecreatie van het onroerende goed (Clarke, 1891).

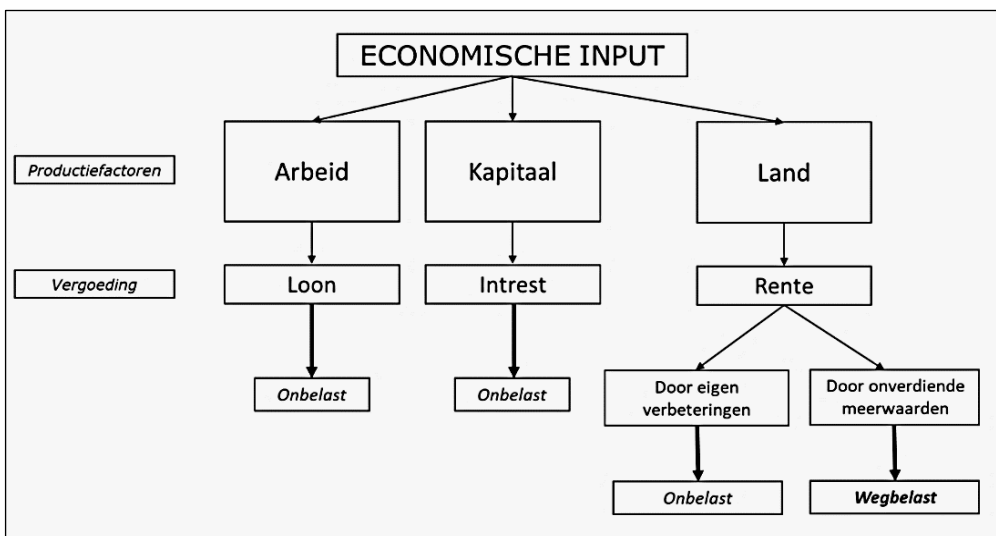
De drie productiefactoren die zorgen voor economische groei zijn arbeid, kapitaal en land⁶ (Plassmann & Tideman, 2004). De productiefactor die van primordiaal belang is voor George is uiteraard land. Algemeen wordt land in de economische literatuur gedefinieerd als de ruimte waarin alle natuurlijke bronnen zich bevinden op aarde. Zo is de oppervlakte van de aarde deel van die ruimte en met oppervlakte wordt niet enkel grond, maar ook (op en in) water bedoeld. Grondstoffen zoals mineralen, water en aardolie vallen bijgevolg onder deze definitie. Deze zouden in theorie dus allemaal moeten worden meegenomen bij de waardebeoordeling waarop de unieke grondbelasting zou gelden (Foldvary, 2006).

George hanteert een ietwat andere omschrijving van land en definieert dit als de productiefactor die “noch arbeid, noch kapitaal” omvat (Backhaus, 1997; George, 1879; Plassmann & Tideman, 2004). Met andere woorden omvat land niet alleen grond of gebouwen, maar evengoed meren of (hellingen van) bergen. Meren kunnen gebruikt worden om te vissen, als vrijetijdsbesteding of om te genieten van idyllische uitzichten. Bergen kunnen ook dienen als vrijetijdsbesteding, denk maar aan skiën, maar evenzeer voor het cultiveren van druiven voor bijvoorbeeld wijnbouw. In theorie kunnen deze vormen van land ook belast worden, waarbij opnieuw alleen de onverdiende meerwaarden worden onderworpen aan de unieke belasting (Backhaus, 1997). Omdat de waarde van zulk soort land allesbehalve eenvoudig te bepalen is, beperkte George zich in zijn analyse grotendeels op de onverdiende meerwaardebelasting van onroerende goederen. Beide begrippen – land en onroerende goederen – worden als synoniemen gehanteerd in deze analyse.

⁵ Georges boek heet voluit *Progress and Poverty: An Inquiry into the Cause of Industrial Depressions and of Increase of Want with Increase of Wealth: The Remedy* (George, 1879).

⁶ De productiefactor technologie wordt vaak buiten beschouwing gelaten in het verhaal van George, hoewel zijn boek geschreven werd ten tijde van de Tweede Industriële Revolutie (ook wel de Technische Revolutie genoemd) en technologie langzaamaan als vierde inputfactor van het economisch systeem werd beschouwd.

De unieke belasting van George omvat enkel de onverdiende meerwaarden van land die belast zouden worden. Maar wat zijn onverdiende meerwaarden? De meerwaarde van een onroerend goed kan men opsplitsen, namelijk (1) de meerwaarde door verbeteringen aan het onroerend goed door de eigenaar en (2) de "onverdiende meerwaarde" van het onroerend goed door zaken waar de eigenaar geen invloed op heeft. Enkel de onverdiende meerwaarde (Eng. "unearned increments") wordt belast onder het voorstel van George. Alle andere zaken worden dus niet belast: geen belasting meer op het inkomen uit arbeid, geen belasting meer op het inkomen uit kapitaal, geen btw meer, geen belasting op meerwaarden van het onroerend goed door eigen verbeteringen, enz. (Backhaus, 1997; Holt, 1899; MacDowell, 1977; McNally, 1934; Rothbard, 1997; Todd, 1934). De onverdiende meerwaarde van land wordt ook wel de grondrente, landrente, economische rente of kortweg rente genoemd (Foldvary, 2006; Holt, 1899; Todd, 1934; Webb, 1895). In de literatuur wordt de unieke belasting op land van George ook wel de landrentebelasting of de grondrentebelasting genoemd. Figuur 1 geeft schematisch Georges idee van de unieke belasting weer.

Figuur 1: Schema van Henry Georges voorstel van een unieke belasting op land⁷

De onverdiende meerwaarden van land zijn meestal het logische gevolg van menselijke activiteiten. Volgens George zijn er drie factoren die bijdragen tot deze meerwaarden, namelijk:

- 1) De meer- of minderwaarde die men toeschrijft aan de toestand van de natuur. Een minderwaarde kan bijvoorbeeld plaatshebben ten gevolge van de klimaatopwarming.
 - 2) De steeds stijgende bevolking. Land wordt beschouwd als een vaste hoeveelheid en kan het best visueel voorgesteld worden als een perfect inelastische aanbodcurve. Wanneer de vraag naar land stijgt door de stijgende bevolking, stijgt de waarde van land met dezelfde hoeveelheid (de elasticiteit is namelijk nul).
 - 3) De investeringen in publieke goederen: infrastructuurinvesteringen in o.a. wegen, bruggen, spoorwegen, maar ook investeringen in veiligheid, toegang tot water, gezondheidszorg, enz.
- (Andelson, 2000; Brown, 1936; Davenport, 1917; Foldvary, 2006; Holt, 1899; Rothbard, 1997; Todd, 1934).

⁷ Bron Figuur 1: eigen analyse.

Hoewel men slechts tot op zekere hoogte invloed kan hebben op de natuur en de stijgende bevolking, kijkt George vooral naar de meerwaarde gecreëerd door publieke investeringen. Deze meerwaarden zijn namelijk geproduceerd door de gemeenschap, dus is het niet meer dan normaal dat ze gebruikt worden door en terug vloeien naar de gemeenschap als primaire inkomstenbron voor de overheid (Brown, 1936; Hagman, 1964; Rothbard, 1997; Todd, 1934).

George vond het onnodig dat eigenaars van onroerende goederen een economisch voordeel haalden uit het louter bezit ervan (Backhaus, 1997; MacDowell, 1977). Zo bouwde bijvoorbeeld de Disney Corporation enkele decennia geleden het fameuze Disney World in Florida (VS), waarbij er veel meer grond werd aangekocht dan effectief nodig was om het park te bouwen. Wat deed Disney met het teveel aan grond? Ze verkocht de resterende gronden met een aanzienlijke winst, aangezien door de bouw van het pretpark de gronden rond het park plotsklaps meer waard werden. Disney Corporation heeft evenwel geen directe invloed gehad op de meerwaarde rond het domein van Disney World, waardoor de meerwaarde volgens de theorie van George niet in handen van Disney zou mogen vallen, maar naar de overheid zou moeten gaan. Het park kan evenwel meer waard worden doordat er verbeteringen plaatsvinden aan het park zelf – denk maar aan extra attracties – maar dit soort meerwaarden horen onbelast te blijven, volgens Georges theorie (Andelson, 2000; Backhaus, 1997). Een gelijkaardig voorbeeld betreft de bouw van een luchthaven. Een luchthaven zorgt ervoor dat de waarde van omringende gronden gaat stijgen⁸, waardoor de unieke belasting van George ervoor zou zorgen dat de onverdiende meerwaarden gebruikt kunnen worden om de luchthaven te financieren door het wegbelasten van deze onverdiende meerwaarden. Zoals reeds gezegd, worden meerwaarden door verbeteringen uitgevoerd aan de luchthaveninfrastructuur niet belast in de theorie van George. Denk maar aan het verlengen van de startbaan die de investeerder/bezitter van de luchthaven heeft doorgevoerd. Let op, de voorwaarde is wel dat de startbaanverlenging werd doorgevoerd door de investeerder/bezitter en niet door de overheid. Anders hebben we wel te maken met onverdiende meerwaarden (Backhaus, 1997).

Er zijn vier voorwaarden die George uiteenzet in *Progress and Poverty* als een ideale belasting. Ten eerste moet een belasting gekozen worden die zo weinig mogelijk sociale kosten met zich meebrengt, oftewel een zo laag mogelijk *deadweightloss* voortbrengt. Ten tweede moet de overheid de belastingopbrengsten op een makkelijke en goedkope manier kunnen innen. Ten derde moet de overheid een belasting kiezen die zichtbaar en transparant is om op die manier belastingontwijking maar vooral belastingontduiking te vermijden. Tot slot hoort een belasting rechtvaardig te zijn, in overeenstemming te zijn met de waarden en normen in de maatschappij en mogen er bepaalde mensen in de samenleving geen voordeel halen ten nadele van anderen door deze belasting (Foldvary, 2006; George, 1879).

De verschuiving van o.a. personenbelasting, vennootschapsbelasting, btw, enz. naar één enkel belastingtarief op één enkele belastingbasis, wordt overigens beschouwd als een *tax shift*. Het is in geen geval een algemene belastingverhoging of -verlaging. Bovendien werkt de unieke belasting op onverdiende meerwaarden als een vicieuze cirkel: indien de overheid de inkomsten op een dusdanige manier gebruikt dat er niet enkel consumptieve overheidsbestedingen plaatsvinden maar ook investeringsbestedingen, zorgt dit

⁸ Huizen of appartementen in een kleine straal rond de luchthaven gaan waarschijnlijk niet in waarde stijgen, omdat weinig mensen lawaaihinder van overvliegende vliegtuigen appreciëren en er dus ook minder voor willen betalen. Wat wel in waarde stijgt, zijn bijvoorbeeld bedrijventerreinen en verder geleden onroerende goederen, omdat bepaalde bedrijven en particulieren graag dicht bij de luchthaven gevestigd zijn, daar dit ervoor zorgt dat het buitenland snel en goed bereikbaar is.

er automatisch voor dat de grondrente stijgt. Als de overheid deze grondrente afroemt, kan ze gebruikt worden om te voorzien in de financiering van de overheid (Foldvary, 2006).

Verderop in de analyse wordt er stilgestaan bij wat belangrijke, historische figuren hebben verteld over de *single tax* op land alvorens George zijn werk uitbracht. Men kan zich ook de vraag stellen wat recentere economen over George te zeggen hadden en daarom worden drie economen hier beknopt besproken.

Joseph Schumpeter had veel lof voor George en is het grotendeels eens met zijn analyse. Zo bevestigt Schumpeter dat de unieke grondbelasting inderdaad geen welvaartsverlies met zich meebrengt. Toch kan Schumpeter eerder geklasseerd worden als een George-criticus en zijn conclusie is tweeledig. Ten eerste stelt Schumpeter de budgettaire levensvatbaarheid van de *single tax* in vraag. Het belasten van onverdiende meerwaarden op land is geen slecht idee *an sich*, maar bracht volgens hem niet de noodzakelijke overheidsmiddelen op. Ten tweede meende Schumpeter dat de belasting een aanzienlijke weerstand bij de bevolking zou teweegbrengen waardoor hij concludeerde dat Georges *single tax* in de praktijk allicht geen lang leven beschoren zou zijn (Backhaus, 1997; Schumpeter, 1954).

Milton Friedman werd in een interview gevraagd naar wat hij percipieert als de beste belasting: 'De minst slechte belasting, is een belasting die de stimulans van noch arbeid noch kapitaal doet slinken en nalevingskosten beperkt tot het minimum'. Volgens Friedman is de minst slechte belasting een belasting op onroerende goederen, op voorwaarde dat ze niet wordt geheven op de verbeteringen die de eigenaar zelf heeft aangebracht. Hij blijkt dus een voorstander te zijn van Georges unieke belasting (Friedman, 1978).

Een andere bekende econoom, Friedrich Hayek, was vooral in het begin een aanhanger van George om grondrente te gebruiken teneinde de overheid te financieren. Zo vond hij het inderdaad een goed idee dat onroerende goederen werden belast, op voorwaarde dat er een opsplitsing gemaakt kon worden tussen de grondrente en de waardeverhoging door verbeteringen van de eigenaar. Meer naar het einde van Hayeks carrière werd hij kritischer voor Georges idee, omdat een grondrentebelasting volgens hem te socialistisch was: zo noemde hij de grondrentebelasting de minst slechte socialistische belasting ("*the best of the worst*"). Het mag duidelijk zijn dat Hayek geen aanhanger was van het socialisme (Andelson, 2000; Foldvary, 2006).

HOOFDSTUK 2 DUURZAME BELASTINGHEFFING EN DE *SINGLE TAX* OP LAND

Economen en beleidsmakers zijn al decennia, zoniet eeuwen, op zoek naar een belastingsysteem dat voldoet aan de voorwaarden van duurzame belastingheffing. Zo stelden Richard A. Musgrave en Peggy B. Musgrave de volgende zeven voorwaarden voor waaraan een belastingsysteem hoort te voldoen. Deze zullen beknopt worden toegepast op Georges unieke belasting:

- 1) De belastingopbrengsten moeten ervoor zorgen dat de overheidswerking wordt gevrijwaard. Volgens de meeste economen zou een overheid op voldoende wijze gefinancierd kunnen worden, mocht een grondrentebelasting worden ingevoerd. Deze kwestie wordt verderop uitvoeriger besproken.
- 2) Het belastingsysteem moet zorgen voor rechtvaardigheid: elke inwoner zal zijn steentje moeten bijdragen naargelang zijn of haar draagkracht. Toegepast op Georges unieke belasting is er een tweestrijd: langs de ene kant zorgt de grondrentebelasting ervoor dat enkel eigenaars van onroerende goederen worden belast ongeacht of ze deze lasten kunnen dragen, langs de andere kant vervallen wel alle andere

mogelijke belastingen, waardoor dit probleem grotendeels zou worden opgelost. Op de koop toe blijkt trouwens dat eigenaars van onroerende goederen vaker een hogere welvaart genieten dan zij die geen eigenaar zijn, waardoor indirect wel aan het rechtvaardigheidsprincipe wordt voldaan.

3) Er moet worden gekeken wie de belasting tenslotte betaald. Met andere woorden moet er gekeken worden wie de uiteindelijke last draagt, wat afhankelijk is van de elasticiteiten. De hoeveelheid land is volgens George een perfect inelastische aanbodscurve waardoor de eigenaar van het onroerend goed uiteindelijk de belasting draagt.

4) De belasting mag zo weinig mogelijk uitwerking hebben op het economische systeem. Anders geformuleerd, hoort de belasting 'neutraal' te zijn. Met neutraliteit wordt bedoeld in welke mate de relatieve prijzen worden gewijzigd en *deadweightlosses* gecreëerd worden. Zoals later aan bod komt, brengt een grondrentebelasting *de facto* geen *deadweightloss* met zich mee. Als we de analyse verruimen en alle belastingen meenemen die afgeschaft zouden worden, is het duidelijk dat er netto een negatief *deadweight-loss* is – oftewel een *deadweightgain*.

5) De belasting moet door beleidsmakers worden gebruikt om stabiliteits- en groei doelstellingen te halen; ze moet dus flexibel genoeg zijn. De groei doelstelling zal zeker gehaald worden door de invoering van Georges belasting, omdat de economische groei een enorme boost krijgt: belastingen op onder andere productie en consumptie worden afgeschaft en tegelijkertijd wordt er een belasting geheven op de onverdiende meerwaarden van een onroerend goed. Men kan desalniettemin vraagtekens plaatsen of de stabiliteitsdoelstelling kan worden gehaald. Met stabiliteit worden bepaalde macro-economische parameters bedoeld, zoals werkloosheid, inflatie, conjuncturele schokken, enz. (Naert et al., 2016). Ten eerste zou de groei een boost krijgen door het systeem van de grondbelasting. Ten tweede wordt de werkloosheid beperkt tot het minimum. Ten derde stelt de vraag zich of de grondrentebelasting inflatie veroorzaakt. Men zou deels kunnen zeggen van wel, omdat quasi alle belastingen worden afgeschaft en er dus een hoger besteedbaar inkomen ter beschikking is. Echter, wanneer de grondrentebelasting zou worden ingevoerd, zal een groot deel van dit hoger besteedbaar inkomen gebruikt worden om de grondrentebelasting te betalen. Het is dus niet zeker of ze elkaar opheffen. Ten vierde kan men zich afvragen of de overheid in staat is om conjuncturele schokken op te vangen. Ook hier kan men de vraag niet eenduidig beantwoorden: als blijkt dat een grondrentebelasting de overheid meer dan ruim kan financieren en de overheid plotsklaps meer middelen zou nodig hebben, is het maar een kwestie van het percentage van de grondrentebelasting te verhogen. Doch, als zou blijken dat met de grondrentebelasting de financiering van de overheid al op zijn limiet zit, vormt dit wel een probleem. George zegt evenwel niet dat het geheel onmogelijk moet zijn om extra belastingen te heffen op andere zaken dan onroerende goederen, om op die manier de financiering van de overheid te verzekeren.

6) De belasting moet correct geïnd worden en mag geen willekeur in de hand werken. Een eerste uitdaging bestaat erin dat een correcte inning van de grondrentebelasting enkel mogelijk is wanneer de onverdiende meerwaarden en de meerwaarden door de eigenaar zelf goed onderscheiden kunnen worden. Een tweede uitdaging is dat de onverdiende meerwaarden zo juist mogelijk geschat moeten worden. In veel EU-lidstaten, en dus ook in België, worden onroerende goederen geschat door een kadaster⁹. Aange-

⁹ Tegenwoordig wordt het kadaster de 'Administratie Opmetingen en Waarderingen' genoemd. Bron: FOD Financiën (z.d.). *Kadastraal inkomen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://financien.belgium.be/nl/particulieren/woning/kadastraal_inkomen/kadastraal-inkomen.

zien het kadaster bestaat uit experts die de waarde van onroerende goederen bepalen, wordt er aangenomen dat de grondrentebelasting correct kan geïnd worden. Later wordt duidelijk dat de werkelijkheid ingewikkelder is dan deze vereenvoudigde voorstelling.

7) Zowel de administratiekosten voor de belastingbetaler als de inningskosten voor de overheid moeten beperkt worden tot het minimum. Zowel particulieren als bedrijven zullen minder kosten hebben om in overeenstemming te zijn met het unieke grondbelastingstelsel. Als we specifiek kijken naar bedrijven, betekent dit o.a. dat administratiekosten ten aanzien van de btw-, RSZ-, en bedrijfsvoorheffingadministratie wegvallen, wat vanzelfsprekend een kostenbesparing betekent. Doordat alle andere belastingen worden opgeheven, daalt ook de inningskost voor de overheid aanzienlijk en is er dus minder overheidspersoneel en infrastructuur (o.a. gebouwen, IT) nodig, wat de inningskost opmerkelijk doet dalen. Tegelijk zal het kadaster – als we ervan uitgaan dat zij de waardebepaling en de belastinginning voor hun rekening nemen – aangesterkt moeten worden met overheidspersoneel en infrastructuur. Toch heft het ene het andere niet op, omdat de besparing door de afschaffing van andere belastingen duidelijk opweegt tegenover de versterking van het kadaster. Kortom zou Georges grondrentebelasting een besparing betekenen wat betreft de administratie- en de inningskosten. (Musgrave & Musgrave, 1973; Naert et al., 2016)

HOOFDSTUK 3 VOOR- EN NADELEN VAN GEORGES *SINGLE TAX*

Er is geen weloverwogen reden om een *tax shift* uit te voeren van personenbelasting, vennootschapsbelasting, enz. naar consumptie door middel van bijvoorbeeld btw of accijnzen. Productie zorgt namelijk voor consumptie en omgekeerd. Economisch gezien zou dit de groei dus fnuiken. Indien men daarentegen een grondrentebelasting op poten zet, kan de welvaart in een land duidelijk in een stroomversnelling komen (Benestad, 1986; Foldvary, 2006).

Het is belangrijk dat het systeem van de unieke belasting rechtvaardig en efficiënt is. Anders is het quasi onmogelijk om een draagvlak te creëren bij de bevolking en leidt dit tot de niet-naleving van de belastingwetten in de zin van belastingontduiking, maar ook tot protest van de bevolking als er budgettaire beleidsbeslissingen moeten worden genomen (Head, 1992). Mensen rechtvaardig en evenwaardig behandelen kan bijvoorbeeld door de besluitvorming te laten plaatshebben via het systeem van de 'sluier van onwetendheid' van John Rawls. Enkel doordat mensen op voorhand niet op de hoogte zijn in welke sociale en economische klasse ze zich bevinden, is de kans op een rechtvaardige besluitvorming het grootst. Bijgevolg zal er een rechtvaardig en efficiënt systeem van belastingen worden doorgevoerd op voorwaarde dat deze onwetendheidssluier wordt toegepast, hetgeen mooi is in theorie, maar praktisch gezien niet makkelijk toegepast kan worden. Bovendien staat Rawls ongelijkheid toe op voorwaarde dat de laagste klasse van de samenleving erop vooruit gaat (Head, 1992). Merk op dat er een *trade-off* bestaat tussen rechtvaardigheid en efficiëntie: het meest efficiënte systeem is gewoonweg geen belastingstelsel, maar dit is vanuit het rechtvaardigheidsstandpunt niet wenselijk. Omgekeerd gaat 100% rechtvaardigheid ten koste van de efficiëntie. Kortom, het is van belang dat er een zeker evenwicht is tussen deze twee uitersten (Head, 1992).

Evenwel kan men het mogelijke probleem van belastingontduiking eenvoudig oplossen: als men wettelijk gezien te weinig belastingen heeft betaald of in het meest extreme geval zelfs helemaal geen, kan de overheid beslag leggen op het onroerend goed dat men bezit (Foldvary, 2006).

George vermeldt – zoals eerder aangehaald – vier voorwaarden waar een belasting aan hoort te voldoen. Om te beginnen mag er geen belasting geheven worden op productieve belastbare bases. Ten tweede moet het voor de overheid relatief makkelijk en goedkoop zijn om een belasting te innen. Als derde punt moet een belasting een zo zeker mogelijke opbrengst genereren. Tot slot moet een belasting rechtvaardig zijn voor iedereen. Volgens George voldoet zijn grondrentebelasting duidelijk aan deze vier voorwaarden (Gunning, 1997).

Hoewel het merendeel van de economen bevestigt dat Georges unieke belasting voldoende zou zijn om de overheid te financieren (Holt, 1899; Rothbard, 1997; Todd, 1934), zijn er ook critici die het tegenoverstelde beweren. Bepaalde economen schrijven de stijging van de prijzen van onroerende goederen namelijk niet toe aan publieke meerwaardecreatie, waardoor ze menen dat een grondrentebelasting niets of quasi niets zou opbrengen. Maar welke andere factoren verklaren dan de prijsstijgingen? Deze vraag werd nog steeds niet beantwoord door deze critici (McNally, 1934). Als we ervan uitgaan dat een grondrentebelasting daadwerkelijk belastingopbrengsten genereert, maar onvoldoende blijken te zijn, is het nog altijd zeer bedachtzaam om zoveel mogelijk belastingopbrengsten te halen uit de unieke belasting op land. Desnoods kan er alsnog een extra belasting geheven worden op andere zaken dan onroerende goederen (Foldvary, 2006). Een aantal economen zijn er zelfs van overtuigd dat een grondrentebelasting van 100% teveel belastingopbrengsten zou genereren dan nodig om te overheid te financieren, zo ook Hagman (1964). Hij stelde voor dat er ieder jaar een schatting van de overheidsuitgaven wordt gemaakt – een uitgavenbegroting dus – en dat er dan beslist wordt welk percentage van de grondrente belast zal worden om de inkomsten – een middelenbegroting – af te stemmen op de uitgaven. Zelfs als de belastingopbrengsten onder de unieke belasting dermate hoger uitvallen, om welke reden dan ook, kunnen er extra middelen worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld infrastructuur. Omdat infrastructuur vanzelfsprekend wordt gebouwd door mensen, wordt een additioneel probleem verholpen, namelijk werkloosheid en daarmee tot op zekere hoogte samenhangend armoede (Buurman, 1990). Verder was econoom McNally (1934) ervan overtuigd dat Georges unieke belasting voldoende opbracht om de 'noodzakelijke' werking van de overheid te financieren. McNally bedoelde hiermee dat de voornaamste taak van de overheid – behalve *law and order* – was om te investeren in infrastructuur, waardoor de publiek gecreëerde meerwaarden automatisch konden worden afgeroomd en als belastingopbrengst kon dienen (McNally, 1934). Gegeven de tijdsgeest waarin McNally leefde is deze bevinding niet abnormaal, maar de laatste halve eeuw is het aandeel van overheid ten opzichte van de economie blijven groeien. De vraag die zich vandaag stelt, is of een overheid in zijn huidige vorm – als aanbieder van sociale verzekeringen en publieke goederen – gefinancierd kan worden met een grondrentebelasting.

Overigens beschouwde George armoede louter als falen van de maatschappelijke instituties en niet zozeer als een persoonlijke falen van de mens (Candeloro, 1979). Vandaar dat George ervan overtuigd was dat een behoorlijk belastingsysteem armoede kon wegwerken (Lee, 1893). Als tweede kanttekening kan men zich afvragen of de publieke financiën zijn opgewassen tegen onverwachte uitgaven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan economische of financiële schokken en milieu- of natuurrampen. In crisissituaties is het niet ondenkbaar dat de grondrentebelasting onvoldoende opbrengt om de uitgaven van de overheid te dekken, wat een noodzaak creëert om – liefst tijdelijk – de overheidsfinanciën aan te vullen met andere belastingopbrengsten dan de grondrentebelasting (McNally, 1934; Todd, 1934). George zelf sluit niet uit dat er eventueel additionele belastingen worden geheven indien de unieke belasting te weinig geld zou opbrengen, maar laat duidelijk zijn voorkeur blijken dat overheden horen toe te komen met hun budget. Hij vond dat

de overheid gewoonweg niet meer mag uitgeven dan hetgeen er binnenkomt aan grondrentebelasting (Buurman, 1990).

Terwijl John Maynard Keynes bekend stond voor zijn budgettaire beleid langs de aggregatieve vraagzijde, wordt de unieke belasting van George gecategoriseerd als de perfecte vorm van aggregatief aanbodzijde-beleid. Waarom perfect? Omdat alle belastingen behalve de grondrentebelasting worden afgeschaft, waardoor alle economische nadelen van belastingheffing – d.i. *deadweightlosses* – worden geëlimineerd (Foldvary, 2006).

De unieke belasting van George zorgt ervoor dat iedere persoon gelijke kansen krijgt (*equality of opportunity*). Omdat alle andere belastingen worden afgeschaft en er slechts één belasting overblijft, worden inderdaad productie, consumptie, gelijkheid en rechtvaardigheid gestimuleerd. Rechtvaardigheid wordt hier gebruikt in de zin dat corruptie, omkoping en belastingontduiking beperkt zouden worden tot het minimum (Benestad, 1985; Lee, 1893).

De grondrentebelasting toepassen zou het eenvoudigste zijn als land nog niet werd aangekocht en er dus geen landeigenaars zijn (Hagman, 1964). Een argument dat men dus zou kunnen opwerpen tegen de grondrentebelasting, is de benadeling van de initiële eigenaars van onroerende goederen op het moment dat de transitie plaatsvindt. Met benadeling wordt bedoeld dat eigenaars een enorme stijging gaan kennen van hun belasting op onroerend goed. Vandaar dat er weinig politieke wilskracht was na Georges publicatie, omdat landeigenaars zich hoe dan ook benadeeld zouden voelen (Candeloro, 1979). Desalniettemin zorgt de grondrentebelasting er tegelijkertijd ook voor dat andere inkomsten zoals lonen, winst, intrest en consumptie, niet meer worden belast. Om evenwel draagvlak te creëren bij de bevolking en vooral de landeigenaars, zou het aangewezen zijn dat de overheid landeigenaars – eventueel gedeeltelijk – vergoedt tijdens de transitieperiode om mogelijke belastingverrassingen te kunnen opvangen. Bovendien is het wenselijk om de transitie niet van vandaag op morgen te laten plaatshebben maar eerder gespreid, om op die manier zekerheid te bieden op de markt van onroerende goederen (Foldvary, 2006). We zien overigens wel dat er een *single tax*-beweging na Georges publicatie ontstond vanaf einde 19^e eeuw tot aan de Eerste Wereldoorlog, waarna de beweging uitdoofde. De *single tax*-beweging trok vooral de gegoede middenklasse aan, zoals zakenmensen en advocaten. Landbouwers en landeigenaars waren weinig tot niet vertegenwoordigd in deze beweging om de simpele reden dat ze een daling van hun rijkdom vermoedden door de invoering van het unieke grondbelastingstelsel (Candeloro, 1979).

Het totale aanbod van land is vast en bijgevolg inelastisch (verticale aanbodscurve). De totale hoeveelheid land blijft dezelfde: ook al koopt A een grond van B, de totale hoeveelheid grond blijft ongewijzigd. Ook kan er beslist worden om landbouwgrond om te zetten in bouwgrond: hier speelt dezelfde idee, want de totale hoeveelheid grond blijft eveneens onveranderd (Foldvary, 2006; Plassmann & Tideman, 2004). Een belasting op een inelastisch goed zorgt ervoor dat de 'producent van het goed' – in dit geval de eigenaar – de volledige belasting zal dragen, omdat de elasticiteit van een inelastische aanbodscurve nul bedraagt. Daarom is een dergelijke belasting positief voor de economische groei, vermits een unieke belasting op land er niet voor zorgt dat de markt wordt verstoord gegeven het inelastische karakter van het aanbod van land (Johannesson-Linden & Gayer, 2012; Plassmann & Tideman, 2004).

Eveneens wordt een *deadweightloss* vermeden door een goed te belasten wiens hoeveelheid constant is. Het is zelfs zo dat er een negatief *deadweightloss* voortvloeit uit het feit dat alle andere belastingen worden

afgeschaft die een *deadweightloss* met zich meebrengen en de enige belasting die overschiet dit niet veroorzaakt. Daarom wordt de unieke grondbelasting ook wel eens beschouwd als een positieve externaliteit (Foldvary, 2006).

Met de unieke belasting wordt er een halt toegeroepen op het speculatieve gedrag van land. Speculanten hopen namelijk binnen een bepaalde termijn een prijs te krijgen voor hun onroerend goed die substantieel hoger ligt dan de prijs die ze ervoor betaald hebben en bijgevolg een meerwaarde hopen te boeken op het louter bezit van onroerende goederen. Doordat een groot deel van deze meerwaarde (d.i. de onverdiende meerwaarde) wordt wegbelast, is het voor speculanten niet meer interessant en verdwijnen ze uit de markt (Brown, 1936; Foldvary, 2006; Hagman, 1964; Lee, 1893; McNally, 1934; Rothbard, 1997).

Omdat ook kapitaal onbelast blijft, wordt het mogelijk dat mensen een hogere kapitaalopbrengst gaan realiseren in de vorm van interesten en dividenden. Deze kapitaalaccumulatie wordt nog eens versterkt door het feit dat het spaargedrag stijgt aangezien de belasting op arbeid ook weggevallen is (Brown, 1936). Vanuit herverdelingsoogpunt lijkt dit niet bepaald positief te zijn.

Een van de grote uitdagingen waar steden mee te maken hebben, zijn de problematieken van verpaupering, criminaliteit en werkloosheid. Volgens Holt (1899) kan de grondrentebelasting althans gedeeltelijk soelaas brengen: doordat onroerende goederen belast worden en dus goedkoper zijn aangezien de belasting wordt meegenomen in de prijsbepaling, wordt het makkelijker om onroerende goederen aan te kopen. Deze praktijk zou een positieve invloed hebben om bovenstaande problematieken op zijn minst af te zwakken. Zoals reeds gezegd, wordt produceren goedkoper doordat alle belastingen behalve één worden afgeschaft, wat tot gevolg heeft dat prijzen van goederen en diensten dalen. Hierdoor wordt er meer geconsumeerd en wordt de productie van goederen en diensten gestimuleerd, hetgeen zich uiteindelijk uit in minder werkloosheid, verpaupering en criminaliteit (Holt, 1899).

De prijs van onroerende goederen daalt door de unieke belasting en maakt het dus makkelijker voor mensen om eigendom te verwerven. Hier dient toch een kanttekening bij gemaakt te worden: het is inderdaad zo dat de prijs van onroerende goederen zal dalen door de unieke belasting, maar dit houdt tegelijkertijd in dat van het moment dat het onroerend goed aangekocht is, het onderworpen wordt aan de grondrentebelasting (Brown, 1936; Fillebrown, 1916; Hagman, 1964; Lee, 1893; McNally, 1934; Todd, 1934). Het is dan ook maar de vraag of de prijsverlaging bij de aankoop opweegt tegen de belasting die daar tegenover staat na de aankoop. Volgens Brown (1936) alleszins wel. Hij is van mening dat – hoewel er inderdaad een *trade-off* bestaat – er toch een voordeel is voor landeigenaars, omdat alle andere belastingen worden afgeschaft. Daarenboven is er inderdaad het feit dat een grondrentebelasting ervoor zorgt dat prijzen van onroerende goederen lager zijn dan zonder een grondrentebelasting, maar tegelijkertijd gaat de vraag naar onroerende goederen stijgen, wat dan weer die prijsdaling deels teniet zou doen (Hagman, 1964).

Zoals reeds gezegd, geniet een progressief belastingsysteem de voorkeur om de herverdelingsdoelstelling te halen (Garnier et al., 2013). Het voorstel van George kan men moeilijk onder de noemer progressief plaatsen, maar eerder onder de noemer proportioneel: het zou in veel gevallen een 100% belasting betekenen op de onverdiende meerwaarden, waarbij er niet direct rekening wordt gehouden met de draagkracht van de mensen. Desalniettemin zijn het vaak mensen met een bepaalde welvaart (zwaarste schouders) die de meeste belastingen betalen (zwaarste lasten), omdat ze vaker een groter onroerend goed bezitten (Vereeck, Sourbron, & Marneffe, 2016).

Een andere moeilijkheid is de vraag of onverdiende meerwaarden en meerwaarden door verbeteringen van de landeigenaar op een consequente en vooral juiste wijze kunnen worden onderscheiden (King, 1924; Rothbard, 1997; Todd, 1934) en kunnen worden geschat (McNally, 1934). Als het inderdaad mogelijk is om deze meerwaarde op een correcte manier op te splitsen, wacht er nog een uitdaging om de onverdiende meerwaarde accuraat te schatten (Rothbard, 1997). Hoewel het schatten van meerwaarden inderdaad voor problemen kan zorgen, is dit volgens McNally (1934) geen argument om een grondrentebelasting niet in te voeren. Geen enkel belastingsysteem is namelijk perfect, maar een uniek grondbelastingstelsel is zowel economisch als moreel wenselijk, waardoor er geen reden kan zijn om het niet in te voeren (Benestad, 1985; McNally, 1934; Plassmann & Tideman, 2004). Volgens Hayek was het niet geheel onmogelijk om deze twee meerwaarden te kunnen onderscheiden en te schatten: voor schatters is dit immers dagelijkse kost en hoewel schattingen niet honderd procent accuraat zijn, zijn ze goed genoeg om te dienen als wettelijke belastbare basis (Andelson, 2000). Schattingen van de grondrente kunnen overigens worden overgelaten aan een gespecialiseerde instelling die reeds aanwezig is in het merendeel van de EU-lidstaten, waaronder België, namelijk een kadaster.

Andere nadelen die worden geopperd zijn onder andere dat de inning van de grondrente een hoge inningskost inhoudt. Zo argumenteren sommige economen dat de inning van grondrente meer zou kosten dan de inning van bijvoorbeeld directe belastingen. Maar hoewel er reeds in veel landen een belasting bestaat op onroerende goederen en een of ander kadastersysteem aanwezig is – dat evenwel geüpdatet hoort te worden – en andere vormen van belastinginning wegvallen, is het voor Foldvary (2006) duidelijk dat dit een besparing qua inningskosten zou opleveren in plaats van een stijging ervan.

HOOFDSTUK 4 DE UNIEKE BELASTING IN BELGIË

In België is er enkele jaren geleden reeds een oefening uitgevoerd om met behulp van het kadastraal inkomen te berekenen of een unieke belasting voor voldoende overheidsmiddelen zorgt. Merk op dat het kadastraal inkomen slechts een ruwe schatting is van de grondrente van een onroerend goed, omdat de werkelijke waarde van de onverdiende meerwaarden dermate moeilijk te bepalen is. Wel wordt de fictieve huurwaarde van een onroerend goed in België vermindert met 40% forfaitair¹⁰ die voorzien is voor het onderhoud van het onroerend goed (cf. meerwaarde gecreëerd door de eigenaars van onroerende goederen). Uiteindelijk wordt er wel rekening gehouden met de opsplitsing van de twee meerwaarden, wat tot uiting komt in de fictieve netto-huurwaarde van een onroerend goed (Vereeck et al., 2016).

Bij deze oefening werd er gekeken naar de budgettaire haalbaarheid van een dergelijke belasting. Er werd allereerst een opsplitsing gemaakt tussen de financiering van de overheid voortvloeiend uit het totale overheidsbeslag, wat in 2014 op 205,5 miljard euro uitkwam. Ten tweede werd de analyse overgedaan om te kijken of enkel de primaire uitgaven van de overheid gedekt zouden zijn (Vereeck et al., 2016). Deze primaire uitgaven bevatten de overheidsuitgaven vermindert met de rentelasten (Naert et al., 2016) wat in 2014 neerkwam op 186,4 miljard euro. De financiële haalbaarheid bleek weinig problemen te vormen om de primaire uitgaven van de overheid te financieren. Indien de financiële haalbaarheid wel een probleem zou vormen, kan men ervoor opteren om het socialezekerheidsstelsel te supprimeren en dit over te laten aan privéverzekeringsmaatschappijen (Vereeck et al., 2016).

¹⁰ 40% forfaitaire aftrek voor gebouwen en 10% forfaitaire aftrek voor onbewerkte grond (Vereeck et al., 2016).

HOOFDSTUK 5 DE UNIEKE BELASTING INTERNATIONAAL

Mocht België beslissen om een *single tax*-systeem in te voeren, bevindt ze zich natuurlijk niet in een internationaal vacuüm. Als we ervan uitgaan dat andere lidstaten van de Europese Unie een dergelijk belastingstelsel niet doorvoeren, zorgt de Belgische unieke belasting ervoor dat spaargeld wordt aangetrokken, omdat er hogere returns zijn op kapitaal, wat op zijn beurt weer leidt tot meer investeringen in België. Ook bedrijven in de overige EU-lidstaten zouden worden aangetrokken om naar België te komen en wel om drie redenen: (1) omdat er geen belastingen worden geheven op kapitaal, (2) omdat er geen belastingen worden geheven op arbeid en (3) omdat Belgische grond goedkoper wordt (hetgeen wel moet worden bekeken ten opzichte van hogere belastingtarieven op onroerende goederen elders).

Indien meerdere landen een gezamenlijk belastingstelsel willen opzetten, is het noodzakelijk dat dit belastingstelsel supranationaal of internationaal wordt gecoördineerd. Als eurozonelanden een gezamenlijk systeem op poten zetten, is er een kans op kapitaalvlucht naar de overige lidstaten van de Europese Unie (aangezien de eurozonelanden *d'office* lid zijn van de Europese Unie) (OECD, 2010; Sorensen, 2000).

HOOFDSTUK 6 HISTORISCH OVERZICHT VAN DE *SINGLE TAX*

Een belasting op de meerwaarde van land als bron voor de publieke financiën is niet nieuw. In de Bijbel staat bijvoorbeeld dat het voortbrengsel van de aarde aan iedereen toebehoort (Ecclesiastes 5:9). Het is dus niet zo dat de unieke belasting een uitvinding is van Henry George. Hoewel het concept pas bekendheid verwierf toen Georges boek *Progress and Poverty* eind 19e eeuw uitkwam, werd er enkele eeuwen eerder al gesproken over één enkele belasting op één enkele belastbare basis. Vooral filosoof John Locke (1632-1704), econoom David Ricardo (1772-1823) en fysiocraat Anne Robert Jacques Turgot (1727-1781) bogen zich over deze kwestie. Hieronder zal beknopt worden gededd wat deze mensen over een grondrentebelasting gezegd hebben (Hagman, 1964).

6.1 JOHN LOCKE

John Locke was een politiek econoom en filosoof die studeerde aan de *Christ Church* (Oxford) en later persoonlijke adviseur werd van de toenmalige minister van Financiën van het Verenigd Koninkrijk (Rima, 2003). Locke hing de natuurwet aan en diens ideeën vormden de basis voor de Onafhankelijkheidsverklaring en de *Bill of Rights* van de Verenigde Staten (Foldvary, 2006). Met de natuurwet bedoelde Locke overigens een samenleving waarin geen overheid bestaat (Rima, 2003). Locke was van mening dat de voordelen die de aarde voortbracht, ten gunste moesten zijn van iedereen en dat geen enkele persoon hier exclusief aanspraak op kon maken. Hoewel hieruit zou kunnen blijken dat Locke een tegenstander was van private eigendomsrechten, is het tegendeel waar. Private eigendomsrechten waren volgens hem een goede zaak op voorwaarde dat de voordelen aangewend werden voor het onderhoud van de eigenaar tot een zekere grens, d.i. tot hij niets tekortkomt. Al hetgeen overmatig geproduceerd werd, mocht volgens Locke niet aangewend worden om de eigenaar te verrijken. Hoewel Locke niet expliciet vermeldt hoe dit bereikt moest worden, is een belasting op de meerwaarde van land een evidente manier om te voldoen aan deze voorwaarde (Foldvary, 2006).

Volgens de natuurwet die Locke aanhangt, bezit elke mens het recht van zijn arbeid en wat voortvloeit uit zijn arbeid (de "vruchten"). Het is in wezen onrechtvaardig wanneer er "vruchten" worden afgenomen die door iemand anders werden voortgebracht. Dit lijkt tamelijk abstract, maar kan best geduid worden met een voorbeeld: de meeste belastingssystemen heffen onder andere belastingen op wat mensen kopen of waarin mensen investeren. Mensen worden dus als het ware afgestraft voor wat ze met hun geld doen. Dit is *de facto* een schending van de natuurwet om als eigenaar te kunnen genieten van de "vruchten" uit arbeid (Foldvary, 2006; Moulds, 1964; Pressman, 1999; Rima, 2003).

Locke was een voorstander van private eigendomsrechten en zei dat, hoewel God ons alle rijkdom had gegeven, dit *de facto* niet in gemeenschappelijke handen moest blijven. Voorwaarde is wel dat het verwerven van eigendomsrechten niet ten koste mag gaan van anderen. De hele samenleving moet er met andere woorden op vooruit gaan en dus mag de welvaart van de één niet ten koste gaan van de welvaart van de ander. Bovendien was hij het idee genegen dat de natuurwet er specifiek voor zorgt dat mensen interageren door het opzetten van een sociaal systeem bestaande uit heldere regels die accumulatie van rijkdom tegengaan. Samengevat mag men enkel produceren wat men kan consumeren. Deze idee veranderde toen geld werd ingevoerd. Er mocht meer geproduceerd worden dan geconsumeerd, op voorwaarde dat dit surplus werd omgezet in geld en dat er geen buitensporige verspilling plaatsvond. Merk op dat Locke hierdoor instemt met ongelijkheid, maar dat vindt hij geen probleem, omdat dergelijke ongelijkheid gerechtvaardigd is aangezien bepaalde mensen harder werken dan anderen en dus productiever zijn, waarvoor ze vergoed horen te worden (Bell, Henry, & Wray, 2004; Benestad, 1986; Henry, 1999; Moulds, 1964; Pressman, 1999).

Verder zijn er duidelijk een aantal overeenkomsten tussen Locke en de neoklassieke economen. Private eigendomsrechten zijn namelijk zeer voornaam voor beiden en zorgen ervoor dat landeigenaars hun grond op de best mogelijke manier aanwenden, te vergelijken met nutsmaximalisatie van de neoklassieken. Op deze manier komen we automatisch in een evenwichtstoestand terecht. Het uitgangspunt voor hun gedachtegoed was in beide gevallen de landbouwsamenleving. Waar Locke en de neoklassieken dan weer niet overeenkomen, is het feit dat neoklassieken uitgaan van eigenbelang (Henry, 1999). Ten slotte legde Locke met zijn filosofische uitgangspunten overigens de prille basis van het kapitalisme (Pressman, 1999).

6.2 DAVID RICARDO

Men vraagt zich weleens af hoe iemand die nooit academisch geschoold was, zo een grote invloed heeft kunnen hebben op de wereld van het economische denken. In feite begon David Ricardo op zijn 14de te werken op de beurs van Engeland, waar ook zijn vader werkte. Al op jonge leeftijd had hij een aardig vermogen bijeen geaccumuleerd, waardoor hij minder ging werken en met de vrijgekomen tijd zich ging verdiepen in economische studies (Rima, 2003).

Volgens de doctrine van Ricardo hebben belastingen geen effect op de marktprijs wanneer noch vraag noch aanbod wijzigt en de belasting dus neutraal is. Eén enkele belasting op land zou er niet voor zorgen dat marktprijzen gaan stijgen, omdat de hoeveelheid producten die vervaardigd worden hetzelfde is, gegeven het inelastisch aanbod van land. Hoewel de hoeveelheid land inderdaad niet kan worden gewijzigd, is het aanbod van producten die hieruit voortvloeien niet *de facto* vast: land kan verbeterd worden. Als een landbouwer vaker zijn akkers bemest en dus vruchtbaar maakt, kan hij mogelijk meer produceren

(Davenport, 1917). Ricardo's visie wordt trouwens sterk beïnvloed door de tijdsgeest waarin hij leefde, waar de landbouwsamenleving de standaard was.

Private eigendomsrechten waren voor Ricardo een essentiële voorwaarde om economische groei te bereiken, terwijl gemeenschappelijke eigendomsrechten dit te weinig stimuleerde (Kittrell, 1957). Daarom ook dat de Ricardiaanse theorie grondrente omschrijft als een uitermate geschikte basis voor belastingheffing. Het mag duidelijk zijn dat George de achterliggende idee van deze theorie erg genegen was. Meer zelfs, George begint zijn boek *Progress and Poverty* met de Ricardiaanse theorie. Doch, volgens Ricardo deden technologische verbeteringen de grondrente dalen: technologische vooruitgang kwam ten voordele van arbeid en kapitaal, maar ging ten koste van het schaarse land. George, daarentegen, weerlegt deze visie in zijn boek (Petrella, 1981).

Hoewel het wegbelasten van grondrente volgens Ricardo een goede zaak was, stond hij desalniettemin nogal weigerachtig tegenover de invoering van een grondrentebelasting als enige belasting. Hij vond dat laatstgenoemde belasting enkele nadelen creëerde. Allereerst moet volgens Ricardo de last van belastingheffing in verhouding staan tot de financiële draagkracht van de belastingbetaler, wat volgens Ricardo onvoldoende het geval is bij een grondrentebelasting. Ten tweede vindt hij een dergelijke belasting tamelijk oneerlijk, omdat rente gecreëerd wordt na jarenlang zwoegen en dus ten koste gaat van de mogelijkheid om zelf onroerend goederen te verwerven. Dit bezwaar kan best bekeken worden vanuit de tijdsgeest waarin Ricardo leefde en waar landbouwers en landeigenaars heel vaak niet dezelfde persoon waren: landbouwers moesten een rente betalen aan de landeigenaar voor het cultiveren van de grond. Ten slotte haalt Ricardo aan dat het wegbelasten van grondrente de prijs van land zou doen dalen, waardoor dit prijsfluctuaties van onroerende goederen in de hand werkt en bijgevolg land vatbaarder wordt voor speculatie. Merk op dat veel economen eeuwen later net het tegenovergestelde beweren (Kittrell, 1957).

6.3 ANNE ROBERT JACQUES TURGOT

Anne Robert Jacques Turgot was een Franse fysiocraat en destijds minister van Financiën van Frankrijk (Rima, 2003). Turgot en de fysiocraten bevonden zich in een tijdsgeest (18^e eeuw) die gekenmerkt werd door welvaartcreatie enkel en alleen via landbouw. Aangezien landbouw de enige meerwaarde creëerde in de economie, was het bijgevolg de rente voortvloeiend uit die landbouw die belast kon, en moest, worden. Bovendien is het meest gekende werk van de fysiocraten een economisch schema dat duidt waarom landbouw een dusdanig grote toegevoegde waarde voortbrengt in het economisch systeem, namelijk de *Tableau Économique* van François Quesnay. Quesnay (1694-1774) probeerde inzicht te verwerven in de werking van een landbouweconomie waarbij de overheid vrijhandel had geïmplementeerd (Rima, 2003; Steiner, 2003). De unieke grondbelasting mocht volgens de fysiocraten evenwel niet ten laste vallen van landbouwers, aangezien de belasting landbouwers in moeilijkheden bracht om de volgende oogst te bekostigen, waardoor de economie in een negatieve spiraal zou terechtkomen volgens de *Tableau Économique*. Bijgevolg dienden landeigenaars de unieke grondbelasting te betalen (Rima, 2003).

Bovendien constateerde hij dat een landbouwsamenleving inherent gelijk stond aan ongelijkheid van eigendom. Turgot legde de link met de natuurwet die John Locke aanhangt om aan te duiden hoe private

eigendomsrechten zorgen voor economische groei (Fontaine, 1997). Sterker nog, de term *fysiocraat* betekent letterlijk "de regel van de natuur" (*the Rule of Nature*), wat duidelijk wijst op een – tenminste gedeeltelijk – gedeelde overtuiging met Locke (Rima, 2003).

Turgot wordt dus geclassificeerd als fysiocraat en bedacht de bekende Franse naam voor de *single tax* op de meerwaarde van land, namelijk *l'impôt unique* (Clarke, 1891; Rima, 2003). Volgens Turgot was er volgens de natuurwet een belasting op de meerwaarden van land nodig teneinde de overheid te voorzien van voldoende middelen, om op die manier de economische ontwikkeling te stimuleren. Zo moest de grondrentebelasting ervoor zorgen dat de overheid deze middelen voldoende zou benutten om te investeren, waardoor de waarde van land steeg en bijgevolg ook de belastingopbrengsten. De Fysiocraten – net als George – waren ervan overtuigd dat dit leidde tot een positieve vicieuze cirkel (Foldvary, 2006). Er werd heel wat weerwerk geboden tegen *l'impôt unique*, omdat deze belasting geheven zou worden op individuen die aanvankelijk geen belastingen betaalden en omdat de adel hun belangrijkste statussymbool zou verliezen (Rima, 2003).

Terwijl de unieke belasting van George vooral bedoeld was om steden zwaar te belasten en landbouwgronden licht te belasten, was dit niet het geval bij de fysiocraten: elke soort grond werd op dezelfde manier belast. De fysiocraten ijverden enkel voor een belasting die slechts betaald diende te worden indien het land iets opbracht (in die tijd was dit vaak in de vorm van cultiveren). Dit is niet hetzelfde als Georges *ad valorem*-belasting, waarbij er geen rekening wordt gehouden met de opbrengst van land. Dit is evident, omdat opbrengsten van land vallen onder de noemer 'meerwaarden door verbeteringen van de eigenaar' en dus niet belast horen te worden (Clarke, 1891).

Niet alleen George was van het principe dat land de enige vorm is die welvaart voortbrengt, ook de fysiocraten waren duidelijk aanhanger van deze idee. De achterliggende gedachte van George is dat een belasting op arbeid en/of kapitaal tot gevolg had dat productie beknot werd: arbeid belasten leidt o.a. tot hogere productiekosten en kapitaal belasten leidt o.a. tot minder investeringen. Dit was overigens de fout die de fysiocraten maakten: de fysiocraten waren niet expliciet van mening dat land de enige vorm was die welvaart voortbracht *an sich*, maar wel dat het produceren van goederen (*commodities*) en handel voeren *de facto* niets bijdroegen tot een maatschappelijk welvaartsurplus (McNally, 1934; Rima, 2003).

Behalve Turgot was ook François Quesnay aanhanger van het unieke belastingprincipe. Ook hij was ervan overtuigd dat enkel een grondrentebelasting welvaart zou brengen, maar de bedoeling was vooral om de economische en sociale kosten van de werking van de belastingadministratie te verminderen. Hij stelde daarom voor dat landbouwers een grondrente betaalden aan de landeigenaars, die het op hun beurt zouden doorstorten naar de koning en de Kerk (Rima, 2003; Steiner, 2003).

DEEL III – DE CONSUMPTIEBELASTING OF DE BELASTING OP GECUMULEERD INKOMEN ALS UNIEKE BELASTING

Georges unieke grondbelasting tezamen met de unieke transactiebelasting van Feige (zie Deel IV) zijn de enige twee voorstellen die ooit gelanceerd werden aangaande unieke belastingen. Uiteraard kunnen meerdere belastingstelsels uitgewerkt worden met kenmerken van een *single tax*. Het hoofdkenmerk van een *single tax* is dan ook dat er slechts één belasting geldt op één belastingbasis. Zo zou men bijvoorbeeld een unieke consumptiebelasting of een unieke belasting op gecumuleerd inkomen kunnen introduceren als alternatieven voor een unieke grondbelasting of een unieke transactiebelasting. Wat deze belastingen inhouden, zal hieronder bondig worden geschetst. Merk op dat voor het kwantitatieve luik van deze thesis werd gekozen voor de *single tax* op grond en op transacties. Toekomstig onderzoek zou zich evenwel kunnen toespitsen op andere vormen van unieke belastingen (zoals hieronder beschreven).

HOOFDSTUK 1 DE CONSUMPTIEBELASTING ALS UNIEKE BELASTING

Een consumptiebelasting mag niet verward worden met bijvoorbeeld de belasting over de toegevoegde waarde (btw). Om verwarring te vermijden wordt er over de persoonlijke consumptiebelasting ook vaak gesproken als de individuele consumptiebelasting, de verbruiksbelasting of de consumptieve inkomensbelasting (AICPA, 2009; Lewis & Seidman, 2000). Merk op dat btw een *ad valorem* omzetbelasting is, die het kenmerk heeft van een indirecte belasting, terwijl de consumptiebelasting een algemene heffing is op het geconsumeerde inkomen van een individu, vandaar dat deze laatste valt onder de noemer van directe belastingen. Concreet wordt een persoonlijke consumptiebelasting geheven doordat belastingplichtigen op hun weliswaar sterk gereduceerde belastingbrief het totaalbedrag aanduiden dat ze geconsumeerd hebben in een bepaald jaar (AICPA, 2009; Lewis & Seidman, 2000; Naert et al., 2016). Van het inkomen dat in een bepaald jaar werd verdiend, wordt de consumptie belast aan een bepaald tarief. Waar bij de personenbelasting het gehele inkomen belast wordt, ongeacht of de belastingbetaler spaart of consumeert, belast de consumptiebelasting enkel dat deel van het inkomen dat geconsumeerd wordt (Forman, 2001). Met andere woorden wordt sparen vrijgesteld van belastingheffing waardoor er voor belastingbetalers een onbeperkte belastingaftrek geldt in de vorm van hun jaarlijkse aanbouw aan spaargeld. Pas wanneer het spaargeld wordt gebruikt via consumptie, zal het onderworpen worden aan de consumptiebelasting. Een kleine kanttekening, doch niet onbelangrijk om te vermelden, veronderstelt dat het inkomen onderworpen aan de consumptiebelasting zowel het arbeids- als het kapitaalinkomen omvat (AICPA, 2009) en linkt met een de consumptiebelasting aan de belasting op het gecumuleerde vermogen (zie Hoofdstuk 2). Immers, het gecumuleerde vermogen omvat de som van het arbeids- of kapitaalinkomen die de belastingbetaler in een bepaald jaar heeft verdiend.

Praktisch betekent dit dat de hoeveelheid belastingen die betaald moet worden afhankelijk is van de periode waarin de belastingbetaler zich bevindt tijdens zijn of haar levenscyclus. Het komt erop neer dat mensen tijdens de jaren dat ze werken, sparen, waardoor ze minder belastingen betalen dan wanneer ze op pensioen gaan, aangezien ze dan hun gespaarde vermogen uitgeven en bijgevolg dus meer belastingen betalen (Naert et al., 2016). Jonge gezinnen die hun auto of onroerend goed aankopen door middel van een lening dienen deze lening bij de consumptie van dat jaar te tellen. Wel kunnen zij de afbetalingen van deze leningen aftrekken. Deze twee componenten vormen dan de zogenaamde nettoschuld. We kunnen dit best

illustreer met een voorbeeldje. Stel dat een gezin in een bepaald jaar inkomsten heeft a rato van 100 EUR. Voor de aankoop van een auto is ze een autolening aangegaan van 15 EUR. Het gezin had al een hypotheeklening lopen, waarvan de aflossing 10 EUR bedraagt. Dit komt neer op een nettoschuld van 5 EUR. Deze 5 EUR dient dan te worden opgeteld bij het bedrag dat geconsumeerd wordt, waardoor de belastbare consumptiebasis 105 EUR bedraagt. Stel dat de familie besliste om 10 EUR te sparen van de inkomsten van dat jaar, dan moet dit bedrag afgetrokken worden van de belastbare consumptiebasis. De consumptiebasis komt dus uit op 95 EUR. Stel dat het tarief van de consumptiebelasting 40% bedraagt, dan zal dit gezin bijgevolg 38 EUR belastingen betalen. Samengevat kan gesteld worden dat de belastbare basis wordt bepaald door de som van (1) het inkomen en (2) de nettoschuld, bepaald door de leningaflossingen af te trekken van de aangegane leningen min (3) de netto-toevoegingen door het spaargedrag (AICPA, 2009). Afhankelijk van hoe een dergelijk systeem geïmplementeerd zou worden, kan men de consumptiebelasting ontwerpen opdat hij progressieve belastingtarieven kent en bijgevolg rechtvaardig is. Dit is volgens economen ook wenselijk: rechtvaardigheid zou op dezelfde wijze moeten worden nagestreefd in het nieuwe belastingsysteem (AICPA, 2009; Forman, 2001). Ook zou men voor gezinnen een belastingvrije som kunnen invoeren hetgeen de rechtvaardigheid verder vergoot en de progressiviteit laat toenemen. Tot slot is het de bedoeling om bijvoorbeeld bijdragen aan goede doelen onbelast te laten (AICPA, 2009), maar zullen leningen wel worden geïntegreerd in de belastingbasis en bijgevolg worden onderworpen aan de consumptiebelasting indien er consumptieve uitgaven mee gefinancierd worden (denk maar aan bv. een autolening) (Forman, 2001). Stel dat een gezin een hypotheeklening aangaat in jaar X en in datzelfde jaar een onroerend goed aankoopt, dan zal deze aankoop die mogelijk gemaakt werd door de lening worden beschouwd als consumptie. Dit zou dus zwaar belast worden in jaar X en in veel gevallen zou de belasting die er betaald moet worden hoger uitvallen dan de inkomsten van dat jaar. Daarom ook dat de belasting die op het onroerend goed betaald moet worden, gespreid wordt over de levensduur van de lening. Veronderstel een lening die 300 000 EUR bedraagt en binnen 30 jaar terugbetaald moet worden. Het gezin heeft met het geld van deze lening een huis gekocht aan dezelfde prijs. In de veronderstelling dat het belastingtarief 40% bedraagt, zal het gezin 120 000 EUR belastingen moeten betalen. Dit bedrag zal echter gespreid worden over 30 jaar, waardoor het gezin met andere woorden 4 000 EUR per jaar belasting betaald op de aankoop van het onroerend goed (AICPA, 2009).

1.1 VOOR- EN TEGENSTANDERS

Voorstanders vinden dat de persoonlijke consumptiebelasting neerkomt op een belasting op het verbruik van vermogen in plaats van op de creatie van vermogen, zoals de personenbelasting. Hierdoor wordt algemeen aanvaard dat aan de consumptiebelasting minder economische nadelen verbonden zijn vergeleken met de personenbelasting, waardoor het een groeestimulerend effect zou hebben (Naert et al., 2016). Ook wordt de consumptiebelasting gekenmerkt door rechtvaardigheid door middel van progressiviteit (AICPA, 2009; Forman, 2001).

Tegenstanders van de persoonlijke consumptiebelasting halen de moeilijkheid aan om een onderscheid te maken tussen de twee vormen van spaargeld, namelijk nieuw spaargeld (d.i. door aanbouw van spaargeld in het nieuwe belastingsysteem) en oud spaargeld (d.i. de hoeveelheid spaargeld dat men bezit op het moment van de transitie van het ene belastingsysteem naar het andere). Dit komt omdat oud spaargeld reeds belast werd onder het oude belastingsysteem, maar opnieuw dreigt belast te worden in het nieuwe

systeem op het moment dat het terug wordt gebruikt in economie (in de vorm van consumptie) (AICPA, 2009; Lewis & Seidman, 2000). Een eventuele overgangsregeling zou omvatten dat oud spaargeld dat gebruikt wordt voor consumptie slechts voor de helft wordt belast. Een gehele vrijstelling voor geconsumeerd oud spaargeld zou er allicht voor zorgen dat er niet voldoende overheidsmiddelen worden gegenereerd. Daarenboven blijkt dat behalve India en Sri Lanka weinig landen ervaringen hebben met deze belasting en al zeker niet de vorm van een unieke belasting (AICPA, 2009). Ten slotte merken tegenstanders op dat de belastingbasis verkleint door de consumptiebelasting. Immers, de consumptiebelasting vrijwaart sparen, terwijl de personenbelasting dit wel incorporeert. Het logische gevolg hiervan is dat het belastingtarief gevoelig hoger zal liggen (vergeleken met het huidige systeem van de personenbelasting) opdat er voldoende overheidsmiddelen gegenereerd worden (Forman, 2001).

HOOFDSTUK 2 BELASTING OP GECUMULEERD VERMOGEN ALS UNIEKE BELASTING

In het geval van een uniek belastingsysteem op het gecumuleerd vermogen worden alle inkomsten uit arbeid en kapitaal opgeteld en vervolgens gebruikt als de belastbare basis. Men zou als het ware kunnen stellen dat een belasting op gecumuleerd vermogen een synergie van de *dual income tax* is (Bø, Lambert, & Thoresen, 2012). De *dual income tax*, oftewel de tweeledige inkomstenbelasting, zorgt ervoor dat arbeid en kapitaal verschillend worden belast, terwijl bij het gecumuleerd vermogen alle arbeids- en kapitaalinkomsten samengeteld en belast worden aan één tarief. In het geval van een unieke belasting op gecumuleerd vermogen vallen bijgevolg alle andere belastingen weg. Het verschil met de consumptiebelasting is dat deze laatste het verbruik van vermogen belast, terwijl de belasting op gecumuleerd vermogen nog altijd de creatie van vermogen belast. In wezen zou een unieke belasting op gecumuleerd vermogen het dichtste aansluiten bij het belastingsysteem dat we momenteel kennen, omdat de creatie van inkomen wordt belast in plaats van het verbruik.

John Crombez, voorzitter van de sp.a en gastprofessor aan de Universiteit Hasselt, heeft in zijn boek Ctrl+Alt+Del gepleit voor een belasting op het gecumuleerde vermogen. Let op, Crombez doelde niet op een belasting op gecumuleerd vermogen in de vorm van een *single tax*. Hij vindt dat zowel arbeid als kapitaal aan eenzelfde tarief belast horen te worden; er mag dus geen onderscheid gemaakt worden tussen een euro verdiend uit arbeidsprestatie of een euro dat voortvloeit uit vermogen. Inkomen is inkomen; een euro is een euro. In het huidige belastingsysteem is dit niet het geval: een euro voortvloeiend uit vermogen wordt minder zwaar belast dan een euro verdiend uit arbeidsprestatie. De OESO heeft België hiervoor al vaker op de vingers getikt: vermogen wordt onderbelast, terwijl arbeid overbelast wordt. Doordat de belasting op vermogen verhoogd wordt, kan men de belasting op arbeid verlagen. Hierdoor houden werknemers en werkgevers netto meer over. Ten slotte zal het toekennen van sociale steunmaatregelen plaatsvinden op basis van het gecumuleerd inkomen in plaats van op basis van het arbeidsinkomen, zoals vandaag de dag geldt. Dit maakt het systeem ook rechtvaardiger (Crombez, 2016).

Één belastingtarief op het geheel van arbeids- en kapitaalinkomen zal, teneinde rechtvaardig te zijn, gepaard moeten gaan met een belastingvrije som, zoals Crombez ook voorstelt. Dit één enkele proportionele belastingtarief, gepaard met de belastingvrije som, werkt progressiviteit in de hand¹¹. Uiteraard blijven

¹¹ Hoewel één proportioneel tarief gepaard met een belastingvrije som op het eerste gezicht niet lijkt te leiden tot progressiviteit van een belastingsysteem, is het omgekeerde waar. Voor een uitgebreide analyse, zie Naert et al. (2016); P. 92-93.

beleidsmakers vrij om via getrapte progressieve belastingschijven rechtvaardigheid te bereiken, maar zouden ze omwille van de simpliciteit van een uniek belastingsysteem perfect kunnen kiezen voor één enkel belastingtarief, in combinatie met een belastingvrije som om de progressiviteit te waarborgen.

DEEL IV – DE TRANSACTIEBELASTING ALS UNIEKE BELASTING

INLEIDING

Hoewel het fundament van de unieke belasting op basis van transacties pas omstreeks 2000 werd gelegd, waren er reeds enkele decennia eerder al voorstellen om een transactiebelasting te heffen. Om de context van de unieke transactiebelasting te begrijpen, wordt dit onderdeel systematisch opgebouwd door een overzicht te geven van theoretische en uitgevoerde voorstellen omtrent transactiebelastingen. De repercussies van reeds uitgevoerde transactiebelastingen alsook een analyse van dergelijke belastingen op mesoniveau kunnen een hulpmiddel zijn voor beleidsmakers en academici om de voor- en nadelen, de gevolgen (zowel vanuit economisch standpunt als vanuit het standpunt van de publieke financiën) en de kritische succesfactoren ervan te bestuderen.

John Keynes was de eerste econoom die de idee van een belasting op bepaalde financiële transacties genegen was. Hij uitte deze idee dan ook in zijn alom bekende werk '*The General Theory*'. Een meer uitgewerkt voorstel van een transactiebelasting vindt zijn neerslag ongetwijfeld bij James Tobin die als doelstelling had om "stokken in de wielen te steken" van valutaspeculanten teneinde fluctuaties van wisselkoersen tegen te gaan of ten minste naar een economisch en maatschappelijk wenselijk niveau te brengen. Vervolgens wordt er ingegaan op de financiële transactietaks die in casu relatief weinig verschilt van de Tobintaks, behalve met betrekking tot de belastbare basis: naast de handel in valuta worden ook andere financiële producten belast. De Europese Commissie diende in 2011 een Europees wetsvoorstel in om een financiële transactiebelasting te introduceren in alle lidstaten, maar al snel bleek dat een dergelijke taks slechts zou worden geïmplementeerd via de in de Europese verdragen geregelde procedure van Nauwere Samenwerking vermits niet alle lidstaten voorstander waren van een Europese financiële transactiebelasting. Ten slotte wordt met de transactiebelasting de basis gelegd voor een unieke belasting op transacties door de belastingbasis opnieuw grondig uit te breiden, met name alle soorten transacties. Het was Edgar Feige die een dergelijk voorstel lanceerde om de altijd maar stijgende complexiteit van het belastingsysteem een halt toe te roepen en deze zodanig te vereenvoudigen dat alle andere belastingen zouden worden afgeschaft, behalve één: de *automated payment transaction tax* (APT-belasting). Verder wordt er ook stilgestaan bij de haalbaarheid van een APT-belasting en dit zowel op nationaal als op Europees niveau. Unieke (algemene) transactiebelasting en APT-belasting worden in deze analyse als synoniemen gehanteerd

In de volgende analyse wordt kort stilgestaan bij Keynes en zijn visie omtrent een transactietaks. Vervolgens komt de Tobintaks aan bod om ten slotte dieper in te gaan op de financiële transactiebelasting (FTT) alsook de algemene transactiebelasting (APT-belasting). Zowel de FTT als de APT-belasting zullen uitgebreider besproken worden omwille van de vele gelijkenissen tussen de twee.

HOOFDSTUK 1 JOHN KEYNES EN HET BELASTEN VAN TRANSACTIES

John Maynard Keynes wordt beschouwd als een van de eerste economen die openlijk voorstander was van een transactiebelasting op financiële producten. Hij deed dit in zijn werk *The General Theory of Employment, Interest, and Money* in 1936 en doelde op het ten minste gedeeltelijk wegwerken van financiële instabiliteit in aandelenmarkten door de introductie van een zeer kleine transactiebelasting (Damette & Goutte, 2015; Keynes, 1936; Stiglitz, 1989; Tanasie & Marcu, 2012). Keynes vergeleek speculatieve handel met mensen die naar een casino gaan. Hij vond dan ook dat 'de toegankelijkheid van casino's moest dalen door ze heel duur te maken en dit vanuit maatschappelijk belang'. Het mag duidelijk zijn dat Keynes geen voorstander was van speculatieve handel op de financiële markt, omdat dit resulteert in instabiele financiële markten (Spahn, 1995). Keynes' voorstel beperkt zich echter tot speculatieve handel op de aandelenmarkt, terwijl Tobin, zo zal blijken, zich specifiek toelegde op de valutamarkt (Cortez & Vogel, 2011).

HOOFDSTUK 2 JAMES TOBIN EN HET BELASTEN VAN TRANSACTIES

James Tobin was economieprofessor aan de universiteit van Yale (VS) en tevens winnaar van de door de Zweedse centrale bank uitgereikte prijs voor economische wetenschappen in 1981, beter bekend als de Nobelprijs Economie (Tanasie & Marcu, 2012)¹². Tobin is de grondlegger van de befaamde *Tobin tax* (1978) die als doel had de speculatieve en de hiermee samenhangende marktversturende handel op de valutamarkten tegen te gaan. De Tobintaks doelde erop dat dergelijke handel duurder en dus minder aantrekkelijk werd waardoor buitensporige speculatieve handel gepaard met excessieve volatiliteit¹³, werd ontmoedigd (Damette & Goutte, 2015; Tanasie & Marcu, 2012; Tobin, 1978). Zijn bekende uitspraak "*throwing sand in the wheels of the global financial markets*" kan eenvoudigweg geïnterpreteerd worden als stokken in de wielen steken van speculanten die niet bijdragen tot de efficiënte werking van wisselkoersmarkten (Barrera, 2000; Becchetti, Ferrari, & Trenta, 2014; Berentsen, Huber, & Marchesiani, 2016; Damette & Park, 2015). Zijn voorstel van een wisselkoerstransactiebelasting heeft trouwens niets te maken met de mogelijkheid om inkomsten te genereren voor overheden, hetgeen de Europese financiële transactiebelasting en de algemene (unieke) transactiebelasting wel tot doel hebben (Damette & Park, 2015).

Laten we teruggaan in de tijd om een beter zicht te krijgen bij het 'hoe' en 'waarom' James Tobin een dergelijk voorstel aanvoerde. De jaren '70 werden gekenmerkt door de vrijmaking van de wereldhandel en het loslaten van vaste wisselkoersen (beter bekend als het Bretton Woods-systeem¹⁴) en heeft ongetwijfeld bijgedragen aan de significante stijging van korte en middellange termijnfluctuaties van wisselkoersen (Spahn, 1995). Niet alleen zou de Tobintaks korte termijnspeculatie tegengaan, het zou ongetwijfeld bijdragen aan het beter functioneren van wisselkoersmarkten (marktefficiëntie). Ten slotte zou men de bevoegdheid van een wisselkoerstransactieheffing kunnen overlaten aan een internationale instelling zoals het Internationaal Monetair Fonds teneinde globale, financiële stabiliteit te verzekeren. De Tobintaks zou betaald worden telkens valuta wordt geconverteerd en zou 1% bedragen in 1978, wat Tobin trouwens verlaagde naar 0,5% in zijn voorstel van 1995 (Spahn, 1995). Ter volledigheid dient ook te worden vermeld

¹² Nobelprize.org (z.d.). *James Tobin-Facts*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/1981/tobin-facts.html.

¹³ De volatiliteit, gemeten aan de hand van de standaardafwijking, van een financieel product kan men interpreteren als de maatstaf voor fluctuaties in de effectenprijs (zie o.a. Bodie, Kane, en Marcus (2002)).

¹⁴ Het systeem van Bretton Woods dateert van 1944 en werd begin jaren '70 afgeschaft, waardoor wisselkoersen niet meer gekoppeld waren aan goud en waardoor vaste wisselkoersen vlottend werden (Damette & Park, 2015; Felix, 1995).

dat er naast de Tobintaks andere varianten zijn van de taks. Economen zoals Reinhart, Tornell en Eichengreen & Wyplosz stelden zo hun eigen variant voor om aan bepaalde tekortkomingen van de Tobintaks tegemoet te komen. Omwille van de beperkte relevantie zal hier niet verder op worden ingegaan¹⁵. Hoewel de term 'Tobintaks' initieel sloeg op het belasten van wisselkoerstransacties, wordt deze term tegenwoordig ook gebruikt om een transactiebelasting op andere financiële producten aan te duiden (Berentsen et al., 2016). Toch is de Tobintaks verschillend genoeg om zowel de Tobintaks als de FTT niet over dezelfde kam te scheren, omdat de belastbare basis dermate verschilt, maar ook omdat de doelstelling van de Tobintaks en de (Europese) FTT voor een groot deel niet overeenstemmen (Dierckx, 2015).

Volgens sommige economen is de Tobintaks niet leefbaar zoals voorgesteld door Tobin zelf. De implementatie zou ervoor zorgen dat de handel van reële producten¹⁶ wordt onderdrukt, maar ook dat internationale liquiditeit een mogelijk probleem zou kunnen vormen. Zo is het moeilijk om een onderscheid te maken tussen 'gewone' handel en 'excessieve' handel in deviezen. Tobin zag dit probleem overigens ook in en stelde idealiter voor om hierin een onderscheid te maken. Hij was er zich van bewust dat dit onbegonnen werk was en vond dan maar dat alle transacties onderworpen moesten worden aan de Tobintaks. Overigens is het moeilijk om de optimale hoogte van de Tobintaks vast te stellen: een te hoge taks fruikt de handel van reële producten terwijl een te lage taks onvoldoende zorgt dat speculatie naar het maatschappelijk wenselijk niveau wordt gebracht. Bovendien zijn er ook veel substituten aanwezig die niet worden belast, waardoor de Tobintaks zijn effectiviteitsdoelstelling zou kunnen missen. Toch zou er met veel substituten en een laag tarief een aanzienlijk bedrag aan overheidsinkomsten kunnen worden opgehaald; in geval van een hoge taks is dit minder duidelijk omwille van een mogelijk Laffer-effect¹⁷. Op de koop toe is niet iedereen ervan overtuigd dat de speculatieve handel door de Tobintaks zou dalen. Een alternatief voor de Tobintaks zou kunnen zijn dat er een zeer lage taks op wisselkoersverhandeling wordt geheven en dat er een additionele taks wordt geactiveerd indien de wisselkoers boven een drempelwaarde komt. Het doel van deze additionele taks is dat de verhandeling terug zou dalen tot onder de drempelwaarde (Spahn, 1995).

Los van de wenselijkheid, de handhaving en de economische gevolgen van een Tobintaks, zou men ook de nodige aandacht kunnen vestigen op de ethische kant van de taks, die overigens zwaar onderbelicht blijft in de literatuur. Vanuit ethisch oogpunt zijn er zowel voor- als nadelen verbonden aan de taks. Een nadeel is dat deze belasting geen aandacht schenkt aan de vrijheid van het private handelen waarbij tegelijkertijd het aandeel van de overheid ten aanzien van de economie nogmaals wordt vergroot. Bijkomstig rijst er twijfel of de Tobintaks wel bijdraagt tot de efficiëntie van financiële markten. Meer nog, Barrera (2000) denkt het omgekeerde: korte termijnhandelingen worden ontmoedigd maar uiteindelijk zullen de transacties toch plaatsvinden waardoor deze een verstorender effect zullen hebben. Evenwel valt er wat te zeggen voor de Tobintaks. Het nadeel dat de taks niet zou bijdragen aan de efficiëntie van financiële markten is te kort door de bocht. Immers, het zijn hoofdzakelijk speculatieve handelingen die geen productieve doelstelling hebben, maar slechts worden ondernomen om de markt te verslaan ('*to beat the market*'¹⁸) die een marktfaling met zich meebrengen. Zulks kan de overheid inderdaad oplossen via het mechanisme van

¹⁵ Indien de aandachtige lezer hierin geïnteresseerd is, kan hij of zij meer informatie hieromtrent terugvinden in Spahn, P. B. (1995). *International financial flows and transactions taxes: survey and options*.

¹⁶ Met handel van reële producten wordt bedoeld 'producten die kunnen worden geïmporteerd en geëxporteerd'.

¹⁷ Een Laffer-effect vindt plaats wanneer de belastingopbrengsten stijgen, terwijl de belastingvoet daalt. In Vlaanderen verlaagde men bijvoorbeeld de tarieven van successierechten waardoor de opbrengsten uit successiebelastingen stegen (Naert et al. (2016)).

¹⁸ De 'markt verslaan' slaat op het zoeken naar arbitrageopportuniteiten, oftewel overprijsde of onderprijsde effecten, om zo een korte termijnvoordeel te behalen; voor een uitgebreide analyse, zie Bodie, Kane, en Marcus (2002).

belastingheffing. Ten slotte valt er voor de Tobintaks ook iets te zeggen inzake wisselkoersstabiliteit, namelijk omdat onzekerheid omwille van zeer volatiele wisselkoersen maakt dat exporteurs en importeurs mogelijk worden geconfronteerd met onverwachte verliezen, die ten dele vermeden kunnen worden door de Tobintaks (Barrera, 2000). Algemeen zijn er zowel winnaars als verliezers bij een belasting, de Tobintaks vormt daar dus geen uitzondering op. Vanuit het oogpunt van Hicks-Kaldor is het voldoende dat dergelijke belastingheffing de mogelijkheid biedt dat de winnaars de verliezers *kunnen* compenseren (Barrera, 2000; Ellerman, 2014). Met andere woorden, of de taks nu bijdraagt tot de efficiëntie van financiële markten of niet, ze zou zonder meer kunnen worden geïmplementeerd om speculatie en volatiliteit op wisselkoersmarkten in te perken, zelfs indien er wordt ingeboet op efficiëntie (op voorwaarde uiteraard dat de opoffering aan efficiëntie kleiner is dan het voordeel van stabielere en minder volatiele wisselkoersmarkten) (Barrera, 2000).

Merk op dat Keynes' en Tobins voorstellen nooit gestaafd werden met empirisch of analytisch onderzoek en dat ze zich bovendien slechts toespitsten op één bepaalde markt: respectievelijk de aandelenmarkt en de markt van wisselkoersen (Huber, Kirchler, Kleinlercher, & Sutter, 2017)

HOOFDSTUK 3 DE FINANCIËLE TRANSACTIETAKS

De financiële transactietaks heeft veel overeenkomsten met de algemene transactiebelasting die in het volgend onderdeel zal besproken worden. Om een beter beeld te krijgen van deze belasting is het noodzakelijk dat er uitgebreider wordt ingegaan op de financiële transactietaks dan op de Tobintaks, daar veel oorzaken, gevolgen, voor- en nadelen terugkomen bij de algemene transactiebelasting.

3.1 WAT IS DE FINANCIËLE TRANSACTIETAKS?

De financiële transactietaks (*financial transaction tax*; FTT) is een belasting op de effectenverhandeling op financiële markten waarbij de belastbare basis wordt bepaald door de waarde van deze effecten. De FTT kan zich zonder meer situeren in het domein van de transactiekosten (Adam, Beutel, Marcet, & Merkel, 2015). De FTT is overigens slechts een van de manieren om de financiële sector te belasten. Men zou evengoed een belasting op financiële activiteiten kunnen hebben doorgevoerd als het louter om inkomsten voor de overheid draaide. Helaas is een dergelijke belasting niet in staat speculanten te ontmoedigen waardoor ze minder geschikt lijkt te zijn (Cortez & Vogel, 2011).

Algemeen kan worden gesteld dat een financiële transactietaks bepaalde doelstellingen nastreeft. Allereerst geldt dat, indien de FTT niet alleen van toepassing is op effecten maar ook op wisselkoersen, deze bijdraagt aan wisselkoersstabiliteit. Ten tweede verhoogt een FTT de kapitaalkost waardoor men de FTT als het ware kan zien als een vorm van (additionele) belasting op kapitaalkomen, hetgeen in westerse landen het laatste decennium vaak een issue bleek te zijn in het politieke debat. Ten derde kan een hoge FTT gebruikt worden om kapitaalstromen van en naar belastingparadijzen in te perken, om zo offshore financiële markten onder druk te zetten indien ze weigeren mee te werken op internationaal niveau. Ten vierde draagt de FTT bij tot de globale efficiëntie van de financiële sector, doordat geldmiddelen die eerst gebruikt werden voor speculatiehandel door de FTT elders in de economie mogelijk productiever kunnen worden ingezet

(Spahn, 1995). Tot slot draagt een FTT bij tot de welvaartsgroei omdat ze speculatiehandel een halt toeroept (Buss, Dumas, Uppal, & Vilkov, 2016). De FTT kan negatieve externaliteiten volledig of gedeeltelijk internaliseren, waardoor de belasting kan gekenmerkt worden als een Pigouvianse belasting. Wel is het moeilijk om te bepalen wat het optimaal niveau van korte termijnverhandeling is, met het risico dat het tarief van de FTT ofwel te hoog ofwel te laag wordt gezet. Dit lijkt geen probleem te vormen als men de FTT wil gebruiken om bepaalde belastinginkomsten te genereren. De gewenste belastingopbrengst dient dan als basis voor het belastingtarief van de FTT (Darvas & Weizsäcker, 2011).

3.2 DE FINANCIËLE TRANSACTIETAKS TOEGEPAST OP ZWEDEN EN HET VERENIGD KONINKRIJK

3.2.1 ZWEDEN EN DE FINANCIËLE TRANSACTIETAKS

In 1984 werd in Zweden een belasting op financiële transacties ingevoerd, maar deze werd al snel afgeschaft in 1991. De belasting werd ingevoerd omdat belangengroepen de exuberante vergoedingen in de financiële sector een doorn in het oog vonden. Initieel werden aandelen en afgeleide producten gebruikt als belastingbasis. Later werd de basis vergroot en werden ook obligaties belast. Doorheen de jaren dat de FTT gold, werd er ook zeer vaak aan gesleuteld¹⁹. Op een gegeven moment werd in 1985 de FTT verdubbeld van 1% naar 2%, maar de verdubbeling van de belasting leidde slechts tot een toename van de belastinginkomsten met 22% (Cortez & Vogel, 2011). De reden dat de belastingopbrengst zo betrekkelijk weinig bedroeg, kwam doordat het merendeel van financiële transacties waren verhuisd naar het Verenigd Koninkrijk (Darvas & Weizsäcker, 2011). Hoewel de FTT in Zweden bijna leidde tot de ondergang van de Zweedse financiële sector, ging er geen alarmbel af. Het ongenoegen bij de bevolking en bij politici groeide, wat uiteindelijk de aanzet gaf tot de afschaffing van de FTT. Een jaar na de afschaffing van de Zweedse FTT waren de handelsvolumes al op hetzelfde niveau als voor de invoering van de taks. Hoewel de praktijk in Zweden dus aantoonde dat een FTT bijzonder zware consequenties kan hebben op de financiële sector, zijn de Zweden de facto niet tegen een Europese FTT, maar staan ze er wel zeer sceptisch tegenover (Cortez & Vogel, 2011).

3.2.2 HET VERENIGD KONINKRIJK EN DE FINANCIËLE TRANSACTIETAKS

Het Verenigd Koninkrijk daarentegen is een praktijkvoorbeeld waar de FTT een succesverhaal kende in de zin van weinig negatieve gevolgen voor de financiële markten. Even terug in de tijd: reeds in 1694 gold er in het VK de *Stamp Duty Tax*²⁰ waarbij er een belasting diende betaald te worden op waardepapier (letterlijk: op de papieren vorm van effecten). De belastingbasis omvatte allerlei vormen van effecten, maar bijvoorbeeld ook de overdracht van eigendom die een stempel vereiste, vandaar de naam *Stamp Duty Tax*. In 1986 werd er een SDRT (*Stamp Duty Reverse Tax*) ingevoerd met als enige, grote verschil dat deze geheven zou worden op elektronische effectentransacties in plaats van effecten in papiervorm. In tegenstelling tot Zweden, bleken er geen noemenswaardig nadelen gepaard te gaan met deze transactiebelasting (Cortez & Vogel, 2011).

Omwille van de goede ervaringen met een transactiebelasting zou men thans verwachten dat het Verenigd Koninkrijk voorstander is van een Europese FTT. Niets is minder waar: het VK ligt voornamelijk dwars

¹⁹ Voor een overzicht van belastingtarieven doorheen de jaren, zie Cortez en Vogel (2011).

²⁰ Ook wel bekend als de Britse Zegelrechtbelasting.

omdat ze vrezen dat het belasten van de financiële sector zeer kwalijke gevolgen zal hebben voor het grootste, financiële centrum van de wereld, namelijk Londen (Cortez & Vogel, 2011).

3.3 PRO EN CONTRA EEN FINANCIËLE TRANSACTIETAKS

Afhankelijk van het ontwerp van de FTT kan het aanzienlijke opbrengsten genereren. Alles hangt af van de mate van ontwijking van de FTT, maar ook van de hoogte van het belastingtarief, de belastingbasis, het aantal niet-belaste substituten en de elasticiteiten. Veronderstel dat vastrentende effecten²¹ onderworpen zijn aan de FTT, dan hebben beleggers een incentive om minder te beleggen in dergelijke effecten en meer in, bijvoorbeeld, aandelen (Cortez & Vogel, 2011).

Volgens Adam et al. (2015) draagt een FTT evenwel niet bij tot efficiënte financiële markten waardoor een FTT als beleidsinstrument ook weinig geschikt lijkt te zijn. Zij vinden namelijk dat de volatiliteit in tijden van hoogconjunctuur wordt teruggedrongen, maar dat de volatiliteit tijdens normale conjunctuur wordt verstoord met als gevolg dat de volatiliteit alsnog stijgt. Waarom is dit het geval? Een FTT houdt mensen tegen om effecten te verhandelen wat leidt tot afwachtendheid: dit is positief in periodes van hoogconjunctuur, maar in een normale periode zal men slechts handelen indien er een bepaalde verandering plaatsvindt in de effectenprijs om de FTT te compenseren. Hierdoor stijgt dus de volatiliteit (Adam et al., 2015; Cortez & Vogel, 2011). Stel dat de FTT ervoor zorgt dat speculatiehandelingen worden gefnuikt, dan nog brengt de FTT kwalijke gevolgen met zich mee aangezien nieuwe informatie niet meteen wordt weerspiegelt in de effectenprijs, waardoor men de marktefficiëntie in vraag kan stellen (Cortez & Vogel, 2011). Toch bestaat er over het algemeen een vrij grote consensus dat een halt toeroepen aan korte termijnhandel op financiële markten door middel van een FTT wel degelijk positief kan zijn voor de financiële markten in zijn geheel, omdat het systematisch opdrijven van prijzen, en mede volatiliteit, wordt teruggedrongen. Dit komt de stabiliteit van financiële markten zeker ten goede (Darvas & Weizsäcker, 2011; Summers & Summers, 1989). De FTT zorgt ervoor dat speculatieve handelingen worden ingedamd, wat leidt tot een welvaartsstijging, omdat de middelen die korte termijnbeleggers gebruiken om arbitrageopportunities te realiseren voor andere doeleinden kunnen worden ingezet elders in de economie. Merk op dat financiële stabiliteit vanuit economische standpunt kan beschouwd worden als een publiek goed: men kan financiële instellingen en beleggers niet uitsluiten en het gebruik door de een heeft niet tot gevolg dat de andere niet van stabiliteit kan genieten. Omdat financiële markten worden aangestuurd door eigenbelang, zal een overheid het publieke goed 'financiële stabiliteit' dus moeten voorzien (Schäfer, 2012).

Maar er is een *trade-off* op te merken tussen het tegengaan van speculatie en de potentiële opbrengst van de FTT. Het tegengaan van speculatie via de taks is immers een poging tot gedragsverandering. Indien speculatieve handelaars dermate geprikkeld worden door de FTT zal de opbrengst van de taks verwaarloosbaar zijn (in het uiterste geval zelfs nul). De idee van bepaalde overheden om de schuldenberg, die door het redden van financiële instellingen na het losbarsten van de financiële crisis in 2007-2008 is ontstaan en zich uitte in een gigantische staatsschuldput, tegen te gaan door aan de sector een soort financiële compensatie te vragen, zal moeten worden afgewogen ten opzichte van de belangrijkste doelstelling van de taks, namelijk het beschermen van financiële stabiliteit (Becchetti et al., 2014).

²¹ Dit zijn schuldpapieren uitgegeven met (eventueel) een vaste, periodieke couponbetaling en die worden uitgebracht door een land, onderneming of instelling. Wordt ook wel obligatie genoemd; zie Bodie, Kane, en Marcus (2002).

De liquiditeit op financiële markten is een ander vraagstuk. In het algemeen is liquiditeit²² de mate waarin de markt erin slaagt dat investeerders datgene waarin ze geïnvesteerd hebben, kunnen kopen en verkopen tegen een (relatief) stabiele prijs. Toegepast op de financiële sector betekent liquiditeit in welke mate effecten gekocht en verkocht kunnen worden zonder dat de prijs van deze effecten verstoord wordt. Een FTT wordt algemeen aangenomen een negatief effect te hebben op de liquiditeit, omdat de FTT ervoor zorgt dat het verhandelen van effecten duurder wordt in vergelijking met de status quo (Becchetti et al., 2014; Cortez & Vogel, 2011).

Er dient een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen innings- en administratiekosten. De overheid draagt de kost om de belasting te innen, de zogenaamde inningskost. Tegelijkertijd zijn er ook kosten verbonden aan het naleven van de belasting die op de schouders van de belastingbetaler rust, namelijk de administratiekost (Slemrod, 1990). De FTT zou een zeer lage inningskost met zich meebrengen. Schattingen in het VK ten tijde van de zegelrechtbelasting aangaande inningskosten bedroegen slechts 0,21% per pond aan belastingopbrengst in vergelijking met 1,10% per pond voor gemiddeld alle andere belastingopbrengsten (Darvas & Weizsäcker, 2011).

Als we naar het handelingsvolume kijken, verwacht men dat er minder gehandeld zal worden in effecten die onderworpen zijn aan de FTT. Dit hangt af of alle soorten financiële producten onder de FTT vallen en aan welk tarief deze belast zullen worden. Ingeval van een brede belastingbasis, waarbij er aldus weinig substituten zijn, wordt verwacht dat de elasticiteit niet al te hoog zal zijn. Zoals bij de bespreking van de algemene transactiebelasting zal duidelijk worden dat er weinig tot geen onderzoek naar elasticiteiten werd uitgevoerd. Onderzoekers hebben verdienstelijke pogingen ondernomen, maar spitsten zich jammer genoeg slechts toe op aandelenmarkten (Cortez & Vogel, 2011; Damette & Goutte, 2015). Natuurlijk is er nog altijd een verschuiving mogelijk van financiële producten naar reële producten (zoals onroerende goederen, fysiek goud, kunst, enz.). De daling van het handelsvolume zal zich vooral concentreren op effecten met een korte maturiteit, zoals afgeleide producten, die naar alle waarschijnlijkheid zwaardere gevolgen zullen dragen dan andere effecten. Hieruit kan men afleiden dat de duurtijd dat effecten zullen worden aangehouden (*'holding period'*) verlengd wordt door de FTT. Dit komt omdat het relatief duur wordt om op korte termijn te beleggen in vergelijking met lange termijnbeleggingen, waardoor beleggers ook gemotiveerd worden om hun investeringshorizon te verlengen (Cortez & Vogel, 2011).

Het probleem van onbelaste substituten kan eenvoudigweg vermeden worden door de belastbare basis alle financiële effecten te laten omvatten. Allicht een groter probleem is het risico op geldmigratie naar landen waar een dergelijke taks niet geldt. Puur hypothese, stel dat post-Brexit de EU een FTT invoert en het VK niet, dan zou weleens een aanzienlijk deel van het handelsvolume kunnen verschuiven naar FTT-vrije markten, bv. naar Britse financiële markten. De subsectoren die dit het eerste zullen voelen, zijn ongetwijfeld de obligatie- en de derivatenmarkt vermits zij het zwaarste lijden onder een FTT. De hypothese dat het VK geen FTT zou heffen, is niet zo onwaarschijnlijk aangezien een invoering ervan waarschijnlijk een niet onbelangrijk verlies zou betekenen voor de belangrijkste sector van het land (Cortez & Vogel, 2011).

Een ander probleem dat men aanreikt, zijn de zogenaamde belastingparadijzen zoals de Kaaimaneilanden of de Britse Maagdeneilanden. Toch geloven Cortez en Vogel (2011) niet dat een FTT in, laat ons zeggen de Europese Unie, een kapitaalvlucht zou betekenen richting dergelijke paradijzen simpelweg omdat veel

²² Waarbij dat cash de meest liquide vorm is en bv. onroerend goed de minst liquide vorm.

belastingparadijzen reeds vrij hoge transactiebelastingen kennen. De incentive om daar massaal geld te parkeren, is dus minder groot dan wordt aangenomen.

De negatieve gevolgen van een status quo (d.i. het onbelast laten van de financiële sector) vallen onder marktfalingen en zouden via overheidswege kunnen worden aangepakt. Zeker inzake het belasten van de financiële sector is er een reële kans op overheidsfaling omdat overheden maar al te vaak mislukken in het voeren van een welvaartmaximerend beleid in deze sector. Dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat de politieke macht geconcentreerd zit bij een bepaalde elite die door middel van rent-seeking²³ het beleid naar hun hand proberen te zetten en dus met andere woorden de financiële sector zo veel mogelijk willen vrijwaren van belastingen of regulering (Aney, Ghatak, & Morelli, 2016).

3.4 EEN EUROPESE FINANCIËLE TRANSACTIETAKS

De Europese Commissie bracht in 2011 een Europees wetsvoorstel²⁴ (*'legislative proposal'*) uit om een financiële transactiebelasting (FTT) in te voeren in de lidstaten van de Unie (Adam et al., 2015; Cortez & Vogel, 2011). De Commissie ijverde om een FTT van 0,1% te heffen op de effectwaarde, behalve voor afgeleide producten waar de FTT 0,01% zou bedragen van de waarde van het onderliggend effect (Schäfer, 2012). Doordat tijdens de financiële crisis van 2007-2008 een groot aantal financiële instellingen door Europese lidstaten werden gered van een faillissement, zijn nationale overheden aanzienlijke schulden aangegaan om deze instellingen te redden. Ierland, Portugal, maar vooral Griekenland, hebben aan den lijve ondervonden welke economische en sociale gevolgen met deze reddingsoperatie gepaard gingen (Cortez & Vogel, 2011; Damette & Goutte, 2015; Tanasie & Marcu, 2012). In 2011 was de gemiddelde schuldratio van de eurozonelanden gestegen tot 88% van het bbp van de eurozone ten opzichte van 66% in 2007. Ook was het gemiddeld overheidstekort in deze landen in 2011 opgelopen tot 6,2% van het bbp van de eurozone (Cortez & Vogel, 2011). De Europese Commissie haalt dan ook in zijn wetsvoorstel aan dat de voornaamste doelstelling van een Europese FTT is om de kost die overheden leden tijdens de crisis doordat bepaalde financiële instellingen gered werden, te recupereren (Becchetti et al., 2014; Tanasie & Marcu, 2012). Verder haalt de Commissie in het wetsvoorstel aan dat de financiële crisis voornamelijk te wijten was aan korte termijn speculatiehandel wat leidde tot instabiliteit op financiële markten. Kortom, het doel van de Commissie is tweeledig, namelijk de destabiliserende effecten van korte termijn speculatiehandel inperken en tegelijkertijd voldoende overheidsmiddelen genereren (Cortez & Vogel, 2011; Damette & Goutte, 2015; Stiglitz, 1989).

Hoewel de doelstelling van de Tobintaks zich louter toespitste op valutatransacties, stelt de Commissie in het FTT-voorstel voor om de belastbare basis te verbreden naar quasi alle financiële producten. Zo geldt dat alle markttransacties en over-the-countertransacties zullen worden onderworpen waarbij aandelen, obligaties, valuta en afgeleide producten de belastbare basis zullen uitmaken (Cortez & Vogel, 2011). Enigszins verwacht, heeft de Commissie een licht afgeslankte vorm van de Europese FTT voorgesteld in 2013 in navolging van serieus gelobby van belangengroepen, waaronder de vertegenwoordigers van de

²³ *'Rent-seeking'* is het gegeven dat individuen, ondernemingen of organisaties de besluitvorming proberen te beïnvloeden, zodat het vooropgestelde beleid in hun voordeel wordt uitgevoerd; Ook wel bekend onder de naam *'lobbyen'* (Baron, 2003).

²⁴ De originele *'legislative proposal'* is terug te vinden via http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1085_en.htm?locale=en. Het werkdokument (*Staff Working Document*) van het Directoraat-Generaal Belastingheffing vindt men via https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_25_en.pdf.

Europese financiële sector²⁵. Zo werd gesteld dat de FTT zou resulteren in een aanzienlijke kostenverhoging ingeval huishoudens, bedrijven en zelfs overheden kapitaal nodig zouden hebben, waardoor de FTT de reële economie zou schaden (Kastner, 2017).

De evolutie van de Europese FTT kan als volgt weergegeven worden: aangezien al snel duidelijk werd dat een FTT op niveau van de G20-landen weinig succes zou hebben, kwam er vervolgens een voorstel tot implementatie op Europees niveau. Duitsland, Spanje, Oostenrijk en Frankrijk waren grote voorstanders van een Europese FTT, maar het werd al snel duidelijk dat eventueel Zweden maar vooral het Verenigd Koninkrijk zouden dwarsliggen (Tanasie & Marcu, 2012). Aangezien met eenparigheid van stemmen in een van de twee wetgevende organen van de EU dergelijk wetsvoorstel moet worden goedgekeurd, lag het voor de hand dat dit een onmogelijke zaak werd. De idee van een FTT werd toch niet volledig begraven en er werd geprobeerd om de FTT door te voeren via de in de Europese verdragen geregelde procedure van Nauwere Samenwerking ('*Enhanced Cooperation*'). Nauwere Samenwerking kan worden opgestart indien minstens negen lidstaten van de Unie een specifiek doel willen bereiken²⁶ (Dierckx, 2015). Doordat een aantal lidstaten, met het VK op kop, kritisch tegenover een Europese FTT stonden, besloten 11 landen²⁷ de procedure van Nauwere Samenwerking op te starten. Volgens de Commissie zou een FTT op basis van Nauwere Samenwerking jaarlijks circa 30 tot 35 miljard euro opbrengen, terwijl een FTT op basis van alle lidstaten van EU27 in 2011 (dus met het VK en zonder Kroatië) om en bij de 57 miljard euro bedragen (Hutley-Hurst & Egerton-Peters, 2013; Kalaitzake, 2017). De belastingopbrengsten van een Europese FTT, in de veronderstelling dat deze zowel in EU27 als in EU11 worden geïmplementeerd, zouden enerzijds gebruikt worden om de lidstaten deels vrij te stellen van hun bijdrage aan de Europese begroting en anderzijds om het resterende bedrag te laten terugvloeien naar de lidstaten, althans dat was het doel van de Commissie. Indien we ervan uitgaan dat de Europese FTT wordt doorgevoerd in EU27- en EU11-landen, zou de bijdragevermindering aan het Europese budget in 2012 voor België respectievelijk 1,59 en 1 miljard euro bedragen hebben t.o.v. 3,64 miljard euro Belgische bijdrage in 2012²⁸ (Nerudová & Dvořáková, 2014).

In geval van Nauwere Samenwerking is het belangrijk dat evenzeer de geldende Europese verdragen worden gerespecteerd. Sommige rechtsgeleerden zijn inzake rechtsgeldigheid niet overtuigd dat een FTT op basis van Nauwere Samenwerking voldoet aan de strenge doelstellingen die gelden in de Europese verdragen. Zo zouden verdragsrechtelijke bepalingen niet kunnen worden ingeroepen om een FTT te legitimeren op het niveau van Nauwere Samenwerking²⁹ (Dietlein, 2012). Veronderstel dat een FTT juridisch mogelijk zou zijn om geïmplementeerd te worden op basis van de Nauwere Samenwerkingsprocedure, dan nog zijn er in de jaren na het opzetten van dergelijke procedure kritische stemmen beginnen weerklanken inzake de

²⁵ European Commission (z.d.). *Taxation of the financial sector*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-financial-sector_en.

²⁶ Zie onder andere artikel 20 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) inzake Nauwere Samenwerking tussen lidstaten (te raadplegen via <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=EN>). Algemeen vindt men de wetgevende basis van een Europese FTT terug in o.a. artikel 113 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) inzake het heffen van Europese indirecte belastingen. De wetgevende basis voor een FTT gebaseerd op Nauwere Samenwerking tussen lidstaten vindt men o.a. in art. 326 VWEU.

²⁷ De 11 landen betreffen Duitsland, Frankrijk, Spanje, Italië, Griekenland, België, Portugal, Oostenrijk, Estland, Slovenië en Slowakije (Kalaitzake, 2017).

²⁸ European Commission (2015). *Budget: Financial report 2015*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2015/foreword/index_en.html.

²⁹ Er heerst twijfel of de FTT wel wordt ondernomen in het belang van de harmonisatie van de nationale regelgeving van de lidstaten. Verder heerst er ook twijfel of de FTT de algemene doelstellingen van de Europese Unie wel behartigt; voor een grondige discussie inzake wettelijkheid van de FTT op Europees niveau, zie rechtsleer van o.a. Dietlein (2012), Henkow (2012) en Hutley-Hurst & Egerton-Peters (2013).

wenselijkheid van zo'n taks. De Franse minister van Financiën Sapin zei in 2014 dat hij nooit zou aanvaarden dat Frankrijk een belasting heft die de financiële sector van zijn land in gevaar zou brengen (Kalaitzake, 2017). Ook de Belgische minister van Financiën Johan Van Overtveldt uitte in 2016 zijn bezorgdheid over de wenselijkheid van een FTT onder Nauwere Samenwerking³⁰. Men kan dus concluderen dat zelfs via Nauwere Samenwerking, de FTT op de rand van de afgrond staat. De kans is bijgevolg relatief klein dat er ooit een Europese FTT zal komen.

Het mag duidelijk zijn dat de Brexit de spelbreker is van verdere Europese integratie. Met het belangrijkste financiële centrum in de wereld heeft het Verenigd Koninkrijk een grote troef in handen wanneer de Europese Unie zou beslissen om een FTT in te voeren. Het gevaar bestaat immers dat de FTT zou kunnen vermeden worden door in het VK een broker- of effectenrekening te openen en van daaruit te beleggen. Voor het VK daarentegen zou dit een aantrekkingskracht betekenen die ervoor kan zorgen dat de negatieve, economische gevolgen van de uitstap uit de EU mogelijks verzacht worden. Daarom dat de Brexit-onderhandelingen het onderwerp zouden kunnen en moeten zijn, althans volgens de huidige Franse president Emmanuel Macron, om afspraken te maken over een FTT op Europees niveau en hoe het VK past in dat plaatje, zodat de EU zich niet in de vingers snijdt en zomaar een competitief post-Brexit cadeau doet aan het VK (Laidlaw, 2017).

³⁰ Trends (2016). *België niet meer gewonnen voor taks op financiële transacties*. Opgevraagd op 20 april, 2018, via <http://trends.knack.be/economie/beleid/belgie-niet-meer-gewonnen-voor-taks-op-financieele-transacties/article-normal-649521.html>.

HOOFDSTUK 4 DE ALGEMENE TRANSACTIEBELASTING

Een algemene transactiebelasting (*automated payment transaction tax*; APT-belasting) is een belasting geheven op alle vormen van transacties en dit niet enkel op het finale goed of dienst, zoals de btw. De APT-belasting heeft aldus veel gelijkenissen met de financiële transactietaks en de Tobintaks, aangezien deze beiden deel uitmaken van de APT-belasting. In de praktijk wordt de transactiebelasting geheven op bijvoorbeeld aankopen in de supermarkt, geldafhaling aan de geldautomaat en de verhandeling van financiële producten. Kortom, bij de APT-belasting wordt de belastbare basis van een FTT dusdanig uitgebreid en omvat het dus alle soorten transacties waarbij er een transfer plaatsvindt van geld(waarde) tussen twee entiteiten. De APT-belasting wordt bijgevolg gezien als een provisie (*brokerage fee*) van overheidswege die ervoor moet zorgen dat monetair beleid, politieke instituties en gerechtelijke organen tot stand komen en functioneren opdat er markt- en handelsbescherming optreedt (Feige, 2001). Feige maakte abstractie van de financiering van een wettelijk sociaizekerheidsstelsel, waarschijnlijk omdat dit via private verzekeringen kan aangeboden worden.

4.1 EDGAR FEIGE EN DE ALGEMENE TRANSACTIEBELASTING

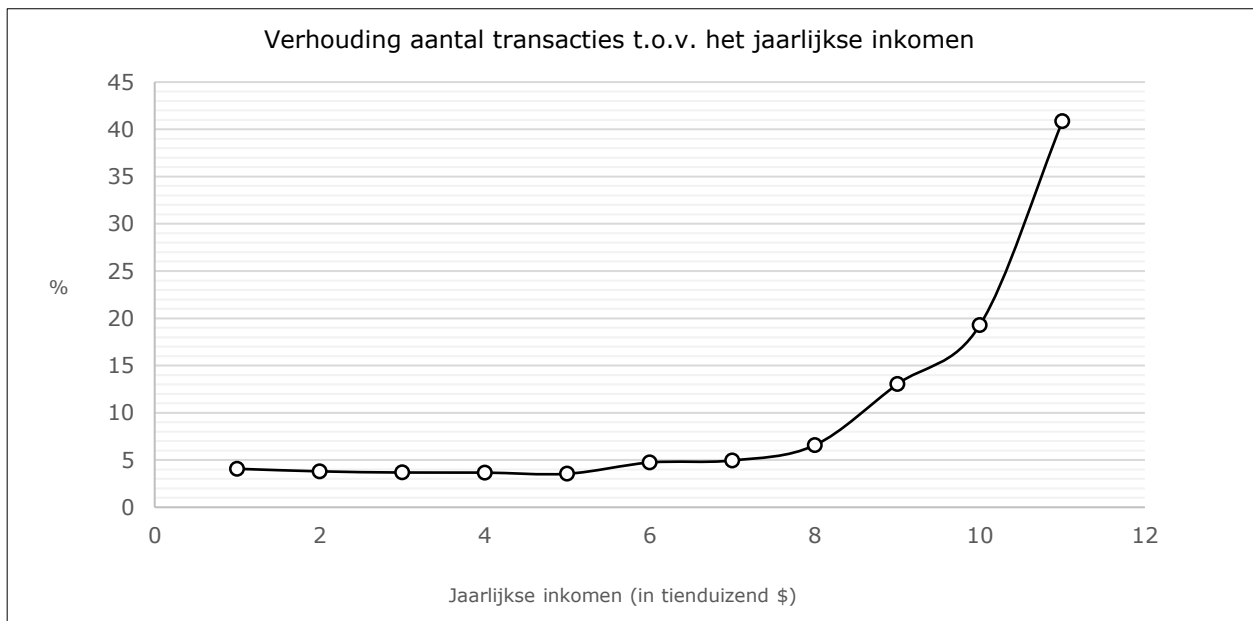
Bijna twee decennia geleden publiceerde professor-emeritus Edgar L. Feige een alternatief voor belastingheffing aangepast aan de huidige tijd. Hij deed dit naar aanleiding van verschillende hiaten in het huidige belastingstelsel van westerse landen: het systeem is ingewikkeld, onoverzichtelijk, ondoelmatig, onrechtvaardig en qua administratiekosten ook aanzienlijk duur (Feige, 2000). Het gros van de belastingen geheven in de Verenigde Staten en (West-)Europa bestaan voornamelijk uit de personenbelasting, de vennootschapsbelasting, belastingen over de toegevoegde waarde en accijnzen, (on-)roerende voorheffing, enz. (Naert et al., 2016). Merk op dat dit slechts een limitatieve opsomming is. Feige stelde daarom voor om als alternatief een inkomstenneutrale, unieke transactiebelasting te heffen die bovendien eenvoudig, transparant, doelmatig en rechtvaardig is. Een simpelere belasting is onmogelijk omdat alle belastingen worden afgeschaft en er slechts één overblijft (Feige, 2001).

4.1.1 KENMERKEN VAN DE ALGEMENE TRANSACTIEBELASTING VAN FEIGE

De APT-belasting bevat een aantal kenmerken die hieronder gedetailleerder zullen worden besproken:

- i. Het doel van de APT-belasting is niet om het complexe belastingstelsel uit te breiden, integendeel. Het invoeren van deze belasting moet samengaan met het afschaffen van alle andere belastingen en mag onder geen beding een extra belasting betekenen.
- ii. De belasting verbreedt de huidige belastingbasis en zal alle transacties omvatten. Het marginale belastingtarief dat zou moeten geheven worden op alle transacties zou vele malen minder bedragen dan de actueel geldende tarieven van bv. de personenbelasting of de vennootschapsbelasting. Hierdoor acht Feige het mogelijk dat een aanzienlijk deel van het welvaartsverlies (*deadweightloss*), veroorzaakt door het overmatig belasten in het huidige belastingstelsel, zou weggewerkt worden. Het is niet zo dat een APT-belasting geen welvaartsverlies met zich meebrengt. Het zou eenvoudigweg vele malen kleiner zijn dan het welvaartsverlies dat men nu kent. Dit komt omdat niet-belaste transacties in het huidige systeem wel worden belast in het nieuwe systeem, maar door de afschaffing van alle overige belastingen heft het gereduceerde, grotere welvaartsverlies het kleinere welvaartsverlies dat de APT-belasting creëert, op.

- iii. De APT-belasting omvat geen analyse over het optimale belastingtarief *as such*, maar gaat ervan uit dat de APT-belasting budgetneutraal is, waardoor het belastingtarief hieraan dient te worden aangepast. Een budgetneutrale APT-belasting houdt simpelweg in dat er onder het APT-systeem evenveel belastinginkomsten dienen gegenereerd te worden als onder het huidige belastingsysteem. Feige stelt dus niet de omvang van overheidsbegrotingen in vraag.
- iv. Daarenboven zal er een einde komen aan het systeem van fiscale uitgaven³¹ (Feige, 2000). Fiscale uitgaven dragen ongetwijfeld bij tot een complexer belastingsysteem. In feite toont onderzoek aan dat politici voorstander zijn van zeer ingewikkelde belastingsystemen, zodat het net onmogelijk is om te achterhalen wie de belasting betaalt (Stiglitz, 1987). De APT-belasting zou automatisch enorme transparantie in de hand werken doordat men de betaalde belastingen eenvoudigweg kan consulteren op de bankrekening.
- v. Ook wordt er een beroep gedaan op de asymmetrie in plaats van op stijgende belastingtarieven als maatstaf van progressiviteit. Neem nu de personenbelasting in België: het marginale belastingtarief stijgt naarmate men meer verdient. In tegenstelling tot de personenbelasting geldt in het geval van de APT-belasting op elke transactie dezelfde *ad-valorem*-belasting, wat neerkomt op proportionaliteit. Toch is er sprake van progressiviteit, waardoor welvarendere mensen meer belastingen zullen betalen onder het APT-belastingstelsel. De progressiviteit van dit systeem steunt op de asymmetrie van de transactie. Dit houdt in dat welvarendere mensen disproportioneel meer transacties uitvoeren, waardoor ze aan het einde van de rit meer belastingen zullen betalen. De volgende figuur geeft deze verdeling weer:

Figuur 2: Het aantal transacties in verhouding tot het jaarlijkse inkomen³²

Indien men een laag tot gemiddeld inkomen verdient, blijft het aantal relatieve transacties vrij constant, terwijl de transacties vanaf een inkomen van 60 000 USD stijgen en vanaf 80 000 USD een zeer grote

³¹ Fiscale uitgaven zijn belastingverminderingen, -uitzonderingen, -aftrekken en -vrijstellingen waardoor er in wezen verschillende belastingtarieven gelden. Fiscale uitgaven brengen regressiviteit van het belastingsysteem met zich mee indien het de welvarendere betalers van de belasting ten goede komen (Feige, 2000; Naert et al., 2016).

³² Bron Figuur 2: Feige, 2001 & data verkregen via e-mailverkeer Prof.-em. Edgar L. Feige.

sprong maken. Voor bovengemiddelde tot hoge inkomens stijgt de grafiek aangaande relatieve transacties exponentieel.

vi. Ook verdwijnen quasi alle administratiekosten voor de belastingbetaler en quasi alle inningskosten voor de overheid. Zo wordt het onnodig om een belastingbrief in te vullen en tegelijkertijd wordt de taks geheven door middel van een zogenaamde belastingrekening. Het risico op belastingontduiking zou bijgevolg sterk dalen, waardoor het risico op onrechtvaardigheid en de inefficiëntie van het belastingsysteem wordt beknot (zie o.a. Slemrod (1990)).

vii. De belasting op de geldtransfer tussen de ene entiteit en de andere kan het beste vergeleken worden met het verschil tussen de zogenaamde *bid* en *ask*-prijs, hetgeen gangbaar is op financiële markten³³: een koper zal een fractie meer moeten betalen voor een effect dan een verkoper die hetzelfde effect wil verkopen. Het verschil noemt men de *bid-ask spread*. De overheid zal door de introductie van de APT-belasting deze *spread* op financiële markten vergroten. Als gevolg hiervan zullen beleggers hun investeringshorizon verlengen en zullen de kosten om arbitrageopportuniteiten aan te gaan, die gepaard gaan met speculatief gedrag, dalen (Summers & Summers, 1989). De link met de financiële transactiebelasting is snel gemaakt: een van de voornaamste redenen van een Europese financiële transactiebelasting is speculatief gedrag in te perken wat, over het algemeen, zorgt voor overmatige volatiliteit op de financiële markten en resulteert in negatieve externaliteiten. Dit toont aan dat de APT-belasting in staat is om dergelijke externaliteiten teniet te doen, omdat er activiteiten zullen worden belast die negatieve externaliteiten produceren, zoals excessieve volatiliteit op financiële markten.

viii. Betalingen kunnen op drie manieren voltrokken worden:

a) Via digitale weg, d.i. via een bankrekening. Om de APT-belasting te innen zijn er maar geringe aanpassingen nodig aan de infrastructuur van banken. Er zou enkel een software-aanpassing nodig zijn, waarbij er een digitale belastingrekening wordt gecreëerd (*tax payment account*; TPA) die gekoppeld is aan de zichtrekening. Op deze belastingrekening dient overigens immer een positief getal te staan als anticipatie op verwachte transacties, zodat de ATP-belasting te allen tijde betaald kan worden. Telkens wanneer een geldtransfer plaatsvindt, wordt de TPA getriggerd en wordt de belasting die betaald dient te worden, automatisch overgeschreven van de TPA naar de bankrekening van de overheid.

b) Via de weg van fysiek geld, oftewel door het betalen met cash. Chartaal geld wordt vandaag de dag gratis ter beschikking gesteld door de overheid via de centrale bank, terwijl dit het meest gebruikte geldmiddel is om illegale activiteiten te financieren, denk maar aan belastingontwijking, zwartwerk of drugs- en wapenhandel³⁴. De overheid staat dit met andere woorden oogluikend toe, terwijl het aan de basis ligt van onbelaste en illegale activiteiten. Om dit te vermijden stelt Feige voor om een aparte belasting te heffen op het afhalen en storten van geld. In feite zou chartaal geld meerdere keren belast moeten worden, althans volgens de *cash loop*-benadering van Fisher. De *cash loop* is het gemiddeld aantal keren dat cash wordt gebruikt van het moment dat het in circulatie komt tot wanneer het wordt gestort op de bank. Een voorbeeld dichtbij huis toont aan dat de *cash loop* in Nederland in 1987 om en bij de vier bedroeg (Feige, 1987). Dit houdt in dat in 1987 in Nederland een verondersteld APT-belastingtarief van 0,5% resulteert in een belasting op het afhalen van cash van 1% (d.i. 2 keer 0,5%) en het terug storten van cash op de zichtrekening van 1% (d.i. 2 keer 0,5%). Met andere woorden kost het 1,01 EUR om 1 EUR af te halen en houdt men 0,99 EUR over per 1 EUR gestort bedrag.

³³ Voor meer informatie inzake de werking van *bid-ask spreads* in financiële markten, zie o.a. Bodie, Kane, en Marcus (2002).

³⁴ Voor meer informatie geschreven door dezelfde auteur (Feige) over de zwarte economie en chartaal geld, zie Feige (1994).

c) Via de weg zonder de tussenkomst van een financiële intermediair, d.i. cryptovaluta. Dergelijke transacties gaan buiten het systeem om van de APT-belasting (zie verder onder ix.) en dienen vermeden te worden

ix. Belastingontwijking en/of –uitduiking worden sterk gereduceerd door de APT-belasting, doch niet helemaal uitgesloten. Zo leidt een transactiebelasting ongetwijfeld tot het aantrekken van ruilhandel. Toch zal dit niet leiden tot de faling van het APT-systeem, omdat het simpelweg te duur is wat betreft transactiekosten (mensen treffen, tijd vrijmaken, naar een ruilhandelsplaats gaan, enz.) om veel ruilhandeltransacties op te zetten. Bovendien zou men geldstromen richting landen of regio’s die geen APT-belasting heffen, kunnen vermijden door een soort strafbelasting te heffen op de inkomende en uitgaande geldstromen naar dergelijke landen. Hetzelfde geldt voor geldtransfers van en naar belastingparadijzen. Een groter probleem stelt zich met de evolutie van cryptovaluta. Dergelijke geldmiddelen worden beschouwd als substituten voor fysieke geld, maar passeren niet via een financiële tussenpersoon waardoor ze uitermate geschikt lijken te zijn voor belastingontwijking. Als alternatief voor private cryptovalutacreatie, kan de overheid opteren voor een legale vorm van cryptovaluta die overigens wel zal onderworpen worden aan de APT-belasting. Alle andere vormen van private cryptovalutacreatie zouden moeten worden afgeschaft. Dit wil zeggen dat bijvoorbeeld Bitcoin geen legale betalingsbasis zou zijn in het rechtsgebied waar de APT-belasting geldt. Merk op dat er dan fors moet worden ingezet op cybercontrole teneinde de belastingontwijking ten minste grotendeels teniet te doen.

(Feige, 2000)

4.1.2 KOSTEN EN BATEN VAN DE ALGEMENE TRANSACTIEBELASTING VAN FEIGE

De wenselijkheid van de algemene transactiebelasting moet worden bepaald door de afweging van kosten en baten. Algemeen houdt de APT-belasting volgende kosten en baten in (zie Feige (2000) en Feige (2001)):

Baten	Kosten
+ Sommige vormen van verticale integratie ³⁵ blijken voordelig te zijn, omdat ze resulteren in een daling van de productiekosten aangezien de APT-belasting wordt vermeden. Uiteraard dient er een belangrijke afweging plaats te hebben: <i>in-house</i> produceren moet worden afgewogen ten opzichte van geoutsourcete productie, waarbij winstmaximalisatie wordt nagestreefd. <i>In-house</i> en <i>outsourcing</i> hebben elk voordelen en nadelen. Voor meer informatie zie o.a. Besanko, Dranove, Shanley, en Schaefer (2009).	- De APT-belasting is een belasting op elke transactie en niet enkel op de finale transactie (zoals de btw). Hierdoor ontstaat er een druk op verticale integratie. Over het algemeen wordt aangenomen dat dergelijke integratie resulteert in een welvaartsverlies.
+ Wellicht het grootste voordeel van de APT-belasting is het wegwerken van marktversturende belastingen die onder het huidige systeem gelden. Denk hierbij aan de overmatige belasting geheven op arbeidsinkomsten.	- Verwacht wordt dat de APT-belasting ervoor zorgt dat financiële markten minder liquide worden.

³⁵ Verticale integratie houdt in dat elk onderdeel van het productieproces in zo groot mogelijke mate door het bedrijf zelf wordt beheerst en/of geproduceerd (Besanko et al., 2002). In het licht van de APT-belasting houdt dit in dat verticale integratie ervoor zorgt dat minder transacties plaatshebben en er dus minder APT-belasting dient betaald te worden. Aldus vormt dit in zekere zin een kostenbesparing.

Baten	Kosten
+ Het innen van de APT-belasting kan een stuk goedkoper doordat de inningskosten quasi worden herleid tot nul.	- Er is een incentive om te zoeken naar substituten voor transacties waar er geen financiële intermediair aan te pas komt, zoals cryptovaluta. Een voorbeeld hiervan is de alom bekende Bitcoin.
+ De plicht van de burger om in overeenstemming te zijn met de belasting (nalevingskosten) daalt aanzienlijk. Er zal immers geen belastingbrief moeten worden ingevuld.	- Afhankelijk van de internationale toepassing van de APT-belasting heeft dit tot gevolg dat bepaalde geldmiddelen kunnen verhuisd worden naar belastingparadijzen (ervan uit gaande dat de APT-belasting daar niet geldt).
+ De winnaars van het APT-systeem zijn zij die hun belastingen grondig zien dalen, dus modale gezinnen die hun hoofdkomen halen uit een arbeidsinkomen, aangevuld met een bescheiden beleggingsportefeuille. Rijke gezinnen die <i>de facto</i> proportioneel meer transacties uitvoeren en bovendien een grote beleggingsportefeuille aanhouden, zullen ook proportioneel meer APT-belasting betalen. Zij kunnen worden beschouwd als de verliezers van het belastingsysteem.	- De verliezers van een APT-systeem zijn individuen en financiële instellingen die (zeer) veel beleggen, maar ook consultancybedrijven die aan belastingadvisering doen.
+ Transparantie zal niet alleen bereikt worden doordat men de individuele belastingbetaling simpelweg kan raadplegen via de bankrekening, maar ook omdat men effectief weet wie en hoeveel er betaald wordt, doordat er geen sprake meer is van fiscale uitgaven.	- Er is ook een aanpassingskost verbonden aan de APT: zowel de overheid, de burger en de bedrijven zullen hun infrastructuur moeten aanpassen aan het nieuwe systeem. Een omschakeling van de een op andere dag lijkt daarom ook niet wenselijk.
+ De APT-belasting is een vorm van progressieve belastingheffing (niet door getrapte progressieve belastingheffing, maar door de scheefheid van de transacties t.o.v. het inkomen).	- Een APT-systeem zal financiële crisissen niet kunnen wegwerken (de vraag is evenwel of eender welk belastingsysteem hiertoe in staat is of zou kunnen zijn).
+ De handhavingskosten worden zeer sterk gereduceerd, maar blijven desalniettemin bestaan. Er zal weliswaar meer worden ingezet op cybercontrole en digitale inspectie van financiële instellingen.	- Houders van schuldpapieren worden afgestraft door de APT-belasting. Zij zullen enkel voordeel hebben indien hun investeringshorizon gevoelig verlengd wordt. Bovendien wordt het intrestvoordeel van schuldfinanciering teniet gedaan.
+ De APT-belasting kan voldoende overheidsmiddelen genereren. Dit was ook het primaire doel van Feige.	- Hoewel de handhavingskosten sterk worden gereduceerd, verdwijnen ze niet, omdat er steeds digitaal toezicht nodig zal zijn om mogelijke onregelmatigheden tegen te gaan.
+ Het belasten van financiële transacties blijkt een stabiliserend effect te hebben op de economie doordat onder andere korte termijn speculatiehandel wordt ontmoedigd (cf. FTT). De vraag of een APT-belasting voldoende hoog zou kunnen zijn om overmatige volatiliteit te fnuiken, is tot op heden nog niet beantwoord.	- Het doel van de APT-belasting is in geen geval om een antwoord te bieden op excessieve volatiliteit, wat het probleem van instabiliteit op financiële markten niet oplost.

Baten	Kosten
+ Door het afschaffen van belastingverminderingen, -uitzonderingen, -aftrekken en -vrijstellingen wordt het duidelijk hoeveel er daadwerkelijk aan belastingen dient betaald te worden.	- Om belastingontduiking te vermijden, zal cryptovaluta verboden moeten worden. Of dit mogelijk is, dan wel hoe men dit gaat handhaven via digitale weg, is een vraagteken.
+ Een laag APT-belastingtarief maakt dat de incentive om belastingen te ontwijken en/of te ontduiken, daalt in vergelijking met de status quo.	

4.1.3 Berekening van de algemene transactiebelasting

De hoogte van het initieel belastingtarief kan geschat worden aan de hand van de formule:

$$\hat{\tau} = \frac{\text{vereiste belastinginkomsten voor de overheid}}{\text{waarde van de APT-belastingbasis}} \quad (1)$$

Met waarde APT-belastingbasis

= # transacties × waarde van iedere transactie

Merk op dat dit belastingtarief niet het geldende tarief zal zijn, omdat er slechts rekening wordt gehouden met de initiële transacties. Afhankelijk van de elasticiteiten van transactiekosten, zal het belastingtarief aangepast worden aangezien er minder transacties zullen plaatshebben. Toch is deze schatting nuttig, omdat ze fungeert als ondergrens van de APT-belasting. In de veronderstelling dat de initiële APT-belasting 0,3% van de waarde van de transactie bedraagt, zullen de koper en de verkoper ieder de helft van de taks voor zijn of haar rekening nemen, oftewel 0,15% (Feige, 2000).

Om de werkelijke hoogte van het belastingtarief te bepalen, is het noodzakelijk dat we rekening houden met de elasticiteit van transactiekosten. Jammer genoeg is deze niet voorhanden, omdat ze simpelweg nog nooit werd berekend. Hooguit kunnen we elasticiteiten afleiden van markten die een onderdeel vormen van de APT-belasting. Zo werd de elasticiteit van aandelenmarkten in 1976 de VS geschat op $-0,26^{36}$, op de Londense aandelenmarkt zou de elasticiteit in 1985 $-0,7$ bedragen en op de Zweedse aandelenmarkten zou deze naar schatting -1 bedragen. Merk op dat deze transactie-elasticiteiten geografisch en marktgebonden zijn, maar ook beperkt zijn in de tijd. Toch is het mogelijk om een bepaalde, weliswaar beperkte, assumptie te maken aangaande de elasticiteit van een APT-belasting. Aangezien alle transacties zullen worden onderworpen aan de belasting, is het moeilijk om transacties te bewerkstelligen waarop de APT-belasting niet geldt. Er zijn met andere woorden geen niet-belaste transacties, wat maakt dat de elasticiteit lager moet zijn dan de elasticiteiten van de deelmarkten (Feige, 2000).

In de veronderstelling dat er door de APT-belasting van 0,3% ongeveer 50% minder transacties zullen plaatsvinden, zal, teneinde dezelfde budgetneutrale belastinginkomsten te genereren, de APT-belasting 0,6% moeten bedragen, oftewel 0,3% per handelspartij (Feige, 2000). Vanzelfsprekend kan men verscheidene APT-belastingtarieven afleiden via simulaties van deze procentuele mindertransacties.

³⁶ Een elasticiteit van $-0,26$ houdt in dat elke procentuele stijging van de transactiekosten (bv. door de APT-belasting) resulteert in een procentuele daling van het aantal transacties met 0,26%.

4.1.4 Kanttekeningen bij de algemene transactiebelasting

Feige beseft maar al te goed dat het doorvoeren van een dermate radicale belastingomwentelijk niet eenvoudig te implementeren valt. De redenen hiervoor zijn veelvuldig. Zo is er de politieke wil nodig om het te implementeren, waarbij *rent-seeking* alomtegenwoordig is de dag van vandaag. Men kan verwachten dat de financiële sector, maar ook de belastingtak van de consultancysector zwaar zouden lobbyen teneinde ervoor te zorgen dat de APT-belasting nooit, dan wel in een afgeslankte vorm, geïmplementeerd zou worden. Een groot deel van hun businessmodel zou immers onderuitgehaald worden. Bovendien zou een belastingomwacheling van de ene op andere dag een inkomstenrisico met zich meebrengen. Gezinnen, bedrijven en andere instellingen zijn mogelijks nog niet volledig aangepast aan het nieuwe systeem, zowel qua infrastructuur als qua *mind-set* waardoor, laat ons zeggen, op 31 december van jaar X het huidige belastingstelsel nog geldt, terwijl 1 januari van jaar $X+1$ begint met het nieuwe belastingstelsel en dergelijke radicale omschakeling kwalijke economische en budgettaire gevolgen kunnen inhouden. De nadelige, budgettaire gevolgen kunnen groot zijn, omdat het belastingstelsel slechts zal gebaseerd zijn op theoretisch modellen terwijl de praktijk anders kan uitdraaien. Een geleidelijk omschakeling is wenselijker, waarbij systematisch na een bepaalde periode telkens het belastingstelsel wordt geëvalueerd alsook de mathematische modellen worden aangepast aan nieuwe gegevens. *Learning-by-doing* zou in die zin beschouwd kunnen worden als een kritische succesfactor wanneer men de mogelijke negatieve economische en budgettaire gevolgen wil reduceren tot het uiterste minimum. Uiteindelijk was het doel van Feige's APT-belasting zonder meer het maatschappelijke en politieke debat aanwakkeren (Feige, 2000, 2001). Hoewel het tot op heden vrij stil is gebleven rond de APT-belasting, vindt deze belasting stilaan zijn weg naar het maatschappelijke debat. Zo bestaat er al de zogenaamde APT-belastingwebsite die werd gelanceerd door een zekere dokter William J. Hermann Junior waarin wordt gepleit voor een APT-belastingstelsel in de Verenigde Staten³⁷.

Collega-economen vonden het een zeer interessante denkoefening van Feige, maar uitten toch een aantal vraagtekens bij de praktische haalbaarheid van de APT-belasting. Vooreerst haalt professor Boldrin, universiteit van Washington-Saint Louis³⁸, het empirische probleem aan wat nodig is om de theorie van Feige te kunnen staven. Wellicht de grootste hinderpaal is het gebruik van, of liever het gebrek aan informatie over, elasticiteiten. Enkel de transactie-elasticiteit van de aandelenmarkt werd geanalyseerd, hetgeen Boldrin te weinig vindt om op basis hiervan conclusies te trekken. Wat met de obligatiemarkt? De valutamarkt? De derivatenmarkt? De markt voor reële producten (bv. winkelwaar, onroerende goederen, enz.)? Voornamelijk het feit dat obligaties, tezamen met afgeleide producten, het zwaarst benadeeld zouden worden onder de APT-belasting, is voldoende om te concluderen dat er een totaal verschillende elasticiteit zal voortvloeien uit de obligatiemarkt en de aandelenmarkt. Bovendien meent Boldrin dat er grote onduidelijkheid bestaat over een derde van het aantal transacties en de invloed hierop van de APT-belasting, denk hierbij vooral aan interbancaire, financiële transacties, meer bepaald swaps. Stel dat het invoeren van de APT-belasting deze transacties volledig tenietdoet, blijft er nog twee derde belastbare basis over. Als Feige dan veronderstelt dat 50% van de transacties zullen dalen door de APT-belasting, zien we de belastbare basis dus drie keer kleiner worden. Opdat de belasting wat betreft belastinginkomsten neutraal blijft, zal het werkelijk belastingtarief bijgevolg drie keer hoger zijn dan het initiële tarief. Plotsklaps kan er dus niet

³⁷ URL van de website: <http://www.apptax.com/index.htm>.

³⁸ Curriculum Vitae van Michele Boldrin te raadplegen via https://economics.wustl.edu/files/economics/people/cv/boldrin-cv_04_2011.pdf.

meer gesproken worden van een schappelijke belasting. Terug in de veronderstelling dat de belastingbasis gelijk is aan de initiële belastingbasis, dus zonder dat elasticiteiten hun werk hebben gedaan, realiseert Boldrin zich dat circa 85% van de transacties in de VS in 2000 financiële transacties betreffen. Hij vindt dan ook dat de APT-belasting een quasi-pure financiële transactiebelasting is. Harry Huizinga, professor aan de universiteit van Tilburg én voormalig adviseur van de Europese Commissie³⁹, acht de voordelen van een APT-belasting, nl. transparantie en doelmatigheid, te mooi om waar te zijn. Zo wordt elke transactie belast, waardoor de belasting mogelijk vele malen betaald zou moeten worden doorheen het productieproces. Voor sommige producten zal de overheid vele tientallen malen langs de belastingkassa passeren. Aldus geldt de belasting ook op de productiefactoren nodig voor het productieproces. Huizinga meent dan ook dat dit productie-inefficiënties in de hand werkt waardoor het huidige, volgens Feige ondoelmatige, belastingstelsel misschien zelfs doelmatiger is dan het voorstel van Feige. Toch wil Huizinga het kind niet met het badwater weggoien, vermits er wel iets te zeggen valt voor de APT-belasting. Maar bepaalde baten van de APT-belasting – kosteneffectiviteit, eenvoud, geen fiscale uitgaven en een brede belastingbasis – komen in grote mate overeen met wat we vandaag de dag reeds kennen als de belasting over de toegevoegde waarde. Meer zelfs, btw heeft additionele voordelen over de APT-belasting, omdat de belasting wordt geheven op het finale product, waardoor mogelijke productie-inefficiënties door het belasten van productiefactoren wordt vermeden. Toch is de APT-belasting te verkiezen boven een mogelijke uitbreiding van de btw, omdat de eerstgenoemde veel progressiever is (*Discussion* in Feige (2000)).

4.2 DE ALGEMENE TRANSACTIEBELASTING OP BELGISCH NIVEAU

Volgens Feige zou een APT-belastingtarief voor bepaalde Europese landen in vergelijking met de VS hoger liggen, doordat er relatief minder transacties worden uitgevoerd, wat resulteert in een hogere \hat{t} aangezien de belasting budgetneutraal dient te zijn. Landen waar veel transacties plaatsvinden, zouden dus een lager belastingtarief kunnen hanteren. Dergelijke landen zijn bijvoorbeeld Duitsland, Zwitserland en Japan (Feige, 2000).

Feige heeft ook oog gehad voor federalisme, waarbij er een centrale overheidsentiteit en sub-overheidsentiteiten bestaan die al dan niet met elkaar of los van elkaar functioneren. In het geval van België zou men dus niet alleen belastinginkomsten moeten genereren voor de federale overheid, maar ook voor de deelstaat-, de provinciale en de lokale overheden aangezien alle belastingen van alle overheidsentiteiten worden afgeschafte, behalve één. De middelen van de federale overheid en alle andere overheidsentiteiten worden dus uitsluitend gegenereerd op basis van het APT-belastingstelsel. Een mogelijke manier van middelenvoorziening voor sub-overheden is het innen van de belasting op federaal niveau waarna het wordt doorgestort naar het deelstaat-, provinciaal of lokaal niveau. Een andere optie is dat er een extra rekening wordt gekoppeld aan de belastingrekening (TPA) en waarbij derhalve de APT-belastinginkomsten worden opgesplitst.

De invoering van een APT-belasting op Belgisch niveau zou naar alle waarschijnlijkheid kwalijke economische en financiële gevolgen hebben, omdat België zich niet in een economisch vacuüm bevindt. Daar België deel uitmaakt van de Europese Unie, leidt een belasting op transacties die niet belast worden in het buitenland simpelweg tot belastingontwijking: bepaalde transacties zouden in het buitenland plaatsvinden,

³⁹ Curriculum Vitae van Harry Huizinga te raadplegen via https://www.tilburguniversity.edu/nl/webwijs/show/h.p.huizinga_nl/.

waardoor er geen APT-belasting moet betaald worden. Dit is logisch omdat binnen de Europese Unie kapitaal, arbeid, goederen en diensten vrij kunnen bewegen. Als een Belg een effectenrekening opent in het buitenland en met deze rekening belegt, omzeilt hij of zij dus de transactiebelasting. Daarenboven stelde Feige ook voor om cryptovaluta te verbieden omdat dit leidt tot belastingontduiking. Momenteel is cryptovaluta toegelaten in de Unie en zou een verbod van één land kunnen gezien worden als een beperking van de interne markt, waardoor België mogelijks niet conform de Europese regelgeving handelt.

Het mag duidelijk zijn dat, net zoals in het geval van de financiële transactietaks, er een bepaald aantal landen vereist is opdat de APT-belasting een succes wordt. Daarom ook dat het aantal participerende landen een fundamentele, kritische succesfactor is. In het beste geval zou een globale APT-belasting soelaas kunnen brengen, maar een dergelijke toepassing van de APT-belasting is quasi ondenkbaar, zonet onmogelijk. Een goed begin zou in hoofdorde samenwerking op Europees niveau zijn met een voorkeur voor een Europees gedragen belasting en in ondergeschikte orde een samenwerking volgens de Europese procedure van Nauwere Samenwerking⁴⁰.

4.3 DE ALGEMENE TRANSACTIEBELASTING OP EUROPEES NIVEAU

Zoals duidelijk mag zijn uit de vorige uiteenzetting, is het aantal landen dat een APT-systeem doorvoert een van de belangrijkste, kritische succesfactoren. Helaas leert de ervaring dat het doorvoeren van een *softe* APT-belasting, een financiële transactiebelasting, veel voeten in de aarde heeft gehad. Met meer dan 200 landen in de wereld is het onmogelijk gebleken om een FTT door te voeren onder de leden van de G20. In een afgeslankte vorm is het bovendien niet gelukt om een FTT door te voeren op Europees niveau in 27 lidstaten (met het VK, zonder Kroatië). Tot slot hebben lidstaten, waaronder België, een poging gedaan om via de Europese procedure van Nauwere Samenwerking de FTT te implementeren in 11 kernlanden. Het Europese wetsvoorstel voor de landen die deel uitmaken van Nauwere Samenwerking ligt momenteel stil, omdat het voorstel verder dient uitgewerkt te worden door de werkgroepen van de Raad van de Europese Unie (kortweg, de Raad) alvorens er een finaal besluit wordt genomen door ECOFIN⁴¹ in diezelfde Raad⁴². De vraag die zich opdringt is of het doorvoeren van een algemene Europese transactiebelasting niet dezelfde problematieken met zich zal meebrengen.

In de veronderstelling dat er een breed gedragen consensus onder Europese lidstaten heerst, is het de vraag of er een wettelijke, Europese basis bestaat voor het invoeren van de APT-belasting. Ten eerste is een breed gedragen consensus niet voldoende; de lidstaten dienen namelijk met unanimititeit te beslissen over belastingaangelegenheden inzake indirecte belastingheffing op niveau van de Unie (cf. artikel 113

⁴⁰ De idee van Nauwere Samenwerking tussen lidstaten van de Europese Unie is ontstaan door de manier waarop op Europees niveau regelgeving wordt goedgekeurd. Eenvoudig voorgesteld, geldt er een gekwalificeerde meerderheid voor gewone aangelegenheden en eenparigheid van stemmen voor belastingaangelegenheden in de Raad (één van de twee organen van de Europese wetgevende macht). Als de vereiste meerderheden niet worden gehaald, kan er beslist worden om alsnog een bepaald doel te bereiken door de procedure van Nauwere Samenwerking op te starten op voorwaarde dat ten minste negen Europese lidstaten hieraan deelnemen. Bron: Europa Nu (z.d.). *Nauwere samenwerking tussen lidstaten*. Opgevraagd op 10 mei, 2018, via https://www.europa-nu.nl/id/vh7dow6rirz4/nauwere_samenwerking_tussen_lidstaten.

⁴¹ Dit zijn de ministers van financiën van de lidstaten van de Europese Unie. Bron: Council of the EU (2018). *Economic and Financial Affairs Council configuration (Ecofin)*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/configurations/ecofin/>.

⁴² Zie onder meer European Parliament (z.d.). *Deeper and fairer internal market with a strengthened industrial base taxation*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-deeper-and-fairer-internal-market-with-a-strengthened-industrial-base-taxation/file-financial-transaction-tax>.

& Council of the EU (2017). *ECOFIN report to the European Council on tax issues*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15405-2017-INIT/en/pdf>.

VWEU⁴³). Alvorens er met eenparigheid van stemmen kan worden gestemd in de Raad, moet het Europees Parlement met gewone meerderheid zijn fiat geven én is er een advies vereist van het Sociaal en Economisch Comité⁴⁴. Unanimitieit in de Raad is historisch gegroeid omdat landen over het algemeen kritisch staan tegenover het afgeven van soevereiniteit aan een supranationale instelling. Bij de oprichting van de Europese Unie heeft men de macht van de lidstaten aldus willen verankeren in de besluitvorming van een van de twee wetgevende organen van de Europese Unie, waardoor de Raad met eenparigheid dient te stemmen inzake belastingaangelegenheden. Merk op dat de Raad via de gewone wetgevingsprocedure stemt met een gekwalificeerde meerderheid voor andere aangelegenheden.

Een Europese APT-belasting houdt in dat de lidstaten van de Unie alle nationale, regionale en lokale belastingen afschaffen en hun overheidswerking zullen moeten bewerkstelligen via de op het Europees niveau geïnde algemene transactiebelasting. Omdat de lidstaten hun belastingaandeel van de Europese APT-belastingopbrengsten in ontvangst nemen, heeft men twee mogelijkheden. Ten eerste kan de Europese Unie, in naam van een van zijn instellingen (naar alle waarschijnlijkheid de Commissie), de belasting innen en al dan niet door middel van een verdeelsleutel doorstorten naar de lidstaten. Ten tweede zou men aan de belastingrekening een extra rekening kunnen koppelen die de lidstaten van belastinginkomsten voorziet.

Op de vraag of er 28, binnenkort 27 door de Brexit, verschillende belastingtarieven moeten komen of 1 uniform tarief, lijkt de voorkeur te hellen naar deze laatste. Verschillende belastingtarieven zullen ten minste gedeeltelijk resulteren in belastingconcurrentie onder landen. Lidstaten waar er veel transacties plaatsvinden en de overheid weinig middelen nodig heeft om zijn werking te financieren, zullen doorgaans gekenmerkt worden door een lage belastingvoet. Vooral de rijkere individuen en financiële instellingen zoals beleggingsfondsen, degene die dus het hardst worden getroffen door de APT-belasting, zullen kiezen om uit te wijken naar lidstaten met lagere transactiekosten. Dit wordt overigens mede bewerkstelligt door de vier Europese vrijheden: kapitaal, arbeid, goederen en diensten zijn zeer mobiel binnen de Unie en kunnen zonder beperkingen verplaatst worden van de ene lidstaat naar de andere. België zou bovendien een aanzienlijk nadeel ervaren aan zijn nationale APT-belasting. Veronderstel dat de transactiewaarde t.o.v. het bbp in zowel Nederland als België aan elkaar gewaagd zijn, zou er een groot verschil zijn tussen de twee belastingvoeten, omdat de Nederlandse overheid minder middelen vereist dan de Belgische tegenhanger (in relatieve zin). Stel dat de middelen van de Belgische overheid relatief stijgen ten opzichte van de Nederlandse, zal, *ceteris paribus*, het Belgische APT-tarief nog hoger liggen dan dat van Nederland. Daar Nederland een buurland van België is zouden bepaalde mensen geneigd zijn om hun leven over de grens uit te bouwen indien de kost van de extra belasting opweegt tegen de baten van de Belgische overheidswerking (eventueel betere goede gezondheidszorg, eventueel betere sociale bescherming, enz.). Een uniform Europees belastingtarief kan soelaas brengen. Dit zou inhouden dat alle geldmiddelen nodig om de overheden van de lidstaten te doen draaien, worden opgeteld en worden gedeeld door de waarde van het aantal transacties die binnen de Unie plaatsvinden. Hierdoor wordt de mobiliteit slechts deels vermeden. Men gaat inderdaad minder snel geneigd zijn om te 'vluchten' omwille van de transactiebelasting, maar wel omwille van de baten die bepaalde landen bieden aan hun burgers. Belgen en Nederlanders betalen dezelfde belasting, maar als de Nederlanders menen dat de Belgische overheid (weliswaar alle overheden van België) beter voor haar burgers zorgt, zullen Nederlanders mogelijks alsnog geneigd zijn om hun leven in

⁴³ Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie te raadplegen via <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=nl>.

⁴⁴ European Commission (z.d.). *The Lisbon Treaty and tax legislation in the EU*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-taxation/eu-tax-policy-strategy/lisbon-treaty-tax-legislation-eu_en.

België op te bouwen, ondanks dezelfde hoogte van de belasting. Bovendien hebben lidstaten geen incentive om hun overheidsuitgaven te drukken in het licht van een uniforme, Europese belasting. Stel dat Frankrijk immense infrastructuurwerken plant die een grote hap vereisen van het overheidsbudget, zal de transactiebelasting in alle lidstaten van de Unie stijgen, waardoor de Franse infrastructuurwerken deels betaald zullen worden door andere lidstaten en waarbij de negatieve gevolgen van een hogere belasting ook op andere lidstaten rust, *ceteris paribus*. Stel dat iedere lidstaat dit zou doen, bevindt men zich in een vicieuze cirkel: het initiële belastingtarief is X ; door elasticiteiten zal er een hogere X moeten komen om ervoor te zorgen dat de belasting inkomstenneutraal is, pakweg $2 \times X$; Frankrijk beslist zijn overheidsbudget te verhogen teneinde te investeren in infrastructuurwerken, wat resulteert in een hogere belasting, neem $3 \times X$; Opnieuw zullen elasticiteiten zijn werk doen en moet het belastingtarief weer stijgen opdat de belasting inkomstenneutraal blijft, bijvoorbeeld $6 \times X$. Op een gegeven moment zal deze vicieuze cirkel doorbroken worden omdat er Laffer-effecten⁴⁵ optreden: hoewel het belastingtarief stijgt, dalen de belastinginkomsten. Men kan dit beschouwen als een drempelwaarde, omdat men zich niet meer in het optimum inzake belastingtarief bevindt. Of dit belastingoptimum ook sociaal en/of economische wenselijk is, is nog maar de vraag. Met andere woorden kunnen lidstaten een deel van hun last doorschuiven naar andere lidstaten wat neerkomt op een *free-rider-effect*⁴⁶. Men zou dit kunnen oplossen door drempelwaarden in te voeren – wat neerkomt op een begrenzing van de overheidsbudgetten van de lidstaten – op hetzelfde ogenblik dat men de Europese APT-belasting implementeert.

Bovenstaande, kritische bezwaren tonen aan dat de invoering van de Europese APT-belasting duidelijk geen wandeling door het park zal zijn. Het op één lijn krijgen van inwoners van de Unie, belangengroepen, politici en dit zowel op Europees niveau als op het niveau van de lidstaten, lijken de mogelijke implementatie van een dergelijke transactie ten minste gedeeltelijk tegen te houden. Men kan stellen dat de invoering van de algemene transactiebelasting op Europees niveau, zacht uitgedrukt, nog niet voor morgen zal zijn.

⁴⁵ Voor meer informatie inzake het Laffer-effect en de Laffer-curve, zie onder andere Naert et al. (2016).

⁴⁶ Een *free-rider* wordt door de Cambridge-woordenboek gedefinieerd als een individu, bedrijf of organisatie die een voordeel haalt zonder dat ze ervoor betalen of iets in de plaats geven. Bron: Cambridge Dictionary (z.d.). *Meaning of 'free rider' in the English dictionary*. Opgevraagd op 10 mei, 2018, via <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/free-rider>.

DEEL V – KWANTITATIEF LUIK

INLEIDING

Dit luik omvat specifieke toepassingen van de unieke belasting op verschillende niveaus, telkens vanuit een ander denkkader. In eerste instantie wordt er stilgestaan bij een unieke grondbelasting op lokaal – meer bepaald gemeentelijk – niveau, waarbij er diverse doelbedragen worden gehanteerd naargelang de financiering dit vereist. In tweede instantie zal er worden ingegaan op een unieke belasting op nationaal niveau in de vorm van een transactiebelasting. Hiervoor zal er gewerkt worden met transactiestatistieken die jaarlijks worden gerapporteerd door de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB rapporteert verscheidene transacties zowel op niveau van de lidstaten van de Europese Unie, de eurozonelanden als de individuele lidstaten. Uiteraard is het invoeren van een unieke belasting geen sinecure gezien het feit dat België zich financieel noch economisch in een vacuüm bevindt wat betreft haar handelsrelaties met het buitenland. Mede hierdoor zal er in laatste instantie berekend worden hoe een transactietaks opgelegd vanuit de eurozone soelaas kan brengen aan het vorige, geschetste probleem. Althans wordt ervan uitgegaan dat een dergelijke transactiebelasting op niveau van de eurozone zich kadert in een verdere ontwikkeling van een verenigde Europese Unie, waarbij meer bevoegdheden zullen worden overgeheveld naar het supranationaal niveau en minder bevoegdheden zullen overblijven voor de lidstaten. Gezien de huidige problematiek aangaande de exit van het Verenigd Koninkrijk uit de Unie, waarbij eerder de desintegratie van de Unie is ingezet in plaats van de convergentie, is deze veronderstelling thans voorbarig, doch niet geheel onmogelijk na te streven op middellange termijn.

HOOFDSTUK 1 DE UNIEKE GRONDBELASTING OP LOKAAL NIVEAU

A. INTRODUCTIE

De middelen van een lokaal bestuur – meer bepaald de gemeenten – vloeien voort uit drie hoofdonderdelen: de fondsen, de niet-fiscale inkomsten en de belastingen. Er worden twee fondsen gebruikt voor de financiering van de gemeenten die voortvloeien uit de begroting van de Vlaamse regering, namelijk het Gemeentefonds en het Investeringsfonds (het Stedenfonds en het Plattelandsfonds werden recentelijk geïncorporeerd in het Gemeentefonds en het Investeringsfonds⁴⁷). De middelenverdeling van de fondsen hangt af van verscheidene verdeelsleutels. Zo vermeldt de website van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) bijvoorbeeld een *spreadsheet* met de berekeningswijze en de daarbij horende verdeelsleutels met betrekking tot de allocatie van middelen uit het gemeentefonds van 2017 naar de steden en gemeenten⁴⁸.

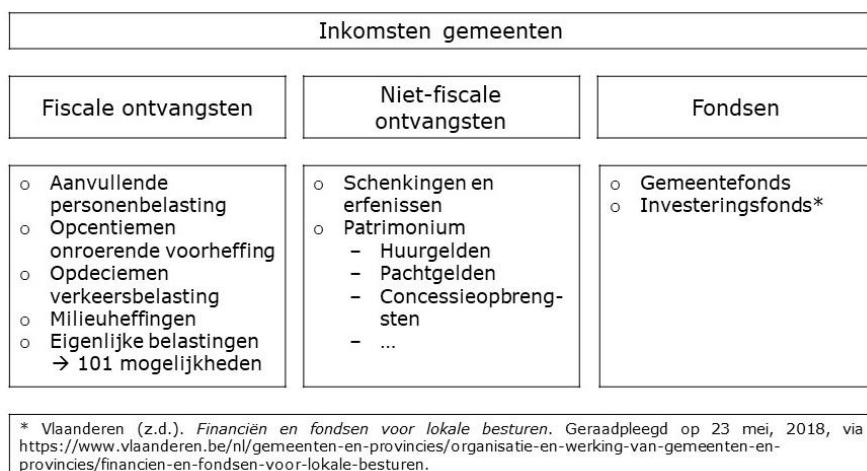
De gemeentelijke, niet-fiscale middelen betreffen middelen die voortvloeien uit erfenissen, schenkingen en opbrengsten uit het gemeentelijke patrimonium, zoals huurgelden, pachtgelden, concessieopbrengsten, enz. In het kader van deze masterthesis is het onderdeel 'fiscale ontvangsten' van de gemeentelijke middelen ons grootste interessepunt, niet zozeer als we kijken naar de opbrengst van dergelijke belastingen⁴⁹, maar eerder door de problematiek die rond de gemeentelijke belastingheffing hangt. De gemeenten kennen immers sedert de 19^e eeuw een niet onbelangrijke autonomie inzake gemeentelijke belastingheffing. Het Gemeentefonds in zijn initiële vorm werd opgericht in 1860 als tegenreactie op gemeentelijke tollens en allerhande financiële regelingen. Deze werden per 1860 afgeschaft in het kader van de oprichting van het Gemeentefonds. Tegenwoordig omvat de gemeentelijke belastingheffing vijf onderverdelingen. De eigenlijke belastingen (waarover later meer), de aanvullende personenbelasting, de opcentiemen op de onroerende voorheffing, de opdecimen op de verkeersbelasting en de aanvullende belastingen (zoals milieuheffingen). De (eigenlijke) belastingen van de gemeente kan men kaderen in de bevoegdheid van de gemeentelijke, fiscale autonomie. Hoewel het Gemeentefonds in belangrijke mate heeft bijgedragen aan het inperken van de fiscale autonomie, kan men zich vandaag de dag de vraag stellen of de mogelijkheid van gemeenten om 101 eigenlijke belastingen te heffen niet de heropening van het fiscale autonomiedebat teweeg kan brengen. Als men denkt aan eigenlijke belastingen, gaat het hierbij bijvoorbeeld over huisvuilophaling, maar ook over eerder eigenaardige zaken waaronder het belasten van steenbakkerijen. De gemeente is overigens volledig vrij om te bepalen hoeveel van de 101 belastingen ze invoert naargelang ze dit wenselijk acht. Het zal niet verbazen dat het gros van dergelijke belastingen niet of in weinige mate bijdraagt tot de middelenbegroting van de gemeente en in voorkomend geval niet voldoet aan de voorwaarden van duurzame belastingheffing cf. Musgrave en Musgrave. Zo kan men zich de vraag stellen of tal van belastingen gepaard kunnen gaan met de voorwaarde van minimale administratie- en inningskosten. Ook kan men zich afvragen of de principes van rechtvaardigheid en/of de impact op het economische systeem respectievelijk maximaal en minimaal worden benut met een waaier aan gemeentelijke belastingen (Naert et al., 2016).

⁴⁷ Vlaanderen (z.d.). *Financiën en fondsen voor lokale besturen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.vlaanderen.be/nl/gemeenten-en-provincies/organisatie-en-werking-van-gemeenten-en-provincies/financien-en-fondsen-voor-lokale-besturen>.

⁴⁸ VVSG (z.d.). *Lokale financiën*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://www.vvsg.be/Werking_Organisatie/Financien/Pages/default.aspx.

⁴⁹ Het Gemeentefonds blijft de belangrijkste bron van gemeentelijke inkomsten, terwijl gemiddeld slechts 12% voortvloeit uit de eigenlijke, gemeentelijke belastingen (Naert et al., 2016).

Figuur 3 geeft schematisch de middelenstromen weer voor de steden en gemeenten in Vlaanderen, vermits het lokale bestuur onder de bevoegdheid valt van de Gewesten. Meer bepaald is het Agentschap Binnenlands Bestuur onder leiding van minister Liesbeth Homans bevoegd voor de lokale besturen⁵⁰.

Figuur 3: Middelenstromen van de Vlaamse steden en gemeenten⁵¹

Er kan dus gesteld worden dat er nood is aan vereenvoudiging van de gemeentefinanciering. Er zou vooral inzake simpliciteit al een stap vooruit kunnen gezet worden indien de 101 gemeentelijke, eigenlijke belastingen werden afgeschaft. Het afschaffen van de 101 belastingen zou gepaard kunnen gaan met de invoering van een unieke grondbelasting. Er is ook een mogelijkheid om verder te kijken dan wat mogelijk is binnen het decretale kader van de fiscale autonomie van gemeenten. Men kan evengoed de oefening maken om de gehele, gemeentelijke financiering over te laten aan een unieke belasting en dus niet enkel de 101 eigenlijke belastingen af te schaffen. Zo zouden alle fondsen opgeheven worden, maar ook alle fiscale ontvangsten afgeschaft worden. Het enige wat overblijft, zijn de niet-fiscale ontvangsten (zie figuur hierboven). Aangezien erfenissen en schenkingen ten voordele van de gemeente, alsook inkomsten uit het gemeentepatrimonium, nog steeds zullen bestaan, stel ik voor om een soort fonds op te richten waar gemeenten dergelijke inkomsten kunnen storten. Deze middelen kunnen ze dan gebruiken voor de financiering van specifieke doeleinden zoals bijvoorbeeld lokale initiatieven ten behoeve van armoedebestrijding, gemeentelijke scholen en kinderopvang en additionele gemeentelijke infrastructuurwerken (waaronder sportinfrastructuur) die niet werden opgenomen in de reguliere gemeentebegroting⁵².

De praktische toepassing van een unieke belasting op lokaal niveau zal bekeken worden vanuit het oogpunt van een unieke grondbelasting. Zoals bleek uit de bovenstaande literatuurstudie, gaat de idee van een unieke grondbelasting terug tot Henry George. Hij zag de uitwerking van een unieke grondbelasting door middel van het wegbelasten van de onverdiende meerwaarden van onroerende goederen. Althans dat was

⁵⁰ Vlaanderen (z.d.). *Departement Kanselarij en Bestuur*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.vlaanderen.be/nl/contact/adressengids/administratieve-diensten-van-de-vlaamse-overheid/beleidsdomein-kanselarij-en-bestuur/departement-kanselarij-en-bestuur>.

& Vlaanderen (z.d.). *Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en armoedebestrijding*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-regering/viceminister-president-van-de-vlaamse-regering-vlaams-minister-van-binnenlands-bestuur-inburgering>.

⁵¹ Bron Figuur 3: opgesteld op basis van informatie uit Naert et al., 2016 & Vlaanderen (z.d.). *Financiën en fondsen voor lokale besturen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.vlaanderen.be/nl/gemeenten-en-provincies/organisatie-en-werking-van-gemeenten-en-provincies/financien-en-fondsen-voor-lokale-besturen>.

⁵² Vlaanderen (z.d.). *Gemeenten en provincies: Wat doet een gemeente?*. Opgevraagd via 10 april, 2018, via <https://www.vlaanderen.be/nl/gemeenten-en-provincies/dienstverlening-van-gemeenten-en-provincies/wat-doet-een-gemeente>.

de theorie. Echter, de praktijk gaf aan dat de bepaling van deze onverdiende meerwaarden geen sinecure bleek te zijn. De onverdiende meerwaarde zou nooit op een correcte manier bepaald kunnen worden. Er kan hoogstens gebruik gemaakt worden van schattingen die de onverdiende meerwaarde zo juist mogelijk willen weergeven. Men zou dergelijke schattingen in theorie kunnen overlaten aan experts zoals bedrijfsrevisoren. Zij dienen al de waarde van een goed (zowel roerend als onroerend) na te gaan in geval van inbreng in natura of quasi-inbreng in de vennootschap (zie bv. art. 444 resp. 445 W. Venn.). Men zou ook de overheid of een privébedrijf de onverdiende meerwaarden van onroerende goederen kunnen laten schatten door middel van een of meer academisch ontwikkelde modellen die op een zo goed mogelijk wijze de werkelijkheid proberen te schatten. In deze analyse is desalniettemin het beroep doen op een expert noch een academisch model aan de orde. Mede hierdoor, alsook de in het eerste deel aangehaalde literatuurstudie, werd er in de praktijk reeds gewerkt met het kadastraal inkomen als alternatief voor de werkelijke, onverdiende meerwaarden, omdat dit een vrij goede proxy blijkt te zijn.

Het kadastraal inkomen (KI) dient als basis in het Belgische belastingstelsel waarop de onroerende voorheffing wordt geheven. Echter, dit inkomen is geen werkelijk inkomen, maar een fictieve netto-huurwaarde van een onroerend goed op 1 januari 1975. Het KI is wel sinds 1991 jaarlijks geüpdatet via de index van de consumptiepijzen. Deze indexering is te wijten aan het uitblijven van de tienjaarlijkse schatting van de Belgische onroerende goederen (Naert et al., 2016). Zo bedroeg de indexeringscoëfficiënt van bijvoorbeeld 2017 1,749⁵³. Daarenboven kan de bestemming die het onroerend goed initieel had, veranderd zijn. Zo valt een weiland onder de kadastrale rubriek 'grasland'. Echter kan in de loop der jaren het perceel niet onderhouden zijn of volgeplant zijn met bomen waardoor het in feit bos is geworden. Toch blijft er op dit perceel de officiële, gekadastreerde bezetting van grasland gelden. Dit komt omdat eigenaars, hoewel ze wettelijk verplicht zijn, soms wijzigingen aan hun eigendom bewust of onbewust niet mededelen aan de administratie van het kadaster⁵⁴. Bovendien kan men zich de vraag stellen waarom de netto-huurwaarde en niet de brutohuurwaarde wordt gebruikt als de belastbare basis. De brutohuurwaarde wordt forfaitair vermindert met 40% en 10% voor respectievelijk bebouwde en onbebouwde onroerende goederen. Dit percentage kan worden gezien als een forfaitaire vermindering van de te belaste waarde omwille van een waardevermeerdering door verbeteringen (m.n. onderhoud en herstellingen) doorgevoerd door de eigenaar van het onroerend goed⁵⁵. De link met Georges verdiende en onverdiende meerwaarde, alsook zijn unieke grondbelasting, is snel gelegd. Het kadaster is overigens een onderdeel van de Federale Overheidsdienst Financiën en heet de 'Administratie Opmetingen en Waarderingen', hetgeen een onderdeel vormt van de Algemene Administratie Patrimoniumdocumentatie (AAPD)^{56,57}. In het buitenland bestaan dergelijke kadasters ook, weliswaar onder een andere naam. Zo noemt de Britse en de Duitse tegenhanger van het Belgische kadaster respectievelijk *the Land Registry* en *Das Grundbuch*⁵⁸. Het kadasterregister van het Belgische statistiekbureau (Statbel) bevat allerlei informatie met betrekking tot soorten gekadastreerde

⁵³ Kadaster.be (2017). *Indexering kadastraal inkomen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://www.kadaster.be/Kadaster/Indexering_kadastraal_inkomen.

⁵⁴ Statbel (z.d.). *Bodembezetting volgens het kadasterregister: Documentatie*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bodembezetting-volgens-het-kadasterregister#documents>.

⁵⁵ Kadaster.be (2017). *Informatie over het kadastraal inkomen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://www.kadaster.be/Kadaster/Informatie_over_het_kadastraal_inkomen.

⁵⁶ FOD Financiën (z.d.). *Kadastraal inkomen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://financien.belgium.be/nl/particulieren/woning/kadaster/kadastraal-inkomen>.

⁵⁷ Statbel (z.d.). *Bodembezetting volgens het kadasterregister: Documentatie*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bodembezetting-volgens-het-kadasterregister#documents>.

⁵⁸ Kadaster.be (z.d.). *Het kadaster in de EU*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://www.kadaster.be/Kadaster/Het_Kadaster_in_de_EU.

percelen, belastbare oppervlakte en (belastbaar) kadastraal inkomen per geografisch niveau (gewest, provincie, arrondissement, gemeente/stad). Statbel vermeldt enkele opmerkelijke trends inzake gekadastreerde percelen, meer bepaald bebouwde percelen. Volgens het kadasterregister is het aantal appartementen in België tussen 2012 en 2017 met meer dan 40% toegenomen, namelijk van 8 590 hectare (ha) naar 11 922 ha. Dit is toch noemenswaardig en al zeker in het achterhoofd houdende dat in diezelfde periode de perceeloppervlakte van huizen slechts gestegen zijn met 4%⁵⁹.

Voor de unieke belasting op lokaal niveau werd er gewerkt met twee keer twee duo's van steden: Hasselt en Genk, en Oostende en Kortrijk. Er werd telkens gekozen voor Vlaamse steden omwille van verschillende redenen. Ten eerste zijn alle Vlaamse steden onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen van het Vlaamse Gewest. Specifiek zijn er andere decreten en ordonnanties voor de opmaak van de begroting van toepassing voor Vlaamse gemeenten ten opzichte van Waalse en Brusselse gemeenten. Opdat de geanalyseerde steden op een zo correct mogelijke wijze konden vergeleken worden, werd er dus enkel gekozen voor Vlaamse gemeenten⁶⁰. Ten tweede hebben Brusselse en Waalse steden andere geografische kenmerken: zo zijn er in de Brusselse gemeenten relatief gezien meer appartementen, handelsruimten en openbare gebouwen en in Wallonië meer akkerland en bosland ten opzichte van Vlaanderen. Bovendien zijn er in Vlaanderen ook aanzienlijke provinciale verschillen, meer bepaald het centrum – de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en gedeeltelijk Oost-Vlaanderen – en de periferie – West-Vlaanderen en Limburg. Daarom werd er ook gekozen om vergelijkbare gemeenten te pakken rekening houdend met de geografische kenmerken van de provincies. Ten derde is er gekozen om enkel centrumsteden te bespreken⁶¹. Deze dertien steden werden dan beoordeeld op het inwonersaantal. Op die manier komt men uit bij de steden-duo's Hasselt en Genk, en Kortrijk en Oostende. De assumptie stelt dat steden met een gelijkaardige bevolkingsgrootte tot op zekere hoogte gelijkenissen vertonen aangaande openbare dienstverlening, waarvan we veronderstellen dat het gemeten wordt via het gemeentebudget. Voor de volledigheid is het zinvol te vermelden dat er voor de keuze van de gemeenten geen gebruik werd gemaakt van een aselechte steekproef. De elementen (in dit geval de steden) werden daarentegen geselecteerd van zodra deze voldeden aan de bovengenoemde voorwaarden. Dergelijke selecte streekproefmethode wordt ook wel *judgment sampling* genoemd (Sekaran & Bougie, 2016).

In elke *spreadsheet* in bijlage vindt men telkens kolomhoofden, geletterd van A tot en met N, met gegevens die relevant zijn voor de berekening van de unieke grondbelasting op lokaal niveau. Voor meer informatie over de uitleg horend bij de letters A tot en met N, wordt er verwezen naar Bijlage 1. Enkel de belangrijkste bevindingen zullen worden besproken in de volgende onderdelen. De geïnteresseerde lezer verwijs ik voor meer details, alsook de volledige berekeningen, graag door naar de bijlagen.

⁵⁹ Statbel (2017). *Bodembezetting volgens het kadasterregister*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bodembezetting-volgens-het-kadasterregister>.

⁶⁰ Voor een vergelijking van de tarieven van de onroerende voorheffing, de vrijstellingen, de opcentiemen, ... van de drie Gewesten, zie Kadaster.be (z.d.). *Informatie over onroerende voorheffing*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://www.kadaster.be/Kadaster/Informatie_over_onroerende_voorheffing.

⁶¹ De dertien Vlaamse centrumsteden zijn Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. Bron: Vlaanderen (z.d.). *13 centrumsteden*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.wonenvlaanderen.be/lexicon/13-centrumsteden>.

B. DE UNIEKE GRONDBELASTING IN HASSELT & GENK

De duosteden Hasselt en Genk werden gekozen omwille van hun ligging in dezelfde provincie, hun gelijkaardige bevolkingscijfers, maar ook omdat in deze regio de Universiteit Hasselt zijn *heimat* heeft. Hasselt en Genk zijn overigens ook de enige twee Limburgse centrumsteden. Als we kijken naar de meest recente bevolkingscijfers van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, zien we dat op 1 januari 2018 Hasselt met 77 594 inwoners duidelijk groter is dan Genk met 66 037 inwoners⁶². Desalniettemin is het verschil in bevolkingsaantal tussen de twee centrumsteden, namelijk 11 557, niet al te groot waardoor ze vergelijkbaar zijn.

Er werd gelijkaardig tewerk gegaan zoals eerder uitgevoerd onderzoek van Vereeck et al. (2016), waarin wordt toegespitst op een unieke grondbelasting op het Belgische niveau. De ratio van het belastbaar kadastraal inkomen per soort perceel ten opzichte van het totale belastbaar kadastraal inkomen werd gebruikt om de lokale overheidsmiddelen te alloceren. Waarom werd er deze ratio gebruikt? Omdat bepaalde percelen simpelweg een kleiner gekadastraerd inkomen hebben. Neem nu bijvoorbeeld akker- of grasland. Deze vorm van onbebouwde percelen zijn veelal groot in oppervlakte en hebben een kleinere waarde dan bijvoorbeeld bebouwde percelen die kleiner zijn qua oppervlakte en tegelijk meer waard zijn. Denk hierbij aan huizen of appartementen. Om dit te duiden, nemen we het voorbeeld van Hasselt: akker- of weiland maken (afgerond) respectievelijk 23% en 8% uit van de belastbare oppervlakte, toch is het aandeel van het belastbaar kadastraal inkomen zeer miniem, respectievelijk 0,0442% en 0,0135%.

Inzake de hoogte van de *single tax* die de lokale uitgaven moet dekken, werd, zoals reeds aangehaald in de inleiding, niet enkel gekeken naar een vereenvoudiging van de gemeentelijk, eigenlijke belastingen, maar wel naar een volledige fiscale vereenvoudiging op lokaal niveau: één belasting op één belastinggrondslag die moet voldoen aan de totale, budgettaire noden van de gemeenten. Er werd dan ook gekeken naar wat nodig is om de totale uitgaven van de gemeenten te kunnen dekken. Er kan enerzijds gekeken worden naar historische uitgaven – de jaarrekening – of naar toekomstige uitgaven – de begroting. De bedoeling van de unieke grondbelasting op lokaal niveau is om als gemeente in jaar *X-1* een zo correct mogelijke gemeentebegroting op te stellen om dan op basis hiervan de hoogte van de unieke grondbelasting per vierkante meter te bepalen voor jaar *X*. Het is niet de bedoeling om een unieke grondbelasting te heffen op basis van gegevens uit het verleden. De historische, gemeentelijke uitgaven als blijkt uit de jaarrekening zijn daardoor niet relevant en vandaar dat er enkel gekeken wordt naar de toekomstige, gemeentelijke begroting. Toch werd voor de geïnteresseerde lezer dezelfde oefening uitgevoerd met de uitgaven van de gemeenten op basis van de jaarrekening (zie bijlagen).

1. HASSELT

Hasselt kon als provinciehoofdstad van Limburg en als officiële adres van de Universiteit Hasselt niet ontbreken in deze analyse. Voor Hasselt werden de meest recente, kadastrale gegevens gebruikt, namelijk van 2017. Voor de bepaling van de unieke grondbelasting werd er uitgegaan van de gemeentebegroting van 2018 die 213 359 042 EUR bedraagt. De gemeentebegroting werd bepaald door de drie subcategorieën van gebudgetteerde gemeentelijke uitgaven op te tellen. Tabel 1 geeft de drie deelbudgetten weer.

⁶² FOD Binnenlandse Zaken (2018). *Statistieken van bevolking*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.ibz.rn.be/nl/bevolking/statistieken-van-bevolking/>.

Categorie	Gebudgetteerd bedrag in EUR
Gebudgetteerde uitgaven exploitatiebudget	142 318 977,00
Gebudgetteerde uitgaven investeringsbudget	42 750 800,00
Andere gebudgetteerde uitgaven	28 289 265,00
Totaal uitgaven	213 359 042,00

Tabel 1: Gemeentebegroting 2018 Hasselt⁶³

In Tabel 2 zetten we de cijfers horend bij de belangrijkste typen onroerende goederen uiteen, waarbij de gegevens uit de bovenstaande tabel werden gebruikt als basis voor de bepaling van de *single tax*. De volledige analyse vindt men in Bijlage 4.

Hasselt	A	B	C	D
Type onroerend goed	Aandeel in belastbare oppervlakte (%)	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Single tax per m ² (€)	Single tax voor een gemiddeld perceel (€)
Akkerland	20,08%	0,1036%	0,012	56,65
Grasland	30,90%	0,1371%	0,011	55,86
Appartementen	1,61%	27,8774%	42,40	2 121,37
Buildings ⁶⁴	0,34%	4,5025%	32,77	14 380,95
Huizen en hoeven	18,91%	37,1958%	4,83	3 530,90
Gebouwen voor sociale en gezondheidszorg	0,34%	0,1465%	1,05	5 681,25
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	0,42%	0,1755%	1,02	3 434,95

Tabel 2: Unieke grondbelasting voor Hasselt⁶⁵

De eerste twee typen onroerende goederen, akker- en grasland, situeren zich in de categorie 'onbebouwde, gekadastrateerde percelen'. Al de rest zijn onderdelen van de 'bebouwde, gekadastrateerde percelen'. Er zijn enkele opvallende zaken op te merken. We beginnen met kolommen A en B en hun relatie met elkaar. Ten eerste zien we dat akker- en grasland de helft uitmaken van de belastbare oppervlakte van Hasselt. Die 50% aan oppervlakte staat wel in schril contrast met de geringe bijdrage van deze percelen aan de waarde van het belastbaar kadastraal inkomen, namelijk 0,24%. Men kan dus vereenvoudigd stellen dat de helft van de Hasseltse percelen slechts 0,24% bijdragen aan de waarde van alle Hasseltse, kadastrale inkomens. Het omgekeerde is waar voor bijvoorbeeld appartementen, buildings en huizen en hoeven. Deze bebouwde,

⁶³ Voor meer informatie over Tabel 1, zie Bijlage 2.

⁶⁴ Een building is één gebouw dat eigendom is van één eigenaar, maar wel bestaat uit diverse appartementen/woongelegenheden. Theoretisch gezien heeft een eigenaar van een building met drie appartementen alsnog een building en dus geen appartementen. Van het moment dat de eigenaar een of meer van deze appartementen verkoopt, is het onduidelijk welk gekadastraerd statuut deze percelen krijgen. Bron: Vastmans, F., & Helgers, R. (2016). *Statistische sectorinformatie. Als bron van woningmarktonderzoek*, Steunpunt Wonen, Leuven, 79 p. Geraadpleegd op 10 april, 2018, via https://steunpuntwonen.be/Documenten_2012-2015/Onderzoek_Werkpakketten/WP9_Statistische_sectorinformatie_als_bron.pdf.

⁶⁵ Voor meer informatie over Tabel 2, zie Bijlage 4.

gekadastrerde percelen omvatten niet meer dan 21% van de belastbare oppervlakte, maar tellen wel voor 70% mee wat betreft het aandeel in belastbaar kadastraal inkomen. Tot slot is er nog de categorie 'gebouwen voor sociale en ziekenzorg' en 'gebouwen bestemd voor onderwijs, onderzoek en cultuur'. Deze twee vormen van bebouwde, gekadastrerde percelen maken 0,82% uit van de (belastbare) oppervlakte en spelen voor 0,32% een rol in de waarde van het (belastbaar) kadastraal inkomen. Deze twee soorten percelen zijn dus min of meer aan elkaar gewaagd. Samengevat kunnen we dus stellen dat, hoewel akker- en grasland een zeer groot aandeel hebben in termen van oppervlakte, deze percelen weinig aandeel hebben in de waarde van het kadastraal inkomen. De omgekeerde relatie geldt dan voor appartementen, buildings en huizen en hoeves. Gebouwen voor zorg en onderwijs hebben een gelijk aandeel in oppervlakte en in waarde van het kadastraal inkomen. Zoals reeds aangehaald, gebeurde het alloceren van de gemeentebegroting op basis van het aandeel in (belastbaar) kadastraal inkomen dat een bepaald perceel heeft ten opzichte van het totale (belastbaar) kadastraal inkomen. De berekeningswijze hiervan vindt men terug in Bijlage 4 en hier zal niet verder op worden ingegaan.

Teneinde budgetneutraal te zijn, dient de unieke grondbelasting van Hasselt evenveel op te brengen als de gebudgetteerde gemeentebegroting van 2018 (213 359 042 EUR). Dit brengt ons bij kolommen C en D. Zij geven de *single tax* weer per m² alsook de gemiddelde *single tax* die zou betaald moeten worden op een perceel van gemiddelde grootte. Landbouwers en/of particulieren die akker- of weiland bezitten, betalen weinig unieke grondbelasting per m², respectievelijk 0,012 en 0,011 EUR per m². Een van de hoofdreden is ongetwijfeld omdat dergelijk percelen vaak hectare oppervlakte omvatten, terwijl huizen en zeker appartementen relatief minder grond behelzen. Dit zien we inderdaad aan de hoogte van de grondbelasting voor appartementen, buildings en huizen en hoeves. De *single tax* per vierkante meter bedraagt hier respectievelijk 42,40 EUR, 32,77 EUR en 4,83 EUR. In de assumptie dat dergelijk belastingsysteem bestond in 2017, kon de stad Hasselt door middel van deze berekeningen haar inwoners zelf de belastinghoogte voor het jaar 2018 laten schatten. Zo zou een Hasselaar met een appartement van 100 m² 4 240 EUR aan unieke grondbelasting moet betalen. De vraag is of 100 m² de grootte is van een gemiddeld appartement in Hasselt. Als we de oppervlakte van alle appartementen delen door het aantal percelen, komen we uit op een gemiddeld oppervlakte voor een Hasselts appartement van 50m², waarbij de unieke belasting 2 121,37 EUR zou bedragen. De gemiddelde perceelgrootte in Hasselt vindt men in Bijlage 4. Dezelfde werkwijze werd toegepast voor alle andere percelen, waarbij de voornaamste resultaten zichtbaar zijn in kolom D. Samengevat zou een boer met een gemiddeld akkerlandperceel bijna 57 EUR belasting moeten betalen. Eigenaars van huizen en hoeves daarentegen zouden 3 531 EUR moeten betalen. Opvallend is de belasting die buildings-eigenaars zouden moeten betalen, namelijk 14 381 EUR. Dit bedrag is op zijn minst exuberant te noemen. Men mag zeker niet vergeten dat de gemeentelijke *single tax* lang niet de enige belasting zou zijn die er in België zou gelden; de gemeentelijke, unieke grondbelasting betreft enkel de financiering van het lokale niveau, los van andere belastingen die er betaald horen te worden. Daarom mag duidelijk zijn dat het bedrag dat buildings-eigenaars moeten betalen, 14 381 EUR, toch een aanzienlijk en abnormaal hoog bedrag is. Ten slotte kan nog vermeld worden dat zieken- en rusthuizen alsook scholen en culturele centra met een gemiddelde oppervlakte een unieke belasting betalen van respectievelijk 5 681,25 EUR en 3 434,95 EUR. Wanneer zieken- en rusthuizen alsook gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur worden uitgebaat als een publieke instelling, is de overheid zowel betaler én ontvanger van de unieke grondbelasting waardoor het duidelijk een nuloperatie zou betreffen.

2. GENK

Genk is naast Hasselt de tweede grootste stad qua aantal inwoners en de tweede belangrijkste stad qua economische activiteit van Limburg. Het spreekt dus voor zich dat Genk niet in deze analyse mag ontbreken. Het is interessant om te vergelijken of en in welke mate de Genkse, unieke grondbelasting verschilt van zijn Hasseltse tegenhanger. Ook voor Genk werden de meest recente kadastragegevens gebruikt, namelijk 2017. Voor de bepaling van de *single tax* werd uitgegaan van de totale uitgaven van de Genkse gemeentebegroting van 2018, namelijk 127 669 800,31 EUR. Tabel 3 geeft de drie deelbudgetten weer waarop de totale gemeentebegroting van 2018 is gebaseerd.

Categorie	Gebudgetteerd bedrag in EUR
Gebudgetteerde uitgaven exploitatiebudget	118 637 323,00
Gebudgetteerde uitgaven investeringsbudget	26 531,31
Andere gebudgetteerde uitgaven	9 005 946,00
Totaal uitgaven	127 669 800,31

Tabel 3: Gemeentebegroting 2018 Genk⁶⁶

Wat opvalt is dat Hasselt bijna 18% meer inwoners heeft dan Genk, maar dat het gemeentebudget voor Hasselt maar liefst 67% hoger ligt dan dat van Genk. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de huidige allocatie van middelen aan Hasselt en Genk uit het Gemeentefonds. Misschien dat de mate waarin Hasselt en Genk verschillen qua aantal eigenlijke belastingen en de opbrengsten hiervan ook opvalt, maar dit lijkt al bij al mee te vallen als we de cijfers bekijken. Hasselt hief 24 eigenlijke belastingen met een gebudgetteerde opbrengst in 2017 van 6 608 585 EUR, terwijl Genk 21 eigenlijke belastingen hief met een verwachte opbrengst van 4 943 280 EUR⁶⁷. Aan dit relatief kleine verschil lijkt het dus niet te liggen.

In Tabel 4 zetten we de cijfers uiteen per soort perceel onroerend goed. De gegevens van Tabel 3 werden gebruikt als basis voor de Genkse unieke grondbelasting. Degene die de volledige berekeningen wensen te consulteren, worden doorverwezen naar Bijlage 6.

⁶⁶ Voor meer informatie over Tabel 3, zie Bijlage 2.

⁶⁷ Eigen berekeningen op basis van cijfers ter beschikking gesteld via Lokaal Bestuur Vlaanderen > Fiscaliteit > Overzicht belastingen per gemeente > Verwachte opbrengst belastingen budgetten 2013-2017 (Excel). Bron: Vlaanderen (2017). *Overzicht belastingen per gemeente*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/financiering/fiscaliteit/overzicht-belastingen-gemeente>.

Genk	A	B	C	D
Type onroerend goed	Aandeel in belastbare oppervlakte (%)	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Single tax per m ² (€)	Single tax voor een gemiddeld perceel (€)
Akkerland	4,22%	0,0074%	0,0033	6,52
Grasland	7,56%	0,0145%	0,0036	7,46
Appartementen	1,39%	13,1268%	17,7222	1 163,65
Buildings	0,28%	2,7863%	18,5973	10 105,77
Huizen en hoeven	20,36%	26,3130%	2,4233	1 885,81
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	0,34%	0,6748%	3,7653	23 931,54
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	0,71%	0,0857%	0,2250	968,01

Tabel 4: Unieke grondbelasting voor Genk⁶⁸

Dezelfde bemerking die bij kolommen A en B van Hasselt gemaakt werd, kan ook bij Genk gemaakt worden: akkerland en grasland maken respectievelijk 4,22% en 7,56% deel uit van de Genkse oppervlakte, maar hun aandeel in de waarde van het kadastraal inkomen is zeer miniem, slechts 0,0074% en 0,0145% respectievelijk. Het omgekeerde is waar voor appartementen, buildings en huizen, terwijl de zorg- en onderwijsgebouwen ongeveer een gelijk aandeel in beide categorieën vertonen. We kunnen concluderen dat Genk en Hasselt dezelfde gelijkenissen wat betreft kolommen A en B vertonen.

De vereiste, gemeentelijk middelen voor de stad Genk werden aldus geraamd op 127 669 800,31 EUR. De allocatie van die bedrag vond op dezelfde wijze plaats als die van Hasselt: het aandeel in (belastbaar) kadastraal inkomen werd gebruikt als allocatiebasis van de Genkse gemeentebegroting. Voor zij die dit wensen, kunnen meer informatie inzake de berekeningswijze bekomen in Bijlage 6. Wat belangrijker is, zijn de tarieven van de Genkse unieke grondbelasting (kolommen C en D). Eigenaars van akker- en grasland betalen respectievelijk slechts 0,0033 en 0,0036 euro *single tax* per m², terwijl het tarief per vierkante meter voor appartementen en huizen respectievelijk 17,72 EUR en 2,42 EUR bedraagt. Een huiseigenaar in Genk met een gemiddelde huis- en tuinoppervlakte van pakweg 500 m², betaalt een *single tax* van om en bij de 1 211,65 EUR. Als we dan gaan kijken hoeveel een gemiddeld Genks huis in termen van oppervlakte zou moeten betalen, komen we uit op 1 885,81 EUR, waarbij de gemiddelde huisoppervlakte 778,19 m² bedraagt. Een ander voorbeeld: veronderstel een landbouwer die 5 hectare grond bezit in Genk. Hij of zij zou onder het systeem van de Genkse grondbelasting 165 euro betalen (d.i. 5 hectare = 50 000 m² vermenigvuldigd met 0,0033 EUR/m²). Wat opvalt is dat de hoogte van de unieke belasting voor onder andere rusthuizen en ziekenhuizen in Genk duidelijk de pan uitswingt. Ten eerste ligt het tarief per vierkante meter in Genk meer dan dubbel zo hoog als dat van Hasselt (1,05 EUR versus 3,77 EUR per m²). Ten tweede is er ook nog een verschil inzake de gemiddelde oppervlakte van een Hasselts en een Genks zorgcentrum: die van Hasselt bedraagt 5 410,27 m², terwijl die van Genk op 6 355,83 m² uitkomt.

⁶⁸ Voor meer informatie over Tabel 4, zie Bijlage 6.

An sich zeggen deze cijfers eigenlijk vrij weinig. We hebben nu gewoonweg bepaald hoe één stad één tarief zou opleggen aan zijn inwoners, *ceteris paribus*. Maar wat als er wel rekening wordt gehouden met andere steden en gemeenten? Daarom dat we de cijfers van Genk en Hasselt met elkaar dienen te vergelijken om uit te komen op een gemeenschappelijk tarief. De relevantie en de noodzaak van een gemeenschappelijk tarief zal blijken in het volgende onderdeel.

3. HASSELT & GENK – ELKE STAD APART TARIEF

Tabel 5 vergelijkt de unieke grondbelasting van Hasselt en Genk in de veronderstelling dat beide steden hun *single tax* vastleggen zonder rekening te houden met elkaar.

Vergelijking Hasselt en Genk	Single tax per m ² (€)		Gemiddelde opp. per perceel (m ²)		Single tax voor een gemiddeld perceel (€)	
	Hasselt	Genk	Hasselt	Genk	Hasselt	Genk
Akkerland	0,012	0,0033	4 470,90	1 973,16	56,65	6,52
Grasland	0,011	0,0036	5 127,89	2 071,19	55,86	7,46
Appartementen	42,40	17,7222	50,03	65,66	2 121,37	1 163,65
Buildings	32,77	18,5973	438,82	543,40	14 380,95	10 105,77
Huizen en hoeven	4,83	2,4233	731,42	778,19	3 530,90	1 885,81
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	1,05	3,7653	5 410,27	6 355,83	5 681,25	23 931,54
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	1,02	0,2250	3 379,41	4 302,95	3 434,95	968,01

Tabel 5: Vergelijking *single tax* Hasselt en Genk elk apart⁶⁹

Behalve de *single tax* per vierkante meter voor gebouwen die sociale en ziekenzorg aanbieden (zie aangegeven in vet), bewijzen de cijfers dat de Hasseltse unieke belasting per vierkante meter fors duurder is. Als we dan de unieke belasting vergelijken voor de gemiddelde percelen voor Genk en Hasselt is het zinvol deze gemiddelde grootte weer te geven. Wat valt er op? Het gemiddelde perceel akkerland is om en bij de tweeënhalve keer groter in Hasselt dan in Genk. Tezamen met de lagere belasting per vierkante meter, verklaart dit het grote verschil (van 50,13 EUR) tussen Hasselt en Genk. Als we kijken naar de appartementen tussen de twee steden zien we dat deze in Genk qua oppervlakte gemiddeld groter zijn, maar door het beduidende verschil in tarief per vierkante meter zouden Genkse appartement-eigenaars bijna de helft minder moeten betalen dan hun Hasseltse tegenhangers. Inzake buildings is het tarief per m² in Hasselt bijna twee keer zo hoog vergeleken met Genk, maar compenseert de gemiddelde grootte van buildings gedeeltelijk het uiteindelijke bedrag dat zou betaald worden aan *single tax*: Genkse buildings zijn 24% groter dan Hasseltse. Huizen en hoeves in Hasselt en Genk zijn aan elkaar gewaagd wat betreft de oppervlakte van deze percelen, maar verschillen met de helft inzake het belastingtarief per vierkante meter (4,83 EUR en 2,42 EUR).

⁶⁹ Voor meer informatie over Tabel 5, zie Bijlagen 4 & 6.

Wat zeggen deze cijfers nu eigenlijk? Eigenaars van bijvoorbeeld appartementen, buildings of huizen en hoeves zijn duidelijk beter af als ze in Genk wonen t.o.v. Hasselt, tenminste als er gekeken wordt in termen van belastingminimalisatie. Op de vraag of men toch niet beter in Hasselt zou wonen omwille van eventueel meer of betere publieke dienstverlening is hier irrelevant. Dit komt doordat de assumptie luidde dat steden met een gelijkaardig bevolkingsaantal ook een gelijkaardige openbare dienstverlening aanboden. Wat is nu het gevolg dat de meeste onroerende goederen duurder zijn in Hasselt dan in Genk? Er kunnen twee categorieën van eigenaars van Hasseltse onroerende goederen onderscheiden worden die hier gevolgen van zullen hebben. Ten eerste zijn er de eigenaars die hun eigendom als dusdanig bezitten op het moment dat het systeem van lokale *single tax* in werking treedt. Een klein deel van deze eigenaars zou geneigd kunnen zijn om hun huis in Hasselt te verkopen en een gelijkaardig onroerend goed te kopen tegen een voordeligere jaarlijkse unieke grondbelasting. Sommige eigenaars zullen daarentegen helemaal niet overwegen om weg te trekken uit Hasselt, omwille van diverse redenen: het belastingnadeel weegt niet op tegen de voordelen die men geniet door in Hasselt te wonen (bv. centralere ligging dan Genk). Merk op dat mensen gewoonweg een individuele kostenbatenanalyse opstellen en op basis hiervan hun keuzes maken. Ten tweede zijn er de toekomstige eigenaars van onroerende goederen die, op het moment van het nieuwe belastingsysteem, nog geen eigendom bezitten, maar wel plannen om er een te verwerven in de toekomst. Een klein deel van deze toekomstige eigenaars zal desondanks overwegen om in Hasselt vastgoed aan te kopen. Het merendeel zal echter opteren om vastgoed aan te schaffen in Genk.

Hoe dan ook gaan bepaalde eigenaars, huidige en/of toekomstige, geneigd zijn om op middellange termijn te kiezen voor die stad die hen het minst kost wat betreft het afdragen van belastingen. Deze problematiek kan ten dele opgelost worden doordat Hasselt en Genk één belastingtarief zouden heffen in plaats van twee aparte tarieven. De fiscale concurrentie tussen deze twee steden zou immers wegvallen. *HASSELT & GENK – 1 TARIEF*

In dit onderdeel bekijken we de *single tax* voor twee steden, maar wel met één gemeenschappelijk tarief. Met betrekking tot de kadastrergegevens tellen we dus de data op die we nodig hebben om de unieke grondbelasting in beide steden apart te berekenen. Hetzelfde doen we met de vereiste belastingopbrengsten voor het lokale niveau: tezamen hebben de twee steden 341 028 842,31 EUR nodig om in 2018 te voorzien in hun openbare dienstverlening. Opnieuw worden de belangrijkste cijfers hieronder weergegeven en besproken; voor meer informatie zie Bijlage 7.

Hasselt en Genk – 1 tarief	A	B	C	D
Type onroerend goed	Aandeel in belastbare oppervlakte (%)	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Single tax per m ² (€)	Single tax voor een gemiddeld perceel (€)
Akkerland	13,11%	0,0570%	0,0096	36,27
Grasland	20,65%	0,0777%	0,0083	34,30
Appartementen	1,51%	20,7253%	30,0961	1 665,39
Buildings	0,31%	3,6704%	25,8398	12 271,54
Huizen en hoeven	19,55%	31,9191%	3,5923	2 701,75
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	0,34%	0,4026%	2,6086	15 089,13
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	0,55%	0,1319%	0,5265	2 026,82

Tabel 6: Unieke grondbelasting voor Hasselt en Genk - gemeenschappelijk tarief⁷⁰

Het aandeel in belastbare oppervlakte en in belastbaar kadastraal inkomen is geen gewoon gemiddelde, maar een gewogen gemiddelde van de twee steden aangepast aan de specifieke, kadastrale kenmerken. Hetzelfde geldt voor het tarief van de unieke belasting per vierkante meter, alsook voor de unieke belasting voor een gemiddeld perceel.

Hasseltse eigenaars van onroerende goederen zouden ingeval van een gemeenschappelijk tarief minder belastingen betalen in vergelijking met een enkelvoudig tarief, met uitzondering van gebouwen bestemd voor sociale en ziekenzorg. Het bedrag voor gebouwen voor sociale en ziekenzorg gaat flink de hoogte in: van 5 681,25 EUR naar 15 089,13 EUR. Voor Genk geldt dan weer de omgekeerde redenering. Wat is nu het gevolg van een gemeenschappelijk tarief voor deze twee steden om te voorzien in hun maatschappelijke dienstverlening? Ten eerste draagt de ene stad (Genk) meer bij ten opzichte van de andere (Hasselt), althans ten aanzien van het individueel stadstarief, behalve in het geval van gebouwen ten behoeve van sociale en ziekenzorg. Dit is een duidelijk nadeel, want wat als de stad Hasselt beslist om meer middelen te voorzien in de gemeentebegroting van 2019, *ceteris paribus*? Dan heeft dit tot gevolg dat Genk zal meebetalen, ookal heeft Genk met deze begrotingstoename *d'office* niets te maken. Dat komt omdat de *single tax* de begrotingsdoelstelling moet halen en dus, gewogen gemiddeld gezien, Genk zal laten bijdragen aan de Hasseltse begrotingsverhoging. Logischerwijze kan men als men dergelijk belastingstelsel invoert via decretale bepalingen bijvoorbeeld plafonds vastleggen waarboven de begrotingen van steden niet mogen aangroeien, teneinde ervoor te zorgen dat de verhoging van de ene gemeente niet gedragen wordt door de andere. Ten tweede, en nu komen we bij het grote voordeel van een gemeenschappelijk tarief, is de problematiek van concurrerende steden geëlimineerd. Dit zou namelijk volledig worden weggerukt: een Hasseltse eigenaar betaalt evenveel grondbelasting als een Genkse eigenaar, waarbij de belastingopbrengsten naar de twee steden worden doorgestort door middel van de verdeelsleutel 62,56%

⁷⁰ Voor meer informatie over Tabel 6, zie Bijlage 7.

voor Hasselt en 37,44% naar Genk (d.i. de ratio van de individuele begroting ten opzichte van de gezamenlijke begroting).

C. DE UNIEKE GRONDBELASTING IN KORTRIJK & OOSTENDE

De unieke grondbelasting voor Kortrijk en Oostende is gelijkaardig aan de voorgaande analyse van Hasselt en Genk. Ook voor dit onderdeel werden duosteden gebruikt die voldeden aan de voorwaarden van (1) Vlaams te zijn, (2) in dezelfde provincie gelegen te zijn en (3) bovendien gelijkaardige kenmerken te vertonen inzake het bevolkingsaantal. Volgens de meest recente bevolkingscijfers is het inwonersverschil tussen Kortrijk – 76 242 inwoners – en Oostende – 71 224 inwoners – kleiner dan het verschil tussen Hasselt en Genk, namelijk 5 018 inwoners ten opzichte van 11 557⁷¹. Men zou kunnen stellen dat de duosteden die een kleiner verschil in bevolkingsaantal kennen ook het meest gelijkenissen vertonen wat betreft de gemeentelijke uitgaven voor openbare dienstverlening. Daarom dat er naast Hasselt en Genk ook nog een analyse uitgevoerd werd die de centrumsteden Kortrijk en Oostende behandelt. Omdat volgende uiteenzetting gelijkaardig is aan die van Hasselt en Genk, zal er enkel op de meest opmerkelijke bevindingen worden ingegaan. De kritisch lezer zou zich de vraag kunnen stellen waarom er dan een tweede analyse uitgevoerd werd. Wel, het is mogelijk interessant om te kijken naar een badstad als Oostende en in welke mate deze verschilt van een gewone (weliswaar centrumstad) als Kortrijk.

1. KORTRIJK

Ook voor Kortrijk werden de meest recente kadastragegevens gebruikt, namelijk 2017. Inzake de noodzakelijke uitgaven conform de gemeentebegroting van 2018 zal Kortrijk 208 763 584 EUR moeten ophalen met de unieke grondbelasting. Tabel 7 geeft de drie begrotingscategorieën weer om uit te komen op het vernoemde bedrag.

Categorie	Gebudgetteerd bedrag in EUR
Gebudgetteerde uitgaven exploitatiebudget	122 452 544,00
Gebudgetteerde uitgaven investeringsbudget	49 280 797,00
Andere gebudgetteerde uitgaven	37 030 243,00
Totaal uitgaven	208 762 548,00

Tabel 7: Gemeentebegroting 2018 Kortrijk⁷²

Wat betreft het bedrag dat ingeschreven staat in de gemeentebegroting, zijn Kortrijk en Hasselt enigszins aan elkaar gewaagd (213 359 042 EUR voor Hasselt en 208 762 548 EUR voor Kortrijk). Als we dit dan bekijken vanuit de beginassumptie dat steden en gemeenten met een gelijkaardig bevolkingsaantal ook een gelijkaardig budget nodig hebben inzake openbare dienstverlening, bekrachtigt de vergelijking Kortrijk-Hasselt aanzienlijk deze assumptie: het verschil tussen Kortrijk – met 76 242 inwoners – en Hasselt – met 77 594 inwoners – belooft slechts 1 352 inwoners. We hadden als het ware deze twee steden kunnen vergelijken omwille van hun bevolkingsaantal, maar deze duosteden voldeden niet aan de voorwaarde van zich in dezelfde provincie te situeren.

⁷¹ FOD Binnenlandse zaken (2018). *Statistieken van bevolking*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.ibz.rn.fgov.be/nl/bevolking/statistieken-van-bevolking/>.

⁷² Voor meer informatie over Tabel 7, zie Bijlage 2.

Tabel 8 geeft vervolgens de *single tax*-tarieven weer indien enkel Kortrijk een unieke belasting zou invoeren.

Kortrijk	A	B	C	D
Type onroerend goed	Aandeel in belastbare oppervlakte (%)	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Single tax per m ² (€)	Single tax voor een gemiddeld perceel (€)
Akkerland	44,93%	0,4116%	0,0285	208,75
Grasland	13,30	0,1219%	0,0286	146,73
Appartementen	1,49%	17,9931%	37,6338	2 967,76
Buildings	0,23%	3,1213%	41,8364	20 490,77
Huizen en hoeven	22,20%	46,4346%	6,5175	3 541,52
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	0,43%	0,4278%	3,1174	11 162,52
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	1,36%	1,6508%	3,7899	20 153,91

Tabel 8: Unieke grondbelasting voor Kortrijk⁷³

Opvallend is dat buildings, onderwijsinstellingen en culturele centra gelegen in Kortrijk onder de Kortrijkse, unieke grondbelasting bedragen zullen moeten ophoesten a rato van minstens 20 000 EUR. Het gegeven dat dergelijke onroerende goederen zoveel *single tax* zullen betalen, is zonder meer nieuw te noemen. Buildings hadden in Genk en Hasselt allebei al de kaap van 10 000 EUR unieke belasting bereikt, maar meer dan 20 000 EUR is toch op z'n minst verrassend te noemen. Nog verrassender is dat Kortrijkse gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur 16 718,96 EUR, 19 185,90 EUR en 16 526,62 EUR belasting meer zouden betalen dan respectievelijk deze gebouwen in Hasselt, Genk en Oostende, tenminste als men kijkt naar de gemiddelde oppervlakte van dergelijke gebouwen. Met 3 379,45 m², 4 302,95 m² en 5 317,76 m² zijn Hasselt, Genk en Kortrijk toch redelijk verschillend, wat betreft de gemiddeld oppervlakte van deze percelen. Oostende daarentegen valt duidelijk uit de boot vermits de oppervlakte van onderwijsinstellingen, culturele centra enz. gemiddeld slechts 1 780,62 m² bedragen. Voor cijfers inzake gemiddelde perceelgrootte van Kortrijkse onroerende goederen, zie bijlages.

2. OOSTENDE

Voor de analyse van Oostende wordt er opnieuw gebruik gemaakt van de meest recente kadastragegevens (2017). Het totale gemeentebudget dat ingeschreven staat in de gemeentebegroting van 2018 bedraagt 188 266 017,75 EUR, wat we andermaal kunnen opsplitsen in de drie gekende deelbudgetten, zoals weergegeven in Tabel 9.

⁷³Voor meer informatie over Tabel 8, zie Bijlage 9.

Categorie	Gebudgetteerd bedrag in EUR
Gebudgetteerde uitgaven exploitatiebudget	146 915 128,78
Gebudgetteerde uitgaven investeringsbudget	29 366 713,08
Andere gebudgetteerde uitgaven	11 984 175,89
Totaal uitgaven	188 266 017,75

Tabel 9: Gemeentebegroting 2018 Oostende⁷⁴

De belangrijkste gegevens inzake de *single tax*-tarieven van Oostende vindt men in onderstaande tabel.

Oostende	A	B	C	D
Type onroerend goed	Aandeel in belastbare oppervlakte (%)	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Single tax per m ² (€)	Single tax voor een gemiddeld perceel (€)
Akkerland	21,64%	0,0590%	0,0221	127,85
Grasland	17,57%	0,0498%	0,0229	132,73
Appartementen	4,89%	48,6733%	80,5151	1 967,43
Buildings	0,50%	4,8573%	78,8763	18 893,81
Huizen en hoeven	20,10%	25,5087%	10,2599	2 962,99
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	0,67%	0,3798	4,6144	13 001,81
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	0,60%	0,1522%	2,0371	3 627,26

Tabel 10: Unieke grondbelasting voor Oostende⁷⁵

Appartementen maken in Oostende bijna 5% deel uit van de (belastbare) oppervlakte, terwijl ze goed zijn voor maar liefst 48,67% van de totale, Oostendse waarde van het (belastbaar) kadastraal inkomen. Er wordt voor deze vorm van onroerend goed dan ook het meeste gealloceerd vanuit de Oostendse gemeentebegroting, wat het hoge *single tax*-tarief per vierkante meter verklaart. Toch zijn er geen noemenswaardige verschillen met de andere geanalyseerde steden wat betreft de unieke grondbelasting voor een gemiddeld perceel. Dit komt omdat, zoals we in het volgende onderdeel ook opmerken, de gemiddelde oppervlakte van een Oostends appartement behoorlijk klein blijkt te zijn. De hoofdreden is allicht dat Belgen (en andere nationaliteiten) de badsteden en -gemeenten aandoen om een tweede verblijf aan te kopen, waardoor men gerust een kleinere oppervlakte als tweede onroerend goed kan verlangen⁷⁶.

Verder is vrijwel niets dermate opvallend in Oostende wat betreft de unieke belasting voor percelen van gemiddelde grootte, behalve dan de hoge *single tax* die zou betaald worden voor buildings-eigenaars en

⁷⁴ Voor meer informatie over Tabel 9, zie Bijlage 9.

⁷⁵ Voor meer informatie over Tabel 10, zie Bijlage 11.

⁷⁶ Kahane L., Koyen M., Myncke R., & Staelens P. (2009). *Tweede verblijven aan de Kust: onderzoek naar het profiel, de effecten en een toolkit voor het beleid*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://www.toerismevlaanderen.be/sites/toerismevlaanderen.be/files/assets/documents_KENNIS/onderzoeken/3_Eindrapport_effectenmeting.pdf.

gebouwen die instaan voor sociale en ziekenzorg. Toch betalen eigenaars van buildings in Kortrijk net geen 2 000 EUR meer unieke belasting in vergelijking met Oostende. Hetzelfde geldt voor gebouwen die instaan voor o.a. rust- en ziekenhuizen in Oostende ten opzichte van Kortrijk: deze gebouwen zouden in Oostende een kleine 2 000 EUR meer moeten betalen. Echter, als we Oostendse gebouwen voor sociale en ziekenzorg even vergelijken met haar Genkse tegenhanger, zien we wel een groot verschil: onder het *single tax*-regime van Genk betalen dergelijke gebouwen net geen 14 000 EUR meer dan Oostende.

3. KORTRIJK EN OOSTENDE – ELKE STAD APART TARIEF

Nu de volgende twee duosteden zijn besproken inzake de individuele stadstarieven, kan men de cijfers naast elkaar leggen en vergelijken. Ook is het nu mogelijk om te onderzoeken of de assumptie uit de inleiding steek houdt of niet: waar verschilt een badstad van een gewone stad, waarbij beide steden gelegen zijn in dezelfde provincie. Tabel 11 geeft de vergelijking tussen de twee steden weer.

Vergelijking Kortrijk en Oostende	Single tax per m ² (€)		Gemiddelde opp. per perceel (m ²)		Single tax voor een gemiddeld perceel (€)	
	Kortrijk	Oostende	Kortrijk	Oostende	Kortrijk	Oostende
Akkerland	0,0285	0,0221	7 313,95	5 799,61	208,75	127,85
Grasland	0,0286	0,0229	5 137,42	5 797,18	146,73	132,73
Appartementen	37,6338	80,5151	78,86	24,44	2 967,76	1 967,43
Buildings	41,8364	78,8763	489,78	239,54	20 490,77	18 893,81
Huizen en hoeven	6,5175	10,2599	543,39	288,79	3 541,52	2 962,99
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	3,1174	4,6144	3 580,76	2 817,65	11 162,52	13 001,81
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	3,7899	2,0371	5 137,76	1 780,62	20 153,91	3 627,26

Tabel 11: Vergelijking single tax Kortrijk en Oostende elk apart⁷⁷

Het tarief aan unieke grondbelasting voor appartementen in Kortrijk is meer dan de helft minder dan de belasting die geldt in Oostende. Toch is de verschuldigde belasting voor een gemiddeld perceel hoger voor Kortrijk, wat verklaard wordt door de gemiddelde oppervlakte van een Kortrijks appartement. Appartementen zijn namelijk drie keer kleiner in Oostende dan in Kortrijk. Zoals reeds aangehaald in het vorige onderdeel, is de hoofdreden hiervoor logischerwijze het aantal kleine appartementen die dienstdoen als buitenverblijf van veel mensen. Ook het tarief per vierkante meter dat zou gelden voor Oostendse buildings is dubbel zo groot als dat van Kortrijk, maar opnieuw speelt de gemiddelde oppervlakte mee, waardoor de unieke belasting voor een gemiddeld perceel niet dermate verschilt van elkaar. Bovendien is het tarief per vierkante meter voor huizen in Oostende hoger dan in Kortrijk, maar doordat de gemiddelde perceeloppervlakte van huizen de helft kleiner is in Oostende, verschilt de unieke belasting voor een gemiddeld perceel bijgevolg niet aanzienlijk tussen de twee steden. Tot slot valt het groter verschil op voor gebouwen waarin onder andere onderwijsinstellingen en culturele centra zijn gevestigd: qua tarief per vierkante meter valt

⁷⁷ Voor meer informatie over Tabel 11, zie Bijlagen 9 & 11.

er al een verschil op te merken, maar zeker als er gekeken wordt naar de gemiddelde oppervlakte (circa 5 138 m² in Kortrijk tegenover 1 780,62 m²). Dit verklaart dan ook dat dergelijke gebouwen in Kortrijk vijftienmaal duurder zijn dan in Oostende.

4. KORTRIJK EN OOSTENDE – 1 TARIEF

Kortrijk en Oostende – 1 tarief	A	B	C	D
Type onroerend goed	Aandeel in belastbare oppervlakte (%)	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Single tax per m² (€)	Single tax voor een gemiddeld perceel (€)
Akkerland	38,92%	0,0001%	0,02537	178,86
Grasland	14,40%	0,0037%	0,02554	136,08
Appartementen	2,37%	34,2667%	63,6864	2 296,84
Buildings	0,30%	4,0421%	59,0691	20 010,35
Huizen en hoeven	21,66%	35,3349%	7,1744	3 219,14
Gebouwen voor sociale en ziekenzorg	0,49%	0,4023%	3,6187	11 832,60
Gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur	1,16%	0,8559%	3,2364	13 592,98

Tabel 12: Unieke grondbelasting voor Kortrijk en Oostende - gemeenschappelijk tarief⁷⁸

Voor de bepaling van het gemeenschappelijke tarief werden de gemeentebegrotingen van de twee steden evenals de kadastragegevens opgeteld. De tarieven van de *single tax* per m² en de *single tax* voor een gemiddeld perceel zijn net zoals het gemeenschappelijk tarief van Genk en Hasselt gewogen gemiddeldes. Samengevat ziet men in Tabel 12 bijgevolg hoe een *single tax* er zou uitzien voor de steden Kortrijk en Oostende. Wat valt er op aan deze cijfers? Buildings, gebouwen voor sociale en ziekenzorg en gebouwen die onderwijs, onderzoek en cultuur aanbieden zouden respectievelijk meer dan 20 000 EUR, 11 000 EUR en 13 000 EUR unieke belasting betalen. Verder is er weinig noemenswaardig op te merken aan het gemeenschappelijke tarief van Kortrijk en Oostende.

Ook weer zou een gemeenschappelijke, unieke grondbelasting opgesteld moeten worden teneinde de concurrentie tussen de twee steden, die ontstaan door twee afzonderlijke systemen van belastingheffing, te doen fnuiken. Daarenboven wordt de opbrengst doorgestort naar de twee steden a rato van hun individueel aandeel in de totale gemeentebegroting van de twee steden samen (d.i. voor Kortrijk 52,58% en voor Oostende 47,42%).

⁷⁸ Voor meer informatie over Tabel 12, zie Bijlage 12.

HOOFDSTUK 2 DE UNIEKE BELASTING OP NATIONAAL EN SUPRANATIONAAL NIVEAU

A. INTRODUCTIE

Zoals uit de bovenstaande literatuurstudie bleek, kunnen veel belastingsystemen ontworpen worden als *single tax*, zolang ze maar voldoen aan twee voorwaarden: er geldt maar één belasting en er is slechts één belastinggrondslag. Daarom wordt er naast de unieke grondbelasting op lokaal niveau ook de unieke transactiebelasting op nationaal en supranationaal niveau besproken. Het initiële idee van een transactiebelasting als *single tax* komt van professor-emeritus Edgar Feige (*University of Wisconsin-Madison*). Feige's voorstel om een dergelijke belasting te introduceren om op die manier alle andere belastingen af te schaffen, bleek nadien toch niet zijn einddoel, althans dat meldde hij via e-mail. Hij is er namelijk niet meer van overtuigd dat zijn algemene transactiebelasting alle belastingen moet vervangen; wel ziet hij in de transactiebelasting de mogelijkheid om andere belastingen drastisch te verlagen. Hij verwoordt het als volgt:

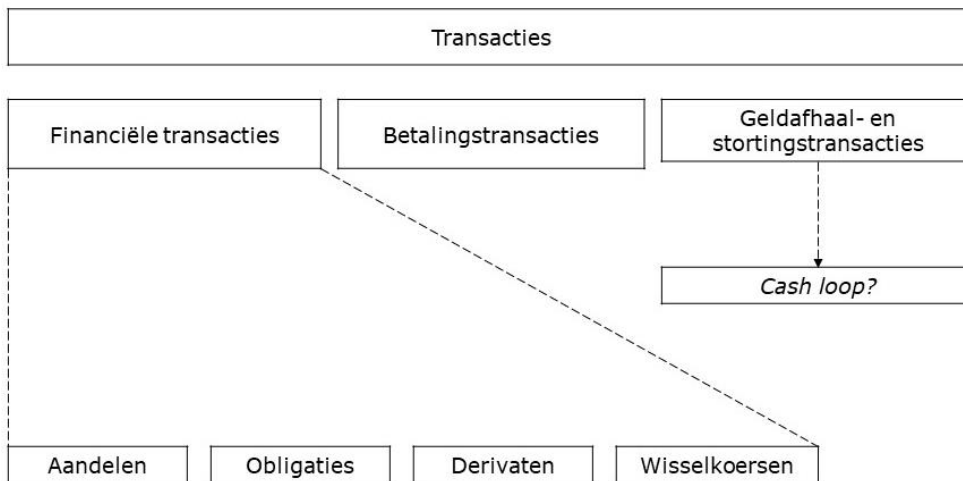
I am now convinced that an APT tax (or a broad based FTT) should not be considered as an alternative for replacing the entire current tax system as I originally proposed, but rather as a revenue neutral additional tax, globally adopted, whose revenues can be used to uniformly reduce existing tax rates on corporate and individual income, VAT etc. (e-mailverkeer Edgar L. Feige)

Anders geformuleerd, stelt hij een revolutionaire *tax shift* voor naar een algemene transactiebelasting (APT-belasting) of, in ordergeschikte orde, een financiële transactiebelasting (FTT) met een brede basis, die bovendien budgetneutraal is. Misschien dat Belgische beleidsmakers hun mosterd kunnen halen bij Feige voor een *tax shift 4.0*, die dan een algemene transactiebelasting bevat om op die manier de lasten op (onder andere) arbeid verder te verlagen.

Voor de algemene transactiebelasting werden cijfers gebruikt die ter beschikking werden gesteld via de *statistical data warehouse* van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB maakt gewag van twee soorten categorieën, namelijk de betalingstransacties⁷⁹ (incl. de geldafhaal- en stortingstransacties) en de financiële transacties⁸⁰. In volgende analyse zal de opsplitsing evenwel bestaan uit drie categorieën, omdat de geldafhaal- en stortingstransacties als een aparte categorie worden beschouwd. Dit komt omdat we de *single tax* op dergelijke transacties moeten integreren met de *cash loop*. Figuur 4 geeft een visuele voorstelling van de drie categorieën die uiteindelijk de transactiebelasting zullen bepalen. Merk op dat het onderdeel financiële transacties opgesplitst is in verschillende componenten. De reden hiervoor is simpel: als we alle deelmarkten van de financiële markt belasten, is de belastbare basis groot en het tarief klein. Er wordt dus met andere woorden niet geijverd voor enkel een aandelentransactiebelasting *à la* Keynes of enkel een valutatransactiebelasting *à la* Tobin.

⁷⁹ Data met betrekking tot betalingstransacties en geldafhaal- en stortingstransacties: ECB Warehouse (2017). Payments statistics. Te consulteren via <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000760>.

⁸⁰ Data met betrekking tot financiële transacties: ECB Warehouse (2017). Securities trading, clearing and settlement statistics. Te consulteren via <https://sdw.ecb.europa.eu/servlet/desis?node=1000004055>.

Figuur 4: Opsplitsing van de transacties in zijn componenten⁸¹

Belangrijk op te merken is dat de statistieken van de Europese Centrale Bank enkel kijken naar de landsgrenzen waarbinnen transacties plaatsvinden en niet naar het individu die de transacties uitvoert. Er wordt dus enkel gekeken naar de bronbasis (*source based*) in plaats van naar de inwoners (*resident based*)⁸². Men kan het in feite vergelijken met het verschil tussen bruto 'binnenlands' en bruto 'nationaal' product. Neem nu bijvoorbeeld België. In de statistieken van de ECB gaat het dan over transacties die op het grondgebied van België plaatsvonden en niet over transacties die door Belgen werden ondernomen. Voor een groot deel zullen deze evenwel gelijk zijn aan elkaar, maar stel dat een Nederlander een rekening opent bij een Belgische bank en met de aan die rekening gelinkte bankkaart transacties uitvoert in België, dan zal dit in de statistieken verschijnen als Belgische transacties in plaats van Nederlandse. Bij de implementatie van een dergelijk belastingsysteem zal er dus rekening moeten gehouden worden met hoe men het systeem ontwerpt: als *source based* of als *residence based*. Volgende analyse gaat derhalve over *source based*-transacties, waardoor de unieke transactiebelasting dus gecategoriseerd kan worden als *source based taxation*.

Onder het unieke belastingsysteem van de transactiebelasting zullen er twee tarieven gelden: een tarief voor geldafhaal- en stortingstransacties en een tarief voor al de rest. De reden hiervoor heeft te maken met de *cash loop*, zoals besproken in Deel IV van de literatuur. Het onderscheid ligt dus in het verschil van elektronisch betalen of betalen met cash. Doordat cash geld wordt afgestraft, zal chartaal geld op middellange tot lange termijn verdwijnen onder de transactiebelasting en evolueren we naar een cash-loze maatschappij. Een cash-loze maatschappij in België is echter nog niet aan de orde op dit moment. Sterker nog, 63% van de Belgen betaalt zijn betalingstransacties in winkels nog met cash⁸³. Wel zit elektronisch betalen alsook mobiel en internetbankieren sterk in de lift: tussen 2011 en 2016 is het aantal bankrekeningen waarmee men mobiel bankierde, toegenomen met factor 45⁸⁴. Hoewel deze twee cijfers gebaseerd zijn op basis van de inwoners (*resident based*), publiceert Febelfin eveneens cijfers gebaseerd op wat er op het

⁸¹ Bron Figuur 4: eigen analyse.

⁸² du Toit, A. (2001). Natural persons and residence based tax. *Accountancy SA*, 21. &

Jose, T. (2016). What is the difference between resident based taxation and source based taxation?.

⁸³ Febelfin (2017). *Hoe betaalt de Belg?*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.febelfin.be/nl/newsletter360/14/factchecker>.

⁸⁴ Febelfin (2017). *Internetbankieren*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.febelfin.be/nl/newsletter360/13/factchecker>.

grondgebied België afspeelt (*source based*), daar deze gebaseerd zijn op data gepubliceerd door de ECB. Merk ook op dat de geringe cijfers die Febelfin publiceert betreffende transacties in België vaak onvolledig zijn. Daarom ook dat er werd gekozen voor data die gepubliceerd werden door de ECB.

B. ONDERDELEN TRANSACTIES

Tabel 13, 14 en 15 gaan dieper in op de componenten van transacties. Zoals eerder vermeld, omvatten de drie grote categorieën de betalingstransacties, de geldafhaal- en stortingstransacties en de financiële transacties. Elke categorie bestaat uit een of meerdere subcategorieën. Opdat elk van deze subcategorieën duidelijk is voor de lezer, zullen in de rechtse kolom kort de subcategorieën toegelicht worden.

1. BETALINGSTRANSACTIES

1. Betalingstransacties (PSP)	Betalingstransacties verzorgt door een <i>payment service providers (PSP)</i> . Dit zijn alle transacties die ofwel direct ofwel indirect via kredietinstellingen passeren (al dan niet door middel van een betaalterminal). Ook transacties van nationale banken en overheden zijn in deze categorie opgenomen.
1.1 Betalingstransacties - via intermediair	Transacties die tot stand komen via een transactieorder door middel van een betalingsdienst (=PSP), bv. via een bancair betalingssysteem of betaalterminals.
1.1.1 Overschrijvingen	(Eng. <i>credit transfer</i>) Het betreft zowel elektronisch overschrijvingen als overschrijvingen in papieren vorm.
1.1.2 Domiciliëringen	(Eng. <i>direct debit</i>) Het betreft domiciliëringen en doorlopende opdrachten.
1.1.3 Cheques	Een geschreven betalingsorder van de ene persoon naar de andere.
1.1.4 Betalingen via e-money	Betalingen die plaatsvinden via een elektronische rekening, eventueel met een e-moneykaart, waarbij er eerst geld moet worden opgeladen alvorens men transacties kan verrichten. Een voorbeeld is PingPing.
1.1.5 Betalingen via betaalkaarten (POS-transacties)	(POS = <i>point-of-sales</i>) Transacties die uitgevoerd worden via een betaalterminal, zowel fysiek als virtueel, door middel van een debet- of kredietkaart (excl. e-moneykaarten). Atos Worldline is bijvoorbeeld aanbieder van fysieke betaalterminaldiensten en Ogone (Ingenico) van de online-tegenhanger.
1.1.5.1 POS-transacties geregistreerd door binnenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door buitenlandse financiële instellingen	Transacties die binnen landsgrenzen plaatsvonden met kaarten gekoppeld aan buitenlandse rekeningen. Het hoeft hier dus niet de facto te gaan over transacties in een bepaald land door niet-inwoners van dat land werden uitgevoerd, want dat zou de <i>resident based</i> benadering betekenen, terwijl het hier gaat over de <i>source based</i> benadering.
1.1.5.2 POS-transacties geregistreerd door binnenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	Transacties die binnen landsgrenzen plaatsvonden met kaarten gekoppeld aan binnenlandse rekeningen. De Nederlander die betalingen doet in België met zijn/haar betaalkaart gekoppeld aan een Belgische rekening, duikt dus op in deze subcategorie.
1.1.5.3 POS-transacties geregistreerd door buitenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	Transacties die in het buitenland werden voltrokken met kaarten gekoppeld aan binnenlandse rekeningen. Deze categorie is niet relevant voor onze analyse, maar voor de volledigheid wordt deze toch vermeld. Men kan overigens niet suggereren dat dit transacties zijn van Belgen in het buitenland, hoewel dit voor een groot deel desalniettemin het geval zal zijn. De waarde van deze subcategorie bedraagt 14 400 000 000 EUR voor België en 135 200 000 000 EUR voor de eurozone.
1.1.6 Andere betalingstransacties	Restcategorie van transacties die niet kunnen worden toegewezen aan een van de subcategorieën. Een voorbeeld is de wissel(brief),
1.2 Betalingstransacties - via simpele debet- en/of creditboeking	Transacties die niet tot stand komen via een transactieorder, maar plaatsvinden via een simpele debet- of creditboeking uitgevoerd door een PSP.

1.2.1 Creditering d.m.v. simpele boeking	Voorbeelden zijn interesten op deposito's, dividenden, enz.
1.2.2 Debitering d.m.v. simpele boeking	Voorbeelden zijn interesten op leningen (en evt. kapitaalaflossing), betaling van bankkosten, belastingen op (verworven) interesten, dividenden en financiële effecten.

Tabel 13: Subcategorieën van betalingstransacties⁸⁵

2. AFHAAL- EN STORTINGSTRANSACTIES

2. Transacties m.b.t. geld afhalen en opladen/ontladen van transacties (PSP)	De naam van deze categorie spreekt voor zich. Merk op dat transacties uit subcategorie 2.1 en 2.2 in aanmerking komen voor het verhoogde tarief aan <i>single tax</i> (cf. de <i>cash loop</i>).
2.1 Geldafhalingen aan geldautomaat in het binnenland door betaalkaarten uitgegeven door buitenlandse financiële instellingen	Transacties waarbij er geld wordt afgehaald of gestort in het binnenland met kaarten gekoppeld aan buitenlandse rekeningen.
2.2 Geldafhalingen aan geldautomaat in het binnenland door betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	Transacties waarbij er geld wordt afgehaald of gestort in het binnenland met kaarten gekoppeld aan binnenlandse rekeningen.
2.3 Op- en ontladen in het binnenland van e-moneykaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	De voorwaarde om e-moneytransacties uit te voeren, is door eerst geld op e-moneykaarten te zetten. Het betreft hier aldus het opladen en ontladen van e-moneykaarten in het binnenland met kaarten gekoppeld aan een binnenlandse e-moneyrekening (hoeft geen bankrekening te betreffen). Dit onderdeel maakt geen deel uit van het verhoogde belastingtarief (cf. de <i>cash loop</i>) simpelweg omdat het op- en ontladen van dergelijke kaarten via elektronische weg gebeurt.
2.4 Geldafhalingen aan geldautomaat in het buitenland door betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	Transacties waarbij er geld wordt afgehaald of gestort in het buitenland met kaarten gekoppeld aan binnenlandse financiële rekeningen. In de veronderstelling dat deze categorie ging over Belgische inwoners (en dus <i>resident based</i> in plaats van <i>source based</i> was), zouden we kunnen stellen dat dit geldafhaaltransacties zijn door Belgen in het buitenland. De waarde van deze subcategorie bedraagt 2 200 000 000 EUR voor België en 40 000 000 000 EUR voor de eurozone (excl. MLT).

Tabel 14: Subcategorieën van geldafhaal- en stortingstransacties⁸⁶

⁸⁵ Bron Tabel 13: ECB Warehouse (2017). Payments statistics. Te consulteren via <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000760>.

⁸⁶ Bron Tabel 14: *Ibid.*

3. FINANCIËLE TRANSACTIES

3. Financiële transacties (settlement via CSD)	CSD is het acroniem voor <i>Central Securities Depositories</i> . Een CSD is een instelling met een drieleding doel, namelijk (1) het verwerken van effectentransacties, (2) het aanbieden van diverse diensten gelinkt aan de verwerking van effectentransacties en (3) het zorgen voor integriteit en juistheid inzake effectentransacties.
3.1 NBB SSS	NBB SSS staat voor Nationale Bank van België - <i>Securities Settlement System</i> . Het is een van de twee Belgische CSD's en concentreert zich voornamelijk op vastrentende effecten en derivaten van dergelijke effecten.
3.2 Euroclear Belgium	Euroclear Belgium is de andere van de twee Belgische CSD's en focust zich hoofdzakelijk op aandelen en derivaten van aandelen.
3.3 Euroclear Bank	De cijfers van Euroclear Bank zullen, hoewel ze in België hun hoofdkwartier hebben, niet meegerekend worden in de transactiebelasting van België of de Eurozone. Hieronder wordt er verder op ingegaan. De waarde van de transacties van Euroclear Bank bedroegen 445,981 biljoen EUR voor 2016.

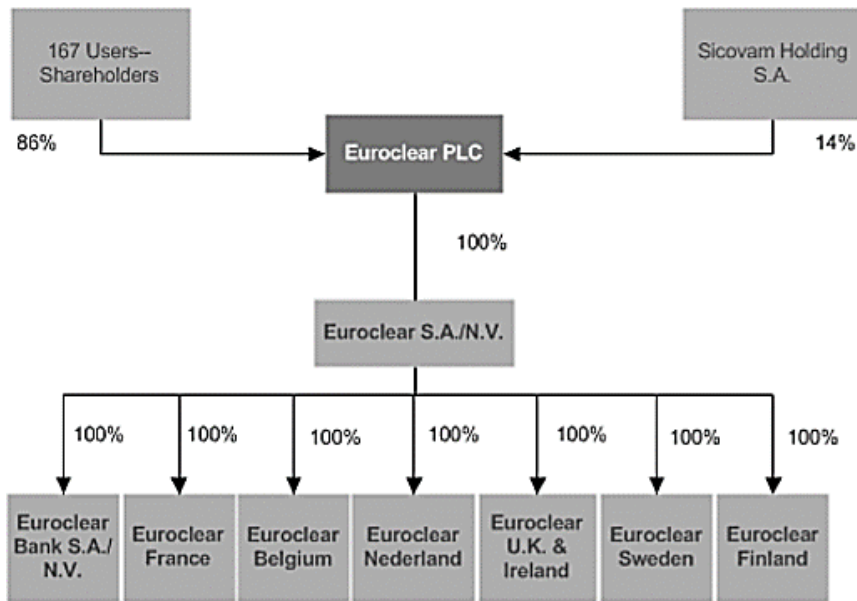
Tabel 15: Subcategorieën van financiële transacties⁸⁷

Merk op dat wisselkoerstransacties niet zijn opgenomen in de categorie van financiële transacties. Dit komt omdat de ECB dergelijke transacties niet rapporteert. Bijgevolg wordt dan ook abstractie gemaakt van deze transacties. Deze zouden wel meegenomen worden in geval van een reële implementatie van de unieke transactiebelasting. Het gevolg is dat de belastbare basis stijgt en het tarief daalt.

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen een ICSD en een CSD. De eerstgenoemde slaat op een *International CSD*. Met andere woorden kan men de geografische grenzen van transacties niet loskoppelen bij deze vorm van CSD, vandaar ook dat Euroclear Bank niet werd opgenomen in de analyse van België noch van de eurozone. Als we Euroclear Group visueel bekijken (zie Figuur 5), zien we dat ze is opgedeeld in twee onderdelen: een ICSD en meerdere CSD's. De CSD's omvatten Euroclear België, Euroclear Frankrijk, Euroclear Finland, Euroclear Nederland, Euroclear VK en Ierland en Euroclear Zweden⁸⁸. Euroclear Group voert diensten uit voor overheden, bedrijven en particulieren wereldwijd.

⁸⁷ Bron Tabel 15: ECB Warehouse (2017). Securities trading, clearing and settlement statistics. Te consulteren via <https://sdw.ecb.europa.eu/servlet/desis?node=1000004055>.

⁸⁸ Euroclear (2018). *Euroclear Bank*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.euroclear.com/services/en/provider-homepage/euroclear-bank.html>.

Figuur 5: Vereenvoudigde structuur Euroclear Group⁸⁹

De onderverdeling van de categorie 'financiële transacties' geldt enkel voor België. In de latere analyse van de eurozone zal de lijst van CSD's met andere woorden beduidend uitgebreid worden. Ook voor de analyse van de eurozone werd Euroclear Bank niet meegenomen. Dit komt doordat Europese effectentransacties via Euroclear worden uitgevoerd door voornamelijk Euroclear Nederland, Euroclear Frankrijk, enz. en slechts een gedeelte door Euroclear Bank zelf.

C. DE UNIEKE TRANSACTIEBELASTING VOOR BELGIË

Tabel 16 geeft de belangrijkste cijfers weer van transacties in België op basis van data van de ECB uit 2016. De in het vorige onderdeel behandelde subcategorieën kunnen met bijbehorende cijfers worden geconsulteerd in Bijlage 13. Er zal enkel notie gemaakt worden van de meest relevante bedragen.

⁸⁹ Bron Figuur 5: Standard & Poor's (2014). *RatingsDirect: Euroclear Bank S.A.* Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://www.euroclear.com/dam/Brochures/About/Standard_and_Poors_Euroclear_Bank_Analysis.pdf.

Transactieaantal en -waarde – België					
Soorten transac- ties	Aantal transac- ties (in mln.)	Waarde transac- ties (in mln. EUR)	Gemiddelde waarde/transac- tie (in EUR)	Verhouding t.o.v. aantal transacties (%)	Verhouding t.o.v. transactie- waarde (%)
1. Betalingstransac- ties	3 445,3	6 735 300	1 954,92	91,83	40,94
2. Geldafhaal- en stortingstransac- ties	303,5	42 500	140,3	8,09	0,26
3. Financiële transacties	2,894	9 672 000	3 342 087,08	0,08	58,80
Totaal	3 751,694	16 449 800	4 384,63	100,00	100,00

Tabel 16: Samenvattende tabel transacties België⁹⁰

Om in een verder stadium de *single tax* te berekenen, is de totale transactiewaarde van belang. Voor België bedraagt deze 16 449 800 000 000 EUR, oftewel 16,45 biljoen EUR. We kunnen op basis van bovenstaande tabel enkele opmerkelijke zaken beknopt bespreken. Zo bedraagt het aantal transacties 3 751 694 000, hetgeen neerkomt op een gemiddelde transactiewaarde van 4 384,63 EUR per transactie. Als we dit opsplitsen zien we toch aanzienlijke verschillen tussen de drie categorieën. De gemiddelde transactiewaarde van een betalingstransactie en een geldafhaal- en stortingstransactie bedragen respectievelijk 1 954,92 EUR en 140,3 EUR per transactie. Wat betreft de relatieve verhoudingen zien we dat financiële transacties slechts 0,08% uitmaken van alle transacties in België terwijl deze categorie wel 58,80% van de totale, Belgische transactiewaarde voor zich neemt. Er gaat dus aardig wat geld om in de Belgische financiële markten, met een gemiddelde transactiewaarde van meer dan drie miljoen euro.

Hoeveel keer meer transacties vinden er plaats in België dan er welvaart gegenereerd wordt? Laten we hiervoor de totale, Belgische transactiewaarde van 2016 vergelijken met het Belgische bruto binnenlands product (bbp) van 2016. Volgens statistieken van de Nationale Bank van België (NBB) bedroeg het bbp in 2016 ofwel 416 452,2 miljoen euro ofwel 423 048,4 miljoen euro, afhankelijk of men het in kettingeuro's of tegen marktprijzen bekijkt⁹¹. De transactiewaarde van België was in 2016 ofwel 39,62 keer ofwel 39 keer groter dan het bbp afhankelijk van de methode van bbp-berekening.

Hoeveel transacties doet de gemiddelde Belg? Op basis van de meest recente cijfers van de FOD Binnenlandse Zaken bedroeg op 1 januari 2018 het bevolkingscijfer in België 11 358 375 inwoners⁹². Dit houdt in dat elke Belg gemiddeld jaarlijks iets meer dan 330 transacties uitvoert.

⁹⁰ Voor meer informatie over Tabel 16, zie Bijlage 13.

⁹¹ NBB (2016). Samenstelling en verdeling van het bbp. Te consulteren via <http://stat.nbb.be/?lang=nl>. Terug te vinden via: nationale rekeningen > gedetailleerde rekeningen > samenstelling en verdeling van het bbp.

⁹² FOD Binnenlandse Zaken (2018). *Statistieken van bevolking*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.ibz.rn.gov.be/nl/bevolking/statistieken-van-bevolking/>.

Nu we de waarde van de transacties hebben bepaald, dient er te worden nagegaan hoeveel overheidsmiddelen de unieke transactiebelasting moet opleveren teneinde budgetneutraal te zijn. In volgende onderdelen zal gekeken worden naar vier mogelijkheden om de vereiste overheidsmiddelen te bepalen. Elk van deze vier mogelijkheden wordt onder de loep genomen om verschillende tarieven aan unieke belasting te bepalen.

Eerst en vooral is het noodzakelijk te benadrukken dat de gehele overheidswerking van België gefinancierd moet worden. Het is daarom onvoldoende en bovendien onjuist om enkel te kijken naar de middelen die de federale overheid nodig heeft. Het totaalbedrag aan overheidsmiddelen dat gegenereerd moet worden, omvat derhalve niet enkel middelen voor de federale overheid of de sociale zekerheid (d.i. entiteit I), maar ook voor de Gemeenschappen en Gewesten en de lokale besturen (waaronder de provincies en de gemeenten), hetgeen entiteit II uitmaakt. Samengevat dient de gezamenlijke overheid dus gefinancierd te worden.

Net zoals de unieke grondbelasting dient de unieke transactiebelasting bepaald te worden vóór aanvang van het jaar dat de belasting overheidsmiddelen hoort te genereren. Tezamen met de begroting zou onder het systeem van de unieke transactiebelasting ook het tarief per transactie moeten bepaald worden, waarbij men zich baseert op schattingen van het aantal transacties en de transactiewaarde. De eerste stap in de bepaling van de overheidsmiddelen zou de federale begroting van 2018 zijn, waarbij zowel de middelen voor de federale overheid als de sociale zekerheid worden bepaald. Helaas zou deze analyse dan enkel entiteit I bevatten en entiteit II gewoonweg negeren. Daarom ook dat er gekozen werd om te werken met andere cijfers die projecties maken voor het jaar 2018. Het Federaal Planbureau heeft zeer recentelijk (maart 2018) statistieken gepubliceerd inzake de economische vooruitzichten van België voor de jaren 2018 tot 2023. Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling die studies en vooruitzichten maakt omtrent diverse sociale en economische vraagstukken. Zij stellen zich als instelling van openbaar nut ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners en nationale en internationale instellingen⁹³. De data die het Planbureau publiceerde over 2018 konden niet meteen gebruikt worden in deze analyse, maar moesten via enkele berekeningen bepaald worden. Tabel 17 geeft een overzicht van de cijfers die gebruikt werden om uiteindelijk te komen tot de uitgaven van de gezamenlijke overheid in België.

⁹³ Federaal Planbureau (2018). *Economische vooruitzichten 2018-2023 – Versie van maart 2018*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://www.plan.be/admin/uploaded/201803291620130.Rapport_maart2018_N.pdf.

(Primaire) uitgaven gezamenlijke overheid - 2018				
1. Berekeningen				
	<u>Gegevens 2018</u>		<u>Bbp 2017</u>	<u>Groefactor bbp 2017-2018</u>
Nominaal bbp	453 409 000 000	<i>o.b.v.</i>	438 500 000 000	3,4%
Reëel bbp	402 924 400 000	<i>o.b.v.</i>	395 800 000 000	1,8%
Overheidsbeslag	52,0%			
Uitgaven gezamenlijke overheid	235 772 680 000			
Uitgaven sociale zekerheid (incl. sociale bijstand)	128 119 477 000			
Uitgaven sociale zekerheid (excl. sociale bijstand)	124 698 555 000			<u>rentelasten 2018 als % bbp 2018</u>
Rentelasten gezamenlijke overheid	10 428 407 000	<i>o.b.v.</i>		2,3%
2. Cijfers				
Uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)	235 772 680 000			
Uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)	107 653 203 000			
Primaire uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)	225 344 273 000			
Primaire uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)	97 224 796 000			

Tabel 17: Berekening uitgaven gezamenlijke overheid België voor 2018⁹⁴

Allereerst werd het verwachte bbp van 2018 berekend op basis van de cijfers van 2017, vermenigvuldigd met de groefactor van 2017-2018. Op deze manier konden de beide bbp's van 2018 bepaald worden. Vooral het nominale bbp is belangrijk voor de bepaling van de totale overheidsuitgaven van de gezamenlijke overheid. Het Planbureau geeft echter niet het absolute cijfer weer, maar wel het relatieve cijfer in de vorm van het overheidsbeslag. Dit is het totale aandeel van de overheid in de economie (bbp) in een bepaald jaar. Anders gezegd, het overheidsbeslag is de ratio van de totale uitgaven van de gezamenlijke overheid in een bepaald jaar en het nominale bbp van datzelfde jaar. Het verwachte bbp werd berekend en het verwachte overheidsbeslag voor 2018 raamt het Planbureau op 52,0% van het nominale bbp. Hieruit

⁹⁴ Bron Tabel 17: eigen berekeningen op basis van cijfers van het Federaal Planbureau en de Federale begroting van 2018.

kunnen we de totale uitgaven van de gezamenlijke overheid halen: 235 772 680 000 EUR. Om het budget van de sociale zekerheid voor 2018 te achterhalen, werd de begroting van de federale overheid voor 2018 gebruikt. Daar vindt men op p.168 van de Algemene Toelichting dat het totaal van de geraamde uitgaven voor 2018 ongeveer 128 miljard euro bedraagt. Voor de volledigheid wordt ook het onderscheid vermeld tussen sociale bescherming. Zo bestaat er de sociale zekerheid voor de klassieke sectoren en het zogenaamde systeem van sociale bijstand. Deze laatste vormt "een residueel vangnet voor diegenen die door de mazen van het socialezekerheidsstelsel vallen", aldus volgens de site van de sociale zekerheid⁹⁵. Het gaat hier hoofdzakelijk over het garanderen van een minimumloon en tegemoetkomingen voor personen met een beperking. Daarom dat er een opsplitsing gemaakt wordt tussen de volledige uitgaven van de sociale zekerheid (dus inclusief sociale bijstand) en de uitgaven exclusief de sociale bijstand. Voor de berekeningen werden de uitgaven van de sociale zekerheid evenwel in zijn geheel opgenomen teneinde zo correct en volledig mogelijk te zijn. Ten slotte gaf het planbureau ook een raming van de rentelasten voor 2018. Deze rentelasten omvatten niet enkel de rentelasten van de federale overheid, maar ook van de sociale zekerheid, de Gemeenschappen en Gewesten en de lokale overheden. De rentelasten werden bepaald door het verwachte percentage aan rentelasten van 2018 te vermenigvuldigen met het verwachte, nominale bbp voor 2018. We hebben nu alle cijfers die nodig zijn om de verschillende overheidsuitgaven te berekenen. In de volgende puntjes wordt hier verder op ingegaan.

1. TOTALE OVERHEIDSUITGAVEN INCL. EN EXCL. HET WETTELIJKE SOCIALEZEKERHEIDSSTELSEL

De eerste twee bedragen onder de tussentitel '2. Cijfers' van Tabel 17 geven de cijfers weer van de totale overheidsuitgaven met en zonder de uitgaven van de sociale zekerheid. Eerst en vooral is het de bedoeling om de totale overheidsuitgaven te analyseren inclusief de uitgaven van de sociale zekerheid. Op die manier nemen we alle mogelijke overheidskosten mee in de berekening van de *single tax*. Natuurlijk kan men ook redeneren dat het wettelijke socialezekerheidsstelsel een vorm van publieke verzekering is. In theorie zou men dergelijke verzekeringen ook kunnen overlaten aan private verzekeringsinstellingen. Merk op dat deze redenering geen rekening houdt met de wenselijkheid, doelmatigheid of doeltreffendheid van een privaat socialezekerheidsstelsel bij de bevolking en/of beleidsmakers. Allicht zullen aan beide soorten sociale verzekeringen voor- en nadelen verbonden zijn. Hier wordt evenwel niet verder op ingegaan, maar het is toch belangrijk om deze mogelijkheid te vermelden zodat beleidsmakers een zo juist mogelijk beeld geschetst krijgen omtrent de hoogte van de overheidsuitgaven en dus omtrent het tarief van de *single tax*. Sterker nog, Feige (2000) betreft het Amerikaanse socialezekerheidsstelsel niet in zijn analyse, simpelweg omdat het gros van sociale bescherming in de Verenigde Staten wordt gegarandeerd via private verzekeringsmaatschappijen. In België daarentegen kennen we een heel ander systeem.

2. PRIMAIRE OVERHEIDSUITGAVEN INCL. EN EXCL. HET WETTELIJKE SOCIALEZEKERHEIDSSTELSEL

In plaats van de totale overheidsuitgaven (incl. en excl. de sociale zekerheid) te analyseren, is het ook zinvol om te kijken naar de primaire uitgaven. Dit zijn de uitgaven van de overheid met uitzondering van de rentelasten. Daarom dat de rentelasten van de gezamenlijke overheid van belang zijn en niet enkel de rentelasten van de federale overheid. De primaire uitgaven zijn in feite de effectieve uitgaven die de overheid doet, zonder rekening te houden met de intrestlasten die ze moet betalen op overheidsschuld uit het verleden. Door abstractie te maken van de intrestlasten kan men het overheidsbeleid analyseren op

⁹⁵ Sociale Zekerheid (z.d.). *De sociale bijstand*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/overde-sociale-zekerheid/de-sociale-zekerheid-belgie/de-sociale-bijstand>.

een manier dat er geen rekening hoeft gehouden worden met eventuele, slechte prestaties uit het verleden⁹⁶. Door de inrestlasten niet mee te nemen in de berekening van het primaire saldo, is men in staat om het overheidsbeleid te beoordelen in termen van 'is men toegekomen met de middelen die ter beschikking stonden?'. Anders gesteld, is het een manier om na te gaan of de overheid een gat in zijn hand heeft⁹⁷.

3. INITIEEL EN AANGEPAST TARIEF

Nu we zowel de waarde van de Belgische transacties als de middelen die de overheid nodig heeft, bepaald hebben, kunnen we overgaan tot de analyse van het tarief aan *single tax*. Tabel 18 vat de tarieven voor de *single tax* samen en geeft ook de tarieven weer, aangepast aan diverse elasticiteiten. De elasticiteiten zijn belangrijk, omdat de gevraagde hoeveelheid naar transacties gaat dalen door de prijsverhoging via de unieke belasting. Het is echter moeilijk vast te stellen hoeveel deze elasticiteit bedraagt. Daarom dat er zoveel mogelijk *single tax*-tarieven werden gesimuleerd. Waarom is de elasticiteit van transacties zo moeilijk te bepalen? Wel, ze is simpelweg nog nooit berekend voor alle transacties. Hoogstens werd er een verdienstelijke poging ondernomen om de elasticiteit van een deelmarkt van de financiële markt te bepalen (voor meer info zie Deel IV, Hoofdstuk 4). Hoe breder men de belastingbasis maakt, hoe minder substituten er zijn en bijgevolg hoe lager de elasticiteit is. Zo is de elasticiteit van een de deelmarkten van de financiële markt groter dan de elasticiteit van de gehele financiële markt, hetgeen op zijn beurt weer groter is dan de elasticiteit die alle transacties omvat. De vuistregel is: hoe minder substituten er zijn, des te kleiner de elasticiteit zal zijn. Daarom dat men kan verwachten dat de elasticiteit van alle transacties ten gevolge van de unieke transactiebelasting redelijk gering zal zijn. Hoeveel is helaas onmogelijk te zeggen. Wat we wel zeker weten is dat de elasticiteit in absolute waarde groter zal zijn dan 0.

⁹⁶ Noels, G. (2012). *De Belgische overheidsuitgaven vergeleken*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.economieblog.be/wordpress/7/>.

⁹⁷ Mouton, A. (2013). *Primaire uitgaven Belgische overheid bereiken recordniveau*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://trends.knack.be/economie/finance/primaire-uitgaven-belgische-overheid-bereiken-recordniveau/article-normal-246291.html>.

Initieel belastingtarief (elasticiteit = 0)	Tarief indien # transacties verminderen met ...						
	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%
<i>Tarief o.b.v. totale gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)</i>							
1,4333%	1,5925%	1,7916%	2,0476%	2,3888%	2,8666%	3,5832%	4,7776%
<i>Tarief o.b.v. totale gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)</i>							
0,6544%	0,7271%	0,8180%	0,9349%	1,0907%	1,3089%	1,6361%	2,1814%
<i>Tarief o.b.v. primaire uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)</i>							
1,3699%	1,5221%	1,7124%	1,9570%	2,2832%	2,7398%	3,4247%	4,5663%
<i>Tarief o.b.v. primaire uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)</i>							
0,5910%	0,6567%	0,7388%	0,8443%	0,9851%	1,1821%	1,4776%	1,9701%

Tabel 18: Unieke transactiebelasting voor België⁹⁸

Wat betekenen die tarieven nu precies en belangrijker: wie moet nu welk deel van de belasting betalen? Welnu, indien men bijvoorbeeld geen rekening houdt met de schulden uit het verleden (d.i. primaire uitgaven) en men de sociale zekerheid zou overlaten aan private verzekeringsinstellingen, tezamen met de assumptie dat de transactie-elasticiteit ervoor zorgt dat er 20% minder transacties plaatsvinden, maakt dat 0,7388% het geldende, unieke belastingtarief zou zijn. Dit tarief wordt evenredig verdeeld onder de koper en de verkoper, waardoor beiden bijgevolg 0,3694% unieke belasting per transactie zouden betalen. Indien we de sociale zekerheid meenemen en de volledige overheidsuitgaven (incl. rentelasten) willen financieren, zal het geldende tarief iets meer dan 1,59% bedragen, waarbij we veronderstellen dat de transacties met 10% zullen dalen. Zowel de koper als de verkoper zouden net geen 0,80% transactiebelasting betalen per transactie. De rest van de tabel is op dezelfde wijze leesbaar: eerst en vooral moet men bepalen wat men wil meenemen in de analyse inzake overheidsmiddelen, waarna men een best mogelijke schatting dient te maken van de elasticiteit.

4. TARIEF VOOR GELDAFHALINGEN EN –STORTINGEN

Er zal een ander tarief gelden voor geldafhaal- en stortingstransacties. De reden hiervoor is duidelijk: als men 100 EUR afhaalt aan de automaat, doet men hier gemiddeld X betalingen mee, de zogenaamde *cash loop*, waarbij X strikt groter is dan 1. De *cash loop* is dus met andere woorden de omloopsnelheid van cash geld: hoeveel keer wisselt een bankbiljet van hand vooraleer het terug op een bankrekening wordt gestort. Door met cash te betalen, zou men de transactiebelasting kunnen ontwijken, daar deze alleen geheven

⁹⁸ Voor meer informatie over Tabel 18, zie Bijlage 14.

wordt op digitale transacties. Als men het gewone *single tax*-tarief nam voor dergelijke transacties, zouden deze transacties in zekere zin gepromoot worden, omdat er maar één keer belasting op wordt geheven, terwijl er meerdere transacties mee worden voltrokken. Om dit probleem te vermijden, moet men het tarief dat geldt voor geldafhaal- en stortingstransacties vermenigvuldigen met de *cash loop*. Opnieuw speelt het probleem van de hoogte van deze *cash loop*. Deze is ooit berekend voor Nederland, maar nooit voor België. De *cash loop* die men voor Nederland had berekend dateert uit de jaren '80 en lijkt dus niet meer up-to-date. Meer zelfs, twee studies uit 1981 en 1984 die Nederland onderzochten, kwamen uit bij een *cash loop* van twee, terwijl Feige een *cash loop* uitkwam van vier in 1987 (Feige, 1987). Er werd geopteerd om een *cash loop* van vier als basis te nemen en te veronderstellen dat België en Nederland inzake geldafhaal- en stortingstransacties aan elkaar gewaagd zijn. Laten we ook veronderstellen dat er abstractie gemaakt wordt van de tijd, waardoor de berekende *cash loop* van Feige in 1987 voor Nederland een goede benadering is voor de *cash loop* voor België anno 2018. Dit wil zeggen dat als men geld afhaalt, men twee keer het tarief betaalt en als men geld terug op de bankrekening stort wederom twee keer het tarief betaalt, voor een totaal aan 4 keer het tarief, hetgeen de *cash loop* is.

Als er geen uniform tarief geldt voor alle soorten transacties, hetgeen het geval is doordat geldafhaal- en stortingstransacties x-aantal keren zwaarder belast worden, moet er een herberekening gedaan worden van het belastingtarief. Omdat deze transacties zwaarder belast worden dan anderen, kunnen overige transacties minder zwaar belast worden en wordt tegelijkertijd nog altijd de hoogte van de overheidsmiddelen gevrijwaard. Dit zal geduid worden met een theoretisch voorbeeldje, waarna we dezelfde berekening zullen toepassen op de unieke transactiebelasting van België.

Veronderstel dat er 200 miljard euro aan overheidsmiddelen moet gegenereerd worden in jaar X. Veronderstel bovendien dat de totale waarde van alle transacties 20 000 miljard euro bedraagt in datzelfde jaar. Hierdoor komt de unieke transactiebelasting uit op 1%, waarbij abstractie wordt gemaakt van elasticiteiten. Veronderstel vervolgens dat de *cash loop* vier bedraagt en de geldafhaal- en stortingstransacties 20% van de transacties uitmaakt. Verder verandert er niets aan de totale transactiewaarde en blijft het vereiste budget aan overheidsmiddelen hetzelfde. Het nieuwe belastingtarief zou dan zijn:

$$x = \frac{200 \text{ mrd. euro}}{80\% \times 1 \times 20\,000 \text{ mrd.} + 20\% \times 4 \times 20\,000 \text{ mrd.}}$$

Als men x oplost, bekomt men een uniek belastingtarief van 0,625% in plaats van 1%. Men kan dit controleren doordat $((0,625 \times 80 \times 20\,000 \text{ mrd.})/100)$ plus $((4 \times 0,625 \times 20 \times 20\,000 \text{ mrd.})/100)$ gelijk is aan 20 000 mrd. euro, hetgeen exact de waarde is van de transacties.

Toegepast op de cijfers van België, kunnen we stellen dat:

- De primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid excl. sociale zekerheid: 97 224 796 000 EUR
- De totale transactiewaarde: 16 449 800 000 000 EUR
- De *cash loop*: 4
- Het aandeel geldafhaal- en stortingstransacties (code 2.1 en 2.2) bedraagt $(900\,000\,000 + 41\,300\,000\,000)/16\,449\,800\,000\,000 = 0,26\%$

Op basis van deze gegevens zijn we in staat te berekenen wat het nieuwe tarief zal zijn, in de veronderstelling dat er abstractie zal gemaakt worden van elasticiteiten.

$$x = \frac{97,224796 \text{ mrd. euro}}{99,74\% \times 1 \times 16\,449,8 \text{ mrd.} + 0,26\% \times 4 \times 16\,449,8 \text{ mrd.}}$$

Hierdoor zal het tarief komen te liggen op 0,5865% van de transactiewaarde. Dit is slechts lichtjes lager dan het initiële tarief van 0,5910% uit tabel 18. Dit komt omdat het aandeel van geldafhaal- en stortings-transactie slechts 0,26% deel uitmaakt van de totale waarde van transacties. Veel verschil maakt het dus met andere woorden niet.

5. GEVOLG VOOR CRYPTOVALUTA

Een minder voor de hand liggende kritische succesfactor van een unieke belasting op transacties, doch een zeer belangrijke, is het elimineren van geld dat circuleert buiten het circuit van financiële tussenpersonen. Aan de ene kant kan het gaan om cash geld in handen van individuele criminelen of criminele organisaties. Aan de andere kant kan het gaan om elektronisch geld in de vorm van cryptovaluta, waarbij de transactie plaatsvindt buiten het reguliere betalingssysteem. De Bitcoin bijvoorbeeld laat direct transacties toe tussen twee gebruikers onderling, waarbij er geen sprake is van een tussenpersoon. Dergelijke transacties vormen natuurlijk een probleem en kunnen gezien worden als belastingontwijking in het systeem van de unieke transactietaks. Daarom ook dat Feige terecht opmerkte dat dergelijke valuta verboden moeten worden teneinde ervoor te zorgen dat het bedrag dat gegenereerd moet worden aan overheidsmiddelen ook effectief geïnd wordt. De overheid zal dus streng moeten toezien op dergelijke cryptovaluta en er dus voor moeten zorgen dat het verbod afgedwongen wordt. Natuurlijk bevindt België zich niet in een economische en juridisch vacuüm, waardoor de voorkeur wat betreft het verbod meteen duidelijk wordt voor samenwerking op supranationaal niveau. Samenwerking op vlak van de eurozonelanden is een stap in de goede richting, maar een Europese wet (richtlijn of verordening) zou effectiever zijn. In laatste instantie zou een verbod op cryptovaluta wereldwijd soelaas brengen. Uiteraard allemaal op voorwaarde dat het verbod ook effectief en efficiënt kan afgedwongen worden.

D. DE UNIEKE TRANSACTIEBELASTING VOOR DE EUROZONE

Het tweede onderdeel van de unieke transactiebelasting omvat een gelijkaardige analyse zoals in het vorige onderdeel, maar dan op Europees niveau. De reden is simpel: veronderstel dat België als enige land ter wereld een unieke transactiebelasting invoert. Dan worden de niet-belaste transacties in de buurlanden zeer aantrekkelijk en kan het zijn dat er geldmiddelen verschuiven naar andere landen, hetgeen niet ondenkbaar is gezien de vier fundamentele vrijheden van de Europese Unie: vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal (zie Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie, art. 45–66⁹⁹). Dan is nog de vraag of er een gegronde voorkeur is voor een analyse van de Europese Unie zelf of een onderdeel ervan. Aangezien de Unie bestaat uit lidstaten die zowel de euro als andere munteenheden gebruiken (bv. Zweedse Kroon of Poolse Złoty), werd er gekozen voor een uniforme set van landen die dezelfde munteenheid hanteren. De eurozonelanden zorgen bijgevolg voor een betere vergelijkbaarheid. Evenzeer zijn statistieken inzake betalingstransacties, geldafhaal- en stortingstransacties alsook financiële transacties terug te vinden via de statistieken-warehouse van de Europese Centrale Bank. De cijfers die de ECB publiceert bevatten nochtans cijfers van de lidstaten van de Europese Unie. Waarom worden deze cijfers niet meegenomen in de analyse? De cijfers van EU-lidstaten die de euro niet hanteren, werden allemaal omgezet naar euro en berekend via de som van de dagelijkse, gemiddelde wisselkoers en dit 365 dagen lang. Toch is dit geen al te goede basis voor een uniform *single tax*-tarief. Het doel van de unieke transactiebelasting is om te kijken naar de toekomstige noden van overheden evenals de toekomstige transacties die zullen plaatsvinden. Dergelijke schattingen zijn, mits goede modellen, relatief makkelijk te bepalen. Het wordt niettemin lastig als we wisselkoersen willen schatten naar de toekomst toe, hetgeen nodig is om op voorhand te unieke transactiebelasting voor het komende jaar te kunnen bepalen. Tezamen met de begrotingen van de lidstaten en de verwachte, totale transactiewaarde van de Unie, zou men dus ook een raming moeten maken van de wisselkoersen. Dergelijke raming lijkt onbegonnen werk zonder buitengewoon veel assumpties te maken. Dit komt hoofdzakelijk doordat wisselkoersen onderhevig zijn aan de fluctuaties van de financiële markt. Om dergelijke moeilijkheid te vermijden werd aldus gekozen voor de eurozone, hetgeen 19 landen omvat¹⁰⁰, in plaats van de Europese Unie, hetgeen – voorlopig althans nog – 28 lidstaten telt¹⁰¹.

De categorieën en subcategorieën van soorten transacties in de eurozone zijn idem aan die van België, met het grote verschil dat de subcategorieën van de financiële transacties flink zijn uitgebreid met de CSD's (d.i. de instelling die de overdracht van effecten afhandelt) van alle eurozonelanden. Helaas rapporteert de ECB niet altijd de cijfers van alle eurozonelanden, waarschijnlijk omdat er geen cijfers bekend zijn voor sommige landen. Daarom werd er geopteerd om de eurozonelanden die wel cijfers hadden, gewoonweg op te tellen en abstractie te maken van eurozonelanden die geen cijfers hadden. Gelukkig gaat het in de meeste gevallen tussen de nul en drie landen die geen cijfers vermeldden, waardoor de betrouwbaarheid van de cijfers niet al te erg in het gedrang komt. Hoe dan ook is het belangrijk om op te merken dat de totale transactiewaarde van de eurozone een onderschatting zal zijn van de werkelijkheid, net omwille van

⁹⁹ Eur-Lex (2007). *Treaty on the Functioning of the European Union*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>.

¹⁰⁰ European Union (z.d.). *De euro*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://europa.eu/european-union/about-eu/money/euro_nl.

¹⁰¹ European Union (z.d.). *United Kingdom*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/unitedkingdom_en.

de hierboven geschetste reden. Wanneer landen geen melding maken van cijfers voor een bepaalde categorie, zal dit land in bijlage vermeld worden met zijn ISO-landcode¹⁰². De ISO-landcodes van de eurozonelanden vindt men in Bijlage 15.

Ierland werd niet meegenomen in de categorie van de financiële transacties, omdat Ierland een CSD deelt met het Verenigd Koninkrijk. Het is derhalve onmogelijk uit te maken welke transacties Iers en welke Brits zijn. Dit maakt de onderschatting wel groter. Het is daarom belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de werkelijke tarieven van de *single tax* voor de eurozone lager zullen zijn dan hieronder weergegeven. Overigens wordt er, net zoals in het geval van België, abstractie gemaakt van de internationale CSD Euroclear Bank, die zijn hoofdzetel in Brussel heeft.

Om het tarief aan *single tax* te bepalen, dient eerst de transactiewaarde in de eurozone bepaald te worden. Tabel 19 geeft de belangrijkste cijfers weer. De volledige analyse is wederom terug te vinden in Bijlage 18. Merk op dat 'binnenlands' in Bijlage 18 slaat op binnen de eurozone en 'buitenlands' op buiten de eurozone. Verderop wordt de grootte van de vereiste overheidsmiddelen bepaald voor de gezamenlijke overheden van de eurozonelanden.

Transactieaantal en -waarde – eurozone					
Soorten transacties	Aantal transacties (in mln.)	Waarde transacties (in mln. EUR)	Gemiddelde waarde/transactie (in EUR)	Verhouding t.o.v. aantal transacties (%)	Verhouding t.o.v. transactiewaarde (%)
1. Betalingstransacties	90 017,8	180 019 600	1 999,82	91,60	32,47
2. Geldafhaal- en stortingstransacties	8 085,1	1 146 200	141,77	8,23	0,21
3. Financiële transacties	166,5	373 227 000	2 241 535,3	0,17	67,32
Totaal	98 269,4	554 392 800	5 641,6	100,00	100,00

Tabel 19: Samenvattende tabel transacties eurozone¹⁰³

De totale waarde aan transacties in 2016 in de eurozone bedroeg (afgerond) 554,4 biljoen euro. Het aantal transacties die plaatsvonden in dat jaar belopen (afgerond) 98,27 miljard, voor een gemiddelde transactiewaarde van 5 641,6 euro. Betalingstransacties en geldafhaal- en stortingstransacties kwamen gemiddeld uit op respectievelijk net geen 2 000 euro en 142 euro per transactie. Het grote bedrag bij de gemiddelde transactiewaarde van financiële transacties valt wederom op: meer dan 2,2 miljoen euro is de gemiddelde waarde van een financiële transactie in de eurozone. De verhouding van elke categorie ten opzichte van

¹⁰² ISO (z.d.). Online Browsing Platform. Te raadplegen via <https://www.iso.org/obp/ui/#search>. Te vinden via Online Browsing Platform > country codes > vul desbetreffende land in.

¹⁰³ Voor meer informatie over Tabel 19, zie Bijlage 18.

het aantal transacties, doet de betalingstransacties toch in het oog springen: bijna 92%. Als we dit dan vergelijken met het aandeel van de betalingstransacties ten opzichte van de totale waarde van alle transacties, zien we dat dit percentage net geen drie keer kleiner is, waardoor het nog maar slechts een derde bijdraagt aan de totale transactiewaarde. Het omgekeerde is waar voor de financiële transacties: zij maken nog geen 0,2% uit van het aantal transacties, maar zijn verantwoordelijk voor maar liefst twee derde van de totale transactiewaarde.

Voor de unieke transactiebelasting in de eurozone zal er enkel gekeken worden naar de totale en de primaire uitgaven van de gezamenlijke overheden van de eurozonelanden. Er zal dus geen rekening gehouden worden met de socialezekerheidsstelsels, omdat de cijfers van de sociale zekerheid zeer sterk verschillen per land afhankelijk van welke bron gebruikt werd. Om uniformiteit en vergelijkbaarheid te garanderen wordt er daarom abstractie van gemaakt en wordt er dus gekeken naar overheidsuitgaven *inclusief* het socialezekerheidsstelsel. Bovendien stelde hetzelfde probleem zich bij de vergelijkbaarheid van de totale en de primaire, gezamenlijke overheidsuitgaven: ook deze verschillen voor elk land afhankelijk welke bron gebruikt werd. Bijgevolg werd geopteerd om te werken met cijfers van 2016 van de Europese Commissie¹⁰⁴. De cijfers die Eurostat publiceert, zijn niet helemaal gelijk aan de cijfers die gepubliceerd worden in de begrotingen of de nationale rekeningen van de desbetreffende landen, omdat deze cijfers niet geharmoniseerd en derhalve niet vergelijkbaar zijn. Eurostat berekent de overheidsuitgaven van de eurozonelanden wel op een geharmoniseerde manier, wat verklaart waarom voor deze data werd gekozen. Tabel 20 geeft de vereiste overheidsmiddelen weer voor de eurozone, opgesplitst per land.

¹⁰⁴ Eurostat (2017). *Government finance statistics – Summary tables (Vol. 2/2017)*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/product/-/asset_publisher/AJvyaqHIoCCp/content/KS-EK-17-001?inheritRedirect=false.

Overheidsuitgaven van de eurozonelanden – cijfers van 2016			
Eurozoneland	Primaire overheidsuitgaven (in miljoen EUR)	Rentelasten (in miljoen EUR)	Totale overheidsuitgaven (in miljoen EUR)
België	212 962	12 139	225 101
Cyprus	6 481	465	6 946
Duitsland	1 346 960	41 597	1 388 557
Estland	8 560	11	8 571
Finland	117 971	2 285	120 256
Frankrijk	1 214 441	42 016	1 256 457
Griekenland	80 943	5 651	86 594
Ierland	68 366	6 187	74 553
Italië	763 636	66 475	830 111
Letland	9 038	256	9 294
Litouwen	12 710	517	13 227
Luxemburg	22 160	168	22 328
Malta	3 563	218	3 781
Nederland	297 690	7 559	305 249
Oostenrijk	171 685	7 448	179 133
Portugal	75 610	7 761	83 371
Slovenië	17 020	1 219	18 239
Slowakije	32 348	1 336	33 684
Spanje	440 628	31 405	472 033
Totaal	4 902 772	234 713	5 137 485

Tabel 20: Vereiste overheidsmiddelen voor de eurozonelanden¹⁰⁵

De statistieken van Eurostat geven niet de primaire uitgaven weer *an sich*, maar deze konden eenvoudigweg berekend worden door de totale uitgaven en de rentelasten van elkaar af te trekken. Merk op dat er gewerkt werd met de meest recente, historische data en niet met toekomstige data (begrotingen), omdat hier gewoonweg geen geharmoniseerde statistiek over bestaat.

¹⁰⁵ Voor meer informatie over Tabel 20, zie Eurostat & Bijlage 17.

1. TOTALE EN PRIMAIRE OVERHEIDSUITGAVEN

De primaire uitgaven worden onder de loep genomen voor dezelfde reden als in het geval van de Belgische, unieke transactiebelasting: wat zijn de overheidsuitgaven in de veronderstelling dat de opgebouwde schulden uit het verleden worden genegeerd. Volgens cijfers van de Nationale Bank van België (NBB) bedroegen de primaire uitgaven van België in 2016 ongeveer 51% van het bbp, terwijl de primaire uitgaven in de eurozonelanden in datzelfde jaar uitkwamen op 46%¹⁰⁶. Finland en Frankrijk hadden in 2016 de hoogste, primaire uitgaven in relatie tot hun bbp, respectievelijk 57% en 54%; Ierland de laagste met net geen 30%.

2. INITIEEL EN AANGEPAST TARIEF

De initiële tarieven alsook de tarieven aangepast aan de verscheidene elasticiteiten zijn te raadplegen in Tabel 21. Uit deze tabel kan men afleiden dat het initiële, unieke belastingtarief op basis van de primaire uitgaven van de eurozonelanden en abstractie makend van een elasticiteitseffect, 0,8843% per transactie zou bedragen, hetgeen evenredig verdeeld zou worden tussen de koper en de verkoper.

Initieel belastingtarief (elasticiteit = 0)	Tarief indien # transacties verminderen met ...						
	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%
<i>Tarief o.b.v. totale uitgaven van de gezamenlijke overheid</i>							
0,9267%	1,0297%	1,1584%	1,3238%	1,5445%	1,8534%	2,3167%	3,089%
<i>Tarief o.b.v. primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid</i>							
0,8843%	0,9826%	1,1054%	1,2634%	1,4739%	1,7687%	2,2109%	2,9478%

Tabel 21: Unieke belasting voor de eurozone¹⁰⁷

De transactie-elasticiteiten in de analyse van de eurozonelanden wordt verwacht kleiner te zijn dan diegene voor België. Hoewel in België misschien alle transacties belast worden, waardoor er eigenlijk geen onbelaste substituten meer overblijven, zijn er natuurlijk wel nog onbelaste substituten in het buitenland te vinden: in Nederland zouden bijvoorbeeld betalingstransacties en financiële transacties niet belast worden, waardoor het voor Belgen interessant wordt om dergelijke transacties in die landen tot stand te brengen. Met de uitbreiding van het gebied door niet één maar negentien landen, zorgt men voor een afremmend effect op een mogelijke transactievluucht. Nog beter zou zijn om een unieke transactiebelasting in te voeren op een hoger supranationaal niveau, namelijk de Europese Unie. Het meest wenselijke, helaas minst waarschijnlijke, zou een invoering zijn van dergelijke taks in een internationale context, of ten minste in een context waarbij de grote politieke en economische machtsblokken van de wereld aan deelnamen (d.i. de

¹⁰⁶ Merk op dat het percentage voor de eurozone een niet-gewogen gemiddelde is. Bron: NBB (2016). *Overheidsontvangsten en -uitgaven: analyse en aanbevelingen*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.nbbmuseum.be/wp-content/uploads/2016/10/4-ontvangsten-en-uitgaven.pdf>.

¹⁰⁷ Voor meer informatie over Tabel 21, zie Bijlage 19.

Verenigde Staten, Canada, Japan, China en de Europese Unie met het VK, Duitsland en Frankrijk). Dit is ook exact wat Edgar Feige opmerkt:

The problem is that the US, Canada, UK and the EU countries would all need to adopt a similar tax in order to eliminate all substitution possibilities between major financial hubs. The EU's exploration on the FTT proposals also demonstrate the political difficulties of obtaining global adoption. Only adoption by major financially developed nations will eliminate the political concerns of shifting financial transactions between competing financial hubs. However, I advocate an APT tax [algemene transactiebelasting] over a FTT [financiële transactiebelasting] since it greatly simplifies and reduces administration, collection and compliance costs while also eliminating many remaining substitution inefficiencies. These arise on margins between real and covered and non-covered financial assets transactions when only a partial FTT is adopted. It is also much easier to explain and draft proposals for a simple flat rate on all transactions. (e-mailverkeer Edgar L. Feige)

Hetzelfde probleem bij de unieke grondbelasting (op lokaal niveau) stelt zich ook bij de unieke belasting op het niveau van de eurozone: landen kunnen hun vereiste overheidsmiddelen verhogen en de lasten hiervan voor een groot deel afschuiven op andere eurozonelanden, *ceteris paribus*. Dit komt wederom omwille van het gewogen gemiddelde dat gebruikt wordt om het *single tax*-tarief te bepalen. Teneinde ervoor te zorgen dat bepaalde landen hun vereiste overheidsmiddelen niet exuberant hoog zetten, is er regelgeving nodig tussen de participerende landen. Die regelgeving kan men bekomen door bijvoorbeeld de Europese Centrale Bank de bevoegdheid te geven om een specifiek orgaan te creëren voor de bepaling van het belastingtarief. Dit orgaan zou overigens ook instaan om de samenwerking tussen de eurozonelanden te coördineren. Een andere mogelijkheid is dat de negentien landen van de eurozone multilaterale verdragen afsluiten door middel van de in de Europese Verdragen geregelde mogelijkheid tot Nauwere Samenwerking (Eng. *Enhanced Cooperation*). Hierbij zijn artikelen 326 tot en met 334 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie relevant¹⁰⁸.

3. TARIEF VOOR GELDAFHALINGEN EN –STORTINGEN

De bepaling van de *cash loop* is moeilijker voor de eurozone dan voor België. Toch moeten we niet uit het oog verliezen dat de veronderstelde *cash loop* van België ook maar gebaseerd is op die van Nederland uit de jaren '80. Het is daarom weinig waarschijnlijk dat dit vandaag de dag in België met de werkelijkheid strookt. Desalniettemin werd er voor België gekozen voor een *cash loop* van vier, zoals berekend in het onderzoek van Feige (1987). Voor de analyse van de eurozone wordt eveneens de assumptie gemaakt van een *cash loop* van vier. Degene die geld afhaalt, zal dus tweemaal het tarief betalen, net als degene die geld op zijn of haar rekening stort. Samen maakt dit dus vier keer dat het tarief betaald zal worden.

Veronderstel het initiële tarief indien er rekening wordt gehouden met de primaire uitgaven (d.i. 0,8843% per transactie van de transactiewaarde). Dit zal niet het uiteindelijke tarief zijn dat zal gelden omwille van de *cash loop*. Doordat geldafhaal- en stortingstransacties enkele malen meer belast worden, kunnen bijgevolg andere transacties minder belast worden en tegelijkertijd wel nog het vereiste bedrag aan overheidsmiddelen genereren. Voor een uitgebreidere analyse, zie het onderdeel van de Belgische, unieke

¹⁰⁸ Eur-Lex (2007). *Treaty on the Functioning of the European Union*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>.

transactiebelasting. Er zal hieronder berekend worden hoeveel het uiteindelijke initiële belastingtarief moet bedragen, waarbij wederom abstractie gemaakt wordt van de elasticiteiten.

De cijfers van de eurozonelanden zijn als volgt:

- De primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid): 4 902 772 000 000 EUR
- De totale transactiewaarde: 554 392 800 000 000 EUR
- De *cash loop*: 4
- Het aandeel geldafhaal- en stortingstransacties (code 2.1 en 2.2) bedraagt $(32\,300\,000\,000 + 1\,095\,100\,000\,000) / 554\,392\,800\,000\,000 = 0,20\%$

Op basis van deze gegevens zijn we in staat te berekenen wat het nieuwe tarief zal zijn, verondersteld dat er abstractie wordt gemaakt van elasticiteiten, namelijk:

$$x = \frac{4\,902,772 \text{ mrd. euro}}{99,8\% \times 1 \times 554\,392,8 \text{ mrd.} + 0,2\% \times 4 \times 554\,392,8 \text{ mrd.}}$$

Het tarief zou bijgevolg 0,8791% bedragen per transactie. Ook hier is het verschil slechts minimaal indien we het initiële tarief vergelijken met het aangepaste tarief: 0,8791% ten opzichte van 0,8843%. Dit komt wederom door het minimale aandeel van geldafhaal- en stortingstransacties ten opzichte van de totale waarde van transacties. Voor België was dit aandeel al klein (0,26%), maar voor de eurozone blijkt dit nog kleiner te zijn (0,20%). Omwille van het kleine verschil tussen de twee tarieven zou men als het ware het initiële, unieke belastingtarief kunnen behouden. Als we het tarief niet zouden aanpassen kan dit er wel voor zorgen dat er meer overheidsmiddelen worden opgehaald dan effectief nodig. Toch is dit geen verloren geld, want het kan dienen als buffer indien de overheidsmiddelendoelstelling niet gehaald wordt of, indien de doelstelling wel gehaald wordt, gedeponereerd wordt in een fonds. Hiermee kan men dan specifieke problemen aanpakken op niveau van alle eurozonelanden zoals het extra investeren in infrastructuur, in armoedebestrijding, in terrorismebestrijding, in een Europees migratiebeleid of in de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit over de landsgrenzen heen (cf. Europol).

4. GEVOLG VOOR CRYPTOVALUTA

Op niveau van België een verbod op cryptovaluta instellen is mogelijk, mits afdwingbaar, maar waarschijnlijk weinig effectief aangezien het buitenland niet meedoet met het verbod. Meerdere landen die een verbod invoeren, in de veronderstelling dat het in voldoende mate wordt afgedwongen, hebben een grotere kans op slagen aangezien er minder mogelijkheden zijn om naar andere landen uit te wijken. Daarmee is niet gezegd dat dit nu opeens onmogelijk is. Daarom wordt er ook gepleit om ten minste een Verordening of Richtlijn op Europees niveau op te stellen wat betreft dit verbod: 28 (binnenkort 27) landen staan sterker dan 19. Ook hier weer ligt de voorkeur op internationale samenwerking of ten minste een samenwerking met de belangrijkste, economische blokken van de wereld, namelijk de Verenigde Staten en Canada, Europa, Japan en China.

CONCLUSIE UNIEKE GROND- EN TRANSACTIEBELASTING

De noodzaak van een gemeenschappelijk tarief om op die manier onderlinge concurrentie tussen steden en gemeenten te vermijden, is groot. Opdat een gemeente niet zou profiteren van een verhoging van haar uitgaven door een (gewogen) deel van deze verhoging door de andere gemeente te laten dragen, is er een duidelijk decretaal of ordonnantieel kader nodig dat dit vermijdt. De noodzaak van gemeenschappelijke tarieven wordt duidelijk als we meerdere gemeenten gaan vergelijken. Kleine gemeenten zijn aantrekkelijker dan grote steden omdat de kost van lokale overheden – die tot uiting komt in de jaarrekening (historisch) of in de gemeentebegroting (toekomstig) – hoger is bij grote steden dan bij kleine gemeenten. Stadsvlucht zou een feit zijn en laat dat net zijn wat beleidsmakers het afgelopen decennium meer en meer proberen te vermijden (zie verder). Een gemeenschappelijk tarief tussen twee steden is slechts een begin. Op den duur wordt de noodzaak gecreëerd om meerdere steden in de *poule* op te nemen van een *single tax*. Vervolgens gaat men niet enkel een unieke grondbelasting willen nastreven op lokaal niveau, maar ook op provinciaal of zelfs Gewestelijk niveau, en bij uitbreiding op Belgisch niveau. Meteen is de link duidelijk met eerder uitgevoerd onderzoek voor heel België door Vereeck et al. (2016). Een Europese unieke grondbelasting zou kunnen worden ingevoerd op voorwaarde dat elke lidstaat van de Europese Unie een kadaster (*land registry office*) heeft dat performant werkt en betrouwbaar schat. Wat betreft de laatste twee voorwaarden is het Belgische kadaster niet aan zijn proefstuk toe: de waarde van het kadastraal inkomen gaat in veel gevallen terug tot 1975 (weliswaar geüpdatet vanaf 1991). Bovendien hebben niet alle landen van de Unie een of andere vorm van *land registry*¹⁰⁹. Een meer hedendaags systeem is ongetwijfeld het unieke belastingsysteem dat algemene transacties belast.

Door de fiscale concurrentie tussen steden en gemeenten worden steden benadeeld ten opzichte van gemeenten, omdat steden relatief gezien meer financieringsmiddelen krijgen ten opzichte van gemeenten. Steden hebben te kampen met specifieke problematieken die minder voorkomen in (rurale) gemeenten, zoals hogere criminaliteit en meer sociale problemen, waaronder armoede. De middelen die hiervoor worden uitgetrokken, moeten ook gefinancierd worden. Zo zagen we dat Hasselt een grotere stad was dan Genk wat betreft bevolkingsaantal en dat fiscale concurrentie ten minste gedeeltelijk ervoor zou zorgen dat Genk aantrekkelijker werd dan Hasselt. Als we dan de analyse overdoen, wordt verwacht dat een vergelijking tussen pakweg Genk en Diepenbeek (met 19 133 inwoners) zou uitdraaien op een fiscaal concurrentievoordeel voor Diepenbeek. Vanuit het oogpunt van fiscale concurrentie worden grote steden dus benadeeld ten opzichte van kleine steden, die op hun beurt worden benadeeld door de gemeenten. Daarom zou er als het ware een stadsvlucht kunnen plaatsvinden op middellange termijn. Uiteraard kan het de bedoeling zijn van beleidsmakers om een stadsvlucht te stimuleren, maar de realiteit laat duidelijk merken dat overheden meer een meer mensen terug richting te stad willen leiden als antwoord op bijvoorbeeld de Betonstop van 2040. De Betonstop moet een halt toeroepen aan de ruimtelijk wanorde die in Vlaanderen heerst door versnipperde bebouwing: files, dure nutsvoorzieningen en een verward ecosysteem zijn hier slechts enkele voorbeelden van¹¹⁰. Het stadsleven lost in belangrijke mate dergelijke problematieken op.

¹⁰⁹ Hierover is enkel informatie te vinden via het ELRA, De Europese Associatie voor Landregisters. De assumptie luidt dat landen die geen lid zijn van de Associatie *de facto* geen systeem van landregistratie kennen. Deze veronderstelling is allicht te kort door de bocht. Europese lidstaten die niet in de Associatie zitten, omvatten onder andere Tsjechië, Slowakije en Hongarije. Bron: ELRA (2018). *Members*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <https://www.elra.eu/members/>.

¹¹⁰ de Jong, T. (2018). 'De Vlaamse stad van de toekomst is dorps'. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.knack.be/nieuws/belgie/de-vlaamse-stad-van-de-toekomst-is-dorps/article-opinion-958611.html>.

Indien beleidsmakers inderdaad het huidige belastingstelsel willen hertekenen, is het belangrijk dat men zich realiseert dat men economisch afhankelijk is van andere landen. Zeker België met zijn zeer open en op exportgerichte economie zal rekening moeten houden met zijn belangrijkste handelspartners. Eender welk (uniek) belastingstelsel men wil invoeren in België, zal hoe dan ook *spill-over*-effecten met zich meebrengen. In welke mate dit zal zijn, is onduidelijk. Als x de belastingbasis is voor de unieke belasting in België en Nederland heft hier geen of weinig belastingen op, dan is het voor de hand liggend dat een bepaald percentage van de belastingbasis x zal verdwijnen naar het buitenland. Het zou als het ware de buitenland-elasticiteit genoemd kunnen worden: als de prijs van een goed of dienst in het binnenland stijgt met 1%, hoeveel procent stijgt dan de gevraagd hoeveelheid van datzelfde goed of dienst in de buurlanden én hoeveel procent daalt het in het binnenland? Teneinde dergelijke *spill-over*-effecten te vermijden, zijn samenwerkingsverbanden met andere landen noodzakelijk. Dergelijke samenwerkingsverbanden gelden voor alle grote veranderingen van belastingssystemen, inclusief de verandering van het huidige belastingstelsel naar een unieke transactiebelasting. Deze belasting zal effectief zijn afhankelijk van de mate van participerende landen. Ineffectief zou zijn indien enkel België of bij uitbreiding de Benelux-landen¹¹¹ zouden meedoen. Indien de eurozone of de Europese Unie zouden participeren, zal de unieke transactiebelasting zeker effectiever zijn, maar waarschijnlijk nog niet optimaal. Het meest effectieve zou een deelneming zijn van alle OESO-landen¹¹² of in het meest wenselijke, doch meest onwaarschijnlijke, geval de hele wereld. Een deelname van alle landen ter wereld aan het unieke belastingstelsel en dus ook aan hetzelfde belastingtarief, zorgt ervoor dat alle substituten verdwijnen. Het verdwijnen van substituten in de zin dat alle transacties (geen uitzonderingen) in alle landen tegen hetzelfde tarief worden belast. De OESO-landen lijken voorlopig het best mogelijke streefdoel gezien het feit dat de Verenigde Staten en Canada dan meedoen. Wel doen Japan en China nog steeds niet mee. Als deze landen willen meedoen, kunnen er bilaterale verdragen ondertekend worden met de OESO-landen. Ook is het mogelijk dat China en Japan niet gewonnen zijn voor een unieke transactiebelasting, maar dan nog kunnen OESO-landen met Japan en China bilaterale verdragen afsluiten inzake informatie-uitwisseling, opdat bepaalde vormen van transacties (bv. financiële transacties) niet verschuiven naar het Oosten. Op die manier wordt een controlefactor ingebouwd met alle economische grootmachten.

Toekomstig onderzoek zou nog enkele belangrijke zaken aan het licht moeten brengen. Zo zou een oefening moeten plaatsvinden voor de bepaling van de transactie-elasticiteiten. Hetzelfde geldt voor het schatten van de *cash loop*. Indien men dergelijk belastingstelsel zou invoeren, kan men niet enkel uitgaan van assumpties. Als een of meerdere landen beslissen om hun belastingstelsel te veranderen in een *single tax*-stelsel, zal dit gepaard gaan met onzekerheid aangaande de overheidsmiddelen die zullen gegeneerd worden. Als er geen info bestaat over de elasticiteiten of de *cash loop*, is het tasten in het duister wat het optimale transactietarief bedraagt. Als men het tarief te laag zet, krijgt men te maken met extra schulden doordat de overheidsfinanciering onvoldoende is. Als men het tarief te hoog zet, treden er economische inefficiënties op in de vorm van additionele *deadweight losses* (welvaartsverliezen). Bovendien komt er een moeilijkheid bij voor landen die geen lid zijn van dezelfde monetaire unie, hetgeen het geval

¹¹¹ Benelux staat voor België, Nederland en Luxemburg. Bron: Benelux (z.d.). *Over de Benelux-Benelux Unie*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.benelux.int/nl/benelux-unie/benelux-eeen-oogopslag/>.

¹¹² De landen die deel uitmaken van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) zijn: Australië, België, Canada, Chili, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, France, Griekenland, Hongarije, IJsland, Ierland, Israël, Italië, Japan, Letland, Luxemburg, Mexico, Nederland, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Zuid-Korea, Zweden en Zwitserland. Bron: OECD (z.d.). *List of OECD Member countries – Ratification of the Convention on the OECD*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/list-oecd-member-countries.htm>.

is voor 9 van de 28 landen van de Europese Unie. Het schatten van de wisselkoersen voor komend jaar is eveneens tasten in het duister. Eventueel kan er een academisch model in de vorm van algoritmes gecreëerd worden om toekomstige wisselkoersen te schatten. Na elk jaar zouden de geschatte wisselkoersen vergeleken worden met de werkelijke wisselkoersen en wordt het algoritme aangepast om in de toekomst een meer realistisch beeld te scheppen (d.i. *learning-by-doing*).

Tot hiertoe werd er vooral gekeken naar de cijfermatige juistheid van de unieke belasting en hoe onbepaalde elasticiteiten, *cash loops* of wisselkoersen het succes van de transactiebelasting in gevaar kunnen brengen. Het is echter nog maar de vraag of een dergelijk systeem er ooit van zal komen of ten minste ooit overwogen zal worden. Edgar Feige heeft alleszins een debat willen opzetten om het huidige belastingstelsel in de Verenigde Staten te vervangen door een uniek transactiebelastingstelsel. In 2005 heeft Feige zelfs een voorstel gedaan aan de *U.S. President Advisory Panel on Federal Tax Reform* om de idee van een *single tax* bespreekbaar te maken¹¹³. Feige had het dan over alle transacties en niet alleen over financiële transacties. Het belasten van financiële transacties daarentegen is al jaren stof tot onderhandelingen op Europees niveau, niet in de zin van op het niveau van de Unie, maar wel op niveau van Nauwere Samenwerking. Al snel werd immers duidelijk dat niet alle lidstaten van de Unie pro financiële transactietaks waren, waardoor het idee op Europees niveau werd afgeblazen. Toch werd het idee al snel nieuw leven ingeblazen met een groep van kernlanden. Door middel van de Europese mogelijkheid van Nauwere Samenwerking zijn tot op heden nog steeds de onderhandelingen aan de gang over een financiële transactiebelasting met tien deelnemende landen¹¹⁴.

Neem nu als uitgangsbasis de Europese Unie. In plaats van dat landen op een hoger niveau samenwerken aan een financiële transactiebelasting, bijvoorbeeld op niveau van de OESO, is het omgekeerde gebeurd: slechts tien landen zitten aan de onderhandelingstafel. Als de totstandkoming van de Europese financiële transactietaks een voorbode is voor het doorvoeren van een algemeen gedragen transactiebelasting op niveau van de eurozone of de Unie, ziet het er niet al te best uit. Bovendien kampen we op niveau van de Unie momenteel met een uiteenvallend Europa in plaats van een verenigd Europa. Denk hierbij onder andere aan de Brexit. Wat als er in de toekomst andere landen hun Europees lidmaatschap dreigen op te zeggen?

Hoewel de unieke grondbelasting niet te kampen heeft met problemen zoals het bepalen van toekomstige wisselkoersen of *cash loops*, geldt voor een lokale unieke grondbelasting voor Belgische steden en gemeenten een gelijkaardige kritische succesfactor, namelijk een zo groot mogelijke participatie van steden en gemeenten. In de veronderstelling dat alle deelstaten kiezen om de lokale besturen vanaf heden te financieren met een unieke grondbelasting, dan is het de bedoeling dat er één tarief zal zijn per deelstaat of bij uitbreiding één tarief voor heel België. Op die manier wordt er concurrentie tussen steden en gemeenten tussen de drie landsdelen vermeden. Daar de deelstaten bevoegd zijn voor deze materie is het nog maar de vraag of alle drie de Gewesten dergelijk systeem op hetzelfde moment en in dezelfde vorm willen implementeren.

¹¹³ Feige, E.L. (2005). *APT-Tax Proposal Presented to the President's Advisory Panel on Federal Tax Reform (April 28th 2005)*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://govinfo.library.unt.edu/taxreformpanel/meetings/meeting-05_11-12_2005.html.

¹¹⁴ De huidige tien landen die deelnemen, zijn België, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Spanje en Slowakije. Bron: European Commission (z.d.). *Enhanced Cooperation: Already a reality in the EU*. Opgevraagd op 10 april, 2018, via https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/enhanced_cooperation_-_already_a_reality_in_the_eu_1.pdf.

Persoonlijk lijkt mij een uniek grondbelastingtarief dat bepaald wordt per gemeente apart niet haalbaar, omdat grote(re) gemeenten een dermate hoog tarief zouden moeten heffen, terwijl andere belastingen (zoals de personenbelasting) nog blijven bestaan. Hierdoor zouden inwoners in bepaalde gemeenten onnoemelijk veel belastingen betalen (denk bijvoorbeeld aan Antwerpenaren). Dit probleem wordt opgelost indien alle gemeenten in Vlaanderen eenzelfde tarief heffen. Bovendien doet dit de fiscale concurrentie tussen gemeenten verdwijnen. Indien we veronderstellen dat de drie gewesten elk apart een unieke grondbelasting invoeren voor de gemeenten op hun grondgebied, zal er uiteindelijk nog concurrentie zijn tussen de drie gewesten. Aan de ene kant kan men dit vermijden door middel van intergewestelijke samenwerkingsverbanden op te zetten en samen het belastingsysteem te bepalen, te coördineren en te evalueren. Aan de andere kant kan ervoor geopteerd worden om de gemeentelijke bevoegdheid te herfederaliseren, waarbij op federaal niveau één unieke grondbelasting voor de lokale besturen wordt bepaald, gecoördineerd en geëvalueerd. In de veronderstelling dat er één grote pot gefinancierd dient te worden die moet voorzien in de dienstverlening van alle gemeenten, dan is natuurlijk de vraag hoeveel elke gemeente zijn gemeentebudget jaarlijks mag verhogen. Dit is zeer voornaam, want het creëert tenslotte rechtszekerheid voor particulieren, bedrijven en instellingen doordat de tarieven niet ieder jaar fluctueren. Dit zou naar mijn mening een percentage moeten zijn afhankelijk van de economische groei, de inflatie en eventueel andere parameters die belangrijk zijn voor de gemeentelijke dienstverlening. Men kan ervoor opteren om de gemeentelijke uitgaven te laten stijgen met bv. de economische groei of net omgekeerd: door in goede tijden minder uitgaven te doen, zijn gemeenten in staat om in economisch slechtere tijden meer uitgaven te doen. Dergelijk keynesiaans beleid heeft voor mij persoonlijk de voorkeur. Bovendien houdt dit percentage in dat er geen jaarlijkse gemeentebegroting dient te worden opgesteld en dat de goedkeuring, en de eventueel voorlopige twaalfden in geval van niet-goedkeuring, worden vermeden. Stel dat gemeenten elk jaar unilateraal mogen beslissen over het al dan niet verhogen van hun uitgaven, dan verandert bijgevolg het tarief jaar na jaar met onbekende sprongen, terwijl dit niet gebeurt als er gewerkt wordt met een jaarlijkse procentuele verhoging (of verlaging). Door de jaarlijkse groeivoet kennen gemeenten hun te besteden budget voor volgend jaar, waardoor de allocatie van middelen louter afhangt van de beleidskeuzes van het college van burgemeester en schepenen.

Hetzelfde probleem van rechtsonzekerheid komt terug bij de unieke transactiebelasting: als landen willekeurig hun overheidsuitgaven laten stijgen, zal het geldende tarief ieder jaar veranderen. Mijn voorstel is om opnieuw een groeivoet vast te leggen die toelaat om de overheidsuitgaven jaarlijks te verhogen. Let wel op, om in economisch slechtere tijden de economie niet nog meer te doen inkrimpen, zou er een keynesiaans beleid geïmplementeerd moeten worden: als het goed gaat met de economie, gaat men als overheid minder geld uitgeven en creëert men overheidsoverschotten zodat er in slechte tijden ruimte is voor overheidstekorten. Door de hoogte van de overheidsuitgaven te laten bepalen door een groeivoet, is de goedkeuring van de begroting opnieuw onnodig; enkel de allocatie van middelen aan de lidstaten, overheidsdepartementen of deelstaten is van belang. Het is belangrijk dat de overheidsuitgaven op voorhand duidelijk bepaald worden om tenminste één ding zeker te weten. Neem bijvoorbeeld de transactiewaarde, de *cash loop* of de elasticiteiten (en eventueel de wisselkoersen), deze moeten zo correct mogelijk geschat worden. Uiteraard blijven schattingen slechts schattingen, maar men moet zich toch voor ogen houden dat grote afwijkingen verregaande budgettaire gevolgen kunnen hebben. Zo kan het tarief te hoog of te laag vastgelegd worden. Als men het mij vraagt, denk ik niet dat er een directe invoering van een uniek transactiebelastingstelsel zal plaatsvinden omwille van twee belangrijke redenen. Ten eerste zijn er zoveel

onzekerheden (elasticiteiten, *cash loop*, transactiewaarde, enz.) die geschat moeten worden en een belastingstelsel is maar zo goed als zijn zwakste schakel. De tweede en veruit de belangrijkste reden is dat een belasting niet louter tot doel heeft om belastingopbrengsten te genereren. Belastingheffing streeft naast budgettaire doelstellingen ook gedragsdoelstellingen na. Zo is het doel van milieubelastingen vaak om gedrag te sturen en zou de belasting in het beste geval simpelweg niet betaald worden omdat het gedrag is aangepast. Hetzelfde geldt voor accijnzen op tabak en (in mindere mate) op alcohol: ongezond gedrag ontmoedigen. De idee dat de unieke transactiebelasting alle andere belastingen moet vervangen zoals initieel bedoeld, hang ik niet aan, omdat de overheid ook andere doelstellingen nastreeft dan enkel de budgettaire. Persoonlijk ben ik dus meer te vinden voor de meer hedendaagse invulling zoals Feige ook meldde: de transactiebelasting bestaat naast andere belastingsoorten.

De vier grote voordelen van een unieke grondbelasting zijn, volgens mij althans, (1) de doorgedreven fiscale vereenvoudiging vergeleken met het huidige kluwen van de gemeentefinanciering, (2) de verhoogde transparantie naar de belastingbetaler toe, (3) de rechtszekerheid die voortvloeit uit de op voorhand bepaalde groeivoet waarmee de jaarlijkse, gemeentelijke uitgaven mogen stijgen en (4) de eliminatie van fiscale concurrentie, op voorwaarde dat alle Vlaamse, of bij uitbreiding alle Belgische gemeenten, participeren. Uiteraard zijn er aan de unieke grondbelasting op gemeentelijk niveau ook nadelen verbonden, waaronder (1) de fiscale concurrentie, indien gemeenten apart hun tarief gaan bepalen, (2) het feit dat er mogelijk te weinig aandacht wordt besteed aan specifieke, gemeentelijke problematieken doordat er wordt gewerkt met één grote pot en één jaarlijkse groeivoet en (3) de wetgevingskwaliteit die voortvloeit uit het ontwerpen van een wetgevend, dan wel een decreetgevend/ordonnantieelgevend, kader om de unieke grondbelasting te reguleren. Uit het verleden is al vaker gebleken dat de kwaliteit van regelgeving soms de wensen overlaat¹¹⁵.

Ook de unieke transactiebelasting heeft volgens mij tal van voor- en nadelen, die hieronder kort worden toegelicht. De voordelen zijn (1) dat één enkele belasting de meest verregaande fiscale vereenvoudiging inhoudt, of ze nu wordt toegepast op nationaal dan wel op supranationaal niveau, (2) dat er tenminste transparantie zal bestaan over wie de taks betaalt en hoeveel taks er betaald wordt en (3) dat naast de transactiebelasting ook andere belastingen zouden bestaan, zodat de overheid andere doelstellingen kan nastreven dan enkel de budgettaire doelstelling. De nadelen behelzen (1) dat bepaalde bedrijfsmodellen dreigen te verdwijnen, waarbij men bijvoorbeeld kan denken aan de fiscale departementen van consultancybedrijven, (2) dat er naar alle waarschijnlijkheid teveel onbekende variabelen zijn (*cash loop*, elasticiteiten, transactiewaarde en wisselkoersen) om de unieke transactiebelasting levensvatbaar te noemen, (3) dat er een *mindset*-verandering zal nodig zijn bij de bevolking simpelweg omdat de unieke transactiebelasting een compleet onbekend gegeven is en (4) dat er onduidelijkheid bestaat over de geografische draagwijdte van de transactietaks. Er is namelijk een discrepantie tussen het theoretisch wenselijke niveau (eurozone, Europese Unie of zelfs OESO-landen) en het praktisch haalbare niveau (voor de FTT zijn er momenteel slechts tien EU-lidstaten aan het onderhandelen; voor de algemene transactiebelasting is dit onbekend).

¹¹⁵ Marneffe W. (2015). *Eenvoud is complex (slideshow): Waarom administratieve vereenvoudiging nodig is*. Opgevraagd op 16 mei, 2018, via <https://www.uhasselt.be/images/vorming@UHasselt/seniorenuniversiteit/2015-2016/LezingSeniorenuniversiteit-WimMarneffe-Eenvoudiscomplex-19102015.pdf>.

LIJST VAN DE GERAADPLEEGDE WERKEN

- Adam, K., Beutel, J., Marcet, A., & Merkel, S. (2015). Can a financial transaction tax prevent stock price booms? *Journal of Monetary Economics*, 76, S90-S109.
- AICPA. (2009). Tax Reform Alternatives For the 21st Century.
- Andelson, R. V. (2000). On separating the landowner's earned and unearned increment: a georgist rejoinder to FA Hayek. *American Journal of Economics and Sociology*, 59(1), 109-117.
- Aney, M. S., Ghatak, M., & Morelli, M. (2016). Credit market frictions and political failure. *Journal of Monetary Economics*, 81, 48-64.
- Backhaus, G. J. (1997). Henry George's Ingenious Tax. *American Journal of Economics and Sociology*, 56(4), 453-474.
- Ball, R., & Bowers, J. (1983). Distortions created by taxes which are options on value creation: The Australian Resources Rent Tax proposal. *Australian Journal of Management*, 8(2), 1-14.
- Baron, D. P. (2003). *Business and its environment*: Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Barrera, A. (2000). Social principles as a framework for ethical analysis (with an application to the Tobin tax). *Journal of Business Ethics*, 23(4), 377-388.
- Becchetti, L., Ferrari, M., & Trenta, U. (2014). The impact of the French Tobin tax. *Journal of Financial Stability*, 15, 127-148.
- Bell, S. A., Henry, J. F., & Wray, L. R. (2004). A Chartalist critique of John Locke's theory of property, accumulation, and money: or, is it moral to trade your nuts for gold? *Review of Social Economy*, 62(1), 51-65.
- Benestad, J. B. (1985). Henry George and the Catholic View of Morality and the Common Good, I. *American Journal of Economics and Sociology*, 44(3), 365-378.
- Benestad, J. B. (1986). Henry George and the Catholic Views of Morality and the Common Good, II. *American Journal of Economics and Sociology*, 45(1), 115-123.
- Berentsen, A., Huber, S., & Marchesiani, A. (2016). The societal benefit of a financial transaction tax. *European Economic Review*, 89, 303-323.
- Besanko, D., Dranove, D., Shanley, M., & Schaefer, S. (2009). *Economics of strategy*: John Wiley & Sons.
- Bø, E. E., Lambert, P. J., & Thoresen, T. O. (2012). Horizontal inequity under a dual income tax system: principles and measurement. *International Tax and Public Finance*, 19(5), 625-640.
- Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. J. (2002). *Investments*. International Edition. New York, Boston, London.
- Brown, H. G. (1936). A Defense of the Single Tax Principle. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 183(1), 63-69.
- Buss, A., Dumas, B., Uppal, R., & Vilkov, G. (2016). The intended and unintended consequences of financial-market regulations: A general-equilibrium analysis. *Journal of Monetary Economics*, 81, 25-43.
- Buurman, G. B. (1990). The Sufficiency of Single Tax Revenue. *American Journal of Economics and Sociology*, 49(4), 495-502.
- Candeloro, D. (1979). The Single Tax Movement and Progressivism, 1880-1920. *American Journal of Economics and Sociology*, 38(2), 113-127.
- Carone, G., Nicodème, G., & Schmidt, J. H. (2007). Tax Revenue in the European Union: Recent Trends and Challenges Ahead.
- Clarke, S. B. (1891). The Single Tax and the Impôt Unique: Comment. *The Quarterly Journal of Economics*, 357-359.

- Cortez, B., & Vogel, T. (2011). Financial Transaction Tax for Europe, A. *EC Tax Rev.*, 20, 16.
- Crombez, J. (2016). Ctrl+Alt+Del Deel 1: Eerlijker is beter.
- Damette, O., & Goutte, S. (2015). Tobin tax and trading volume tightening: a reassessment. *Applied Economics*, 47(29), 3124-3141.
- Damette, O., & Park, B. J. (2015). Tobin Tax and Volatility: A Threshold Quantile Autoregressive Regression Framework. *Review of International Economics*, 23(5), 996-1022.
- Darvas, Z., & Weizsäcker, J. (2011). Financial transaction tax: small is beautiful. *Society and Economy*, 33(3), 449-473.
- Davenport, H. J. (1917). Theoretical issues in the single tax. *The American Economic Review*, 7(1), 1-30.
- Dehejia, V. H., & Genschel, P. (1999). Tax competition in the European Union. *Politics & Society*, 27(3), 403-430.
- Dierckx, S. (2015). European unions and the repoliticization of transnational capital: labor's stance regarding the Financial Transaction Tax (FTT), the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), and the Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). *Labor History*, 56(3), 327-344.
- Dietlein, G. (2012). National approaches towards a financial transaction tax and their compatibility with European law. *EC Tax Rev.*, 21, 207.
- Du Toit, A. (2001). Natural persons and residence based tax. *Accountancy SA*, 21.
- Ellerman, D. (2014). On a fallacy in the Kaldor-Hicks efficiency-equity analysis. *Constitutional Political Economy*, 25(2), 125-136. doi:10.1007/s10602-014-9159-x
- Feige, E. L. (1987). The theory and measurement of cash payments: a case study of the Netherlands. In *The Practice of Econometrics* (pp. 67-98): Springer.
- Feige, E. L. (1994). The underground economy and the currency enigma. *Public Finance= Finances publiques*, 49(Supplement), 119-136.
- Feige, E. L. (2000). Taxation for the 21st century: the automated payment transaction (APT) tax. *Economic Policy*, 15(31), 473.
- Feige, E. L. (2001). Starting Over: The Automated Payment Transaction Tax. *IDEAS Working Paper Series from RePEc*.
- Felix, D. (1995). The Tobin tax proposal: Background, issues and prospects. *Futures*, 27(2), 195-208.
- Fillebrown, C. B. (1916). *The ABC of taxation*: Рипол Классик.
- Foldvary, F. E. (2006). The ultimate tax reform: Public revenue from land rent.
- Fontaine, P. (1997). Turgot's "Institutional Individualism". *History of political economy*, 29(1), 1-20.
- Forman, J. B. (2001). The impact of shifting to a personal consumption tax on pension plans and their beneficiaries. *Benefits Quarterly*, 17(3), 57.
- Friedman, M. (1978). An Interview with Milton Friedman. *The Concise Encyclopedia of Economics*. Retrieved from <http://www.econlib.org/library/Enc/bios/George.html>
- Garnier, G., Gburzynska, A., György, E., Mathe, M., Prammer, D., Ruà, S., & Skonieczna, A. (2013). Recent Reforms of Tax Systems in the EU: Good and Bad News.
- George, H. (1879). *Progress and Poverty: An Inquiry into the Cause of Industrial Depressions and of Increase of Want with Increase of Wealth: The Remedy*: New York: Oxford University Press.
- Gunning, J. P. (1997). Herbert Davenport on the Single Tax: A Second Look. *American Journal of Economics and Sociology*, 56(4), 565-574.
- Hagman, D. G. (1964). The Single Tax and Land-Use Planning: Henry George Updated. *UCLA L. Rev.*, 12, 762.

- Head, J. G. (1992). Tax Fairness Principles: A Conceptual, Historical and Practical Review. *Austl. Tax F.*, 9, 65.
- Henkow, O. (2012). Commission's Proposal for a Common System of Financial Transaction Tax: A Legal Appraisal. *EC Tax Rev.*, 21, 5.
- Henry, J. F. (1999). John Locke, property rights, and economic theory. *Journal of Economic Issues*, 33(3), 609-624.
- Holt, B. W. (1899). The single tax applied to cities. *Mun. Aff.*, 3, 328.
- Huber, J., Kirchlner, M., Kleinlercher, D., & Sutter, M. (2017). Market versus Residence Principle: Experimental Evidence on the Effects of a Financial Transaction Tax. *The Economic Journal*, 127(605).
- Hutley-Hurst, C., & Egerton-Peters, J. (2013). EU Financial Transaction Tax: Legality and Challenge. *Int'l Tax Rev.*, 24, 52.
- Johannesson-Linden, A., & Gayer, C. (2012). Possible reforms of real estate taxation: Criteria for successful policies. *European Economy, Occasional Papers No*, 119.
- Kalaitzake, M. (2017). Death by a Thousand Cuts? Financial Political Power and the Case of the European Financial Transaction Tax. *New Political Economy*, 1-18.
- Kastner, L. (2017). Business lobbying under salience–financial industry mobilization against the European financial transaction tax. *Journal of European Public Policy*, 1-19.
- Keynes, J. M. (1936). *General theory of employment, interest and money*.
- King, W. I. (1924). The Single-Tax Complex Analyzed. *Journal of Political Economy*, 32(5), 604-612.
- Kittrell, E. R. (1957). Ricardo and the Taxation of Economic Rents. *American Journal of Economics and Sociology*, 16(4), 379-390.
- Kopczuk, W. (2005). Tax bases, tax rates and the elasticity of reported income. *Journal of Public Economics*, 89(11), 2093-2119.
- Laidlaw, J. (2017). Macron likely to further delay EU financial transaction tax. *SNL European Financials Daily*(Charlottesville).
- Lee, J. (1893). Ethics of the Single Tax. *The Quarterly Journal of Economics*, 7(4), 433-458.
- Lewis, K. A., & Seidman, L. S. (2000). Transitional protection during conversion to a personal consumption tax. *Public Finance Review*, 28(2), 99-119.
- MacDowell, M. A. (1977). Malthus and George on the Irish question: the single tax, empiricism and other positions shared by the 19th century economists. *American Journal of Economics and Sociology*, 401-416.
- Maddens, B. (2016). Stuurt N-VA met de hele visumkwestie aan op vervroegde verkiezingen? Riskant, maar wie weet.
- McNally, R. V. (1934). The Economics of the Single Tax-A Rebuttal to a Previous Article in Criticism of the Single Tax. *Tax Mag.*, 12, 591.
- Meuleman, B., Abts, K., & Swyngedouw, M. (2015). Hoe denken Belgen over belastingen? *Samenleving en Politiek*, 22(9), 50-69.
- Moulds, H. (1964). Private property in John Locke's state of nature. *The American Journal of Economics and Sociology*, 23(2), 179-188.
- Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. (1973). *Public finance in theory and practice*.
- Naert, F., Algoed, K., Crombez, J., Marneffe, W., & Vereeck, L. (2016). *Handboek openbare financiën.: Intersentia*.

- Nerudová, D., & Dvořáková, V. (2014). Financial Transaction Tax: Can it be sufficient resource of EU budget when introduced through enhanced cooperation? *Procedia Economics and Finance*, 12, 453-461.
- OECD. (2010). *Tax Policy Reform and Economic Growth*: OECD Publishing.
- Petrella, F. (1981). Henry George the Classical Model and Technological Change: The Ignored Alternative to the Single Tax in Progress and Poverty. *American Journal of Economics and Sociology*, 40(2), 191-206.
- Plassmann, F., & Tideman, T. N. (2004). Frank Knight's proposal to end distinctions among factors of production and his objection to the single tax. *History of political economy*, 36(3), 505-519.
- Pressman, S. (1999). JOHN LOCKE (1632-1704). In (pp. 7-10): Taylor & Francis Ltd / Books.
- Rima, I. H. (2003). *Development of economic analysis*: Routledge.
- Rothbard, M. N. (1997). The Single Tax: Economic and Moral Implications and A Reply to Georgist Criticisms. *The logic of action one: Applications and criticisms from the Austrian School*.
- Schäfer, D. (2012). Financial Transaction Tax Contributes to More Sustainability in Financial Markets. *IDEAS Working Paper Series from RePEc*.
- Schumpeter, J. A. (1954). *History of Economic Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill building approach*: John Wiley & Sons.
- Slemrod, J. (1990). Optimal taxation and optimal tax systems. *Journal of economic Perspectives*, 4(1), 157-178.
- Sorensen, P. (2000). Tax coordination: its desirability and redistributive implications. *Economic Policy*, 15, 431-472.
- Spahn, P. B. (1995). International financial flows and transactions taxes: survey and options.
- Steiner, P. (2003). Physiocracy and French Pre-classical Political Economy. *A companion to the history of economic thought*, 61-77.
- Stiglitz, J. E. (1987). Pareto efficient and optimal taxation and the new new welfare economics. In *Handbook of public economics* (Vol. 2, pp. 991-1042): Elsevier.
- Stiglitz, J. E. (1989). Using tax policy to curb speculative short-term trading. *Journal of Financial Services Research*, 3(2-3), 101-115.
- Summers, L. H., & Summers, V. P. (1989). When financial markets work too well: a cautious case for a securities transactions tax. *Journal of Financial Services Research*, 3(2-3), 261-286.
- Tanasie, A., & Marcu, N. (2012). The new perspectives on the Tobin Tax. Could it provide any support for the Euro-area? *Young Economists Journal/Revista Tinerilor Economisti*, 9(18).
- Tobin, J. (1978). A proposal for international monetary reform. *Eastern economic journal*, 4(3/4), 153-159.
- Todd, E. S. (1934). The Single Tax on Land Rent. *Tax Mag.*, 12, 346.
- Vereeck, L., Sourbron, L. A., & Marneffe, W. (2016). Het kadaster en de 'unieke taks'. In *Kadaster* (pp. 303-331). Mortselsel: Intersentia.
- Webb, B. (1895). The Single Tax Dissected. *Am. Law.*, 3, 145.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 – UNIEKE GRONDBELASTING OP LOKAAL NIVEAU: UITLEG KOLOMMEN

De volledige *spreadsheets* inzake de lokale grondbelasting hebben boven de kolomkoppen een opsomming staan beginnend met de letter A tot en met de letter N. Hieronder wordt gedetailleerd uitgelegd wat deze kolomhoofden inhouden en waarom ze relevant zijn voor de berekening van de unieke grondbelasting op lokaal niveau:

- Kolom A omvat de stad of gemeente, alsook het bedrag dat gebruikt werd voor de berekening van de *single tax*. Dit bedrag kan bijvoorbeeld de stadsbegroting zijn of de totale, gemeentelijk uitgaven zoals blijkt uit de jaarrekening.
- Kolom B toont de jaartallen van de cijfers die gebruikt werden: zo werd de meest recente informatie van het kadaster gebruikt (m.n. 2017), terwijl de meeste recente cijfers van de steden op basis van de jaarrekening of de gemeentebegroting respectievelijk 2016 en 2018 bedragen. Er zijn nog geen gegevens bekend van het jaar 2017 inzake de gemeentelijke jaarrekening simpelweg omdat men deze momenteel volop aan het opstellen zijn.
- Kolom C maakt de opsplitsing van de soorten onroerende goederen: merk op dat er enkel gewag wordt gemaakt van gekadastreerde percelen omdat enkel deze onderworpen kunnen worden aan de unieke grondbelasting. Deze gekadastreerde percelen zijn op te splitsen in onbebouwde percelen en bebouwde percelen, waarbij er nog een verdere onderverdeling kan gemaakt worden, zoals bijvoorbeeld huizen, appartementen, openbare gebouwen, akkerland, enz.
- Kolommen D, E, en H bevatten gegevens die via het kadasterregister (Statbel) konden worden geraadpleegd¹¹⁶. Kolom F berekend de belastbare oppervlakte per vierkante meter door kolom E te vermenigvuldigen met 10 000¹¹⁷.
- Het aandeel belastbare oppervlakte in percent (kolom G) wordt bekomen door iedere waarde van kolom E te delen door de som van kolom E.
- Op dezelfde wijze wordt kolom I berekend: elke waarde van kolom H wordt gedeeld door de som van kolom H.
- Kolom J wordt louter voor de volledigheid vermeld en komt overeen met elke waarde van kolom H te delen door elke waarde van kolom F.
- Vanaf kolom K komt de unieke belasting kijken: de opbrengst van de *single tax* per soort onroerend goed wordt berekend door het bedrag dat ingeschreven staat in kolom A te vermenigvuldigen met elke waarde in kolom I.
- Kolom L maakt notie van de unieke belasting per m² en wordt berekend door kolom K te delen door kolom F.
- Louter om een idee te geven werd ook berekend hoeveel de gemiddelde *single tax* per perceel zou bedragen (kolom N).
- Hiervoor heeft men uiteraard de gemiddelde oppervlakte nodig per perceel (kolom M), dat berekend wordt door kolom F te delen door kolom D.

¹¹⁶ Kadasterregister, te consulteren via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bodembezetting-volgens-het-kadasterregister#figures>.

¹¹⁷ 1 Ha = 10 000 m².

BIJLAGE 2 – HISTORISCHE EN GEBUDGETTEERDE UITGAVEN VAN DE GEANALYSEERDE STEDEN

Uitgaven steden en gemeenten - o.b.v. historische uitgaven van 2016 in EUR (de jaarrekening)				
Categorie	Hasselt	Genk	Kortrijk	Oostende
Uitgaven exploitatiebudget	117 357 116,00	109 947 913,00	114 253 477,53	134 712 402,50
Uitgaven investeringsbudget	34 510 766,00	17 118 416,00	18 596 389,74	27 852 203,70
Andere uitgaven	23 062 065,00	7 655 116,00	36 751 547,06	25 579 666,31
Totaal uitgaven	174 929 947,00	134 721 445,00	169 601 414,33	188 144 272,51

Terug te vinden via ...	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/Jaarrekening_2016_33.pdf 2. Pagina 41 (vanuit oogpunt van pdf)	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/rekening_2016_Stad_Genk.pdf 2. Pagina 165 (vanuit oogpunt van pdf)	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/Binder2_rek_2016_incl_pag_nr.pdf 2. Pagina 108 (vanuit oogpunt van pdf)	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/Jaarrekening_2016_stad_Oostende.pdf 2. Pagina 53 (vanuit oogpunt van pdf)
-------------------------	---	--	--	---

Gebudgetteerde uitgaven steden en gemeenten - o.b.v. toekomstige uitgaven voor 2018 in EUR (de gemeentebegroting)				
Categorie	Hasselt	Genk	Kortrijk	Oostende
Uitgaven exploitatiebudget	142 318 977,00	118 637 323,00	122 452 544,00	146 915 128,78
Uitgaven investeringsbudget	42 750 800,00	26 531,31	49 280 797,00	29 366 713,08
Andere uitgaven	28 289 265,00	9 005 946,00	37 030 243,00	11 984 175,89
Totaal uitgaven	213 359 042,00	127 669 800,31	208 763 584,00	188 266 017,75

Terug te vinden via ...	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/Budget_2018_55.pdf 2. Pagina 21 (vanuit oogpunt van pdf)	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/Budget_2018_STAD_Genk.pdf 2. Pagina 170 (vanuit oogpunt van pdf)	1. https://www.kortrijk.be/sites/kortrijk/files/media/binder1_incl_pag_nr_1.pdf 2. Pagina 23 (vanuit oogpunt van pdf)	1. https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsrapporten/Budget_2018_na_amendement.pdf 2. Pagina 22 (vanuit oogpunt van pdf)
-------------------------	---	--	---	---

BIJLAGE 3 – UNIEKE GRONDBELASTING HASSELT OP BASIS VAN DE JAARREKENING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C				D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed				Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland				3 903	1744,99	17 449 937	20,08%	63 393	0,1036%	0,0036	181 291	0,01039	4 470,90	46,45		
Hasselt	2017	Grasland				5 238	2685,99	26 859 909	30,90%	83 892	0,1371%	0,0031	239 914	0,00893	5 127,89	45,80		
		Parken en tuinen				1 461	137,17	1 371 718	1,58%	8 357	0,0137%	0,0061	23 899	0,01742	938,89	16,36		
		Boomgaarden				782	342,07	3 420 742	3,94%	21 138	0,0346%	0,0062	60 450	0,01767	4 374,35	77,30		
		Bos				747	572,53	5 725 300	6,59%	6 285	0,0103%	0,0011	17 974	0,00314	7 664,39	24,06		
		Woeste gronden				700	290,70	2 907 005	3,34%	411	0,0007%	0,0001	1 175	0,00040	4 152,86	1,68		
		Sport- en recreatieterreinen				57	106,77	1 067 739	1,23%	6 522	0,0107%	0,0061	18 652	0,01747	18 732,26	327,22		
		Gekadastreerde waters				141	91,34	913 418	1,05%	642	0,0010%	0,0007	1 836	0,00201	6 478,14	13,02		
		Gekadastreerde wegen				540	52,45	524 452	0,60%	372	0,0006%	0,0007	1 064	0,00203	971,21	1,97		
		Andere onbebouwde percelen				2 647	232,31	2 323 051	2,67%	124 742	0,2039%	0,0537	356 736	0,15356	877,62	134,77		
		Totaal onbebouwde percelen				16 216	6256,33	62 563 271	71,98%	315 754	0,5162%	0,0050	902 991	0,0144	3 858,12	55,69		
		Appartementen				28 038	140,28	1 402 806	1,61%	17 052 246	27,8774%	12,1558	48 765 880	34,76310	50,03	1 739,28		
		Buildings				668	29,31	293 130	0,34%	2 754 118	4,5025%	9,3956	7 876 205	26,86932	438,82	11 790,73		
		Huizen en hoeven				22 476	1643,94	16 439 361	18,91%	22 752 213	37,1958%	1,3840	65 066 601	3,95798	731,42	2 894,94		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres				2 150	49,19	491 859	0,57%	275 944	0,4511%	0,5610	789 142	1,60441	228,77	367,04		
		Ambacht- en industriegebouwen				357	162,57	1 625 731	1,87%	3 823 715	6,2511%	2,3520	10 935 030	6,72622	4 553,87	30 630,34		
		Opslagruimtes				350	110,44	1 104 432	1,27%	2 161 623	3,5339%	1,9572	6 181 793	5,59726	3 155,52	17 662,26		
		Banken en kantoorgebouwen				164	33,49	334 882	0,39%	3 948 219	6,4546%	11,7899	11 291 086	33,71661	2 041,96	68 848,08		
		Gebouwen met handelsbestemming				1 285	107,48	1 074 804	1,24%	5 669 949	9,2694%	5,2753	16 214 876	15,08636	836,42	12 618,58		
		Openbare gebouwen				71	10,96	109 552	0,13%	1 117 926	1,8276%	10,2045	3 197 036	29,18282	1 542,99	45 028,68		
		Gebouwen nutsvoorzieningen				214	11,59	115 911	0,13%	39 555	0,0647%	0,3413	113 119	0,97591	541,64	528,59		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg				55	29,76	297 565	0,34%	89 583	0,1465%	0,3011	256 189	0,86095	5 410,27	4 657,98		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur				109	36,84	368 356	0,42%	107 341	0,1755%	0,2914	306 973	0,83336	3 379,41	2 816,27		
		Gebouwen eredienst				92	5,82	58 210	0,07%	40 057	0,0655%	0,6881	114 555	1,96796	632,72	1 245,16		
		Gebouwen recreatie en sport				235	59,96	599 636	0,69%	987 549	1,6145%	1,6469	2 824 185	4,70983	2 551,64	12 017,81		
		Andere bebouwde percelen				27	3,80	37 998	0,04%	32 970	0,0539%	0,8677	94 287	2,48138	1 407,33	3 492,12		
		Totaal bebouwde percelen				56 291	2435,42	24 354 233	28,02%	60 853 008	99,4838%	2,4987	174 026 956	7,14566	432,65	3 091,56		
		Totaal gekadastreerde percelen				72 507	8691,75	86 917 504	100,00%	61 168 762	100,00%	0,7038	174 929 947	2,01260	1 198,75	2 412,59		

BIJLAGE 4 – UNIEKE GRONDBELASTING HASSELT OP BASIS VAN DE GEMEENTEBEGROTING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		3 903	1744,99	17 449 937	20,08%	63 393	0,1036%	0,0036	221 117	0,01267	4470,90	56,65		
Hasselt	2017	Grasland		5 238	2685,99	26 859 909	30,90%	83 892	0,1371%	0,0031	292 619	0,01089	5127,89	55,86		
		Parken en tuinen		1 461	137,17	1 371 718	1,58%	8 357	0,0137%	0,0061	29 150	0,02125	938,89	19,95		
		Boomgaarden		782	342,07	3 420 742	3,94%	21 138	0,0346%	0,0062	73 730	0,02155	4374,35	94,28		
		Bos		747	572,53	5 725 300	6,59%	6 285	0,0103%	0,0011	21 922	0,00383	7664,39	29,35		
		Woeste gronden		700	290,70	2 907 005	3,34%	411	0,0007%	0,0001	1 434	0,00049	4152,86	2,05		
		Sport- en recreatieterreinen		57	106,77	1 067 739	1,23%	6 522	0,0107%	0,0061	22 749	0,02131	18732,26	399,11		
		Gekadastreerde waters		141	91,34	913 418	1,05%	642	0,0010%	0,0007	2 239	0,00245	6478,14	15,88		
		Gekadastreerde wegen		540	52,45	524 452	0,60%	372	0,0006%	0,0007	1 298	0,00247	971,21	2,40		
		Andere onbebouwde percelen		2 647	232,31	2 323 051	2,67%	124 742	0,2039%	0,0537	435 105	0,18730	877,62	164,38		
		Totaal onbebouwde percelen		16 216	6256,33	62 563 271	71,98%	315 754	0,5162%	0,0050	1 101 362	0,0176	3858,12	67,92		
		Appartementen		28 038	140,28	1 402 806	1,61%	17 052 246	27,8774%	12,1558	59 478 903	42,39995	50,03	2 121,37		
		Buildings		668	29,31	293 130	0,34%	2 754 118	4,5025%	9,3956	9 606 472	32,77205	438,82	14 380,95		
		Huizen en hoeven		22 476	1643,94	16 439 361	18,91%	22 752 213	37,1958%	1,3840	79 360 612	4,82748	731,42	3 530,90		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		2 150	49,19	491 859	0,57%	275 944	0,4511%	0,5610	962 503	1,95687	228,77	447,68		
		Ambacht- en industriegebouwen		357	162,57	1 625 731	1,87%	3 823 715	6,2511%	2,3520	13 337 268	8,20386	4553,87	37 359,29		
		Opslagruimtes		350	110,44	1 104 432	1,27%	2 161 623	3,5339%	1,9572	7 539 826	6,82688	3155,52	21 542,36		
		Banken en kantoorgebouwen		164	33,49	334 882	0,39%	3 948 219	6,4546%	11,7899	13 771 543	41,12357	2041,96	83 972,82		
		Gebouwen met handelsbestemming		1 285	107,48	1 074 804	1,24%	5 669 949	9,2694%	5,2753	19 777 005	18,40057	836,42	15 390,67		
		Openbare gebouwen		71	10,96	109 552	0,13%	1 117 926	1,8276%	10,2045	3 899 370	35,59378	1542,99	54 920,70		
		Gebouwen nutsvoorzieningen		214	11,59	115 911	0,13%	39 555	0,0647%	0,3413	137 969	1,19030	541,64	644,72		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg		55	29,76	297 565	0,34%	89 583	0,1465%	0,3011	312 469	1,05009	5410,27	5 681,25		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		109	36,84	368 356	0,42%	107 341	0,1755%	0,2914	374 410	1,01643	3379,41	3 434,95		
		Gebouwen eredienst		92	5,82	58 210	0,07%	40 057	0,0655%	0,6881	139 720	2,40028	632,72	1 518,70		
		Gebouwen recreatie en sport		235	59,96	599 636	0,69%	987 549	1,6145%	1,6469	3 444 610	5,74450	2551,64	14 657,91		
		Andere bebouwde percelen		27	3,80	37 998	0,04%	32 970	0,0539%	0,8677	115 001	3,02649	1407,33	4 259,28		
		Totaal bebouwde percelen		56 291	2435,42	24 354 233	28,02%	60 853 008	99,4838%	2,4987	212 257 680	8,71543	432,65	3 770,72		
		Totaal gekadastreerde percelen		72 507	8691,75	86 917 504	100,00%	61 168 762	100,00%	0,7038	213 359 042	2,45473	1198,75	2 942,60		

BIJLAGE 5 – UNIEKE GRONDBELASTING GENK OP BASIS VAN DE JAARREKENING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B	C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €	
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		1 456	287,29	2 872 916	4,22%	4 280	0,0074%	0,0015	13 004	0,00453	1 973,16	8,93	
Genk	2017	Grasland		2 487	515,11	5 151 056	7,56%	8 364	0,0145%	0,0016	25 412	0,00493	2 071,19	10,22	
Jaarrekening (€)		Jaar	Parken en tuinen		745	66,49	664 851	0,98%	1 944	0,0034%	0,0029	5 906	0,00888	892,42	7,93
174 929 947,00	2016	Boomgaarden		145	15,82	158 212	0,23%	311	0,0005%	0,0020	945	0,00597	1 091,12	6,52	
		Bos		1 859	909,51	9 095 112	13,36%	5 442	0,0095%	0,0006	16 534	0,00182	4 892,48	8,89	
		Woeste gronden		3 761	1509,53	15 095 260	22,17%	2 030	0,0035%	0,0001	6 168	0,00041	4 013,63	1,64	
		Sport- en recreatieterreinen		46	197,40	1 973 966	2,90%	4 995	0,0087%	0,0025	15 176	0,00769	42 912,30	329,92	
		Gekadastreerde waters		82	78,79	787 922	1,16%	363	0,0006%	0,0005	1 103	0,00140	9 608,80	13,45	
		Gekadastreerde wegen		239	14,86	148 649	0,22%	42	0,0001%	0,0003	128	0,00086	621,96	0,53	
		Andere onbebouwde percelen		1 919	386,08	3 860 835	5,67%	198 370	0,3445%	0,0514	602 710	0,15611	2 011,90	314,07	
		Totaal onbebouwde percelen		12 739	3980,88	39 808 779	58,46%	226 141	0,3928%	0,0057	687 087	0,01726	3 124,95	53,94	
		Appartementen		14 402	94,56	945 649	1,39%	7 557 716	13,1268%	7,9921	22 962 697	24,28247	65,66	1 594,41	
		Buildings		352	19,13	191 277	0,28%	1 604 190	2,7863%	8,3867	4 874 029	25,48152	543,40	13 846,67	
		Huizen en hoeven		17 814	1386,27	13 862 725	20,36%	15 149 645	26,3130%	1,0928	46 029 344	3,32037	778,19	2 583,89	
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		670	22,14	221 408	0,33%	84 022	0,1459%	0,3795	255 285	1,15301	330,46	381,02	
		Ambacht- en industriegebouwen		440	759,03	7 590 305	11,15%	24 766 138	43,0156%	3,2629	75 247 248	9,91360	17 250,69	171 016,47	
		Opslagruimtes		197	211,66	2 116 596	3,11%	3 782 848	6,5703%	1,7872	11 493 471	5,43017	10 744,14	58 342,49	
		Banken en kantoorgebouwen		54	10,16	101 554	0,15%	343 414	0,5965%	3,3816	1 043 399	10,27432	1 880,63	19 322,20	
		Gebouwen met handelsbestemming		777	88,80	887 960	1,30%	2 793 556	4,8521%	3,1460	8 487 694	9,55864	1 142,81	10 923,67	
		Openbare gebouwen		29	0,93	9 280	0,01%	25 448	0,0442%	2,7422	77 319	8,33178	320,00	2 666,17	
		Gebouwen nutsvoorzieningen		215	19,46	194 606	0,29%	269 933	0,4688%	1,3871	820 141	4,21436	905,14	3 814,61	
		Gebouwen sociale en ziekenzorg		36	22,88	228 810	0,34%	388 523	0,6748%	1,6980	1 180 454	5,15910	6 355,83	32 790,39	
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		113	48,62	486 233	0,71%	49 329	0,0857%	0,1015	149 877	0,30824	4 302,95	1 326,34	
		Gebouwen eredienst		69	9,11	91 079	0,13%	23 501	0,0408%	0,2580	71 403	0,78397	1 319,99	1 034,83	
		Gebouwen recreatie en sport		130	135,22	1 352 219	1,99%	510 239	0,8862%	0,3773	1 550 265	1,14646	10 401,68	11 925,12	
		Andere bebouwde percelen		12	0,9811	9 811	0,01%	77	0,0001%	0,0078	234	0,02385	817,58	19,50	
		Totaal bebouwde percelen		35 310	2828,95	28 289 512	41,54%	57 348 579	99,6072%	2,0272	174 242 860	6,15927	801,18	4 934,66	
		Totaal gekadastreerde percelen		48 049	6809,83	68 098 291	100,00%	57 574 720	100,00%	0,8455	174 929 947	2,56879	1 417,27	3 640,66	

BIJLAGE 6 – UNIEKE GRONDBELASTING GENK OP BASIS VAN DE GEMEENTEBEGROTING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C				D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed				Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland				1 456	287,29	2 872 916	4,22%	4 280	0,0074%	0,0015	9 491	0,00330	1973,16	6,52		
Genk	2017	Grasland				2 487	515,11	5 151 056	7,56%	8 364	0,0145%	0,0016	18 547	0,00360	2071,19	7,46		
		Parken en tuinen				745	66,49	664 851	0,98%	1 944	0,0034%	0,0029	4 311	0,00648	892,42	5,79		
		Boomgaarden				145	15,82	158 212	0,23%	311	0,0005%	0,0020	690	0,00436	1091,12	4,76		
		Bos				1 859	909,51	9 095 112	13,36%	5 442	0,0095%	0,0006	12 067	0,00133	4892,48	6,49		
		Woeste gronden				3 761	1509,53	15 095 260	22,17%	2 030	0,0035%	0,0001	4 501	0,00030	4013,63	1,20		
		Sport- en recreatieterreinen				46	197,40	1 973 966	2,90%	4 995	0,0087%	0,0025	11 076	0,00561	42912,30	240,79		
		Gekadastrateerde waters				82	78,79	787 922	1,16%	363	0,0006%	0,0005	805	0,00102	9608,80	9,82		
		Gekadastrateerde wegen				239	14,86	148 649	0,22%	42	0,0001%	0,0003	93	0,00063	621,96	0,39		
		Andere onbebouwde percelen				1 919	386,08	3 860 835	5,67%	198 370	0,3445%	0,0514	439 878	0,11393	2011,90	229,22		
		Totaal onbebouwde percelen				12 739	3980,88	39 808 779	58,46%	226 141	0,3928%	0,0057	501 459	0,01260	3124,95	39,36		
		Appartementen				14 402	94,56	945 649	1,39%	7 557 716	13,1268%	7,9921	16 758 954	17,72217	65,66	1 163,65		
		Buildings				352	19,13	191 277	0,28%	1 604 190	2,7863%	8,3867	3 557 232	18,59728	543,40	10 105,77		
		Huizen en hoeven				17 814	1386,27	13 862 725	20,36%	15 149 645	26,3130%	1,0928	33 593 774	2,42332	778,19	1 885,81		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres				670	22,14	221 408	0,33%	84 022	0,1459%	0,3795	186 316	0,84150	330,46	278,08		
		Ambacht- en industriegebouwen				440	759,03	7 590 305	11,15%	24 766 138	43,0156%	3,2629	54 917 990	7,23528	17250,69	124 813,61		
		Opslagruimtes				197	211,66	2 116 596	3,11%	3 782 848	6,5703%	1,7872	8 388 325	3,96312	10744,14	42 580,33		
		Banken en kantoorgebouwen				54	10,16	101 554	0,15%	343 414	0,5965%	3,3816	761 508	7,49855	1880,63	14 102,00		
		Gebouwen met handelsbestemming				777	88,80	887 960	1,30%	2 793 556	4,8521%	3,1460	6 194 607	6,97622	1142,81	7 972,47		
		Openbare gebouwen				29	0,93	9 280	0,01%	25 448	0,0442%	2,7422	56 430	6,08082	320,00	1 945,86		
		Gebouwen nutsvoorzieningen				215	19,46	194 606	0,29%	269 933	0,4688%	1,3871	598 566	3,07579	905,14	2 784,03		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg				36	22,88	228 810	0,34%	388 523	0,6748%	1,6980	861 535	3,76529	6355,83	23 931,54		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur				113	48,62	486 233	0,71%	49 329	0,0857%	0,1015	109 385	0,22496	4302,95	968,01		
		Gebouwen eredienst				69	9,11	91 079	0,13%	23 501	0,0408%	0,2580	52 113	0,57217	1319,99	755,25		
		Gebouwen recreatie en sport				130	135,22	1 352 219	1,99%	510 239	0,8862%	0,3773	1 131 436	0,83673	10401,68	8 703,35		
		Andere bebouwde percelen				12	0,9811	9 811	0,01%	77	0,0001%	0,0078	171	0,01740	817,58	14,23		
		Totaal bebouwde percelen				35 310	2828,95	28 289 512	41,54%	57 348 579	99,6072%	2,0272	127 168 341	4,49525	801,18	3 601,48		
		Totaal gekadastrateerde percelen				48 049	6809,83	68 098 291	100,00%	57 574 720	100,00%	0,8455	127 669 800	1,87479	1417,27	2 657,08		

BIJLAGE 7 – GEZAMENLIJK TARIEF UNIEKE GRONDBELASTING HASSELT EN GENK OP BASIS VAN DE GEMEENTEBEGROTING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau (2 steden 1 tarief)

A		B		C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		5 359	2032,29	20 322 853	13,11%	67 673	0,0570%	0,0033	194 355	0,00956	3792,28	36,27		
Hasselt & Genk	2017	Grasland		7 725	3201,10	32 010 965	20,65%	92 256	0,0777%	0,0029	264 957	0,00828	4143,81	34,30		
		Parken en tuinen		2 206	203,66	2 036 569	1,31%	10 301	0,0087%	0,0051	29 584	0,01453	923,20	13,41		
		Boomgaarden		927	357,90	3 578 954	2,31%	21 449	0,0181%	0,0060	61 601	0,01721	3860,79	66,45		
		Bos		2 606	1482,04	14 820 412	9,56%	11 727	0,0099%	0,0008	33 680	0,00227	5687,03	12,92		
		Woeste gronden		4 461	1800,23	18 002 265	11,61%	2 441	0,0021%	0,0001	7 011	0,00039	4035,48	1,57		
		Sport- en recreatierreinen		103	304,17	3 041 705	1,96%	11 517	0,0097%	0,0038	33 077	0,01087	29531,12	321,13		
		Gekadastreerde waters		223	170,13	1 701 340	1,10%	1 005	0,0008%	0,0006	2 886	0,00170	7629,33	12,94		
		Gekadastreerde wegen		779	67,31	673 101	0,43%	414	0,0003%	0,0006	1 189	0,00177	864,06	1,53		
		Andere onbebouwde percelen		4 566	618,39	6 183 886	3,99%	323 112	0,2721%	0,0523	927 971	0,15006	1354,33	203,24		
		Totaal onbebouwde percelen		28 955	10237,21	102 372 050	66,04%	541 895	0,4564%	0,0053	1 556 311	0,0152	3535,56	53,75		
		Appartementen		42 440	234,85	2 348 455	1,51%	24 609 962	20,7253%	10,4792	70 679 306	30,09609	55,34	1 665,39		
		Buildings		1 020	48,44	484 407	0,31%	4 358 308	3,6704%	8,9972	12 516 971	25,83978	474,91	12 271,54		
		Huizen en hoeven		40 290	3030,21	30 302 086	19,55%	37 901 858	31,9191%	1,2508	108 853 358	3,59227	752,10	2 701,75		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		2 820	71,33	713 267	0,46%	359 966	0,3031%	0,5047	1 033 815	1,44941	252,93	366,60		
		Ambacht- en industriegebouwen		797	921,60	9 216 036	5,95%	28 589 853	24,0770%	3,1022	82 109 471	8,90941	11563,41	103 023,18		
		Opslagruimtes		547	322,10	3 221 028	2,08%	5 944 471	5,0061%	1,8455	17 072 399	5,30030	5888,53	31 210,97		
		Banken en kantoorgebouwen		218	43,64	436 436	0,28%	4 291 633	3,6142%	9,8334	12 325 482	28,24121	2002,00	56 538,91		
		Gebouwen met handelsbestemming		2 062	196,28	1 962 764	1,27%	8 463 505	7,1276%	4,3120	24 307 013	12,38407	951,87	11 788,08		
		Openbare gebouwen		100	11,88	118 832	0,08%	1 143 374	0,9629%	9,6218	3 283 747	27,63352	1188,32	32 837,47		
		Gebouwen nutsvoorzieningen		429	31,05	310 517	0,20%	309 488	0,2606%	0,9967	888 843	2,86246	723,82	2 071,90		
		Gebouwen sociale en gezondheidszorg		91	52,64	526 375	0,34%	478 106	0,4026%	0,9083	1 373 111	2,60862	5784,34	15 089,13		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		222	85,46	854 589	0,55%	156 670	0,1319%	0,1833	449 953	0,52651	3849,50	2 026,82		
		Gebouwen eredienst		161	14,93	149 289	0,10%	63 558	0,0535%	0,4257	182 537	1,22271	927,26	1 133,77		
		Gebouwen recreatie en sport		365	195,19	1 951 855	1,26%	1 497 788	1,2614%	0,7674	4 301 616	2,20386	5347,55	11 785,25		
		Andere bebouwde percelen		39	4,78	47 809	0,03%	33 047	0,0278%	0,6912	94 910	1,98520	1225,87	2 433,60		
		Totaal bebouwde percelen		91 601	5264,37	52 643 745	33,96%	118 201 587	99,5436%	2,2453	339 472 531	6,44849	574,71	3 705,99		
		Totaal gekadastreerde percelen		120 556	15501,58	155 015 795	100,00%	118 743 482	100,00%	0,7660	341 028 842	2,19996	1285,84	2 828,80		

BIJLAGE 8 – UNIEKE GRONDBELASTING KORTRIJK OP BASIS VAN DE JAARREKENING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		4 116	3 010,42	30 104 231	44,93%	208 187	0,4116%	0,0069	698 039	0,02319	7 313,95	169,59		
Kortrijk	2017	Grasland		1 735	891,34	8 913 426	13,30%	61 682	0,1219%	0,0069	206 816	0,02320	5 137,42	119,20		
Jaarrekening (€)	Jaar	Parken en tuinen		1 082	93,85	938 547	1,40%	9 594	0,0190%	0,0102	32 168	0,03427	867,42	29,73		
169 601 414,33	2016	Boomgaarden		42	11,59	115 864	0,17%	896	0,0018%	0,0077	3 004	0,02593	2 758,67	71,53		
		Bos		120	139,82	1 398 238	2,09%	1 073	0,0021%	0,0008	3 598	0,00257	11 651,98	29,98		
		Woeste gronden		165	13,26	132 596	0,20%	8	0,0000%	0,0001	27	0,00020	803,61	0,16		
		Sport- en recreatieterreinen		33	13,59	135 853	0,20%	1 060	0,0021%	0,0078	3 554	0,02616	4 116,76	107,70		
		Gekadastreerde waters		38	6,07	60 748	0,09%	100	0,0002%	0,0016	335	0,00552	1 598,63	8,82		
		Gekadastreerde wegen		340	25,42	254 197	0,38%	869	0,0017%	0,0034	2 914	0,01146	747,64	8,57		
		Andere onbebouwde percelen		1 803	180,74	1 807 446	2,70%	106 312	0,2102%	0,0588	356 458	0,19722	1 002,47	197,70		
		Totaal onbebouwde percelen		9 474	4 386,11	43 861 146	65,46%	389 781	0,7706%	0,0089	1 306 913	0,02980	4 629,63	137,95		
		Appartementen		12 657	99,81	998 117	1,49%	9 101 412	17,9931%	9,1186	30 516 497	30,57407	78,86	2 411,04		
		Buildings		318	15,58	155 751	0,23%	1 578 826	3,1213%	10,1369	5 293 710	33,98829	489,78	16 646,89		
		Huizen en hoeven		27 372	1 487,36	14 873 604	22,20%	23 487 967	46,4346%	1,5792	78 753 767	5,29487	543,39	2 877,17		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		1 831	60,88	608 770	0,91%	330 288	0,6530%	0,5425	1 107 436	1,81914	332,48	604,83		
		Ambacht- en industriegebouwen		480	239,61	2 396 065	3,58%	5 577 141	11,0257%	2,3276	18 699 825	7,80439	4 991,80	38 957,97		
		Opslagruimtes		695	120,66	1 206 606	1,80%	1 989 162	3,9325%	1,6486	6 669 543	5,52752	1 736,12	9 596,46		
		Banken en kantoorgebouwen		147	30,78	307 785	0,46%	1 807 645	3,5736%	5,8731	6 060 927	19,69208	2 093,78	41 230,80		
		Gebouwen met handelsbestemming		1 687	105,35	1 053 488	1,57%	4 308 290	8,5173%	4,0895	14 445 442	13,71201	624,47	8 562,80		
		Openbare gebouwen		43	3,01	30 086	0,04%	344 750	0,6816%	11,4588	1 155 926	38,42074	699,67	26 882,01		
		Gebouwen nutsvoorzieningen		370	5,68	56 827	0,08%	173 418	0,3428%	3,0517	581 460	10,23211	153,59	1 571,51		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg		80	28,65	286 461	0,43%	216 372	0,4278%	0,7553	725 483	2,53257	3 580,76	9 068,53		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		171	90,93	909 337	1,36%	835 034	1,6508%	0,9183	2 799 820	3,07897	5 317,76	16 373,21		
		Gebouwen eredienst		104	8,68	86 765	0,13%	85 881	0,1698%	0,9898	287 954	3,31878	834,28	2 768,79		
		Gebouwen recreatie en sport		130	12,87	128 738	0,19%	345 099	0,6822%	2,6806	1 157 097	8,98800	990,29	8 900,74		
		Andere bebouwde percelen		39	4,51	45 063	0,07%	11 815	0,0234%	0,2622	39 615	0,87910	1 155,46	1 015,77		
		Totaal bebouwde percelen		46 124	2 314,35	23 143 463	34,54%	50 193 100	99,2294%	2,1688	168 294 502	7,27179	501,77	3 648,74		
		Totaal gekadastreerde percelen		55 598	6 700,46	67 004 609	100,00%	50 582 881	100,00%	0,7549	169 601 414	2,53119	1 205,16	3 050,49		

BIJLAGE 9 - UNIEKE GRONDBELASTING KORTRIJK OP BASIS VAN DE GEMEENTEBEGROTING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		4 116	3 010,42	30 104 231	44,93%	208 187	0,4116%	0,0069	859 221	0,02854	7 313,95	208,75		
Kortrijk	2017	Grasland		1 735	891,34	8 913 426	13,30%	61 682	0,1219%	0,0069	254 571	0,02856	5 137,42	146,73		
		Parken en tuinen		1 082	93,85	938 547	1,40%	9 594	0,0190%	0,0102	39 596	0,04219	867,42	36,60		
		Boomgaarden		42	11,59	115 864	0,17%	896	0,0018%	0,0077	3 698	0,03192	2 758,67	88,05		
		Bos		120	139,82	1 398 238	2,09%	1 073	0,0021%	0,0008	4 428	0,00317	11 651,98	36,90		
		Woeste gronden		165	13,26	132 596	0,20%	8	0,0000%	0,0001	33	0,00025	803,61	0,20		
		Sport- en recreatieterreinen		33	13,59	135 853	0,20%	1 060	0,0021%	0,0078	4 375	0,03220	4 116,76	132,57		
		Gekadastreerde waters		38	6,07	60 748	0,09%	100	0,0002%	0,0016	413	0,00679	1 598,63	10,86		
		Gekadastreerde wegen		340	25,42	254 197	0,38%	869	0,0017%	0,0034	3 587	0,01411	747,64	10,55		
		Andere onbebouwde percelen		1 803	180,74	1 807 446	2,70%	106 312	0,2102%	0,0588	438 767	0,24275	1 002,47	243,35		
		Totaal onbebouwde percelen		9 474	4 386,11	43 861 146	65,46%	389 781	0,7706%	0,0089	1 608 688	0,03668	4 629,63	169,80		
		Appartementen		12 657	99,81	998 117	1,49%	9 101 412	17,9931%	9,1186	37 562 973	37,63384	78,86	2 967,76		
		Buildings		318	15,58	155 751	0,23%	1 578 826	3,1213%	10,1369	6 516 066	41,83643	489,78	20 490,77		
		Huizen en hoeven		27 372	1 487,36	14 873 604	22,20%	23 487 967	46,4346%	1,5792	96 938 570	6,51749	543,39	3 541,52		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		1 831	60,88	608 770	0,91%	330 288	0,6530%	0,5425	1 363 151	2,23919	332,48	744,48		
		Ambacht- en industriegebouwen		480	239,61	2 396 065	3,58%	5 577 141	11,0257%	2,3276	23 017 747	9,60648	4 991,80	47 953,64		
		Opslagruimtes		695	120,66	1 206 606	1,80%	1 989 162	3,9325%	1,6486	8 209 588	6,80387	1 736,12	11 812,36		
		Banken en kantoorgebouwen		147	30,78	307 785	0,46%	1 807 645	3,5736%	5,8731	7 460 438	24,23912	2 093,78	50 751,28		
		Gebouwen met handelsbestemming		1 687	105,35	1 053 488	1,57%	4 308 290	8,5173%	4,0895	17 780 997	16,87822	624,47	10 540,01		
		Openbare gebouwen		43	3,01	30 086	0,04%	344 750	0,6816%	11,4588	1 422 838	47,29236	699,67	33 089,26		
		Gebouwen nutsvoorzieningen		370	5,68	56 827	0,08%	173 418	0,3428%	3,0517	715 724	12,59478	153,59	1 934,39		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg		80	28,65	286 461	0,43%	216 372	0,4278%	0,7553	893 002	3,11736	3 580,76	11 162,52		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		171	90,93	909 337	1,36%	835 034	1,6508%	0,9183	3 446 318	3,78992	5 317,76	20 153,91		
		Gebouwen eredienst		104	8,68	86 765	0,13%	85 881	0,1698%	0,9898	354 445	4,08511	834,28	3 408,12		
		Gebouwen recreatie en sport		130	12,87	128 738	0,19%	345 099	0,6822%	2,6806	1 424 278	11,06339	990,29	10 955,99		
		Andere bebouwde percelen		39	4,51	45 063	0,07%	11 815	0,0234%	0,2622	48 762	1,08209	1 155,46	1 250,32		
		Totaal bebouwde percelen		46 124	2 314,35	23 143 463	34,54%	50 193 100	99,2294%	2,1688	207 154 896	8,95090	501,77	4 491,26		
		Totaal gekadastreerde percelen		55 598	6 700,46	67 004 609	100,00%	50 582 881	100,00%	0,7549	208 763 584	3,11566	1 205,16	3 754,88		

BIJLAGE 10 - UNIEKE GRONDBELASTING OOSTENDE OP BASIS VAN DE JAARREKENING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C				D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed				Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland				869	503,99	5 039 857,00	21,64%	33 720	0,0590%	0,0067	111 033	0,02203	5 799,61	127,77		
Oostende	2017	Grasland				706	409,28	4 092 812,00	17,57%	28 440	0,0498%	0,0069	93 647	0,02288	5 797,18	132,64		
		Parken en tuinen				280	20,18	201 775,00	0,87%	2 033	0,0036%	0,0101	6 694	0,03318	720,63	23,91		
		Boomgaarden																
Jaarrekening (€)	Jaar	Bos				4	5,99	59 900,00	0,26%	10	0,0000%	0,0002	33	0,00055	14 975,00	8,23		
188 144 272,51	2016	Woeste gronden				172	49,40	494 048,00	2,12%	63	0,0001%	0,0001	207	0,00042	2 872,37	1,21		
		Sport- en recreatieterreinen				62	35,60	355 998,00	1,53%	2 960	0,0052%	0,0083	9 747	0,02738	5 741,90	157,20		
		Gekadastreerde waters				108	27,87	278 679,00	1,20%	626	0,0011%	0,0022	2 061	0,00740	2 580,36	19,09		
		Gekadastreerde wegen				156	23,19	231 868,00	1,00%	1 008	0,0018%	0,0043	3 319	0,01431	1 486,33	21,28		
		Andere onbebouwde percelen				1 486	191,64	1 916 426,00	8,23%	246 668	0,4317%	0,1287	812 229	0,42382	1 289,65	546,59		
		Totaal onbebouwde percelen				3 843	1267,1363	12 671 363,00	54,41%	315 528	0,5522%	0,0249	1 038 972	0,08199	3 297,26	270,35		
		Appartementen				46 576	113,81	1 138 113,00	4,89%	27 810 946	48,6733%	24,4360	91 575 966	80,46298	24,44	1 966,16		
		Buildings				484	11,59	115 936,00	0,50%	2 775 353	4,8573%	23,9387	9 138 691	78,82531	239,54	18 881,59		
		Huizen en hoeven				16 208	468,08	4 680 778,00	20,10%	14 575 145	25,5087%	3,1138	47 993 081	10,25323	288,79	2 961,07		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres				879	18,19	181 930,00	0,78%	312 496	0,5469%	1,7177	1 028 988	5,65595	206,97	1 170,63		
		Ambacht- en industriegebouwen				262	211,58	2 115 829,00	9,09%	3 459 345	6,0544%	1,6350	11 390 942	5,38368	8 075,68	43 476,88		
		Opslagruimtes				246	91,63	916 252,00	3,93%	1 035 319	1,8120%	1,1300	3 409 101	3,72070	3 724,60	13 858,14		
		Banken en kantoorgebouwen				40	7,82	78 211,00	0,34%	466 569	0,8166%	5,9655	1 536 320	19,64327	1 955,28	38 407,99		
		Gebouwen met handelsbestemming				1 360	59,84	598 413,00	2,57%	4 847 574	8,4840%	8,1007	15 962 106	26,67406	440,01	11 736,84		
		Openbare gebouwen				42	4,28	42 846,00	0,18%	134 637	0,2356%	3,1423	443 333	10,34713	1 020,14	10 555,55		
		Gebouwen nutsvoorzieningen				247	11,98	119 813,00	0,51%	231 392	0,4050%	1,9313	761 928	6,35931	485,07	3 084,73		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg				55	15,50	154 971,00	0,67%	217 030	0,3798%	1,4005	714 637	4,61142	2 817,65	12 993,40		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur				79	14,07	140 669,00	0,60%	86 968	0,1522%	0,6182	286 368	2,03576	1 780,62	3 624,92		
		Gebouwen eredienst				39	3,53	35 330,00	0,15%	17 554	0,0307%	0,4969	57 802	1,63606	905,90	1 482,10		
		Gebouwen recreatie en sport				89	28,44	284 354,00	1,22%	851 176	1,4897%	2,9934	2 802 755	9,85657	3 194,99	31 491,63		
		Andere bebouwde percelen				19	1,42	14 235,00	0,06%	997	0,0017%	0,0700	3 283	0,23062	749,21	172,79		
		Totaal bebouwde percelen				66 625	1061,768	10 617 680,00	45,59%	56 822 501	99,4478%	5,3517	187 105 301	17,62205	159,36	2 808,33		
		Totaal gekadastreerde percelen				70 468	2328,90	23 289 043,00	100,00%	57 138 029	100,00%	2,4534	188 144 273	8,07866	330,49	2 669,92		

BIJLAGE 11 - UNIEKE GRONDBELASTING OOSTENDE OP BASIS VAN DE GEMEENTEBEGROTING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau

A		B		C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		869	503,99	5 039 857,00	21,64%	33 720	0,0590%	0,0067	111 105	0,02205	5 799,61	127,85		
Oostende	2017	Grasland		706	409,28	4 092 812,00	17,57%	28 440	0,0498%	0,0069	93 708	0,02290	5 797,18	132,73		
		Parken en tuinen		280	20,18	201 775,00	0,87%	2 033	0,0036%	0,0101	6 699	0,03320	720,63	23,92		
Gemeentebegroting (€)	Jaar	Boomgaarden		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
188 266 017,75	2018	Bos		4	5,99	59 900,00	0,26%	10	0,0000%	0,0002	33	0,00055	14 975,00	8,24		
		Woeste gronden		172	49,40	494 048,00	2,12%	63	0,0001%	0,0001	208	0,00042	2 872,37	1,21		
		Sport- en recreatieterreinen		62	35,60	355 998,00	1,53%	2 960	0,0052%	0,0083	9 753	0,02740	5 741,90	157,31		
		Gekadastreerde waters		108	27,87	278 679,00	1,20%	626	0,0011%	0,0022	2 063	0,00740	2 580,36	19,10		
		Gekadastreerde wegen		156	23,19	231 868,00	1,00%	1 008	0,0018%	0,0043	3 321	0,01432	1 486,33	21,29		
		Andere onbebouwde percelen		1 486	191,64	1 916 426,00	8,23%	246 668	0,4317%	0,1287	812 755	0,42410	1 289,65	546,94		
		Totaal onbebouwde percelen		3 843	1267,1363	12 671 363,00	54,41%	315 528	0,5522%	0,0249	1 039 644	0,08205	3 297,26	270,53		
									0,0000%							
		Appartementen		46 576	113,81	1 138 113,00	4,89%	27 810 946	48,6733%	24,4360	91 635 223	80,51505	24,44	1 967,43		
		Buildings		484	11,59	115 936,00	0,50%	2 775 353	4,8573%	23,9387	9 144 604	78,87631	239,54	18 893,81		
		Huizen en hoeven		16 208	468,08	4 680 778,00	20,10%	14 575 145	25,5087%	3,1138	48 024 137	10,25986	288,79	2 962,99		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		879	18,19	181 930,00	0,78%	312 496	0,5469%	1,7177	1 029 654	5,65961	206,97	1 171,39		
		Ambacht- en industriegebouwen		262	211,58	2 115 829,00	9,09%	3 459 345	6,0544%	1,6350	11 398 312	5,38716	8 075,68	43 505,01		
		Opslagruimtes		246	91,63	916 252,00	3,93%	1 035 319	1,8120%	1,1300	3 411 307	3,72311	3 724,60	13 867,10		
		Banken en kantoorgebouwen		40	7,82	78 211,00	0,34%	466 569	0,8166%	5,9655	1 537 314	19,65598	1 955,28	38 432,85		
		Gebouwen met handelsbestemming		1 360	59,84	598 413,00	2,57%	4 847 574	8,4840%	8,1007	15 972 435	26,69132	440,01	11 744,44		
		Openbare gebouwen		42	4,28	42 846,00	0,18%	134 637	0,2356%	3,1423	443 620	10,35383	1 020,14	10 562,38		
		Gebouwen nutsvoorzieningen		247	11,98	119 813,00	0,51%	231 392	0,4050%	1,9313	762 421	6,36343	485,07	3 086,73		
		Gebouwen sociale en ziekenzorg		55	15,50	154 971,00	0,67%	217 030	0,3798%	1,4005	715 099	4,61441	2 817,65	13 001,81		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		79	14,07	140 669,00	0,60%	86 968	0,1522%	0,6182	286 554	2,03708	1 780,62	3 627,26		
		Gebouwen eredienst		39	3,53	35 330,00	0,15%	17 554	0,0307%	0,4969	57 839	1,63711	905,90	1 483,06		
		Gebouwen recreatie en sport		89	28,44	284 354,00	1,22%	851 176	1,4897%	2,9934	2 804 568	9,86295	3 194,99	31 512,01		
		Andere bebouwde percelen		19	1,42	14 235,00	0,06%	997	0,0017%	0,0700	3 285	0,23077	749,21	172,90		
		Totaal bebouwde percelen		66 625	1061,768	10 617 680,00	45,59%	56 822 501	99,4478%	5,3517	187 226 374	17,63345	159,36	2 810,15		
		Totaal gekadastreerde percelen		70 468	2328,90	23 289 043,00	100,00%	57 138 029	100,00%	2,4534	188 266 018	8,08389	330,49	2 671,65		

BIJLAGE 12 - GEZAMENLIJK TARIEF UNIEKE GRONDBELASTING KORTRIJK EN OOSTENDE OP BASIS VAN DE GEMEENTEBEGROTING

Unieke grondbelasting op lokaal niveau (2 steden 1 tarief)

A		B		C		D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Algemene informatie		Type onroerend goed		Aantal percelen	Belastbare opp. in Ha	Belastbare opp. in m ²	Aandeel in belastbare opp. (%)	Belastbaar kadastraal inkomen	Aandeel in belastbaar kadastraal inkomen (%)	Belastbaar kadastraal inkomen/m ² (€)	Opbrengst single tax (€)	Single tax per m ² (€)	Gemiddelde opp. per perceel in m ²	Gemiddelde single tax per perceel in €		
Kadasterinformatie van	Jaar	Akkerland		4 985	3 514,41	35 144 088	38,92%	241 907	0,2246%	0,0069	891 603	0,02537	7 049,97	178,86		
Kortrijk & Oostende	2017	Grasland		2 441	1 300,62	13 006 238	14,40%	90 122	0,0837%	0,0069	332 165	0,02554	5 328,24	136,08		
		Parken en tuinen		1 362	114,03	1 140 322	1,26%	11 627	0,0108%	0,0102	42 854	0,03758	837,24	31,46		
		Boomgaarden		42	11,59	115 864	0,13%	896	0,0008%	0,0077	3 302	0,02850	2 758,67	78,63		
		Bos		124	145,81	1 458 138	1,61%	1 083	0,0010%	0,0007	3 992	0,00274	11 759,18	32,19		
		Woeste gronden		337	62,66	626 644	0,69%	71	0,0001%	0,0001	262	0,00042	1 859,48	0,78		
		Sport- en recreatieterreinen		95	49,19	491 851	0,54%	4 020	0,0037%	0,0082	14 817	0,03012	5 177,38	155,96		
		Gekadastreerde waters		146	33,94	339 427	0,38%	726	0,0007%	0,0021	2 676	0,00788	2 324,84	18,33		
		Gekadastreerde wegen		496	48,61	486 065	0,54%	1 877	0,0017%	0,0039	6 918	0,01423	979,97	13,95		
		Andere onbebouwde percelen		3 289	372,39	3 723 872	4,12%	352 980	0,3277%	0,0948	1 300 987	0,34936	1 132,22	395,56		
		Totaal onbebouwde percelen		13 317	5 653,25	56 532 509	62,61%	705 309	0,6548%	0,0125	2 599 575	0,04598	4 245,14	195,21		
									0,0000%							
		Appartementen		59 233	213,62	2 136 230	2,37%	36 912 358	34,2667%	17,2792	136 048 784	63,68639	36,06	2 296,84		
		Buildings		802	27,17	271 687	0,30%	4 354 179	4,0421%	16,0265	16 048 304	59,06909	338,76	20 010,35		
		Huizen en hoeven		43 580	1 955,44	19 554 382	21,66%	38 063 112	35,3349%	1,9465	140 290 146	7,17436	448,70	3 219,14		
		Bijgebouwen en bijgebouwen met serres		2 710	79,07	790 700	0,88%	642 784	0,5967%	0,8129	2 369 125	2,99624	291,77	874,22		
		Ambacht- en industriegebouwen		742	451,19	4 511 894	5,00%	9 036 486	8,3888%	2,0028	33 305 998	7,38182	6 080,72	44 886,79		
		Opslagruimtes		941	212,29	2 122 858	2,35%	3 024 481	2,8077%	1,4247	11 147 404	5,25113	2 255,96	11 846,34		
		Banken en kantoorgebouwen		187	38,60	385 996	0,43%	2 274 214	2,1112%	5,8918	8 382 126	21,71558	2 064,15	44 824,21		
		Gebouwen met handelsbestemming		3 047	165,19	1 651 901	1,83%	9 155 864	8,4996%	5,5426	33 745 993	20,42858	542,14	11 075,15		
		Openbare gebouwen		85	7,29	72 932	0,08%	479 387	0,4450%	6,5731	1 766 888	24,22652	858,02	20 786,92		
		Gebouwen nutsvoorzieningen		617	17,66	176 640	0,20%	404 810	0,3758%	2,2917	1 492 018	8,44666	286,29	2 418,18		
		Gebouwen sociale en gezondheidszorg		135	44,14	441 432	0,49%	433 402	0,4023%	0,9818	1 597 400	3,61868	3 269,87	11 832,60		
		Gebouwen onderwijs, onderzoek en cultuur		250	105,00	1 050 006	1,16%	922 002	0,8559%	0,8781	3 398 245	3,23641	4 200,02	13 592,98		
		Gebouwen eredienst		143	12,21	122 095	0,14%	103 435	0,0960%	0,8472	381 233	3,12243	853,81	2 665,96		
		Gebouwen recreatie en sport		219	41,31	413 092	0,46%	1 196 275	1,1105%	2,8959	4 409 140	10,67351	1 886,26	20 133,06		
		Andere bebouwde percelen		58	5,93	59 298	0,07%	12 812	0,0119%	0,2161	47 222	0,79634	1 022,38	814,16		
		Totaal bebouwde percelen		112 749	3 376,11	33 761 143	37,39%	107 015 601	99,3452%	3,1698	394 430 027	11,68296	299,44	3 498,30		
		Totaal gekadastreerde percelen		126 066	9 029,37	90 293 652	100,00%	107 720 910	100,00%	1,1930	397 029 602	4,39709	716,24	3 149,38		

BIJLAGE 13 – TRANSACTIEWAARDE EN –AANTAL BELGIË

Geografische afbakening	België
Jaartal - Cijfers m.b.t. transacties	2016

Transacties					
Soorten transacties	Aantal transacties	Waarde transacties (in EUR)	Gemiddelde waarde per transactie (in EUR) (C ÷ B)	Relatieve verhouding t.o.v. totaal aantal transacties (B ÷ 3 754,694 mln)	Relatieve verhouding t.o.v. totale transactiewaarde (C ÷ 16 449,9 mld)
1. Betalingstransacties (PSP)	3 445 300 000	6 735 300 000 000	1 954,92	91,83%	40,94%
1.1 Betalingstransacties - via intermediair	3 330 000 000	6 569 600 000 000	1 972,85	88,76%	39,94%
<i>1.1.1 Overschrijvingen</i>	1 273 800 000	6 367 800 000 000	4 999,06	33,95%	38,7105%
<i>1.1.2 Domiciliëringen</i>	445 900 000	110 600 000 000	248,04	11,89%	0,6723%
<i>1.1.3 Cheques</i>	10 600 000	15 800 000 000	1 490,57	0,28%	0,0960%
<i>1.1.4 Betalingen via e-money</i>	10 900 000	600 000 000	55,05	0,29%	0,00365%
<i>1.1.5 Betalingen via betaalkaarten (POS-transacties)</i>	1 587 800 000	73 100 000 000	46,04	42,32%	0,4444%
<i>1.1.5.1 POS-transacties geregistreerd door binnenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door buitenlandse financiële instellingen</i>	70 000 000	3 400 000 000	48,57	1,87%	0,02067%
<i>1.1.5.2 POS-transacties geregistreerd door binnenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen</i>	1 517 800 000	69 700 000 000	45,92	40,46%	0,4237%
<i>1.1.6 Andere betalingstransacties</i>	1 000 000	1 700 000 000	1 700,00	0,027%	0,0103%
1.2 Betalingstransacties - via simpele debet- en/of creditboeking	115 300 000	165 700 000 000	1 437,12	3,07%	1,0073%
<i>1.2.1 Creditering d.m.v. simpele boeking</i>	26 600 000	77 800 000 000	2 924,81	0,71%	0,4730%
<i>1.2.2 Debitering d.m.v. simpele boeking</i>	88 700 000	87 900 000 000	990,98	2,36%	0,5344%
2. Transacties m.b.t. geld afhalen en opladen/ontladen van transacties (PSP)	303 500 000	42 500 000 000	140,03	8,09%	0,2584%
2.1 Geldafhalingen aan geldautomaat in het binnenland door betaalkaarten uitgegeven door buitenlandse financiële instellingen	10 300 000	900 000 000	87,38	0,27%	0,00547%
2.2 Geldafhalingen aan geldautomaat in het binnenland door betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	290 800 000	41 300 000 000	142,02	7,75%	0,2511%
2.3 Op- en ontladen in het binnenland van e-moneykaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	2 400 000	300 000 000	125,00	0,064%	0,00182%

3. Financiële transacties (settlement via CSD)	2 894 000	9 672 000 000 000	3 342 087,08	0,08%	58,7971%
3.1 NBB SSS	517 000	8 714 000 000 000	16 854 932,30	0,014%	52,9733%
3.2 Euroclear Belgium	2 377 000	958 000 000 000	403 029,03	0,063%	5,8238%
TOTAAL	3 751 694 000	16 449 800 000 000	4 384,63	100%	100%

BIJLAGE 14 – SINGLE TAX VOOR BELGIË

De unieke transactiebelasting - België

Categorie	Waarde categorie
1	Uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid) 235 772 680 000
2	Uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid) 107 653 203 000
3	Primaire uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid) 225 344 273 000
4	Primaire uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid) 97 224 796 000
5	Totale waarde van transacties 16 449 800 000 000

Initieel belastingtarief ⁽¹⁾	Tarief ⁽²⁾ indien # transacties verminderen met ...							
	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	
	<i>Tarief o.b.v. totale gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)</i>							
6	1,43329%	1,5925%	1,7916%	2,0476%	2,3888%	2,8666%	3,5832%	4,7776%
	<i>Tarief o.b.v. totale gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)</i>							
7	0,6544%	0,7271%	0,8180%	0,9349%	1,0907%	1,3089%	1,6361%	2,1814%
	<i>Tarief o.b.v. primaire uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)</i>							
8	1,3699%	1,5221%	1,7124%	1,9570%	2,2832%	2,7398%	3,4247%	4,5663%
	<i>Tarief o.b.v. primaire uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)</i>							
9	0,5910%	0,6567%	0,7388%	0,8443%	0,9851%	1,1821%	1,4776%	1,9701%

⁽¹⁾ en ⁽²⁾ : Merk op dat het weergegeven belastingtarief evenredig verdeeld wordt tussen de koper en de verkoper. Om dit te duiden, neem bijvoorbeeld het initiële tarief van het totaal van de gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid), d.i. 1,433%. De koper en de verkoper betalen aldus elk 0,7165% van de transactiewaarde.

(Primaire) uitgaven gezamenlijke overheid - 20181. Berekeningen

	<u>Gegevens 2018</u>
Nominaal bbp	453 409 000 000
Reëel bbp	402 924 400 000
Overheidsbeslag	52,0%
Uitgaven gezamenlijke overheid	235 772 680 000
Uitgaven sociale zekerheid (incl. sociale bijstand)	128 119 477 000
Uitgaven sociale zekerheid (excl. sociale bijstand)	124 698 555 000
Rentelasten gezamenlijke overheid	10 428 407 000

1. Cijfers

Uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)	235 772 680 000
Uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)	107 653 203 000
Primaire uitgaven gezamenlijke overheid (incl. sociale zekerheid)	225 344 273 000
Primaire uitgaven gezamenlijke overheid (excl. sociale zekerheid)	97 224 796 000

	<u>Bbp 2017</u>	<u>Groefactor bbp 2017-2018</u>
<i>o.b.v.</i>	438 500 000 000	3,4%
<i>o.b.v.</i>	395 800 000 000	1,8%
<i>o.b.v.</i>		<u>rentelasten 2018 als % bbp 2018</u>
		2,3%

BIJLAGE 15 – ISO-CODES VAN DE EUROZONELANDEN

Eurozoneland	ISO-code (2 letters)	ISO-code (3 letters)
België	BE	BEL
Cyprus	CY	CYP
Duitsland	DE	DEU
Estland	EE	EST
Finland	FI	FIN
Frankrijk	FR	FRA
Griekenland	GR	GRC
Ierland	IE	IRL
Italië	IT	ITA
Letland	LV	LVA
Litouwen	LT	LTU
Luxemburg	LU	LUX
Malta	MT	MLT
Nederland	NL	NLD
Oostenrijk	AT	AUT
Portugal	PT	PRT
Slovenië	SI	SVN
Slowakije	SK	SVK
Spanje	ES	ESP

BIJLAGE 16 – ADDITIONELE BEREKENINGEN EUROZONELANDEN DIE GEEN CIJFERS RAPPORTEREN

Additionele berekeningen voor analyse van de Eurozone met betrekking tot gegevens van landen die ontbraken

Onderdeel (ENG)	7.1 Direct debits (number in million)	9.1 Direct debits (value in billion)	9.1 Cheques (value in billion)	12.1 Op- en ontladen in het binnenland van e-moneykaarten (number in million)	13.1 Op- en ontladen in het binnenland van e-moneykaarten (value in billion)
Onderdeel (NL)	Domiciliëringen (# in miljoen)	Domiciliëringen (in miljard €)	Cheques (in miljard €)	E-money (# in miljoen)	E-Money (in miljard €)
BEL	445,9	110,6	15,8	2,4	0,3
CYP	9,1	1,5	22,9	-	-
DEU	10834,4	3925,9	153,7	2,9	0,1
EST	-	-	0	-	-
FIN	-	-	2,2	-	-
FRA	3962,6	1492,1	1077,3	0	0
GRC	26,4	10,2	107,9	2,3	0,3
IRL	123,1	114,9	82,4	0,4	0
ITA	790,7	365,2	479,4	57,7	16,8
LVA	0	0	0	0	0
LTU	-	-	-	-	-
LUX	18,3	9	0,5	0	0
MLT	1,4	0,2	13,4	0	0
NLD	1161,6	227	1,8	0,1	0
AUT	423,7	130,4	6,9	2,2	0,2
PRT	267,5	38,9	128,8	8,6	1,1
SVN	41,5	2,8	0	0,2	0
SVK	28,5	3	0	1,7	0
ESP	1920,1	498,3	338,5	0	0
TOTAAL	20054,8	6930	2431,5	78,5	18,8

Additionele berekeningen voor analyse van de Eurozone met betrekking tot gegevens van landen die ontbraken

België
Cyprus
Duitsland
Estland
Finland
Frankrijk
Griekenland
Ierland
Italië
Letland
Litouwen
Luxemburg
Malta
Nederland
Oostenrijk
Portugal
Slovenië
Slowakije
Spanje
TOTAAL

14.1 binnenlandse betaalterminals; betaalpassen uitgegeven	15.1 binnenlandse betaalterminals; betaalpassen uitgegeven	7a. Number of credits (number in million)	7a. Number of debits (number in million)	8a. Number of credits (number in million)	8a. Number of debits (number in million)
binnenlandse financiële instellingen (number in million)	binnenlandse financiële instellingen (value in billion)	(# in miljoen)	(# in million)	(in billion €)	(in billion €)
Binnenlands; binnenlands (# in miljoen)	Binnenlands; binnenlands (in miljard €)				
1517,8	69,7	26,6	88,7	77,8	87,9
-	-	1,9	9,8	18,8	19,7
3150,3	185,1	858,6	2976,6	10579,4	9546,1
259,8	4,2	1,6	100,6	2,1	6,6
1126,8	33,4	11,6	108,7	87,6	104,8
8807,3	361	346,3	1459,5	3207,4	2529,4
273,3	13,9	31,8	86,9	22,4	2,7
277,2	15,8	32,6	67,8	110,5	114,3
2537,4	172,3	115,7	962,6	966,9	822,5
191	2,7	16,1	122,4	85,8	126,4
211,9	3,8	10,1	114,6	24,2	10,6
48,2	2,8	-	-	-	-
16,9	1	1,2	4,3	70,2	70,4
3655,1	107,7	81,3	218,9	198,1	156,1
416,2	20,2	-	-	-	-
1067,2	66,1	66,5	334,2	281,9	283,4
144	4,3	23,2	119,7	17,5	22,3
279,3	6,2	112,4	476,1	91,5	86,3
2948,9	120,6	420,8	1702,2	2078,9	1711
26928,6	1190,8	2158,3	8953,6	17921	15700,5

BIJLAGE 17 – VEREISTE OVERHEIDSMIDDELEN EUROZONELANDEN

Overheidsuitgaven van de landen van de Eurozone op basis van cijfers van 2016, gepubliceerd in 2017				
Eurozoneland	Code	Primaire overheidsuitgaven (in miljoen EUR)	Rentelasten (in miljoen EUR)	Totale overheidsuitgaven (in miljoen EUR)
België	BEL	212 962	12 139	225 101
Cyprus	CYP	6 481	465	6 946
Duitsland	DEU	1 346 960	41 597	1 388 557
Estland	EST	8 560	11	8 571
Finland	FIN	117 971	2 285	120 256
Frankrijk	FRA	1 214 441	42 016	1 256 457
Griekenland	GRC	80 943	5 651	86 594
Ierland	IRL	68 366	6 187	74 553
Italië	ITA	763 636	66 475	830 111
Letland	LVA	9 038	256	9 294
Litouwen	LTU	12 710	517	13 227
Luxemburg	LUX	22 160	168	22 328
Malta	MLT	3 563	218	3 781
Nederland	NLD	297 690	7 559	305 249
Oostenrijk	AUT	171 685	7 448	179 133
Portugal	PRT	75 610	7 761	83 371
Slovenië	SVN	17 020	1 219	18 239
Slowakije	SVK	32 348	1 336	33 684
Spanje	ESP	440 628	31 405	472 033
Totaal		4 902 772	234 713	5 137 485

BIJLAGE 18 – TRANSACTIEWAARDE- EN AANTAL EUROZONE

Geografische afbakening	Eurozone
Jaartal - Cijfers m.b.t. transacties	2016

Transacties							
Soorten transacties	Aantal transacties	Exclusief gegevens van ...	Waarde transacties (in EUR)	Exclusief gegevens van ...	Gemiddelde waarde per transactie (in EUR) (D ÷ B)	Relatieve verhouding t.o.v. totaal aantal transacties (B ÷ 98 269,405 mrd)	Relatieve verhouding t.o.v. totale transactiewaarde (C ÷ 554 392,8 mrd)
1. Betalingstransacties (PSP)	90 017 800 000		180 019 600 000 000		1 999,82	91,6031%	32,4715%
1.1 Betalingstransacties - via intermediair	78 905 900 000		146 398 100 000 000		1 855,35	80,2955%	26,4069%
1.1.1 Overschrijvingen	19 273 400 000		134 200 700 000 000		6 963,00	19,6128%	24,2068%
1.1.2 Domiciliëringen	20 054 800 000	<i>excl. EST, FIN en LTU</i>	6 930 000 000 000	<i>excl. EST, FIN en LTU</i>	345,55	20,4080%	1,2500%
1.1.3 Cheques	2 545 400 000		2 431 500 000 000	<i>excl. LTU</i>	955,25	2,5902%	0,4386%
1.1.4 Betalingen via e-money	2 827 900 000		119 000 000 000		42,08	2,8777%	0,0215%
1.1.5 Betalingen via betaalkaarten (POS-transacties)	33 204 600 000		1 491 400 000 000		44,92	33,7894%	0,2690%
<i>1.1.5.1 POS-transacties geregistreerd door binnenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door buitenlandse financiële instellingen</i>	6 276 000 000		300 600 000 000		47,90	6,3865%	0,0542%
<i>1.1.5.2 POS-transacties geregistreerd door binnenlandse betaalterminals met betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen</i>	26 928 600 000	<i>excl. CYP</i>	1 190 800 000 000	<i>excl. CYP</i>	44,22	27,4028%	0,2148%
1.1.6 Andere betalingstransacties	999 800 000		1 225 500 000 000		1 225,75	1,0174%	0,2211%
1.2 Betalingstransacties - via simpele debet- en/of creditboeking	11 111 900 000		33 621 500 000 000		3 025,72	11,3076%	6,0646%
1.2.1 Creditering d.m.v. simpele boeking	2 158 300 000	<i>excl. LUX en AUT</i>	17 921 000 000 000	<i>excl. LUX en AUT</i>	8 303,29	2,1963%	3,2325%
1.2.2 Debitering d.m.v. simpele boeking	8 953 600 000	<i>excl. LUX en AUT</i>	15 700 500 000 000	<i>excl. LUX en AUT</i>	1 753,54	9,1113%	2,8320%
2. Transacties m.b.t. geld afhalen en opladen/ontladen van transacties (PSP)	8 085 100 000		1 146 200 000 000		141,77	8,2275%	0,2067%
2.1 Geldafhalen aan geldautomaat in het binnenland door betaalkaarten uitgegeven door buitenlandse financiële instellingen	204 700 000		32 300 000 000		157,79	0,2083%	0,0058%
2.2 Geldafhalen aan geldautomaat in het binnenland door betaalkaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	7 801 900 000		1 095 100 000 000		140,36	7,9393%	0,1975%
2.3 Op- en ontladen in het binnenland van e-moneykaarten uitgegeven door binnenlandse financiële instellingen	78 500 000	<i>excl. EST, FIN, CYP en LTU</i>	18 800 000 000	<i>excl. EST, FIN, CYP en LTU</i>	239,49	0,0799%	0,0034%

3. Financiële transacties (settlement via CSD)	166 505 000	373 227 000 000 000	2 241 536,29	0,1694%	67,3218%
3.1 NBB SSS (BEL)	517 000	8 714 000 000 000	16 854 932,30	0,0005%	1,5718%
3.2 Euroclear Belgium (BEL)	2 377 000	958 000 000 000	403 029,03	0,0024%	0,1728%
3.3 Clearstream Banking AG (DEU)	56 048 000	46 578 000 000 000	831 037,68	0,0570%	8,4016%
3.4 ECSD (EST)	89 000	3 000 000 000	33 707,87	0,0001%	0,0005%
3.5 BOGS (GRC)	91 000	3 438 000 000 000	37 780 219,78	0,0001%	0,6201%
3.6 Hellenic Exchanges (GRC)	4 859 000	33 000 000 000	6 791,52	0,0049%	0,0060%
3.7 Iberclear (ESP)	13 333 000	54 062 000 000 000	4 054 751,37	0,0136%	9,7516%
3.8 Regional SSSs (ESP)	5 000	4 000 000 000	800 000,00	0,0000%	0,0007%
3.9 Euroclear France (FRA)	25 562 000	103 286 000 000 000	4 040 607,15	0,0260%	18,6305%
3.10 Monte Titoli (ITA)	22 234 000	66 682 000 000 000	2 999 100,48	0,0226%	12,0279%
3.11 CDCR (CYP)	37 000	2 000 000 000	54 054,05	0,0000%	0,0004%
3.12 LCD-DENOS (LVA)	30 000	5 000 000 000	166 666,67	0,0000%	0,0009%
3.13 CSDL (LTU)	77 000	3 000 000 000	38 961,04	0,0001%	0,0005%
3.14 Clearstream Banking Luxembourg (LUX)	25 805 000	83 692 000 000 000	3 243 247,43	0,0263%	15,0962%
3.15 VP Lux (LUX)	3 000	42 000 000 000	14 000 000,00	0,0000%	0,0076%
3.16 LUX CSD (LUX)	17 000	4 000 000 000	235 294,12	0,0000%	0,0007%
3.17 MSE (MLT)	43 000	5 000 000 000	116 279,07	0,0000%	0,0009%
3.18 Euroclear Netherlands (NLD)	5 894 000	4 695 000 000 000	796 572,79	0,0060%	0,8469%
3.19 OEKB (WSB SYSTEM) (AUT)	1 138 000	199 000 000 000	174 868,19	0,0012%	0,0359%
3.20 Interbolsa (PRT)	923 000	172 000 000 000	186 348,86	0,0009%	0,0310%
3.21 KDD (SVN)	305 000	27 000 000 000	88 524,59	0,0003%	0,0049%
3.22 CDCP SR (SVK)	33 000	40 000 000 000	1 212 121,21	0,0000%	0,0072%
3.23 Euroclear Finland (FIN)	7 085 000	583 000 000 000	82 286,52	0,0072%	0,1052%
<i>excl. IRL</i>					
<i>excl. Euroclear Bank (HQ in BEL)</i>					
TOTAAL	98 269 405 000	554 392 800 000 000	5 641,56	100,00%	100,00%

BIJLAGE 19 – SINGLE TAX VOOR DE EUROZONE

De unieke transactiebelasting - eurozone

Categorie	Waarde categorie
1	Totale overheidsuitgaven eurozonelanden 5 137 485 000 000
2	Primaire overheidsuitgaven eurozonelanden 4 902 772 000 000
3	Totale waarde van transacties 554 392 800 000 000

Initieel belastingtarief ⁽¹⁾	Tarief ⁽²⁾ indien # transacties verminderen met ...							
	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	
<i>Tarief o.b.v. totale overheidsuitgaven eurozonelanden</i>								
4	0,92669%	1,0297%	1,1584%	1,3238%	1,5445%	1,8534%	2,3167%	3,0890%
<i>Tarief o.b.v. primaire overheidsuitgaven eurozonelanden</i>								
5	0,8843%	0,9826%	1,1054%	1,2634%	1,4739%	1,7687%	2,2109%	2,9478%

⁽¹⁾ en ⁽²⁾: Merk op dat het weergegeven belastingtarief evenredig verdeeld wordt tussen de koper en de verkoper. Om dit te duiden, neem bijvoorbeeld het initiële tarief van de totale overheidsuitgaven van de eurozonelanden, d.i. 0,9267%. De koper en de verkoper betalen aldus elk 0,4633% van de transactiewaarde.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Single tax

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**

Jaar: **2018**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Reyskens, Joris

Datum: **30/05/2018**